

IZVJEŠĆE PROVICTIMS ULOGA DRŽAVNIH ODVJETNIKA U PROMICANJU PRAVA ŽRTAVA

Autori: Catarina Abegão Alves i Sónia Moreira Reis
Uz potporu Joãoa Gouveije de Cairesa

IZVJEŠĆE

PROVICTIMS

ULOGA DRŽAVNIH ODVJETNIKA
U PROMICANJU PRAVA ŽRTAVA

Autori: Catarina Abegão Alves i Sónia Moreira Reis
Uz potporu Joãoa Gouveije de Cairesa

DISCLAIMER

The content of this report represents the views of the author only and is his/her sole responsibility.
The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Project: PROVICTIMS - The role of the Public Prosecution in the Promotion of Victims' Rights

Title: IZVJEŠĆE PROVICTIMS - Uloga državnih odvjetnika u promicanju prava žrtava

Autori: Catarina Abegão Alves i Sónia Moreira Reis

Uz potporu João Gouveia de Caires

Author: APAV - Associação Portuguesa de Apoio à Vítima ,
Procuradoria-Geral da República, Centro de Investigação em Direito Penal
e Ciências Criminais da Faculdade de Direito da Universidade de Lisboa

Funded by: European Union's Justice Programme (2014-2020)

Illustration and Layout Design: Último Take

ISBN: 978-989-54855-6-7

Legal Deposit: n.º 000000/00

JAN - 2021

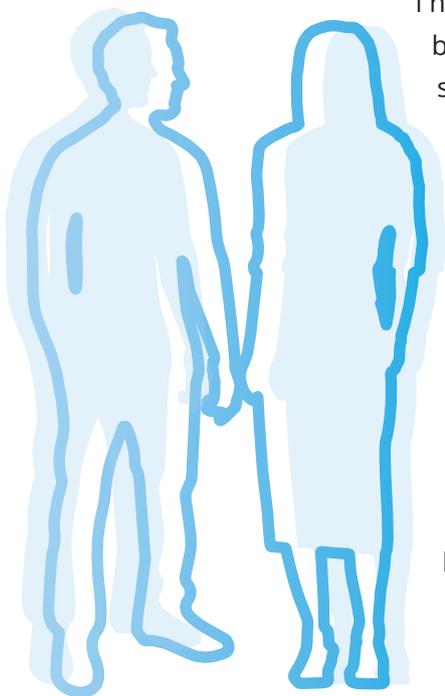
UVODNA RIJEČ

Svrha projekta PROVICTIMS bila je ispitati na koji se način uloga državnih odvjetnika u promicanju prava žrtava u kontekstu Europske unije (EU) djelotvorno razvija.

Projekt je osmišljen i proveden u svjetlu Direktive 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP (dalje u tekstu: Direktiva o žrtvama). Prava i zaštita žrtava ne ostvaruju se sami po sebi. Čak i pod uvjetom da su navedena prava u potpunosti priznata i pravno osnovana na obvezujući način na nacionalnoj razini, to ne bi bilo dovoljno za djelotvoran pristup i djelotvornost predmetnih prava. Može se reći da bez pravilne provedbe zakona žrtve mogu imati prava koja se ne materijaliziraju. U praksi to znači da prava odgovaraju *pravu i knjigama*, no ne i *pravu na djelu*.

Diljem Europe, uz višu ili nižu razinu utjecaja, a ovisno o vrsti pravnog modela, državni odvjetnici imaju ulogu u djelotvornosti prava žrtava. Čak i na najnižoj razini postoji potreba za sudjelovanjem državnih odvjetnika i suradnjom s njima kako bi prava žrtava bila djelotvorna. Stoga, promatrano s konceptualnog stajališta, može ih se smatrati zaštitnicima prava žrtava iako oni istodobno moraju pomiriti tu dužnost s predstavljanjem države i zaštitom i njezinih interesa. Tu nije riječ o neposrednoj ravnoteži

i nije ju moguće jednostavno postići, ali radi se o nečemu čemu bi svaki državni odvjetnik trebao težiti. Unatoč nedvojbenoj središnjoj ulozi državnih odvjetnika kao zaštitnika prava žrtava, oni nisu sami. Službe za potporu žrtvama u svojem su svakodnevnom radu potpuno posvećene priznavanju prava žrtava i njihovoj djelotvornosti. Međutim, svijest o postojanju tog zajedničkog cilja i prednosti razmjene sinergija nisu utjelovljene i ne provode se u praksi diljem EU-a na jednak način. U svjetlu toga, razumijevanje načina na koji državni odvjetnici djeluju u praksi kao zaštitnici prava žrtava i načina na koji nastoje oblikovati svoj rad, posebice sa službama za potporu žrtvama, bila je glavna motivacija za davanje potpore ovom projektu te predstavlja njegovu prekretnicu.

Projekt PROVICTIMS rezultat je suradnje između voditelja konzorcija Associação de Apoio à Vítima – APAV (potpora za žrtve u Portugalu), s partnerskim institucijama iz četiriju europskih zemalja, uključujući Irsko Vijeće za građanske slobode (Irska), IRSE-EBI – Asociación Instituto de Reintegración Social de Euskadi (Institut udruženja za društvenu reintegraciju u Baskiji, Španjolska), Procuradoria Geral da República – PGR (Ured državnog odvjetnika, Portugal), Bijeli Krug – Udruga za pomoć žrtvama (Hrvatska) i jedan istraživački

institut, Centro de Investigação de Direito Penal e Ciências Criminais da Faculdade de Direito da Universidade de Lisboa - CIDPCC-FDULisboa (Centar za istraživanje kaznenog zakona i kaznene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta u Lisabonu, Portugal).

Utvrđeno je pet glavnih ciljeva:

- proširiti znanje o određenim odredbama pravne stečevine Europske unije i nacionalnim zakonima kojima se uređuje predmetno pitanje;
- utvrditi prava žrtava u odnosu na informacije i komunikaciju, zaštitu, pristup službama za žrtve, pristup službama za popravljavanje štete¹ i zaštitne mjere u okviru tih službi te prava žrtava koje imaju boravište u drugoj državi članici te utvrditi kako se navedena prava ostvaruju u praksi, osobito od strane državnih odvjetnika;
- povećati kapacitet državnog odvjetnika u pogledu provedbe prava žrtava jačanjem njihove ključne uloge u omogućivanju da ta prava budu dostupna žrtvama i pružanjem praktičnih preporuka u tom pogledu;
- poboljšati suradnju između državnog odvjetnika i službi za potporu žrtvama, zahvaljujući čemu se poboljšavaju aspekti u kojima bi se ta suradnja mogla realizirati i povećava kvaliteta usluga koje pružaju službe za potporu žrtvama; i
- promicati kompatibilnost sudskih i administrativnih praksi u vezi s pravima žrtava s pravnom stečevinom EU-a.

Da bi se ostvarili navedeni ciljevi, održani su sastanci s partnerima, radionice i tehnički posjeti. Rad je u svakom trenutku bio popraćen istraživanjem pravne i praktične uloge državnog odvjetnika u pogledu prava žrtava na informacije i komunikaciju, procjene pojedinačnih potreba i zaštite, pristupa službama za potporu žrtvama (uključujući temu suradnje između državnog odvjetništva i službi za potporu žrtvama), pristupa popravljaju štete i zaštitnim mjerama u okviru nje te prava žrtava koje imaju boravište u drugoj državi članici. Drugi dio rada sastojao se od uredskog istraživanja kako bi se odredila uloga (pravna i administrativna) državnog odvjetnika u praksi uz istodobnu procjenu kompatibilnosti između nacionalnih pravnih okvira i praksi s odredbama utvrđenima u Direktivi o žrtvama. Navedeni dio rada bio je usklađen sa slanjem upitnika ponajprije državnim odvjetnicima i službama za potporu žrtvama kako bi se prikupile rigorozne i precizne pozadinske informacije o prenošenju prava utvrđenih u Direktivi o žrtvama. Iako su izvješće napisali istraživači iz institucija CIDPCC-FDULisboa, njegova je objava rezultat ozbiljnog i predanog rada svih partnera kojima želimo javno zahvaliti.

Posebno zahvaljujemo APAV-u, koji nam je uvijek bio dostupan za daljnje umrežavanje. Nadalje, znatan dio sadržaja izvješća nastao je isključivo zahvaljujući nesebičnosti svih državnih odvjetnika i suradnika iz službi za potporu žrtvama i još mnogim pojedincima, koji su odvojili vrijeme za ispunjavanje upitnika o procjeni. Želimo im javno odati priznanje za prijeko potrebnu dostupnost i tehničko znanje.

1- Op. prevoditelja - engleski termin restorative justice nema službeno prihvaćenog prijevoda na hrvatski jezik, a obuhvaća postupke nadoknade štete(a) kao posljedice(a) kaznenog(ih) djela.

Naposljetku, završna riječ o izradi završne faze rada: ovo izvješće: S obzirom na činjenicu da živimo u novoj stvarnosti, u kojoj fizička blizina zbog Covida-19 predstavlja opasnost, dio ovog izvješća napisan je bez prisutnosti drugih članova tima. Takav oblik rada istraživačkom je timu, naviknutom na duge sate zajedničkog rada i dane istraživanja u knjižnici, bio izazovan i zahtjevan. Zapravo nije bio moguć. Bez obzira na to dobiven je nedvojbena rezultat: uspjeli smo se prilagoditi novoj stvarnosti, koliko god ona neobična i teška bila, a ovu situaciju možemo upotrijebiti kao moto za provedbu Direktive o žrtvama: djelotvornost prava žrtava može i mora prevladati, čak i ako je to potrebno postići na kreativan način!

SADRŽAJ

Uvodna riječ	5
Pregled izvješća: ciljevi i metodologija	10
DIO I. – ANALIZA DIREKTIVE O ŽRTVAMA	13
1 EUROPSKA POLITIKAU POGLEDU PRAVA ŽRTAVA	13
2 OKVIRNA ODLUKA VIJEĆA EUROPSKE UNIJE IZ 2001.	17
3 THE VICTIMS' 2012 DIRECTIVE	19
3.1- Opća razmatranja	20
3.2- Pravo na informaciju i komunikaciju	22
3.3- Pravo na pristup službama za potporu	25
3.4- Pravo na zaštitne mjere u okviru službi za popravlanje štete	26
3.5- Prava na zaštitu i pojedinačnu procjenu	26
3.6- Prava žrtava s boravištem u drugoj državi članici	28
4 PROCJENA PRENOŠENJA DIREKTIVE I NOVA EUROPSKA STRATEGIJA	29
DIO II. – PREGLED LITERATURE O DIREKTIVI O ŽRTVAMA.	31
1 POTEŠKOĆE U OBLIKOVANJU PRAVA ŽRTAVA IZ DIREKTIVE	31
2 KARAKTERIZACIJA UČESTALIJIH MODELA PRENOŠENJA DIREKTIVE O ŽRTVAMA	35
3 ULOGA DRŽAVNOG ODVJETNIKA U DIREKTIVI O ŽRTVAMA	39
DIO III. – UPITNIK	42
1 PARTNERSKE ZEMLJE SUDIONICE	43
A – Hrvatska	46
B – Irska	52
C – Portugal	58
D – Španjolska	66
Zaključak	72
2 PREGLED UPITNIKA	72
3 ANALIZA REZULTATA	74
I. Opći pravni okvir	74
Privremeni zaključci:	82
II. Pravo na informacije	82
Privremeni zaključci:	84
III. Prava žrtve pri podnošenju prijave	85
Privremeni zaključci:	90
IV. Pravo na službe za potporu žrtvama	90
Privremeni zaključci:	95
V. Pravo na zaštitne mjere u okviru službi za popravlanje štete	95
Privremeni zaključci:	105
VI. Prava na zaštitu i pojedinačnu procjenu	105
Privremeni zaključci:	153
4 RASPRAVA	154
I. općeniti pravni okvir	154
II. Pravo na informacije	154
III. Prava žrtve pri podnošenju prijave	155
IV. Pravo na službe za potporu žrtvama	155
V. Pravo na zaštitne mjere u okviru službi za popravlanje štete	155
VI. Rights to Protection and Individual Assessment	155
DIO IV. - PREPORUKE	173
ZA EU:	173
ZA DRŽAVE ČLANICE:	173
ZA UREDE DRŽAVNOG ODVJETNIKA:	173
REFERENCE	174

PREGLED IZVJEŠĆA: CILJEVI I METODOLOGIJA

Kao što je prethodno spomenuto, u središtu projekta PROVICTIMS nalaze se državni odvjetnici i procjena njihova djelovanja u skladu s Direktivom o žrtvama s pravnog i praktičnog stajališta. Kako bi se to ostvarilo, uz sastanke s partnerima, radionice, tehničke posjete i uredsko istraživanje, glavni dio istraživanja nastao je analizom upitnika koji se sastojao od različitih pitanja osmišljenih kako bi se sustavno karakterizirao pravni kontekst intervencije državnog odvjetnika na domaćoj razini kao zaštitnika prava žrtava. Upitnik istodobno s praktičnog stajališta utvrđuje na koji način državni odvjetnik jamči ostvarivanje prava žrtava te, ako je to tako, na koji način uspijeva provoditi rad i konkretne intervencije sa službama za potporu žrtvama.

Imajući na umu sve navedeno, ovo izvješće prikazuje rezultate zajedničkog rada i ima sljedeće glavne ciljeve:

- proširiti znanje o određenim odredbama pravne stečevine EU-a i nacionalnih zakona kojima se uređuju prava žrtava na informacije i komunikaciju, o procjeni pojedinačnih potreba i zaštita, o pristupu službama za potporu žrtvama, o pristupu službama za popravljavanje štete i zaštitnim mjerama u okviru tih službi, o pravima žrtava s boravištem u drugoj državi članici te o tome ostvaruju li se ta prava u praksi i na koji način, osobito od strane državnog odvjetnika;
- utvrditi ranjivosti uloge državnog odvjetnika u promicanju prethodno spomenutih prava;
- utvrditi najbolje ili inovativne prakse;
- povećati kapacitet državnog odvjetnika kako bi se otklonile poteškoće povezane s prethodno spomenutim pravima;
- poboljšati suradnju između državnog odvjetnika i službi za potporu žrtvama;
- poboljšati usklađenost pravosudne i administrativne prakse u pogledu prava žrtava s predmetnom pravnom stečevinom EU-a;
- pružiti praktične preporuke o suradnji između državnog odvjetnika i službi za potporu žrtvama te o načinu na koji državni odvjetnici mogu prethodno spomenuta prava učiniti dostupnima žrtvama na djelotvorniji način.

Metodologija koja je primijenjena za izradu ovog izvješća kako bi se postigli spomenuti ciljevi odražava tijek rada razvijen tijekom izvršenja projekta, a detaljno je predstavljen u nastavku:

- a)** Kao prvo, sastanci s partnerima održavani su između veljače i prosinca 2019. kako bi se svi partneri bolje uskladili za vrstu isporuke koju je istraživački tim od njih zahtijevao, osobito lokalni kontakti s državnim odvjetnicima i agencijama za potporu žrtvama kako bi se zajamčilo njihovo aktivno sudjelovanje u anketi. Nadalje, prisustvovalo se radionicama održanima u Bilbau (lipanj 2019.) i Dublinu (prosinac 2019.) koje su organizirali lokalni partneri, uključujući znanstvenike i stručnjake

(državne odvjetnike, odvjetnike, zagovaratelje prava žrtava) kao ključne govornike, a kako bi se bolje razumjele nacionalne specifičnosti s teorijskog i praktičnog stajališta. Treće, održani su tehnički posjeti ponovno u Bilbau (lipanj 2019.) i Dublinu (prosinac 2019.), na kojima je bilo moguće dobiti uvid u provedbu spomenutih prava u praksi na sudovima te, konkretnije, u uredima državnih odvjetnika, službama za potporu žrtvama te službama za popravljavanje štete. Sveukupno gledano, bio je to terenski radu u kojem je istraživački tim sudjelovao s konačnim ciljem dobivanja uvoda stvarnu situaciju na nacionalnoj razini u partnerskim zemljama;

b) U međuvremenu uredsko istraživanje već je bilo provedeno. Zatim je došao trenutak za započeti teorijski dio istraživanja, odnosno prikupiti dokumentaciju, dostupne materijale, uključujući prethodna istraživanja te reference iz literature kako bi se sastavio upitnik;

c) pravo na informacije; 3) prava pri podnošenju prijave; 4) pravo na službe za potporu; 5) pravo na zaštitne mjere u kontekstu službi za popravljavanje štete te 6) pravo na zaštitu i pojedinačnu procjenu. Upitnik je sastavljen imajući u vidu sljedeće ciljeve:

- Dopuniti, pojasniti i protumačiti točne uvjete prenošenja Direktive o žrtvama u nacionalna zakonodavstva;
- Odrediti najuobičajenije prakse u pogledu ostvarivanja prava žrtava, utvrditi postojeće modele i modele u nastajanju te ih dogmatično razmotriti u svjetlu znanstvene literature i izvješća o procjeni Direktive o žrtvama EU-a te
- Istražiti modele novih praksi koji nadilaze Direktivu o žrtvama i njihovu obuhvaćenost u pogledu djelotvornosti prava žrtava;

d) Pitanja iz upitnika uključivala su 13 zemalja EU-a između kolovoza i rujna 2019., među kojima su bile partnerske i nepartnerske zemlje kako bi se dobila precizna slika o načinu na koji se prema pravima žrtava postupa diljem EU-a;

e) Nakon dobivanja rezultata bilo je vrijeme da istraživački tim počne s isporukom ovog izvješća. Ovaj zadatak obavljen je između listopada 2019. i početka rujna 2020. Usredotočuje se na strukturu Direktive o žrtvama te pruža njezinu analizu (**Dio I.**) dajući povijesni i viktimološki razlog njezina postojanja, nakon čega slijede razmatranja o stupnju razvijenosti prava žrtava odabranih u okviru projekta PROVICTIMS. Nakon toga slijedi razrada upitnika. Provedena je i evaluacija opsega te je dan kratak pregled nedavne procjene Direktive provedene u okviru inicijative EU-a. U **Dijelu II.** izvješća dan je pregled ključne literature o predmetnim pravima te se pruža uvid u trendove koji nam omogućuju da bolje protumačimo i kritički analiziramo rezultate upitnika u pogledu uloge državnog odvjetnika kojom se promiču prava žrtava. Sljedeći, odnosno ključni dio upitnika sadržava procjenu rezultata upitnika (**Dio III.**) te, osim općeg pregleda partnerskih zemalja sudionica, određuje pravnu ulogu njihovih državnih odvjetništava u jamčenju odredbi Direktive

te omogućivanju da žrtvama budu dostupna njihova prava, pruža opće informacije o povlačenju upitnika, detaljno opisuje trendove odgovora na sva anketna pitanja, nakon čega slijedi rasprava o glavnim zaključcima o prethodnim rezultatima i određivanje utvrđenih dobrih praksi. Naposljetku, daje preporuke za prakse i istraživanje (**Dio IV.**).

Dio I.

ANALIZA DIREKTIVE O ŽRTVAMA

1 EUROPSKA POLITIKA U POGLEDU PRAVA ŽRTAVA

U proteklom desetljeću EU je bio posvećen promjeni položaja uloge žrtava u kaznenima postupcima i jamčenju njihovih prava. Radi se o zamjetnoj promjeni u odnosu na vrijeme kad je EU bio mišljenja da nema nadležnost za uplitanje u kaznenopravne sustave svojih država članica (Groenhuijsen i Pemberton, 2009., str. 44).

Ta novo spoznata zabrinutost koju izražavaju donositelji politika EU-a, popraćena inicijativama UN-a² i Vijeća Europe³ predstavlja napredak koji je od država članica zahtijevao da ponovno prilagode način na koji se postupalo prema žrtvama kaznenih djela u njihovim kaznenopravnim sustavima. Žrtvu se sada smatra novim sudionikom u pravosudnom sustavu u većini zemalja (Bahr i Melum, 2017., str. 17.), s novim utvrđenim pravima na pristup kaznenom postupku, a ponekad čak i na njegovu prilagodbu. No riječ je o suvremenoj tendenciji EU-a. Stupanj razvijenosti nije oduvijek bio na toj razini.

Povijesno gledano riječ iz engleskog jezika *victim* (engl. žrtva) pojavila se kasnije, točnije u drugoj polovini 15 stoljeća (Wemmers, 2009., str. 33.). No prethodna priča u pozadini riječi *victima*, kao i ona koja je uslijedila, dugačka je. U zapadnjačkim jezicima temelje je u početku moguće pronaći u ideji o žrtvovanju životinja, što dovodi do dramatičnih simboličnih posljedica za osobu koju se tako etiketira jer je ta osoba nakon počinjenja kaznenog djela mrtva, neovisno o vrsti djela, poput žrtvovanog janjeta ili koze ili zbog religijskih konotacija i navodne žrtve zbog višeg religijskog cilja, poput one u riječi holokaust (žrtva vatre), što je dovelo do posljedice da preživjeli Židovi iz Drugoga svjetskog rata odbijaju biti etiketirani kao osobe koje su preživjele holokaust (Dijk, 2020., str. 74.)⁴. No etimološko podrijetlo riječi žrtva jednako je tako moguće objasniti povijesno kasnijom i različitom linijom razmatranja, odnosno onom koja žrtve povezuje s Kristom koji pati na križu. Riječ je o vrsti patnje koja traje, poput one koju je doživio Krist i koju bi žrtva mogla i preživjeti (Dijk, 2020., str. 74. – 75.).

2- „Deklaracija UN-a o temeljnim načelima pravde za žrtve zločina i zlouporabe moći često se naziva „Magna Carta prava žrtava“ (Groenhuijsen, 2014., str. 32.).

3- Preporuka Vijeća Europe (85) 11 o položaju žrtve unutar Kaznenog zakona i procedura.

4- Izlaganje je usredotočeno na zapadnjačko značenje riječi žrtva, no čini se da istočnjačka etimološka povijest te iste riječi vodi do drugačijih zaključaka s obzirom na činjenicu da u njoj izostaje dimenzija žrtvovanja (Dijk, 2020., str. 74.). U pogledu rasprave o arapskoj riječi za žrtvu, Dijk (2020.): str. 76.

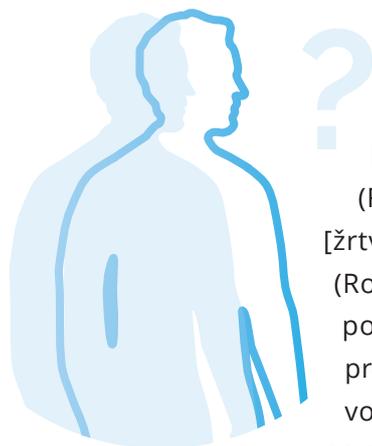
S kaznenog stajališta povijest dokazuje da su žrtve imale marginalan položaj u kaznenim postupcima. Iako „nisu uvijek bile na margini u traženju pravde“, s obzirom na to da se „gubitak [njihova] položaja u kaznenopravnom sustavu [dogodio] samo tijekom drugog razdoblja srednjeg vijeka“ (Gavrielides, 2017., str. 22.). Neovisno o tome uloga žrtava u kaznenim postupcima tradicionalno je bila ograničena na prijavljivanje kaznenog dijela i svjedočenja u svojstvu svjedoka. Prema žrtvama u određenoj se mjeri postupalo kao prema autsajderima jer nisu sudjelovale u pravnoj bitci između države s jedne strane te optuženika s druge, a to je bio svjestan odabir (Groenhuijsen, 1999., str. 2.). Uzimajući u obzir tu instrumentalnu ulogu žrtava, Godfrey ističe da „unatoč stajalištu predstavljenom u suvremenim kriminološkim studijama, žrtve su imale središnju i neophodnu ulogu u pravosudnim postupcima“ (Godfrey, 2018, str. 14.) s obzirom na činjenicu da su kazneni postupci, unatoč njezinu neutralnom položaju, uvijek ovisili o podacima koje je pružala žrtva. Ta ovisnost istaknuta je kao jedan od čimbenika zbog kojih su kasnije države bile prisiljene promijeniti položaj žrtve u kaznenim sustavima zbog straha od njihova aktivizma. Naime, nezadovoljne žrtve mogle su dovesti do pojave pokreta ljutih žrtava (Christie, 2009. str. 76., Rock, 2014., str. 11.).

S dogmatičnog stajališta potkopan položaj žrtava temeljio se na ideji kaznenog djela kao čina protiv države. A to je moguće objasniti iz različitih pristupa. S jedne strane „nestajanje“ žrtve kaznenog djela iz procesa kaznenog progona tijekom kratkog razdoblja kasnijih faza devetnaestog stoljeća moguće je izjednačiti s rastućom regulatornom ulogom lokalne i nacionalne države“ (Godfrey, 2018., str. 17.). S druge strane, počelo se smatrati da su kaznena djela napad na princa osobno (Robalo, 2018., str. 17. – 18). Štoviše, „kazneno djelo prije se definiralo kao kršenje javnog reda. Bio je to čin usmjeren protiv društva, protiv svih građana, koji je prkosio standardima koje su postavile demokratske institucije zajednice“ (Groenhuijsen, 1999., str. 2.). Istina je sljedeća: „Dokle god se kazneno djelo smatra prodiranjem u javni red, prirodno je jedino da država – koja predstavlja širu zajednicu – kao oštećena strana bude jedini akter koji će tražiti ispravak počinjenog djela“ (Groenhuijsen, 1999., str. 2.).

Političko zanemarivanje žrtava u kaznenopravnom sustavu, koji se uglavnom usredotočuje na kazneno ponašanje počinitelja, u drugoj polovini prošlog stoljeća, kada je prepoznat prostor za žrtve, odvelo je kriminologe do drugačijeg pristupa (Robalo, 2019., str. 19.). Zapravo, tijekom posljedica Drugog svjetskog rata, s početkom pristupa koji se temeljio na ljudskim pravima, reformatori i znanstvenici počeli su se usredotočivati na žrtve (Godfrey, 2018., str. 29., Wemmers, 2009., str. 35.), utvrdivši potrebe koje nisu bile ispunjavane u okviru tradicionalnog kaznenog sustava te, istodobno, nastojeći pronaći nove načine za njihovo ispunjavanje. Zbog tog razloga legitimnost kaznenih sustava, koji su se tradicionalno temeljili na ideji o kaznenim djelima koja se su temeljila na državi, bilo je potrebno ponovno osmisliti, napustiti ideju kaznenog zakona koji štiti javni interes te prihvatiti ideju da kazneni zakon štiti prava pojedinaca te poštuje ljudsko dostojanstvo. Stoga je bilo potrebno poštovati prava žrtava i počinitelja (Dearing, 2017.). Naime, tada su bili glavni glumci u predstavi koju nije moguće igrati bez njih, a tako je i danas. Žrtva

vjerojatno ima glavnu ulogu jer bi izostanak njezine pritužbe mogao isušiti kaznenopravni sustav (Shapland, 1984., str. 131. e ss.).

Scena je bila postavljena za pojavu viktimologije. Za neke njezin je razvoj rezultat neuspjeha stanja blagostanja kao „nove discipline posvećene analizi te, u mnogim slučajevima, poboljšanja položaja žrtava” (Rock, 2014., str. 12.). Iako „bi bilo teško zaključiti

da je viktimologija koherentna cjelina” (Rock, 2018., str. 48), strogo je reći da kao znanost nastoji razumjeti razmjer fizičke, psihološke i emocionalne štete koja je prouzročena žrtvama kaznenih djela i način na koji kazneni sustav postupa prema žrtvama te objasniti kako policija, državni odvjetnik i suci uzimaju u obzir stajalište žrtava (Robalo, 2019., str. 13.). Naposljetku, „teorije koje se temelje na njima [žrtvama] grupirane su i dan im je vlastiti naziv, odnosno viktimologija” (Rock, 2018., str. 30.). No tu nije bila riječ o trenutačnom procesu. U početku učenjaci su provodili studije u čijem su središtu bile žrtve, no promatrano kroz objektiv kriminologa. To je, na primjer, bio slučaj Hansa von Hentinga (Wemmers, 2009., str. 33.). Benjamin Mendelsohn kasnije se pojavio kao ključna osoba postavivši temelje za novu znanost koju je nazvao *viktimologija*, nastojeći saznati zašto je društvo toliko dugo ignoriralo

žrtve (Wemmers 2009., str. 34.). Bio je to početak akademskog pristupa viktimologiji u obliku opsežnog koncepta koji nije uključivao samo žrtve kaznenog djela, već i žrtve prirodnih katastrofa i bolesti te koji je podrazumijevao dugotrajan proces poboljšanja.

U praksi (ponovno) „uvođenje prava žrtava u proces kaznenopravnog sustava nije, kao pravilo, bilo popraćeno sustavnim obrazloženjem” (Pemberton, 2014., str. 33.). To se ponovno uvođenje može smatrati vrhuncem ulančanih uzastopnih događaja (Rock, 2014., str. 11.), koji su se većinom odvijali u drugoj polovini prošlog stoljeća. Zbog toga posebno je potrebno istaknuti pokret za ljudska prava, koji je imao ključan utjecaj na priznavanje prava žrtava, zatim feministički pokret „druge generacije”, koji je izvršio pritisak da se donesu promjene, posebice u pogledu kaznenih djela nasilja u bliskim odnosima i fizičkog nasilja i silovanja te, konačno, zagovaratelje mehanizma popravljivanja štete, koji su se usredotočili na koristi od procesa praksi popravljivanja štete za žrtve kaznenih djela (Rock, 2014., str. 11.; Robalo, 2019., str. 19. – 20.). Zamisao da bi žrtve trebale imati mogućnost ponovnog stjecanja snage koju im je počinitelj oduzeo kad je zločin počinjen putem postupaka popravljivanja štete osmišljenih kako bi žrtvama omogućili *osnaživanje* (Reis, 2019., str. 232), specifične je prirode. Ta takozvana nova teorija pravde, odnosno popravljivanja štete, pojavila se tijekom 1970-ih kad je u Kanadi održan prvi službeni proces posredovanja između žrtve i počinitelja u kontekstu kaznenog postupka u tijeku (Kelly, 2006., Yantzy, 1998., str. 52.), a koji je kasnije ponovljen u SAD-u (Van Ness i Strong, 2015., str. 28.). Taj je pokret dobio snagu i prostor u svim dijelovima svijeta. Europa nije bila iznimka.

Sa znanstvenog stajališta posebno usredotočenog na europski kontekst, do prekretnice je došlo kada je Christie (1977.) izvršio pritisak na prijelaz s već ukorijenjene uske perspektive na ulogu žrtve u kaznenom postupku na širu. Istodobno, izricao je sumnju da je kriminologija „u određenoj mjeri(...) pojačala proces u kojem su sukobi [bili] oduzeti izravno uključenim stranama“ (1977., str. 1.). Njegovi zaključci da su kaznena djela „oduzeta, istopljena ili učinjena nevidljivima“ (1977., str. 7.) svojim pravim vlasnicima imali su stvaran učinak na promjenu paradigme u području politike žrtava, koja je svoje početke imala u sjevernoj Europi. Zapravo priznanje sukoba koji se nalazi u pozadini počinjenog kaznenog djela te priznavanje da on pripada žrtvi, prekršitelju i zajednici, omogućilo je, sa strane žrtve, ponovno dobivanje slučaja od države. I to je bila prekretnica u europskom kontekstu. Otada nadalje popravljjanje štete dobilo je svoje mjesto u znanosti, političkom lobiranju i formalnom zakonodavstvu. U tom svjetlu zamisao pravde kao dame s povezom preko očiju i mačem u ruci potrebno je zamijeniti novom, u kojoj se osobe koje sudjeluju u sukobu koji je posljedica kaznenog djela zapravo mogu međusobno vidjeti te stvoriti stabilnu osnovu za rješavanje sukoba (Christie, 2013., str. 15. e ss.). To je jedno od mnogih Christiejevih nasljeđa.

Bez obzira na to ne zaboravlja se inicijativa UN-a da zauzme stav o pravima žrtava pod utjecajem pionira u području viktimologije i zagovaranja žrtava (Groenhuijsen, 2014., str. 30.). Utjecaj je i ostvaren na taj način . No to se dogodilo uglavnom tijekom 1980-ih i, odnosno nakon Christiejeva glavnog doprinosa, koji je započeo tijekom 1970-ih.

Ta je nova paradigma način žrtvama omogućila da ponovno preuzmu vlasništvo nad sukobom koji im je nekad pripadao na progresivan način (Robalo, 2019., str. 107.) i „sada postoji široko rasprostranjen sporazum o tvrdj jezgri prava žrtava u kaznenopravnom sustavu“ (Groenhuijsen, 1999., str. 3.). Nije moguće zaboraviti proračunska razmatranja koja bi mogla potkopati provedbu prava žrtava (Groenhuijsen i Pemberton 2011., str. 12.), strahove za ometanje ravnoteže moći u dijalogu između prava državnog odvjetnika i obrane pri priznavanju prava žrtava na sudjelovanje u postupku (Agencija Europske unije za temeljna prava, 2019., str. 9.), činjenicu da je jednostavnije ostvariti nekontroverzna prava žrtava ili prava koja su u skladu s agencijama za kaznenopravni sustav (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 12. i 3.) kao ni slučaj da političari, stručnjaci, pravnici i znanstvenici mogu osjetiti da su na rubu živčanog sloma kad god je osnaživanje žrtava tema rasprave (Rock, 2014., str. 25.) „jer uspon žrtve nije uvijek dobrodošao“ (Pemberton, 2014., str. 32.).

Međutim, unatoč svim navedenim razmatranjima u današnje je vrijeme opće prihvaćeno da je kazneno djelo ponajprije potrebno smatrati kršenjem pojedinačnih prava žrtve (Groenhuijsen, 1999., str. 2.). To se čini kao logično nasljeđe zapadnjačke etimološke povijesti riječi žrtva, u čijem se središtu nalazi osoba kojoj je nanesena šteta kaznenim djelom. No nije ograničena etiketiranjem žrtve kao slabe, nemoćne, beznadne osobe, bez zastupnika, jednom riječju stigmatizirane (Dijk, 2020., str. 75.). Potraga

za pozitivnim stavom o žrtvama dovela je do potrebe za ponovnim promišljanjem o legitimnosti kaznenopravnog sustava te omogućila novu percepciju žrtava kao osoba koje imaju pravo sudjelovati i svjedočiti zaštiti svojih interesa i potreba u kaznenim sustavima u pogledu nepravde koju su pretrpjele (Kirchengast, 2011., str. xxiii.). Ideja da kada se kazneno djelo smatra zlonamjernim činom jednog građanina prema drugome, potonji će morati imati ulogu u posljedicama događaja, koje nas vode do sljedećeg koraka, onoga u kojem kazneni postupak više nije moguće isključivo smatrati stvari između vlade s jedne strane i optuženika s druge (Groenhuijsen, 1999., str. 2.).

U pogledu pravnih okvira EU-a spoznaja da je žrtva ujedno i razlog postojanja kaznenog postupka imala je važnu ulogu, no to priznanje mora biti u skladu s „pritiskom na promjenu” koji potječe iz stvarnosti koja je nastala Ugovorom iz Maastrichta 1992., kada je uspostavljeno pravo na slobodu kretanja i kada je nastala takozvana pojava prekograničnih žrtava kaznenih djela te i ozbiljna potreba za njihovom zaštitom (Biffi, 2016a, str. 3.). U pravnom kontekstu EU-a otad su poduzeti važni koraci.

2 OKVIRNA ODLUKA VIJEĆA EUROPSKE UNIJE IZ 2001.

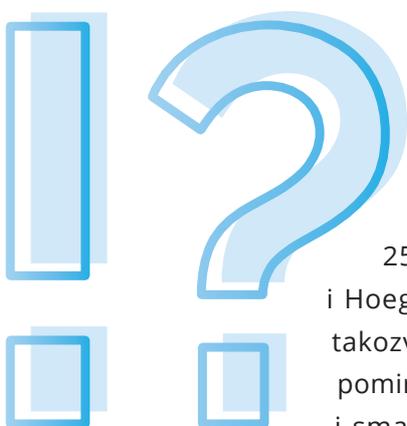
Okvirna odluka Vijeća iz 2001. o položaju žrtava u kaznenom postupku (2001/220/PUP) predstavljala je inicijativu portugalske vlade (Blásquez Peinado, 2013., str. 902.) i svojedobno je smatrana prekretnicom u razvoju prava žrtava. Bio je to prvi instrument takozvanog tvrdog zakonodavstva koji je bio dostupan na međunarodnoj razini, a obuhvaćao je širok raspon prava žrtava (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 1.). Radilo se o velikom pomaku politike EU-a jer dotad nikad nije postojala regulativa o kaznenopravnom sustavu s obzirom na načelo supsidijarnosti za tu temu, kako je uspostavljeno člankom 5. Ugovora u Europskoj uniji.

Osim što je pratila prethodno spomenutu promjenu položaja žrtava kaznenog djela, potrebno je istaknuti da je glavni cilj Odluke bilo usklađivanje statusa prekograničnih žrtava, čiji nedostatak ujednačene zaštite nije bio u skladu s neograničenom slobodom kretanja, rezultirajući diskriminacijom na osnovi nacionalnosti. Tu se radilo o paradoksu. U to vrijeme to je razmišljanje bilo glavni pokretač za ponovno usklađivanje europske nadležnosti u području zaštite žrtava kaznenog djela. Međutim, s obzirom na činjenicu da nije bilo izvedivo regulirati položaj prekograničnih žrtava bez reguliranja i položaja državljana, rezultat je bio donošenje Okvirne odluke, čiji je cilj bilo usklađivanje položaja svih žrtava kaznenih djela diljem EU-a (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 4.).

Kako bi se to postiglo, Okvirnom odlukom uveden je niz prava žrtava kaznenih djela, odnosno: pravo na davanje informacija i garancije u vezi s komuniciranjem, pravo na

posebnu pomoć žrtvi, pravo na zaštitu i pravo na naknadu štete u kaznenom postupku. Odlukom su uređena i prava prekograničnih žrtava, posredovanje, posebne službe i organizacije za potporu žrtvama, suradnja između država članica te usavršavanje za osoblje.

Unatoč prepoznatoj vrijednosti te pravne inicijative i činjenici da je većina prava koja su sadržana u njezinu okviru kasnije prenesena u Direktivu o žrtvama, ne smiju se precijeniti rezultati Okvirne odluke (Groenhuijsen i Pemberton, 2009., str. 59.). Dapače, u pogledu prenošenja članaka Okvirne odluke u nacionalno pravo te provedbe prava žrtava u praksi, dobiva se manje ohrabrujuća slika (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 1.).

Promatrano s komparativnog stajališta učinak „mekog zakonodavstva“ u području prava žrtava već je bio testiran u europskom kontekstu u obliku Preporuke vijeća Europe (85) 11 o položaju žrtve unutar Kaznenog zakona i procedura. Rezultati provedbe bili su daleko od savršenih, o čemu svjedoči činjenica da niti jedna od 25 zemalja nije u potpunosti provela Preporuku (Brienen i Hoegen, 2000., str. 1153. e ss.⁵). Moglo bi se pomisliti da bi takozvano tvrdo zakonodavstvo trebalo predstavljati prirodan i pomirljiv korak, no od samog početka odabir takvog instrumenta i smatranje da bi bio djelotvorniji od mekog zakonodavstva

dovedeno je u pitanje (Groenhuijsen, 2014., str. 31.). U praksi tvrdi se da utjecaj tog instrumenta tvrdog zakonodavstva nije bio kvalitativno drugačiji od prethodnih instrumenata mekog zakonodavstva. To se djelomično može objasniti činjenicom da iako su države članice bile obvezne postići rezultate utvrđene u Okvirnoj odluci, način njihova postizanja nije bio formalno određen (Groenhuijsen i Pemberton, 2009., str. 49.) te da, istodobno, ni Europska komisija ni pojedinci nisu mogli pokrenuti postupke kršenja protiv niti jedne države članice, što je u najmanju ruku obeshrabrujuće sa stajališta usklađenosti (Groenhuijsen, 2014., str. 33.). U konačnici pravna priroda Odluke, koja je bila ograničeno obvezujuća za države članice te nejasnost njezina sadržaja, koja je dovela do nerazumijevanja u pogledu određenih normi, a što je državama otežalo donošenje odluke o tome kako je provoditi, dovela je do sukoba u tumačenju unutar samih država članica (Groenhuijsen, 2014., str. 36, Groenhuijsen i Pemberton, 2009., str. 5.) i nesporazuma između Europske komisije i država članica (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 5.). Na temelju opisanog nepovoljnog scenarija nastalo je negativno izvješće o Okvirnoj odluci, koje je objavljeno 2004.⁶, nakon čega je 2009. uslijedila još nepovoljnija procjena⁷. Do kraja te godine konačni zaključak o tom pitanju mogla bi biti

5- Glavni zaključci ispitivanja u pogledu zakonodavnih inicijativa i najboljih praksi pokazuju da su zemlje sudionice najmanje dvaput imale slabe rezultate u razvojnim planovima na četverorazinskoj ljestvici (slabo, dovoljno, dobro i izvrsno), među kojima je najbolje rezultate imala Nizozemska, nakon koje slijede Engleska, Wales i Norveška (str. 1158. – 1159.).

6- Izvješće Komisije na temelju članka 18. Okvirne odluke Vijeća od 15. ožujka 2001. o položaju žrtava u kaznenim postupcima (2001/220/PUP), Bruxelles, 16. veljače 2004. COM (2004) 54 final.

7- Izvješće Komisije na temelju članka 18. Okvirne odluke Vijeća od 15. ožujka 2001. o položaju žrtava u kaznenim postupcima (2001/220/PUP), Bruxelles, 20. travnja 2009. COM (2009) 166 final.

trajna nesposobnost svih država članica da pravilno provedu točno prenošenje Okvirne odluke, čak i ako je sedmogodišnji rok za prenošenje istekao (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 10.). Imajući na umu sve navedeno, ishod je bio uistinu obeshrabrujući.

No neuspješna provedba Okvirne odluke ujedno je predstavljala priliku za razmišljanje o tome kakvu bi vrstu uključenosti trebalo tražiti od država članica s obzirom na činjenicu da je to iskustvo dokazalo sljedeće: ako države članice nisu zainteresirane ili voljne dodijeliti potrebne resurse kako bi se proveo jedan takav pravni instrument, prava žrtava ne bi mogla biti ostvarena u praksi (Ezendam i Wheldon, 2014., str. 63.). Stoga instrument „tvrđog zakonodavstva“ sam po sebi ne bi mogao donijeti promjene. Nije imao tu sposobnost. No okolnosti su zahtijevale promjenu. U trenutku kad su u Ugovoru iz Lisabona konkretno spomenuta prava žrtava kaznenih djela pod naslovom „Područje slobode, sigurnosti i pravde“ (članak 82. stavak 2.) i kada je znanstvena zajednica od Europske komisije zahtijevala ne samo koordinaciju već i dugoročnu strategiju za bolje usklađivanje nacionalnih zakonodavstava država članica na način koji omogućuje poboljšanje prava žrtava (Gavrielides, 2017., str. 22.), došlo je do pomaka. U 2009. donesen je Stockholmski program. Posljedično, 2011. sastavljen je Akcijski plan iz Budimpešte kako bi se donijele mjere i radnje koje bi trebale pojačati prava žrtava kaznenih djela i kako bi se uspostavili minimalni standardi. Bio je to proces čiji je vrhunac predstavljalo donošenje Direktive o žrtvama..

3 THE VICTIMS' 2012 DIRECTIVE

Donošenjem Direktive 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela kao dijela horizontalnog pristupa EU-a pravima žrtava utvrđenih u Akcijskom planu iz Budimpešte, cilj EU-a bio je uskladiti ta prava u državama članicama uspostavom minimalnih standarda koje je bio potrebno prenijeti u nacionalne pravne sustave.

Promatrano sa sustavnog stajališta Direktiva je strukturirana u šest sljedećih tema: Opće odredbe (članci 1. – 2.); Pružanje informacija i potpore (članci 3. – 9.); Sudjelovanje u kaznenim postupcima (članci 10. – 17.); Zaštita žrtava i priznavanje žrtava s posebnim potrebama zaštite (članci 18. – 24.); Druge odredbe (članci 25.– 26.) te Završne odredbe (članci 27. – 32.).

Odlomci u nastavku predstavljaju sažetak glavnih odredbi utvrđenih u Direktivi te uzimaju u obzir neobvezujuće smjernice Glavne uprave za pravosuđe Europske komisije iz 2013, u kojima se pružaju smjernice za tumačenje i prenošenje odredbi Direktive. U metodološke svrhe, osim općenitih razmatranja Direktive, analiza u nastavku osobito je usredotočena na članke u kojima se izričito spominje skup prava žrtava koja podliježu ovom izvješću: prava na informacije i komunikaciju, zaštitu, pristup službama za potporu

žrtvama, pristup službama za popravljavanje štete i zaštitne mjere u okviru njih te prava žrtava koja imaju boravište u drugoj državi članici.

3.1- OPĆA RAZMATRANJA

Općenito govoreći, u Direktivi vidljiva je napetost pristupa koji se temelji na pravima žrtava, a koja se ostvaruje ne samo u priznavanju prava žrtava nego i drugih sudionika u području kaznenopravnog sustava, osobito počinitelja. Usklađenost s napetošću pristupa koji se temelji na pravima žrtava inicijalno je vidljiva, na primjer, u uvodnoj izjavi 9. o pravima žrtava⁸, dok se u uvodnoj izjavi 12. ističu prava počinitelja, čime se jamči da prava koja su dana žrtvama ne smiju ugroziti prava koja se priznaju za počinitelje. Riječ je o ideji koju je moguće primijeniti u nekoliko odredbi Direktive. A to predstavlja vidljiv pokušaj zaštite navodnog počinitelja te, u konačnici, i samog kaznenopravnog sustava. Na neki način pretpostavlja se da priznavanje i uspostava prava žrtava zahtijevaju rješavanje moguće napetosti/sukoba prava odozdo prema gore. A to je bio jedan od mnogobrojnih zadataka Direktive.

Ta je ideja prisutna u članku 1., u kojem su utvrđeni glavni ciljevi Direktive, odnosno da žrtve kaznenih djela dobiju odgovarajuće informacije, potporu i zaštitu i da im bude omogućeno sudjelovanje u kaznenim postupcima te da se, istodobno, od država članica zahtijeva da se žrtve priznaju kao žrtve i da se prema njima postupa s poštovanjem, na osjećajan, primjeren, stručan i nediskriminirajući način, u svim kontaktima s predmetnim službama (npr. službama za potporu žrtvama i službama za popravljavanje štete) i nadležnim tijelima (na primjer, državnim odvjetnikom) u svim fazama kaznenog postupka. Ta su prava jasno izražena zajedno s pravima koja se priznaju počiniteljima. Međutim, dokaz spomenute napetosti pristupa koji se temelji na pravima ponajprije je vidljiv u slučaju djece kao žrtava, kada su njihovi najbolji interesi i potrebe predstavljeni kao glavni fokus i lanac koji mora prevladati. Tu se napetost otklanja većinom u korist djetetovih interesa i potreba.

Nakon toga, u članku 2. navode se definicije koje će se primjenjivati u cjelokupnom normativnom skupu: žrtva, članovi obitelji, dijete i popravljanje štete.

- ▶ Krenimo od isticanja ključne definicije koja opravdava postojanje Direktive: od definicije **žrtve**. U Direktivi vidljiv je širi koncept od onoga koji je prvotno donesen u Okvirnoj odluci. Žrtvu se sad smatra fizičkom osobom koja je pretrpjela štetu, uključujući tjelesnu, umnu ili emocionalnu štetu ili ekonomski gubitak koji je izravno uzrokovan kaznenim djelom⁹, bez obzira na to je li počinitelj identificiran, uhićen, je li protiv njega bio pokrenut kazneni progon ili je osuđen te bez obzira na obiteljski odnos između njih. Međutim, a sad se dolazi do inovativnog dijela, ako kazneno djelo rezultira smrću (recimo) izravne

8- U skladu s Poveljom EU-a o temeljnim pravima članak 47. o pravu na djelotvoran pravni lijek i na pošteno suđenje.

9- Direktivom se ne definira „kazneno djelo” jer se ta definicija može razlikovati ovisno o pojmu kaznenog djela u nacionalnom pravu” (Europska komisija, 2013., str. 7.).

žrtve, koncept će obuhvaćati žrtvine članove obitelji (znači bračni drug, osoba koja živi sa žrtvom u čvrstoj životnoj zajednici, u zajedničkom kućanstvu te na stabilnoj i stalnoj osnovi, srodnici u ravnoj liniji, braća i sestre te osobe ovisne o žrtvi) pod uvjetom da su te osobe (također) pretrpjele *izravnu* štetu kao posljedicu kaznenog djela¹⁰. Osim toga, Direktiva se primjenjuje na sve žrtve u EU-u, neovisno o njihovoj nacionalnosti ili boravištu dokle god je kazneno djelo počinjeno ili se kazneni postupak vodi na području EU-a (uvodna izjava 13.). Međutim, potrebno je istaknuti da žrtve kaznenih djela u skladu s međunarodnim pravom nisu posebno spomenute u Direktivi. Neovisno o tome, budući da je „većina država članica nedavno poduzela korake za uvrštavanje međunarodnih kaznenih djela, kao što su genocid, ratni zločini i mučenje u svoje nacionalne kaznene zakone te za uspostavu univerzalne nadležnosti za te zločine, kako bi se navedene vrste kaznenih djela mogle kazneno goniti unutar njihovih nacionalnih pravnih sustava čak i ako su počinjena u inozemstvu” (Europska komisija, 2013., str. 7.), nema prostora za kaznenu neodgovornost ili izostanak zaštite žrtava. Sa strane žrtava to dovodi do primjene Direktive pod dvjema pretpostavkama: *i)* tipologija predmetnog kaznenog djela mora biti priznata u nacionalnom pravu; *ii)* mjera prava žrtava uključenih u djela počinjena izvan navedenog područja bit će ista kao mjera koja je priznata za tu vrstu kaznenog postupka koji se odvija u nadležnosti države članice. To je moguće smatrati dokazom načela ravnopravnosti (npr. članak 2. Ugovora o Europskoj uniji). Uzimajući u obzir sve navedeno, žrtve djela počinjenih izvan navedenog područja također su, u određenoj mjeru, u skladu sa svrhama definicije iz Direktive o žrtvama. Naposljetku, još jedan opći aspekt povezan sa žrtvama koji je potrebno spomenuti njihovo je promjenjivo sudjelovanje u kaznenim postupcima. Činjenica je da je unatoč dokazanom vidljivom širem opsegu u usporedbi s Okvirnom odlukom¹¹ zaključak ovog problema sljedeći: iako je opseg definicije koncepta žrtve neopipljiv na temelju Direktive, njezin postupovni položaj i struktura uloge u kaznenim postupcima mogu se razlikovati na temelju internog zakona države članice. A ta je vrsta razlika u pristupima na nacionalnim razinama dopuštena. U uvodnoj izjavi 20. priznaje se da se način na koji žrtve mogu sudjelovati u kaznenom postupku može razlikovati u svjetlu nacionalnih sustava. No tu je razliku potrebno odrediti u skladu sa sljedećim kriterijima: „je li nacionalnim sustavom predviđen pravni status stranke u kaznenom postupku; je li žrtva prema zakonu dužna aktivno sudjelovati u kaznenom postupku, npr. u svojstvu svjedoka, ili se to od nje zahtijeva; i/ili ima li žrtva prema nacionalnom pravu pravni temelj za aktivno sudjelovanje u kaznenom postupku i želi li taj pravni temelj iskoristiti, u slučaju kada nacionalnim sustavom nije predviđeno da žrtve imaju pravni status stranke u kaznenom postupku.” To znači da su države članice trebale odrediti položaj žrtava u nacionalnim kaznenim postupcima te

10- Ako se promatra s komparativnog stajališta, zanimljivo je vidjeti da je koncept žrtve koji je uspostavljen Direktivom o žrtvama i dalje uži od onoga prepoznatog u skladu s Europskom konvencijom o ljudskim pravima, koju je donio Europski sud za ljudska prava. Za detaljnu analizu vidjeti Parmentier (2009.): str. 43. e ss.

11- Budući da pruža jamčenje prava žrtava u svim fazama postupka te prije prijave kaznenog djela te nakon dovršetka postupka. U skladu s uvodnom izjavom 22. trenutak podnošenja prijave smatra se dijelom kaznenog postupka za potrebe Direktive.

u skladu s time prenijeti postupovna prava iz Direktive koja ovise o definiciji navedenog položaja¹². Međutim, unatoč evidentnoj margini diskrecije države članice obvezne su prenijeti Direktivu te „pružati potporu žrtvama svih kaznenih djela i štititi ih” (Europska komisija, 2013., str. 11.).

► Vratimo se ponovno na pojam **dijete**. Naime, taj izraz obuhvaća sve osobe mlađe od 18 godina. Riječ je o prilično relevantnom konceptu s obzirom na određeni fokus na djecu žrtve kao dio opće zabrinutosti izražene u Direktivi u pogledu određenih kategorija žrtava, za koje se smatra da su podložnije sekundarnoj viktimizaciji. Djeca očito pripadaju u tu kategoriju (kao i „žrtve trgovanja ljudima, terorizma, organiziranog kriminala, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja ili iskorištavanja, rodno uvjetovanog nasilja, kaznenih djela iz mržnje te žrtve s invalidnošću i djeca kao žrtve u visokom su postotku žrtve sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. Posebnu pažnju trebalo bi obratiti pri procjeni postoji li kod takvih žrtava rizik takve viktimizacije, zastrašivanja ili odmazde”, kako je utvrđeno u uvodnoj izjavi 57. te kojima su posvećene određene odredbe kroz cjelokupan tekst Direktive).

► Naposljetku, pojam *popravljanje štete* definira se kao postupak u kojem se žrtvi i počinitelju omogućuje, ako dobrovoljno na to pristanu, aktivno sudjelovanje u rješavanju pitanja koja proizlaze iz kaznenog djela uz pomoć nepristrane treće strane. Tu nije riječ o inovativnoj definiciji. I dalje je u skladu s Rezolucijom Gospodarskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda 2002/12 o temeljnim načelima upotrebe programa popravljanja štete u kaznenim stvarima, koja je prvi put utvrdila pojam popravljanje štete kao *postupak* sa stajališta međunarodnog okvira. Neovisno o tome doslovno upućivanje na popravljanje štete predstavlja važan korak u napretku politike EU-a. U ovom se trenutku pojavljuje kao krovni koncept u okviru kojeg se mogu realizirati mnogobrojne prakse, kao što su posredovanje između žrtve i počinitelja, grupni obiteljski sastanci i sastanci za mirenje (uvodna izjava 46.). Direktivom su razbijeni prethodni lanci te je nadišla Okvirnu odluku. Više nije talac užeg pojma, koji posredovanje priznaje samo u tijeku kaznenog postupka¹³. Namjerno ili nenamjerno, sada postoji širi koncept, koji je u skladu s usmjerenjem koje prepoznaje dogmatične rezultate popravljanja štete kao teoriju pravde.

3.2- PRAVO NA INFORMACIJU I KOMUNIKACIJU

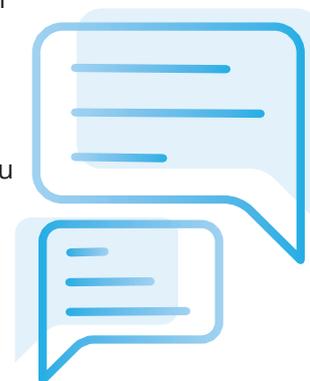
Članak 3. Direktive utvrđuje zaštitne mjere komunikacije, a potrebno ga je upotrijebiti kao osnovu za tumačenje sljedećih članaka. Predmetnim člankom utvrđuju se prava žrtava u pogledu djelotvorne komunikacije, odnosno: od prvog

12- Točnije, riječ je o sljedećim pravima: pravo na saslušanje, prava u slučaju odluke o nepoduzimanju kaznenog progona, pravo na pravnu pomoć, pravo na naknadu troškova te pravo na povrat imovine, pravo na odluku o naknadi štete od strane počinitelja.

13- Cf. članak 10. Okvirne odluke.

kontakta žrtava s nadležnim tijelima u kaznenom postupku¹⁴, žrtve imaju pravo razumjeti i biti razumljive; jezik u usmenom ili pisanom obliku mora biti jednostavan i dostupan, kao i u pogledu osobnih značajki i potreba žrtava (to je dodatno pojačano u uvodnoj izjavi 21., u kojoj se navodi da nadležna tijela moraju uzeti u obzir žrtvino poznavanje jezika koji se koristi za pružanje informacija, dob, zrelost, intelektualnu i emocionalnu sposobnost, pismenost te svaki umni ili tjelesni nedostatak kako bi se zajamčilo djelotvorno razumijevanje i komunikacija); žrtve imaju pravo da ih prati osoba od povjerenja koju odaberu u prvom susretu s nadležnim tijelima u slučaju da im treba pomoć u komunikaciji, osim u situacijama u kojima bi interesi žrtve ili tijek postupka mogao biti doveden u pitanje.

U članku 4. utvrđuje se dužnost da se žrtvama nude informacije, bez odgode, od njihova prvog kontakta s nadležnim tijelima, a kako bi im se omogućio pristup pravima određenima u Direktivi. Predmetne informacije obuhvaćaju sva prava žrtava, od pristupa pravnoj pomoći i sudjelovanja i kaznenom postupku. Odredbu članka 4. stavka 1. točke (d) u pogledu upućivanja na „svaku drugu vrstu savjeta” države članice trebale bi opširno tumačiti jer se odnosi na sve vrste potrebnih informacije, a ne samo na pravne i administrativne savjete (Europska komisija, 2013., str. 15.). Zahtijeva se odgovarajuće poštovanje tog prava u nadolazećim postupovnim fazama kaznenopravnog sustava. Međutim, ne smije ga se zamijeniti otkrivanjem informacija povezanih s kaznenim postupkom kad to nije prikladno (Europska komisija, 2013., str. 15.).

Detalji i razmjer pruženih informacija mogu se razlikovati zbog potreba žrtava te zbog osobnih značajki žrtve i počinjenog kaznenog djela (članak 4. stavak 2.), u skladu s općim pristupom pojedinačnim potrebama. Zbog toga Direktiva ne sadržava standardiziran način pružanja informacija. Iako žrtve ne dobivaju priliku da pomno biraju informacije koje žele primati, imaju pravo odabrati žele li primati informacije, a nadležna tijela dužna su proaktivno provesti to pravo i prilagoditi informacije koje se pružaju žrtvi. Informacije je moguće pružati i kasnije tijekom postupka.

U članku 5. uređuju se prava žrtava prilikom podnošenja prijave, a države članice obvezuju se da osiguraju da žrtve dobiju pisanu potvrdu o službenoj prijavi, koja sadržava osnovne podatke o kaznenom djelu (u uvodnoj izjavi 24. navode se sljedeći osnovni podatci: vrsta kaznenog djela, vrijeme i mjesto počinjenja te šteta ili povreda prouzročena kaznenim djelom). Potvrda bi trebala sadržavati broj predmeta te vrijeme i mjesto prijavljivanja kaznenog djela. Štoviše, žrtve imaju

14- U uvodnoj izjavi 21. spominje se da se te obveze ne primjenjuju samo na nadležna pravosudna ili izvršna tijela, već i na druge dionike, točnije organizacije za potporu žrtvama i službe za popravljanje štete.

pravo podnijeti prijavu na jeziku koji razumiju te primiti potrebnu jezičnu pomoć bez dodatnih troškova. U vezi s člankom 5. koji se analizira potrebno je razmotriti i uvodnu izjavu 25., u kojoj je utvrđeno da odgođeno prijavljivanje kaznenog djela zbog straha od odmazde, ponižavanja ili stigmatizacije ne bi smjelo imati za posljedicu odbijanje izdavanja potvrde o prijavi žrtve. Iako nije doslovno utvrđen, članak 5. potrebno je čitati u skladu s člankom 22. (Europska komisija, 2013., str. 17.).

U članku 6. utvrđuje se da je žrtve potrebno pravodobno obavijestiti o njihovom pravu na dobivanje informacija o postupovnim pravima. U skladu s općim pravilom informacije je moguće žrtvama pružiti usmenim ili pisanim putem. Međutim, objavljivanje informacija putem službene internetske stranice nadležnog tijela ne bi smjelo biti dovoljno kako bi se zajamčilo da žrtve dobivaju zatražene informacije (uvodna izjava 27.). Nakon što ih se upozna s njihovim pravima, žrtve mogu odabrati primiti informacije na vlastiti zahtjev. Svim žrtvama potrebno je pružiti informacije o bilo kojoj odluci o nepokretanju ili okončanju istrage ili o nepoduzimanju kaznenog progona protiv počinitelja, kao i o vremenu i mjestu održavanja postupka te prirodi optužbi protiv počinitelja. Ostale informacije mogu biti ograničene i razlikovat će se u skladu s ulogom žrtve u kaznenom postupku svake države članice, kao što je prethodno spomenuto. Člankom 6. stavkom 4. pojačava se opće načelo Direktive da će se informacije pružiti samo u skladu sa željom žrtve (koja se može u svakom trenutku tijekom postupka predomisлити), osim ako se informacije moraju pružiti zbog prava žrtve na aktivno sudjelovanje u kaznenom postupku. U sljedećem stavku 5. stoji da se svim žrtvama pruža prilika da budu obaviještene o puštanju na slobodu ili bijegu osobe koja je bila zadržana i obaviještene o svim relevantnim mjerama koje su poduzete radi njihove zaštite, a u stavku 6. navodi se da, kada su zatražene, te informacije moraju biti dobivene, barem u slučajevima u kojima postoji opasnost ili utvrđeni rizik štete za žrtvu. Međutim, u skladu s prethodno spomenutom uvodnom izjavom 32. te informacije ne mogu se pružiti u slučaju rizika štete za počinitelja.

Članak 7. odnosi se na pravo na usmeno i pisano prevođenje za žrtve koje ne razumiju ili ne govore jezik kaznenog postupka u kojem sudjeluju. Predmetni članak odnosi se samo na sudjelovanje žrtava u kaznenom postupku s obzirom na činjenicu da članak 3. stavak 1. te članak 5. stavak 2. već omogućuju djelotvornu komunikaciju prije postupka te je stroži u smislu zahtjeva za pružanje jezične pomoći u usporedbi s navedenim člancima (Europska komisija, 2013., str. 17.). U skladu sa stavkom 1. navedenog članka pravo na usmeno prevođenje ovisi o podnošenju prijave žrtve te se razlikuje ovisno o potrebama žrtve i njezinoj ulozi u kaznenom postupku. U uvodnoj izjavi 34. pojašnjava se da se prema žrtvama treba postupati s poštovanjem te da bi žrtve trebale imati mogućnost pristupa svojim pravima i razumjeti ih. Žrtvi je važno pružiti, na primjer, besplatno usmeno prevođenje tijekom ispitivanja te aktivno sudjelovanje u sudskim raspravama, ovisno o njezinoj ulozi u predmetnom kaznenopravnom sustavu. Stavak 2., koji se odnosi

na prevođenje, žrtvama omogućuje prava na prevođenje potrebnih informacija o pravima žrtava u kaznenim postupcima, uključujući barem prijevod bilo koje odluke o nepoduzimanju kaznenog progona. Države članice jednako će tako omogućiti da žrtve dobiju prevedene informacije o datumu i vremenu suđenja na jeziku koji razumiju. Nadalje, žrtve mogu zatražiti da se dokument smatra bitnim i zatražiti njegovo prevođenje. U navedenom članku utvrđuje se i da bi nadležna tijela trebala procijeniti je li žrtvi koja je zatražila usmeno ili pisano prevođenje uistinu potrebna pomoć, a ta je odluka podložna žrtvinu osporavanju, iako o načinu na koji to mogu učiniti odlučuju države članice. Naposljetku, stavak 8. sadržava deklaratornu odredbu na temelju izvodivosti i poštovanja zahtjeva kaznenopravnog sustava – nužno je zajamčiti dostupnost na svim jezicima; međutim, može biti praktično nemoguće da države članice zajamče dostupnost i ponude usmeno i pisano prevođenje na svim jezicima (Europska komisija, 2013., str. 17. i 22.).

3.3- PRAVO NA PRISTUP SLUŽBAMA ZA POTPORU

U članku 8. utvrđuje se da žrtve imaju pristup službama za potporu žrtvama povjerljivo i besplatno, a koje djeluju u interesu žrtve prije, tijekom cijelog kaznenog postupka te još tijekom odgovarajućeg razdoblja nakon njega. U uvodnoj izjavi 37. spominje se potreba za dovoljnom zemljopisnom pokrivenošću službi za potporu diljem države članice kako bi se svim žrtvama omogućila prilika za pristupanje takvim uslugama. Potporu je potrebno osigurati od najranijih faza postupka nakon počinjenja kaznenog djela, neovisno o tome je li ono prijavljeno ili je kazneni postupak pokrenut *ex officio*¹⁵. Žrtve moraju imati pristup službama za potporu u skladu sa svojim potrebama. Članovi obitelji jednako tako mogu imati pristup tim službama ovisno o svojim potrebama te stupnju pretrpljene štete kao posljedice kaznenog djela počinjenog protiv žrtve. Nadležna tijela imaju marginu diskrecije za utvrđivanje kako procijeniti te potrebe s obzirom na činjenicu da u članku 8. nije izričito potrebna formalna procjena potreba u tu svrhu¹⁶. U stavku 2. od država članica zahtijeva se da olakšavaju upućivanje žrtava od strane nadležnog tijela (općenito policija) ili drugih tijela (kao što su bolnice, škole itd.) organizacijama za potporu žrtvama ne dovodeći u pitanje povjerljivost, a potrebno ga je tumačiti zajedno s člankom 26. i uvodnom izjavom 40. U stavku 3. spominju se specijalističke službe za potporu žrtvama s posebnim potrebama koje države članice moraju promicati, a koje imaju određenu fleksibilnost u pogledu načina na koji bi takva potpora trebala biti uspostavljena. Opću i specijalističku potporu mogu pružiti vladine i nevladine organizacije na profesionalnoj i/ili dobrovoljnoj osnovi. Pristup službama za potporu ne bi smio uključivati pretjerane postupke ili formalnosti za žrtve jer bi mogli smanjiti djelotvornost pristupa žrtava navedenim službama.

15- Neovisno o tome službe za potporu trebale bi poticati žrtve da prijavljuju kaznena djela te olakšavati njihovo prijavljivanje (uvodna izjava 63.).

16- To je moguće smatrati implicitnim zahtjevom da službe za potporu žrtvama uspostave interne postupke ili protokole za procjenu potreba žrtava i njihovih obitelji za potporu, zajedno s člankom 22. o pojedinačnoj procjeni (Europska komisija, 2013., str. 24.).

Članak 9. odnosi se na potporu službama za potporu žrtvama koju je potrebno pružati. Službe za potporu žrtvama pružaju usluge, informacije i relevantne savjete o pravima žrtava, informacije o specijalističkim službama, emocionalnu i psihološku potporu, savjete o financijskim pitanjima koja proizlaze iz kaznenog djela te savjete o rizicima od sekundarne viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. U stavku 3. od država članica zahtijeva se da potiču službe za potporu žrtvama da posebnu pozornost obrate na posebne potrebe žrtava koje su pretrpjele znatnu štetu zbog težine kaznenog djela. Na temelju stavka 2. države članice potiču specijalističke službe za potporu da pružaju utočišta i prilagođene potpore za žrtve s posebnim potrebama, kao što su žrtve spolnog nasilja, žrtve rodno uvjetovanog nasilja, žrtve nasilja u bliskim odnosima te prekogranične žrtve. (usp. uvodnu izjavu 38.).

3.4- PRAVO NA ZAŠTITNE MJERE U OKVIRU SLUŽBI ZA POPRAVLJANJE ŠTETE

Članak 12. odnosi se na pravo na zaštitne mjere u okviru službi za popravlanje štete. Svrha je navedenog članka osigurati da kada se pružaju službe za popravlanje štete, a žrtve žele sudjelovati u praksi popravlanja štete, zaštitne mjere bit će uspostavljene kako bi se osigurala njihova sigurnost i nadležnost, a kako bi se žrtve zaštitilo od sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. Države članice olakšavaju upućivanje navedenim službama, tamo gdje postoje, uspostavljanjem postupaka ili smjernica o uvjetima za takvo upućivanje¹⁷. Zaštitne mjere podrazumijevaju da se navedene službe trebaju koristiti samo ako su u interesu žrtve te se temeljiti na žrtvinom slobodnom pristanku utemeljenom na informacijama, koji može biti povučen u svakom trenutku; prije pristanka na sudjelovanje u postupku za popravlanje štete, žrtvi se pružaju potpune i nepristrane informacije o tom postupku; počinitelj je priznao temeljne činjenice predmeta; do svakog se sporazuma dolazi dobrovoljno i može ga se uzeti u obzir u bilo kojem daljnjem kaznenom postupku; postupci popravlanja štete povjerljivi su, osim uz suglasnost stranaka ili ako se to zahtijeva nacionalnim pravom zbog važnijeg javnog interesa. U uvodnoj izjavi 46. nabrajaju se čimbenici koji bi mogli ugroziti korist za žrtvu, kao što su neravnoteža između moći i dobi, zrelost ili intelektualne sposobnosti žrtve. Navedene je čimbenike potrebno uzeti u obzir pri upućivanju predmeta ili provedbi postupka popravlanja štete.

3.5- PRAVA NA ZAŠTITU I POJEDINAČNU PROCJENU

Člankom 18. od država članica zahtijeva se da osiguraju širok raspon zaštitnih mjera kako bi se žrtve i članove njihovih obitelji zaštitilo od sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde, uključujući od fizičke, emocionalne i psihološke štete te kako bi se zaštitilo dostojanstvo žrtava tijekom ispitivanja i svjedočenja.

17- U skladu s neobvezujućim tumačenjem navedenog članka članak „ne obvezuje države članice da uvedu službe za popravlanje štete ako nemaju uspostavljen taj mehanizam“ (Europska komisija, 2013., str. 32.).

Zaštita je obvezna kad postoje ozbiljni razlozi za smatrati da postoji rizik za psihološki integritet, osobnu slobodu, sigurnost ili spolni integritet žrtve, a dostupan je širok raspon mogućih mjera koje je potrebno procijeniti na temelju pojedinačne procjene (Europska komisija, 2013., str. 39.). Međutim, mjere zaštite koje se pružaju žrtvama nisu navedene u Direktivi.

Sljedeći članci u Direktivi utvrđuju niz prava u okviru prava na zaštitu, posebno pravo na izbjegavanje kontakta između žrtve i počinitelja, pravo na zaštitu žrtava tijekom istraga u kaznenom postupku te pravo na zaštitu privatnosti, koja podrazumijevaju navedene obveze za države članice, kao što su osiguranje da nove sudske prostorije imaju odvojene čekaonice za žrtve ili da žrtve prate njihovi zakonski zastupnici i osoba koju odaberu itd.

Direktivom je uvedeno pravo na pojedinačnu procjenu kako bi se utvrdile posebne potrebe žrtava za zaštitom. Navedena odredba nadležna tijela obvezuje da utvrde bi li žrtve imale koristi od posebnih mjera tijekom kaznenog postupka te u kojoj mjeri, kako je utvrđeno u člancima 23. i 24., zbog njihove osobite ranjivosti u pogledu sekundarne i ponovljene viktimizacije, zastrašivanja i odmazde. Direktiva ne pruža ujednačen način provedbe te procjene, a reguliranje tog pitanja uspostavom nacionalnih postupaka ostavlja državama članicama. Međutim, procjena bi trebala u obzir uzimati osobne karakteristike žrtava, vrstu ili prirodu kaznenog djela te okolnosti njegova počinjenja. Posebnu pozornost potrebno je obratiti određenim žrtvama, nabrojenima u članku 22. stavku 4.¹⁸, a pri procjenjivanju djece uvijek je potrebno pretpostaviti da ona imaju posebne potrebe za zaštitom. Procjene je moguće prilagoditi vrsti kaznenog djela i šteti koja je nanesena žrtvi, a potrebno ih je provoditi uz usku uključenost žrtve. Želju žrtve potrebno je uzeti u obzir, a žrtve mogu i odbiti zaštitne mjere.

Kad su utvrđene posebne potrebe zaštite, člankom 23. utvrđuje se da žrtve mogu imati koristi od posebnih zaštitnih mjera tijekom istraga u kaznenom postupku i sudskog postupka. U članku 23. stavku 2. točki (d) utvrđena je posebna mjera za žrtve spolnog nasilja, rodno uvjetovanog nasilja ili nasilja u bliskim odnosima. Međutim, u stavku 1. navodi se da te mjere neće biti dostupne ako nisu izvedive zbog postupovnih ili praktičnih ograničenja ili u slučajevima kada bi to moglo ugroziti tijek postupka. Djeca podliježu samo drugom dijelu procjene, odnosno utvrđivanju koje su posebne mjere potrebne, a mogu imati koristi ne samo od mjera navedenih u članku 23. s obzirom na činjenicu da se u članku 24. utvrđuju mjere koje se primjenjuju na djecu..

18- Žrtve koje su pretrpjele značajnu štetu zbog težine kaznenog djela; žrtve koje su pretrpjele kazneno djelo počinjeno zbog neke osobine osobe ili diskriminatornog motiva koji bi mogli biti naročito povezani s njihovim osobnim značajkama; žrtve koje njihov odnos s počiniteljem i ovisnost o njemu čine naročito ranjivima. U tom pogledu u obzir bit će uzete žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invalidnošću.

3.6- PRAVA ŽRTAVA S BORAVIŠTEM U DRUGOJ DRŽAVI ČLANICI

Članak 17. obvezuje države članice da osiguraju da teškoće s kojima se suočavaju žrtve s boravištem u državi članici različitoj od one u kojoj je kazneno djelo počinjeno budu svedene na najmanju moguću mjeru, posebno u vezi s organiziranjem postupka. Kako bi se to postiglo, nadležna tijela države članice u kojoj je kazneno djelo počinjeno moraju biti u poziciji koja im omogućuje uzimanje izjave žrtve odmah nakon podnošenja prijave, a za to bi trebali biti dostupni potrebni resursi, točnije videokonferencija i telefonska konferencija, kako je utvrđeno u Konvenciji o uzajamnoj pomoći u kaznenim stvarima između država članica Europske u svrhu saslušanja žrtava koje imaju boravište u inozemstvu. Nadalje, žrtve u toj situaciji moraju imati mogućnost podnošenja prijave nadležnim tijelima svoje države boravišta kada to nisu u mogućnosti učiniti u državi u kojoj je kazneno djelo počinjeno ili, u slučaju teškog kaznenog djela, kada to ne žele učiniti u državi počinjenja kaznenog djela. Prijavu je potrebno bez odgode proslijediti državi članici u kojoj je počinjeno kazneno djelo. Iznimka tog pravila, uspostavljena kako bi se spriječili sukobi nadležnosti u prekograničnim slučajevima (koji bi mogli biti potaknuti strogom primjenom načela zakonitosti i kaznenim progonom ex officio), glasi da nema potrebe za prosljeđivanjem prijave ako su nadležna tijela u državi boravišta već iskoristila svoju nacionalnu nadležnost za kazneni progon (Europska komisija, 2013., str. 38.). Iako navedena odredba nije izričito spomenuta u članku, ona odražava opće pravilo suradnje i dijeljene odgovornosti država članica u osiguravanju da prava žrtava budu zajamčena u toj specifičnoj situaciji¹⁹.

19- U uvodnoj izjavi 51. objašnjava se ta obveza u pogledu drugih prava. Naime, ako je žrtva napustila državno područje države članice u kojoj je počinjeno kazneno djelo, ta država članica više ne bi trebala obvezna pružati pomoć, potporu i zaštitu, osim u pogledu onoga što se izravno odnosi na kazneni postupak koji ona provodi u odnosu na predmetno kazneno djelo, poput posebnih zaštitnih mjera tijekom sudskog postupka. Država članica u kojoj žrtva ima boravište trebala bi pružiti navedenu pomoć, potporu i zaštitu potrebne za oporavak žrtve (Europska komisija, 2013., str. 38).

4 PROCJENA PRENOŠENJA DIREKTIVE I NOVA EUROPSKA STRATEGIJA

Direktiva o žrtvama bila je dio skupa pravila i instrumenata za prava žrtava koji je EU progresivno donio u proteklim desetljećima²⁰, a koji pružaju hinjene instrumente tvrdog zakonodavstva i omogućuju opsežniju zaštitu žrtava. Međutim, izvješća o provedbi Direktive otkrila su nezadovoljavajuću procjenu.

U članku 27. Direktive navodi se da su države članice bile obvezne zajamčiti da se njezine odredbe primjenjuju putem odgovarajućih nacionalnih zakona, propisa i administrativnih odredbi do 16. studenoga 2015. U članku 28. predviđeno je da bi države članice do 16. studenoga 2017. te svake tri godine nakon toga trebale Europskoj komisiji pružiti podatke o načinu na koji su žrtve pristupile svojim pravima utvrđenima u Direktivi. U skladu s člankom 29. uslijedila bi objava izvješća Europske komisije u kojem se objašnjavaju nacionalne mjere provedene kako bi se zajamčila usklađenost s Direktivom uključujući detaljne radnje i mjere koje su donijele države članice na temelju članaka 8., 9. i 23. Međutim, nije ostvaren sadržaj niti jedne od navedenih odredbi.

Izvješće Europskog parlamenta iz 2018. (Europski parlament, 2017.) te izvješće Europske komisije, odgođeno od izvornog skupa iz 2016. za 2020. (Europska komisija, 2020a), otkriva razočaravajuće rezultate. U trenutku donošenja izvješća Europske komisije u tijeku je bio 21 postupak zbog povrede propisa zbog nepotpunog prenošenja Direktive o pravima žrtava protiv Austrije, Belgije, Bugarske, Cipra, Češke Republike, Estonije, Francuske, Grčke, Hrvatske, Italije, Latvije, Litve, Luksemburga, Mađarske, Malte, Njemačke, Poljske, Portugala, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Švedske. Izvješće Europske komisije o prenošenju Direktive zaključuje da, u slučaju većine odredbi, države članice nisu uspjele postići potpuno prenošenje (2020a). Posebno je potrebno istaknuti da su samo četiri države članice pružile (na vlastitu inicijativu) potrebne relevantne empirijske podatke. Nadalje, Danska je odustala od Direktive o žrtvama, a Ujedinjena Kraljevina, unatoč Brexitu, i dalje je bila obuhvaćena procjenom. Europska komisija zaključila je da puni potencijal Direktive još uvijek nije postignut zbog izostanka njezina prenošenja u zakonodavstva država članica unatoč njezinoj opsežnosti u pogledu prenošenja (potrebno je imati na umu uvodnu izjavu 20.) te uzimajući u obzir praktična ograničenja njezine provedbe.

20- Točnije: Direktiva 2011/93/EU Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije (2011.); Direktiva 2011/36/EU Europskog parlamenta i Vijeća o sprečavanju i suzbijanju trgovanja ljudima i zaštiti njegovih žrtava (2011.); Direktiva 2017/541/EU Europskog parlamenta i Vijeća o suzbijanju terorizma (2017.); Direktiva 2011/99/EU o europskom nalogu za zaštitu; Uredba (EU) br. 606/2013/EU Europskog parlamenta i Vijeća o uzajamnom priznavanju zaštitnih mjera u građanskim stvarima; 2017. EU je potpisao Konvenciju Vijeća Europe iz Istanbula o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (2011.).

Neovisno o tome u obje evaluacije (iz 2017. i 2020.) prepoznate su prednosti donošenja Direktive te poboljšanja položaja žrtava u državama članicama. Čini se da su europska tijela odlučila premostiti izazove koji su otežavali ciljne rezultate.

Imajući na umu tu pozitivnu primjedbu Europska komisija donijela je novu Strategiju EU-a o pravima žrtava, koja će oblikovati rad Komisije za vremenski okvir 2020. – 2025. (Europska komisija, 2020a), računajući na napore država članica, civilnog društva i drugih dionika kako bi se unaprijedila prava žrtava. Na temelju rezultata prethodno spomenutog izvješća te Milquetova izvješća koje je bilo dio postavljene strategije (2020.), novi se pristup usredotočuje na pet ključnih prioriteta, odnosno: osnaživanje žrtava kaznenih djela, jačanje suradnje i koordinacije, poboljšanje zaštite najranjivijih žrtava i potpore za njih, olakšavanje pristup naknadi za žrtve te rad na međunarodnoj dimenziji prava žrtava. Strategija prati stratešku liniju te uključuje različite sudionike na razini EU-a i nacionalnoj razini, nastojeći obuhvatiti širok spektar tema povezanih sa žrtvama, osobito onih utvrđenih kao najkritičnije²¹.

Nova strategija sastojat će se uglavnom o nezakonodavnih radnji. Neke od ključnih radnji predviđenih u novoj strategiji EU-a jesu: uspostavljanje platforme za žrtve na razini EU-a, promicanje radnji koje se nadograđuju na lekcije naučene iz pandemije bolesti COVID-19²², sudjelovanje u podizanju osviještenosti, promicanje osposobljavanja, pružanje financijskih sredstava EU-a i jačanje suradnje kako bi se poboljšala zaštita građana EU-a koji su postali žrtve u trećim zemljama i potpora za te građane.

21- „Izvješća pokazuju da se žrtve kaznenih djela i dalje ne mogu potpuno osloniti na svoja prava u EU-u. Poteškoće žrtava u pogledu pristupa pravosuđu ponajprije su posljedica nedostatka informacija, nedovoljne potpore i zaštite. Žrtve su često izložene sekundarnoj viktimizaciji tijekom kaznenog postupka te pri podnošenju zahtjeva za naknadu štete. Osobama koje postanu žrtve kaznenog djela tijekom putovanja u inozemstvo pristup pravosuđu i naknadi štete još je teži. Kad je riječ o najranjivijim žrtvama, kao što su žrtve rodno uvjetovanog nasilja, žrtve djeca, žrtve s invalidnošću, starije žrtve, žrtve zločina iz mržnje, žrtve terorizma ili trgovanja ljudima, posebno je izazovno proći kroz kazneni postupak i nositi se s posljedicama kaznenog djela” (Europska komisija, 2020b, str. 3.).

22- „Zaključavanje društva tijekom pandemije bolesti COVID-19 dovelo je do porasta nasilja u bliskim odnosima, spolnog zlostavljanja djece, kibernetičkog kriminala te rasistički i ksenofobično usmjerenog zločina iz mržnje. Stoga je od ključne važnosti ojačati okvir za potporu žrtvama i njihovu zaštitu te osigurati da one budu otporne u kriznim situacijama” (Europska komisija, 2020b, str. 2.).

Dio II.

PREGLJED LITERATURE O DIREKTIVI O ŽRTVAMA

Obrada pregleda literature ima samo jednu svrhu: pružiti teorijski okvir Direktive o žrtvama koji nam omogućuje da bolje tumačimo i kritički analiziramo rezultate upitnika u pogledu uloge službi za kazneni progon kojom se promiču prava žrtava. Zbog tog razloga čitatelji će dobiti uvid koji je sustavno usmjeren na tri glavne teme:

1. poteškoće u oblikovanju prava žrtava iz Direktive koja se nalaze pod povećalom ovog izvješća (ponovno ističemo da su općenito ograničena na prava na informacije i komunikaciju, zaštitu, pristup službama za potporu žrtvama, pristup službama za popravljavanje štete i zaštitnim mjerama u okviru njih te prava žrtava s boravištem u drugoj državi članici);
2. opis učestalijih modela prenošenja Direktive o žrtvama u nacionalno pravo te
3. uloga državnog odvjetnika u Direktivi o žrtvama.

Smatramo da će spomenute teme utjecati na analizu ankete. Stoga je ključno početi od razumijevanja poteškoća i usmjerenja koje je moguće pronaći pregledom literature.

1 POTEŠKOĆE U OBLIKOVANJU PRAVA ŽRTAVA IZ DIREKTIVE

Kao što je već spomenuto, opširniji koncept žrtve koji je prisutan u Direktivi te koji je u pozadini njezina cjelokupnog sadržaja uključuje fizičku osobu koja je pretrpjela štetu te (neke) članove njezine obitelji. To proširenje shvaćanja žrtve u literaturi se shvaća i objašnjava na sljedeći način (npr. Peers, 2013., str. 10., Shapland, 2018., str. 196.). To zvuči kao mirotvoran koncept. No istina je da, čak i ako se držimo koncepta koji ima dugu povijest²³, i dalje je, u pozadini, vidljivo uzburkano more, koje izravno djeluje na oblikovanje prava iz Direktive o žrtvama.

Sve može početi od definiranja tko bi trebao odrediti je li osoba pretrpjela štetu ili nije. Bi li to trebala biti osoba o kojoj je riječ, odnosno *žrtva* ili je potrebna vanjska

23- Bez obzira na to koncept Direktive o žrtvama ne ide onoliko daleko koliko bi trebao ako bi, na primjer, odlučio zauzeti dogmatičan pristup konceptu preživjelog, poput onoga koji je predstavio Dijk (npr., za pregled, 2020., str. 75. i 76.).

evaluacija, točnije službe za potporu žrtvama ili državne službe koje potvrđuju postojanje žrtve? Usredotočujući analizu na članak 4., vidljivo je trenutačno priznavanje svih navedenih prava žrtava, bez dodatnih zahtjeva, a Shapland (2018., str. 196.) drži da pravo na pristup službama za potporu žrtvama iz članka 8. upućuje na to da je tu zaista riječ o *pravu žrtava*, odnosno da ono pripada njima. Žrtva stoga ne ovisi ni o pojedinačnoj procjeni slučaja ni o evaluaciji određenih potreba kako bi pristupila potpori (i drugim pravima). Odluka o tome hoće li se osobu etiketirati kao žrtvu nije osobne prirode. Tu je riječ o odluci o pristupu kaznenopravnom sustavu, podnošenju ili nepodnošenju prijave, pristupu službama za potporu žrtvama ili drugoj vrsti potpore ili o nepoduzimanju navedenih radnji. Čini se da je to jedino moguće tumačenje u svjetlu koncepta koji je već izražen, a koji kazneno djelo karakterizira kao kršenje pojedinačnih prava. No kada žrtva istupi i prihvati tu etiketu, javljaju se drugi problemi.

Jedna skupina pitanja odnosi se na djelotvornost prava na informacije (članak 4.). Više ne raspravljamo o tome može li osoba izravno zatražiti status žrtve. To je riješeno na pozitivan način. Problem je sada veći. Opće pravno na informacije presudno je jer bez njegove praktične realizacije žrtva neće biti upoznata s drugim pravima (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 15.). Tu je stoga riječ o ključnom činu jer žrtvama omogućuje zauzimanje ravnopravnog položaja sa stranama, svjedocima i nadležnim tijelima (Marín, 2015., str. 382.). No istraga otkriva rezultate u kojima se isporučuje standardizirana pisana komunikacija ili čak integralne kopije zakonskih odredbi, zajedno s potpunim izostankom usmene ili pisane adaptacije informacija o specifičnostima slučaja (Ivanković, Altan, Carpinelli, Carmo i Valério, 2019., str. 7. – 8.), što se čini vrlo daleko od cilja iz članka 4. s obzirom na to da na taj način nisu poštovane ni specifičnosti žrtve ni njihove osobne karakteristike i okolnosti predmeta (Marín, 2015., str. 383. – 384.). Stoga postoji realna mogućnost da se tu nalazi samo formalno pravo na informacije. Žrtva dobiva informacije, ali ne one koje su joj potrebne. Nadalje, u pogledu isporuke potvrde o prijavi žrtvi postoje zaključci da bi to moglo ovisiti o zahtjevu žrtve (Ivanković, Altan, Carpinelli, Carmo i Valério, 2019., str. 7.) što, uzimajući u obzir nedostatak znanja žrtava o tom pravu, otežava praktičnu provedbu prava te djeluje u suprotnosti s uputama iz Direktive u pogledu informacija (usp. članke 4. i 5.). Naime, ako žrtva nije upoznata s postupcima podnošenja prijave, bit će se teško nositi s njima. A čak i ako je žrtva upoznata s tim postupcima, i dalje se možemo pitati o zakonitosti primjerka prijave na zahtjev jer se u Direktivi navodi „da žrtve dobiju pisanu potvrdu svoje formalne prijave“ (članak 5.), to podrazumijeva izravni značaj i naredbu za primatelja norme, osobu koja se ne suočava s dodavanjem posrednika ili postupaka, u suprotnome, njezin će sadržaj biti drugačiji i neočekivan. Uzimajući u obzir sve navedeno postupci u pogledu prava na primanje informacija o podnošenju prijave kaznenog djela u skladu s člankom 4. ne mogu biti u sukobu ili zahtijevati dodatne zahtjeve od onih koji su već utvrđeni u članku 5., u suprotnome sadržaj i doseg tog prava bit će narušeni, što znači da ni bilo koje zakonsko rješenje iz države članice koje podnese žrtva ni bilo koji postupak dobivanja pisanog dokaza o potvrdi neće biti u sukobu s Direktivom o žrtvama.

Druga skupina problema povezuje koncept same žrtve sa službama za potporu žrtvama, a još je uvijek moguće pronaći zablude o tom pitanju ili, u najmanju ruku, uže shvaćanje na nacionalnoj razini, s obzirom na činjenicu da nekoliko država ograničava pristup službama za potporu žrtvama određenim vrstama žrtava ili podloge, osobito zlostavljanim ženama, zlostavljanoj djeci te žrtvama trgovanja ljudima i/ili terorizma (Gavrielides, 2015., str. 77., Ivanković, Altan, Carpinelli, Carmo i Valério, 2019., str. 55.)²⁴. Iako je potrebno imati na umu da postoje različiti pristupi službama za potporu žrtvama, s obzirom na činjenicu da u nekim državama postoje službe koje su u isključivoj organizaciji države, a u drugima rad se ostvaruje u okviru NVO-a, dobro koordiniran sustav vjerojatno bi mogao zahtijevati radnu skupinu koja se sastoji od više agencija kako bi se stvorila koherentna služba sa stajališta žrtve (Shapland, 2018., str. 207.). Neovisno o tome spojene službe diljem Europe mogle bi stvoriti učinak od vrha prema dnu (Gavrielides, 2015., str. 15.) i neutralizirati lokalnu raznolikost i institucionalnu kreativnost. Kompromisno rješenje moglo bi biti jamčenje službi za potporu žrtvama koje se koordiniraju uz policiju, ured državnog odvjetnika i sudove putem *zajedničke kulture* u pogledu određenih ključnih područja (Bahr i Melum, 2017., str. 18.), no uz takav model ili bilo koji drugi koji će biti osmišljen, postoje točke o kojima nije moguće pregovarati, kao što su uzajamno razumijevanje obveznog postojanja službi za potporu žrtvama i potrebe da njima budu obuhvaćene žrtve svih kaznenih djela. Ispostavlja se da su to minimalni standardi o kojima je potrebno postići suglasnost. U suprotnome istodobno će doći do poprečnih i ograničujući učinaka ne samo u pogledu pristupa tim pravima već i u načinu na koji se omogućuju.

Posljednji primjer poteškoća Direktivom jest pristup službama za popravljavanje štete. U članku 12. govori se o novoj paradigmi, koja više nema značajke određene prakse popravljavanja štete, poput one iz Okvirne odluke, sadržane (samo) u posredovanju tijekom kaznenog postupka (članak 10.), a koja je sastavljena na način da državama omogućuje njezino ograničavanje na manje prekršaje ili isključivanje određenih vrsta kaznenih djela, kao što je, na primjer, nasilje u bliskim odnosima (Lauwaert, 2013., str. 415.). EU prvi put regulira popravljavanje štete i otvara vrata za uvođenje nekoliko praksi (uvodna izjava 46.) u svim fazama postupka, uključujući prije i nakon suđenja (Gavrielides, 2017., str. 39.), čime se popravljavanje štete tretira, s dogmatičnog stajališta, kao alternativu kada se upotrebljava kao, na primjer, mjera protiv skretanja te kao način kojim se upotpunjuje provedba pravde s obzirom na činjenicu da se može provoditi istodobno s kaznenim postupkom (Gavrielides, 2017., str. 23.). Može se reći da je politika EU-a o toj temi bila predvodnička te da je predvidjela smjer koji je Vijeće Europe kasnije prihvatilo putem

24- Drugačija slika prisutna je u zemljama u kojima sve žrtve kaznenih djela primaju potporu od države u obliku financijske podrške koja se nudi općenitim NVO-ima, odnosno NVO-ima koji pružaju potporu svim vrstama žrtava, zajedno s potporom koja se posebno pruža određenim vrstama žrtava, poput žrtava nasilja u bliskim odnosima ili transrodnih žrtava. Takav primjer dolazi iz Portugala, odnosno APAV kao opća služba za potporu žrtvama te UMAR - União de Mulheres Alternativa e Resposta ili ILGA Portugal, Intervenção Lésbica, Gay, Bissexual, Trans e Intersexo kao primjeri službi za potporu žrtvama sa specijalističkom pozadinom.

Preporuke Vijeća Europe (2018.) o popravljaju štete u kaznenim stvarima²⁵. Unatoč očito pozitivnoj primjedbi teškoće su se brzo pojavile. Iako je u Okvirnoj odluci posredovanje predstavljeno kao obvezujuće za države članice, Direktiva o žrtvama ne zauzima isti stav prema popravljaju štete. Pretpostavka na koju se oslanja članak 12. jest da žrtve nemaju *pravo na službe za popravljanje štete*, već da samo imaju *pravo na zaštitne mjere* u okviru popravljanja štete. Stoga, žrtve su zaštićene putem niza zaštitnih mjera pri pristupanju navedenim službama iako im nije priznato pravo na zahtijevanje tih službi od država članica (Lauwaert, 2013., str. 423.). Ako službe postoje, moraju biti ponuđene uzimajući u obzir određene standarde (Gravrielides, 2017., str. 38.) jer u suprotnome Direktiva nema ništa za prijaviti. To zvuči paradoksalno. Popravljanje štete nalazi se na popisu prava kojima žrtva mora imati pristup (članak 4. stavka 1. točka (j)), no čini se da ako prava nisu dostupna u određenoj zemlji, taj dio dostavljanja informacija trebao bi ostati prazan ili izbrisan s popisa informacija koje se pružaju žrtvi. Iako postoji aktivna potpora za osposobljavanje stručnjaka za popravljanje štete, kako je navedeno u članku 25., žrtve nemaju pravo izravno od država članica zahtijevati da te službe učine dostupnima čak i ako one predstavljaju odgovor na žrtvine potrebe koje, očigledno, nisu prioritet Direktive. U pogledu tog pitanja EU ne može tvrditi da službe za popravljanje štete već postoje diljem Europe, barem uzimajući u obzir činjenicu da su Bugarska i Rumunjska postale članice EU-a 2007., a Hrvatska 2013., stoga je naknadno prestao obvezujući učinak članka 10. Okvirne odluke. Stoga, u praksi, barem kad je riječ o navedenim zemljama, a pogotovo onima koje tek čekaju postati članice EU-a, postoji velika vjerojatnost da popravljanje štete nikad neće biti dostupno. Može se tvrditi da postojeće rješenje iz Direktive ostavlja strahove da će država izokrenuti jedan od izvornih razloga za pojavu popravljanja štete: vraćanje sukoba u pozadini kaznenog djela žrtvi, počinitelju i zajednici, čime će se stati na kraj jednoj vrsti monopola države nad tim pitanjem (Gravrielides, 2015., str. 80.). Međutim, naše je stajalište da je napravljena opcija koja predstavlja korak unatrag prema priznavanju prava određene žrtve, zanemarujući modele koji bi mogli odgovarati različitim situacijama, daleko od jednog univerzalnog rješenja (Gravrielides, 2015., str. 84.). Možda postoji dublji problem, koji se odnosi na način provedbe procesa popravljanja štete diljem Europe: oni se javljaju uglavnom u tradicionalnom kaznenopravnom sustavu, kao što je člankom 10. Okvirne odluke zahtijevano, koji su usmjereni uglavnom na počinitelje, a možda je čak i prisutan pritisak na žrtvu da sudjeluje u njemu (Walgrave, 2009., str. 81.). Stoga se izokretanje originalnih konstrukcija popravljanja štete koje se sada ističu i zahtijevaju odmak od politike EU-a možda dogodilo unutar same politike EU-a. Umjesto da izmaknemo, mogli bismo se suočiti s problemom i postojeće modele prilagoditi popravljaju štete koje je istinski usmjereno na žrtvu. A u tom procesu EU bi trebao imati središnju ulogu. Zaključak o temi popravljanja štete jest: Direktiva je podbacila (Lauwaert, 2013., str. 425.).

25- Zahvaljujući tome nudi se širok i ambiciozan svijet mogućnosti za intervenciju u okviru popravljanja štete, koji nije ograničen na formalni kazneni postupak jer omogućuje primjenu praksi popravljanja štete u zatvorima, na razini nakon suđenja kao način prevladavanja rješavanja sukoba između zatvorenika i zatvorskog osoblja. (Pregled sadržaja članaka Preporuke Vijeća Europe, Hagemann (2018.): str. 156. e ss.). Nadalje, potrebno je istaknuti da je Direktiva o žrtvama previše u skladu s glavnim stavovima iz 2. izdanja Priručnika Ujedinjenih naroda o programima popravljanja štete autora Danduranda, Vogta i Leeja (2020.). U skladu s time Direktiva se u priručniku spominje u pozitivnom smislu kao pravno obvezujući međunarodni instrument (str. 19. i 55.).

Nakon otklanjanja poteškoća s oblikovanjem prava žrtava iz Direktive dolazi se do jednog zaključka: sadržaj Direktive ne bi smio predstavljati Wittgensteinova lava (1953., str. 223.), čiji jezik ne razumiju ljudi, već samo drugi lavovi. Navedenim primjerom želi se istaknuti da način na koji su prava oblikovana, pojednostavljeno u riječi na višoj razini EU-a, države članice i njihovi građani ne mogu smatrati nečim nerazumljivim, nedostižnim, kao što je lavlji govor nerazumljiv za ljude. Istodobno, način na koji države članice Direktivu primjenjuju u praksi ne može dovesti do prepreka pri pristupanju pravima sadržanima u njoj jer će u suprotnome postojati različiti jezici za ista prava diljem Europe što će nas pretvoriti u strance na vlastitom kontinentu. Aforizam o Wittgensteinovu lavu u kontekstu Direktive o žrtvama zahtijeva više riječi o dizajnu prava, ali ne i uzmicanje kad je riječ o pravima koja se već nalaze pod povećalom EU-a. Nadalje, to dovodi do neiznenađujućeg tumačenja prava žrtava, tako da svi govore o istoj dimenziji i sadržaju prava diljem Europe. Možda je to očit zaključak, no nakon analize svih poteškoća o oblikovanju prava iz Direktive, čini se da je to teško postići.

2 KARAKTERIZACIJA UČESTALIJIH MODELA PRENOŠENJA DIREKTIVE O ŽRTVAMA

S međunarodnog stajališta Direktiva o žrtvama predstavlja jedinstven pravni instrument jer priznaje skup prava žrtava i od država članica zahtijeva da pronađu načine da se s njima uhvate u koštac. Donošenjem opsežnog skupa načela prilagođenih žrtvi koji su pravno obvezujući u području pravosuđa (Dijk i Groenhuijsen, 2018., str. 275.) namjere EU-a bile su jasne, no uzimajući u obzir različitu pravnu strukturu na razini Europe, od anglosaksonskih do kontinentalnih modela te različita institucionalna rješenja, s različitom strukturom i artikulacijom u pogledu politika, sudova, službi za potporu žrtvama i službi za popravlanje štete te drugih organizacija, nije bilo moguće očekivati da će ishod biti homogen (Biffi i sur., 2016b, str. 9.). Čak i ako početnu točku čini isto zakonodavstvo, u ovom slučaju Direktiva o žrtvama, stvarno stanje na nacionalnoj razini najvjerojatnije će zahtijevati razlike u usklađenosti s obzirom na to da se način na koji se (svaka) Direktiva provodi na nacionalnoj razini razlikuje (Bahr i Melum, 2017., str. 9.). Potrebno je imati na umu da osim što imaju obveze unutar EU-a, nacionalne vlade također su povezane sa svojim građanima te, konkretnije, sa svojim biračkim tijelima, što može diktirati taktičke poteze i posebne odluke o načinu prenošenja određene direktive. Nadalje, društveno i medijsko okruženje te institucionalni pritisak određenih stručnih tijela mogu utjecati na način prenošenja normativnog skupa. Osim sa spomenutom vanjskom okolinom, vlade se pri donošenju odluke o načinu prenošenja moraju uhvatiti ukoštac i s postojećim nacionalnim pravnim okvirom te zatim odlučiti učiniti jedno od sljedećeg: izradu novog zakonodavstva, prilagodbu postojećih zakona, (samo) uvođenje praktičnih prilagodbi u ministarstva ili stručna tijela ili izostaviti formalno prenošenje te omogućiti izravnu provedbu Direktive na nacionalnoj razini (Conway, 2015., str. 213. e ss., Schütze, 2018., str. 95. e ss., Turner, 2014., str. 21. e ss.).

Sva navedena ograničenja na nacionalnoj razini otežavaju provedbu usmjerenu na predviđanje načina na koji će određena Direktiva biti prenesena te navođenje očekivanih ishoda. Bez obzira na to u nastavku slijede primjeri.

U studijama Falknera i Treiba o usklađenosti direktiva EU-a u državama članicama govori se o „svjetovima usklađenosti“. Najnovije smjernice koje su iznijeli u tom pogledu (2008.) sadržavaju „četiri svijeta usklađenosti“, koji su prošireni s tri na četiri nakon pridruživanja EU-u država članica iz središnje i istočne Europe tijekom 1990-ih. Prvi svijet jest „svijet poštovanja zakona“ (2008., str. 296.), u kojem prenošenje zakonodavstva odražava usmjerenost prema EU-u i događa se s vremenom. Cilj u pogledu usklađenosti premošćuje pitanja na nacionalnoj razini, a nakon stupanja zakonodavstva na snagu ishodi prenošenja karakteristično su uspješni. U skladu s navedenim podjelama Danska, Švedska i Finska pripadaju svijetu poštovanja zakona. U „svijetu domaćih politika“ (2008., str. 297.) prisutna je stalna napetost između zahtjeva EU-a i domaćih politika. Prenošnje zakonodavstva EU-a u nacionalno zakonodavstvo nije cilj sam po sebi jer je poštovanje pravila EU-a jedan od mnogih ciljeva. Stoga, u slučaju očitog sukoba između zahtjeva EU-a i interesa domaće politike vjerojatni ishod bit će neusklađenost. No primjena i provedba prenesenih zakona ne predstavljaju velik problem s obzirom na činjenicu da glavnu prepreku predstavlja politički otpor, do kojeg najviše dolazi u fazi prenošenja. Na temelju navedenoga Austrija, Belgija, Nizozemska, Njemačka, Španjolska i Ujedinjena Kraljevina pripadaju svijetu domaće politike. „Svijet zanemarivanja prenošenja“ (2008., str. 297.) jest svijet u kojem se obveze u pogledu prenošenja često ne prepoznaju. Stoga su nedostaci u provedbi i primjeni česte pojave. Francuska, Grčka, Luksemburg i Portugal pripadaju svijetu zanemarivanja prenošenja. Naposljetku, u „svijetu mrtvog slova“ (2008., str. 308.) prenošenje direktiva EU-a moglo bi se čak dogoditi na usklađen način, ovisno o prevladavajućoj političkoj strukturi na vlasti u domaćoj politici, no, sa stajališta provedbe i praćenja, neusklađenost je riječ koja se traži. Stoga postoji znatan izostanak učinkovitosti zakonika i to je razlog zašto su njihova slova mrtva. Češka Republika, Irska, Italija, Mađarska, Slovačka i Slovenija zemlje su svijeta mrtvog slova.

Direktiva o žrtvama donosi dodatne izazove o pitanju gomilanja riječi ne samo zato što se krećemo na području na kojem suverenitet država članica i dalje ima (određenu) vrijednost, već i zbog činjenice da je pridržavanje provedbi prava žrtava prisutno u nizu čimbenika koji su označeni nacionalnim nazivljem kao što je dobro upravljanje i aktivno civilno društvo (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 15.). Ako su prije donošenja Direktive o žrtvama bile vidljive različite brzine u provedbi prava žrtava diljem EU-a, Direktiva je definitivno utjecala na kaznenopravni sustav i sustav za potporu žrtvama u državama članicama, no taj proces transformacije ne može se smatrati jednom pojavom, već radom slobodnog tržišta (Groenhuijsen i Pemberton, str. 18.). S novijeg stajališta može se reći da kapacitet države i organizacija civilnog društva starijih demokracija u EU-u statistički drže kormilo (Sissenich, 2010., 2010., str. 11.). Stoga, kada je počelo bilježenje brzine prenošenja Direktive o žrtvama, zemlje nisu bile savršeno usklađene. Neke od njih već su nastavile dalje jer su prve dospjele u svijet poštovanja zakona, a druge, one s najnižom razinom zaštite prava žrtava, već su bile u svijetu mrtvih slova na odlasku.

Ideja o razlikama u usklađenosti može se povezati i s drugom linijom analize. Jednu nudi Flyvbjerg, nadahnut Aristotelovim pojmom *phronesis*, a praktičnu mudrost ponovno tumači na način koji u obzir uzima potrebe suvremene društvene znanosti (2001.), osobito putem javne reakcije i posljedičnog kapaciteta za promjenu svijeta donošenja političkih odluka (Flyvbjerg, 2014.). Stoga, umjesto za čistom apstrakcijom postoji potreba za razmatranjem stvarnih aktera. U literaturi već je prisutna metodologija socijalne ekologije, a postoje primjeri njezine primjene u vezi s dijelom tema obuhvaćenih Direktivom, npr. s fokusom samo na popravljivanje štete (Brennan i Johnstone, 2018.). No postoji jedna linija istrage u pogledu kaznenopravnog konteksta pomoći za žrtve (Bifi i sur., 2016b, str. 78. e ss.), koja kombinira analizu kaznenopravnih sustava, kazni, zabrinutosti zbog kaznenog djela, povjerenja u vladu i korupcije, vladavine prava i povjerenja u pravosuđe, a koja ukazuje na to da je države članice EU-a moguće podijeliti u pet skupina (Bifi i sur., 2016b, str. 88. – 89.). Prva je skupina anglosaksonska, sa sustavim općeg prava / akuzatornim sustavima, s relativno visokom i brzorastućom stopom kažnjavanja zatvorskom kaznom. U pogledu zabrinutosti zbog kaznenih djela, vladavine prava, korupcije i povjerenja u pravosuđe, anglosaksonske zemlje slične su zemljama sjeverozapadne Europe, u kojima postoje mala zabrinutost zbog kriminala, visoka razina povjerenja u pravosuđe, iskustvo vladavine prava kao i niske razine korupcije. Druga je skupina istočna, u kojoj su uspostavljeni sustavi građanskog prava, s čak i višom, no umjereno rastućom stopom kažnjavanja zatvorskom kaznom, relativno velikom zabrinutošću zbog kriminala, relativno visokim razinama korupcije i nižim razinama iskustva vladavine prava. Treća je skupina južna skupina, u kojoj su također uspostavljeni sustavi građanskog prava, u kojima postoje umjerena, no rastuća stopa kažnjavanja zatvorskom kaznom, relativno velika zabrinutost zbog kriminala, visoka razina korupcije te iskustvo vladavine prava više u odnosu na istočnu Europu, no niže u odnosu na sjeverozapadnu Europu i njezin nordijski dio. Četvrta je skupina sjeverozapadna, u kojima također postoje sustavi građanskog prava, s umjerenom, no rastućom stopom kažnjavanja zatvorskom kaznom, malom zabrinutošću zbog kriminala, visokom razinom povjerenja u pravosuđe i iskustvom vladavine prava i niskim razinama korupcije. Posljednja je skupina nordijska skupina, sa sustavima građanskog prava, niskom, umjereno rastućom stopom kažnjavanja zatvorskom kaznom, najmanjom zabrinutošću zbog kriminala, visokom razinom povjerenja u pravosuđe i iskustvom vladavine prava.

Iako cilj prethodnog pristupa nije bio na oblikovanje modela za prenošenje (bilo koje) Direktive, njezina je srž i dalje u skladu sa svrhom trenutačne linije ekspozicije jer predstavlja temeljnu karakterizaciju različitih skupina država članica EU-a u pogledu kaznenopravnog konteksta pomoći žrtvama. Stoga, znanje nalazi li se pred vama država koja je manje ili više prijateljski raspoložena prema žrtvama može također predstavljati način na koji je moguće predvidjeti kakvo će biti ponašanje predmetne zemlje u pogledu usklađenosti s vanjskim instrumentima za prava žrtava, kao što su direktive EU-a.

Analizom unakrsne provedbe, koja kombinira pristup „četiriju svjetova“ usklađenosti s Direktivom i metodologije prethodno spomenute socijalne ekologije vidljivo je da bi

rezultati o utjecaju zakonodavstva EU-a na nacionalno zakonodavstvo mogli dati određenu perspektivu usmjerenu prema žrtvi. Takva je studija već provedena (Bifi i sur., 2016b, str. 100. e ss.), a rezultati su, ponovno, prilično slični. Kao i u svijetu poštovanja zakona, u nordijskoj skupini zemalja postoji najveća vjerojatnost potpune provedbe zakonodavstva EU-a. Svijet domaće politike sastoji se od sjeverozapadne i anglosaksonske skupine zemalja. Svijet zanemarivanja prenošenja odgovara južnoj skupini. Naposljetku, u svijet mrtvog slova pripadaju zemlje istočne Europe.

Za potrebe ovog izvješća moguće je donijeti tri zaključka iz prethodnih razmatranja unakrsne provjere: 1) Španjolska se izvorno nalazila u svijetu domaće politike, no s obzirom na to da je pristupom socijalne ekologije premještena u južnu skupinu, to znači da se ona sada, s teorijskog stajališta, nalazi negdje između modela usklađenosti s Direktivom koja je ograničena na domaću politiku i svijeta zanemarivanja prenošenja; 2) Irska se kreće u suprotnom smjeru jer je prvo bila u svijetu mrtvog slova, ali njezino uključivanje u sjeverozapadnu skupinu omogućuje znatno teorijsko prenošenje u svijet domaće politike; 3) Hrvatska u doba studija Falknera i Treiba nije bila članica Europske unije no, uzimajući u obzir da su prvo postojala tri svijeta, koja su proširena na četiri kako bi se smjestile sve zemlje većinom iz istočne Europe koje su do 2008. pristupile Europskoj uniji, Hrvatsku je u tom svjetlu potrebno smjestiti u svijet mrtvog slova, a tu pretpostavku već potvrđuje njezino smještanje među zemlje istočne Europe.

Kombinirani teorijski pristupi također nude učestalije modele prenošenja Direktive o žrtvama. Time se potvrđuje da u svijetu zanemarivanja prenošenja (južna Europa) i svijetu mrtvog slova (istočna Europa) postoji veća vjerojatnost turbulentnosti procesa prenošenja i slabijeg utjecaja Direktive o žrtvama, za razliku od učinkovitosti svijeta poštovanja zakona (nordijske zemlje), u kojem je prisutna visoka razina usklađenosti s pravilima EU-a i poštovanja prava žrtava te, smještenog u sredini, svijeta domaće politike (anglosaksonske zemlje i Sjeverozapadna Europa). Međutim, čini se da određeno područje prava žrtava dovodi o teorijskih ometanja jer praktični rezultati koje dovodi ne odgovaraju u potpunosti u oba pristupa. Ponovni pregled linija istrage s posebnim fokusom na Direktivu o žrtvama može biti nužan ponajprije kako bi se shvatili teži slučajevi, kao što je Španjolska ili Irska, za koje se čini da imaju moć sveprisutnosti, prelazeći između različitih skupina svjetova i zemalja.

3 ULOGA DRŽAVNOG ODVJETNIKA U DIREKTIVI O ŽRTVAMA

U Direktivi o žrtvama prisutna su tri različita upućivanja na državnog odvjetnika: u pogledu prava žrtava koja proizlaze iz odluke o poduzimanju ili nepoduzimanju kaznenog progona (članak 11. stavak 5.), u pogledu prava na zaštitu žrtava s posebnim potrebama zaštite tijekom kaznenog postupka tijekom saslušanja od strane osobe koja nije državni odvjetnik (ili sudac, članak 23. stavak 2. točka (d) te u pogledu osposobljavanja (članak 25. stavak 2.), jedinom članku koji je u potpunosti usmjeren na aktivnost državnog odvjetnika. S kvantitativnog stajališta to bi se moglo smatrati smanjenom ulogom, ali takvo bi razmišljanje bilo obmanjujuće. Isključivo kvantitativna razmatranja u tom području analize ne vode do informiranih i razumnih zaključaka. Na primjer, na suce upućuje se samo na dva mjesta u Direktivi (članak 23. stavak 2. točka (d) i članak 25. stavak 2.) te se ne čini da suci nemaju značajnu ulogu u osiguravanju prava žrtava jer su oni osobe koje osuđuju (ili ne osuđuju) počinitelja, stoga je *pravo na pravdu* u njihovim rukama.

S konceptualnog stajališta Direktiva je osmišljena tako da bude usmjerena na žrtve, što znači da nakon općeg okvira koji se nudi u uvodnim izjavama Direktive, osobito u pogledu državnog odvjetnika i kaznenog progona, upućivanja na (druge) sudionike u kaznenom djelu i identifikacija određenih usluga prisutna su u člancima gdje je god potrebno, uvijek s opsegom boljeg navođenja određenog prava žrtve. Državni odvjetnik predstavljen je kao dionik u kaznenom pravosuđu među drugima, osobito sucima. Činjenica da su uvelike odsutni iz formalnog normativnog skupa Direktive ne izuzima ih iz činjenice da oni jesu formativni dionici. Ono što se događa jest učinak zrcaljenja. u smislu da će se prava žrtava uspostavljena Direktivom o žrtvama odražavati u ulozi državnog odvjetnika. Taj učinak, koji proizlazi iz zrcaljenja položaja žrtve u kaznenom postupku odavno je utvrđen (Greshman, 2005., str. 559. – 560.), označujući da ispitivanje načina na koji žrtva sudjeluje u kaznenom postupku rasvjetljava ulogu državnog odvjetnika. Navedeni učinak zrcaljenja tu preuzima novu dimenziju jer se prava žrtava ostvaruju izvan postupka kaznenog pravosuđa, odnosno putem međunarodnog instrumenta: Direktive o žrtvama. A taj instrument od država članica zahtijeva usklađenost. Međutim, u uvodnoj izjavi 20. Direktiva prepoznaje ulogu žrtava u kaznenopravnom sustavu, a način na koji one mogu aktivno sudjelovati u kaznenom postupku razlikuje se diljem država članica EU-a, ovisno o nacionalnim sustavima, kako je već prethodno navedeno. Učinak zrcaljenja prava žrtava na ulogu državnog odvjetnika stoga se u ovom kontekstu može razlikovati jer će različite zemlje imati različite tanke zastore između slike i njezina odraza, što će dovesti do promjene odraza u zrcalu. Zastori su satkani od strukture nacionalnog kaznenopravnog sustava. Moraju biti tanki jer se u suprotnom učinak zrcaljenja neće dogoditi, što znači da nacionalna organizacija kaznenopravnog sustava i normativni skup ne smiju zatamniti prava žrtava koja su obvezna na razini EU-a.

Ključno pitanje koje se u ovom trenutku nameće jest određivanje pruža li Direktiva o žrtvama smjernice o načinu na koji je zastor potrebno izraditi u pogledu državnog odvjetnika, odnosno kakvu je vrstu tkanine potrebno upotrijebiti na nacionalnoj razini. Kao što je prethodno spomenuto, Direktiva je usmjerena na žrtve, no vidljiva je jedna izravna naredba za države članice u pogledu državnih odvjetnika: potrebno je omogućiti osposobljavanje o potrebama žrtve, općim i specijalističkim, kako je utvrđeno u članku 25. stavku 2. te uvodnoj izjavi 61.²⁶. Međutim, nije jasno na koji bi način sadržaj predmetnog članka trebalo prenijeti u nacionalno zakonodavstvo. Čini se da se predmetnim člankom omogućuje samo administrativna intervencija, bez obveze za državnog odvjetnika (i druge sudionike navedene u istom članku) da prođe osposobljavanje. Posljedično, usklađenost Direktive u pogledu stručnog osposobljavanja može biti ugrožena i dovesti do domino-efekta jer bez odgovarajućeg osposobljavanja, koliko god dobra nacionalna zakonodavstva koja prenose Direktivu bila i koliko god tehnička priprema državnog odvjetnika bila prisutna, on ili ona neće biti u potpunosti osposobljen(a) u pogledu sadržaja Direktive te pri obraćanju žrtvi, njezinu primanju, informiranju ili prosljeđivanju, zbog čega postoji ozbiljna mogućnost izostanka najboljih rezultata ili ne pridonošenja, u konačnici, najboljem mogućem ishodu za žrtvu. Ne može se zanemariti opseg u kojem se tijekom godina proširila intervencija državnog odvjetnika (Giliéron, 2014., str. 5.), a praćenje tempa novog zakonodavstva nije uvijek jednostavno niti jednom članu pravosudnog sustava. Naposljetku, to je vjerojatno jedan od razloga zašto je u Direktivi o žrtvama ispravljen članak o osposobljavanju državnog odvjetnika (i drugih dionika). Nije potpuno ostvareno jamčenje usklađenosti s njime. Stoga, tkanina zastora nije savršena u tom dijelu. A čak se može i potrgati. Osim što blisko komuniciraju sa žrtvama tijekom kaznenog postupka i imaju glavnu ulogu prije i nakon suđenja, državni odvjetnici imaju ključnu ulogu i suradnji, na primjer, s državnim odvjetnicima iz drugih država članica te u koordinaciji posebno s policijom. Zbog tih razloga izostanak osposobljavanja mogao bi dovesti do rizika za ishode suradnje i koordinacije u pogledu prava žrtava.

Nadalje, u pogledu debljine zastora državnog odvjetnika pravo na nepristranu, neovisnu i pravodobnu istragu u Direktivi formalno ne postoji. No bez odgovarajuće istrage žrtve neće moći istinski pristupiti pravosuđu u okviru kaznenopravnog postupka (Ezendam i Wheldon, 2014., str. 61.). Sa stajališta uspoređene inicijative za stručnjake, kada se zanemaruju prava počinitelja, povijesno gledano nacionalni sustavi osmislili su pravne lijekove (na primjer, pravilo isključenja), no ako se krše osnovna prava žrtava, nacionalni kaznenopravni sustavi nisu uvijek pripremljeni za reagiranje, a Direktiva o žrtvama ne pruža nikakvu vrstu sustavnog ispravka (Groenhuijsen, 2014., str. 42.). Stoga, u pogledu posljedica navedenih kršenja sve se svodi na nacionalne politike i zakonodavstva. To bi moglo biti važna točka za ponderiranje u pogledu dodatnog obvezujućeg pravnog instrumenta EU-a jer omogućuje da prava žrtava postanu djelotvorna.

26- Osposobljavanje je potrebno nadopuniti smjernicama, preporukama i razmjenom najboljih praksi u skladu s Akcijskim planom iz Budimpešte.

Privremeni zaključci: Direktiva o žrtvama pruža samo smjernice o tome na koji je način potrebno izraditi zastor u pogledu osposobljavanja državnog odvjetnika, no samo s ograničenim dosegom.

Za tumačenje uloge državnog odvjetnika potrebno je okrenuti se nacionalnim kaznenopravnim sustavima. Upravo tamo nalazi se konkretna karakterizacija državnog odvjetnika kao normativnog dionika. Direktiva o žrtvama prepoznaje državnog odvjetnika kao normativnog dionika na isti način kao kaznenopravni sustavi. Riječ je o međuovisnom odnosu. Međutim, ako se prava žrtava ne ostvaruju sama po sebi i ako žrtve nisu dionici u području pravosuđa (Kirchengast, 2018, str. 7.), moraju se oslanjati na dionike iz nacionalnog kaznenopravnog sustava kako bi se to ostvarilo. Državni odvjetnik, koji se nalazi u središtu ovog izvješća, jedan je od tih dionika. Način na koji igra svoju ulogu izravno utječe na povjerenje javnosti u pravosuđe. Postupanje sa žrtvama s poštovanjem i empatijom poboljšava human i djelotvoran kazneni sustav, a utječe i na način na koji javnost doživljava kaznenopravni sustav (Hough i Sato, 2011., str. 6.). Na taj način državnog odvjetnika može se smatrati mostom između zakona i pravosuđa.

Posljednja opaska. Unatoč razlikama u nacionalnom zakonodavstvu diljem država članica EU-a državni odvjetnici imaju barem jednu od sljedećih ovlasti: primiti ili ne primiti prijavu, dostaviti ili ne dostaviti potvrdu o formalnoj prijavi, primijeniti ili ne primijeniti određeni režim prava za zaštitu žrtve, uputiti žrtve službama za potporu žrtvama ili službama za popravljavanje štete ili to ne učiniti. Stoga, osim što ima ulogu normativnog dionika u nacionalnom kaznenopravnom sustavu, u svjetlu Direktive o žrtvama državni odvjetnik nameće se kao zaštitnik prava žrtava s obzirom na činjenicu da pristup pravima i njihova djelotvornost uvelike ovise o njemu. Ta dvostruka uloga državnog odvjetnika, odnosno uloga dionika u kaznenopravnom sustavu i uloga zaštitnika prava žrtava, mogla bi prouzročiti rizični učinak takozvanog „umora žrtve“ (Groenhuijsen, 2014., str. 31.). Treba imati na umu da se o direktivama pregovara daleko od svakodnevnog rada državnih odvjetnika, iako oni, kao i druga tijela iz kaznenopravnog sustava, imaju određena očekivanja o tome na što se odnose nove obveze koje moraju poštovati: očekuju da međunarodni formalni instrument bude djelotvoran i da njegova provedba bude jednostavna u vezi s postojećim postupcima (Ezendam i Wheldon, 2014., str. 54.). Kada se to ne događa, kada su (novi) postupci previše zahtjevni, dolazi do „zamora žrtve“ i prava žrtava mogu se naći pod stresom. Može doći i do obrnutog procesa, odnosno situacije da formalni zakon i postupci ne budu dostatni te potrebe da državni odvjetnici moraju uložiti trud i kreativnost kako bi prava iz Direktive o žrtvama bila djelotvorna, što ponovno može dovesti do „zamora žrtve“.

Tu je riječ samo o iznošenju teorija. Vrijeme da se okrenemo konkretnim podacima.

Dio III.

UPITNIK

Cilj svih dosadašnjih razmatranja bio je pridonijeti srži ovog izvješća, koja je sad pred nama: upitnik. Kao što je objašnjeno na početku, upitnik je poslan većinom državnim odvjetnicima i službama za potporu žrtvama kako bi se prikupile rigorozne i precizne pozadinske informacije o prenošenju prava utvrđenih u Direktivi o žrtvama, s posebnim fokusom na prava na informacije i komunikaciju, zaštitu, pristup službama za potporu žrtvama, pristup službama za popravljavanje štete i zaštitnim mjerama u okviru nje te prava žrtava s boravištem u drugoj državi članici. U tu svrhu postavljen je niz pitanja o navedenih šest skupina prava žrtava. Pitanja su bila osmišljena kako bi se bolje razumio način na koji se učinak zrcaljenja prava utvrđenih u Direktivi o pravima odražava na elemente koji se odnose na državne odvjetnike i državna odvjetništva. Vrsta zastora koju razrađuju nacionalna zakonodavstva i donesene prakse omogućit će bolje razumijevanje njihove uloge kao zaštitnika prava žrtava, odnosno načina na koji jamče postizanje prava žrtava te načina komunikacije sa službama za potporu žrtvama na nacionalnoj razini.

Upitnik je bio poslan u različite pravne sustave partnerskih zemalja, koji uključuju anglosaksonske i kontinentalne tradicije, različite modele kaznenih postupaka i različite vrste institucionalnih odnosa između državnog odvjetnika i službi za potporu žrtvama kako bi se omogućio uvećan uzorak stvarnosti država članica EU-a te da sadržaj upitnika mogu razumjeti ispitanici s različitim pravnim institucionalnim podlogama i kako bi se moglo odgovoriti na pitanja. Potrebno je imati na umu da je konačan cilj projekta PROVICTIMS ispitati način na koji se uloga državnih odvjetnika u promicanju prava žrtava djelotvorno razvija u kontekstu EU-a. Stoga je potrebno dostaviti upitnik koji je izrađen na način da obuhvaća sve stvarnosti EU-a.

Uzimajući u obzir sve navedeno, potrebno je početi od utvrđivanja različitosti u partnerskim zemljama kako bi se bolje shvatili rezultati upitnika.

1 PARTNERSKE ZEMLJE SUDIONICE

Kazneni progon smatra se sastavnim dijelom kaznenopravnog sustava (Giliéron, 2014., str. 5; Ma, 2008., str. 190. – 196) jer se provodi u ime države putem državnog odvjetništva. Državno odvjetništvo sastoji se od državnih odvjetnika koji su općenito odgovorni za provedbu funkcije države u pogledu kaznenog progona kaznenih djela, koji predstavljaju javni interes te pomažu sudovima u procesu pronalaženja istine te osiguravanja da se kazneni postupak provodi na zakonit način. No način na koji se njihova uloga ostvaruje na nacionalnoj razini razlikuje se diljem država članica EU-a, što je posljedica različitih povijesnih okolnosti i političkih opcija. Povijesno gledano rezultate je moguće podijeliti u dva glavna modela vođenja kaznenog postupka nakon 13. stoljeća (Ma, 2008., str. 190. – 191.): akuzatorni (*accusare*) i inkvizitorni (*inquirere*), povezani s općim pravom i pravnim tradicijama građanskog prava. Iako ne postoje čisti modeli kaznenog postupka jer su se tijekom povijesti i mjesta događali uzajamni utjecaji (Mendes, 2018., str. 21.), promatrajući sadašnje partnere projekta možemo se zapitati je li moguće ponovno prebaciti svaki pravni nacionalni sustav na jedan ili drugi apstraktni model kaznenog postupka, u skladu s različitim teorijskim modelima i postojećim tradicijama država članica EU-a.

Linija akuzatorne pravne tradicije potječe od davnina, a moguće ju je objasniti grčkim i rimskim nasljeđem privatnog kaznenog progona i postupka u kojem sudjeluju strane. Osim toga, dokument *Magna Charta Libertatum* od Ivana Bez Zemlje iz 1215. također se smatra prekretnicom te tradicije, na temelju ideje ograničavanja diskrecijskih ovlasti sudaca, što je kasnije ponovno zabilježeno u doba prosvjetiteljstva, kada je prioritet bila reforma kaznenog postupka, osobito pisanjem markiza Cesarea Beccarije, a to sve pridonijelo je teorijskom modelu u kojem je postupovna inicijativa tradicionalno pripadala povrijeđenoj strani, istina je bila otkrivena u kontraindikaciji (*contradictio*) između stana, a sudac je bio arbitar iznad njih (Mendes, 2018., str. 21. e ss.).

Linija inkvizitorne pravne tradicije ima podrijetlo u Rimskom Carstvu, a nastavlja se kroz srednji vijek. Inkvizitorni postupak provodio se u europskim državama od 12. stoljeća nadalje te, konkretnije, u postupku kodifikacije do 18. stoljeća. Teorijsko usmjerenje koje se javlja jest ono u kojem postoji koncentracija ovlasti u pogledu istrage, osude i presude u samo jednom entitetu, odnosno sucu (Mendes, 2018., str. 27. e ss.).

Oba ukratko objašnjena teorijska modela danas ne postoje u svojoj srži, no na temelju njih moguće je razlučiti dvije tendencije: prva je bliskija anglosaksonskoj tradiciji, u kojoj je engleski akuzatorni sustav preuzeo kazneni postupak kao postupak u kojem sudjeluju strane te u kojem tužitelj ne sudi, a odgovoran je za postupak pred sucem (Hodgson, 2010., str. 320.); s druge strane, u drugom modelu moguće je razlučiti monopol državnog kaznenog postupka, u kojem je sudac u ime države odgovoran za istrage, kazneni progon i suđenja (Mendes, 2013., str. 29. – 30.). Drugi model prisutan je uglavnom u

kontinentalnom dijelu Europe.

No model kaznenih postupaka koji je trenutačno na snazi u Europi također se objašnjava takozvanim mješovitim modelom koji je uveden u 19. stoljeću zahvaljujući Francuskoj revoluciji (Ma, 2008., str. 198.), u kojem je struktura procesa bila uglavnom akuzatorna, no podijeljena u dvije različite faze – istragu i suđenje. Fazu istrage vodio je istražni sudac, koji je bio zadužen za istragu zločina, a inicijative i ovlast za kazneni progon pripadali su neovisnom službeniku iz izvršne vlasti, odnosno državnom odvjetniku (Mendes, 2018., str. 31.). Zakonik donesen u Francuskoj za vrijeme vladavine Napoleona *Code d'instruction criminelle* iz 1808., kojim se uspostavlja takozvani „anglofrancuski sustav“ uvelike je utjecao na nadležnosti kontinentalne Europe do danas²⁷.

Nakon Drugog svjetskog rata u zemljama gdje je vladalo opće pravo klasičan koncept kaznenog postupka doživio je važan razvoj jer se slučajevi više nisu vodili između optuženika i žrtve kao što je riječ u građanskom postupku te, nadalje, policijsko djelovanje uvedeno je kao oblik kaznenog progona. Jednako tako, potrebno je napomenuti da je tek od tog trenutka oblikovano državno odvjetništvo (Vogler, 2005., str. 636.). Taj je razvoj rezultirao modelom u kojem se uloga optužbe prvo prenosi na policiju, a zatim na državno odvjetništvo, odnosno Crown Prosecution Service (Državno tužiteljstvo Ujedinjene Kraljevine (Hodgson, 2010., str. 320.). To je općenito govoreći trenutačni model na snazi u svijetu Ujedinjene Kraljevine. Promatrano s globalnog stajališta taj model cvate samo na mjestima gdje su ga nametnuli Britanci i nigdje drugdje (Vogler, 2005., str. 632. – 633.). Ta je tvrdnja potvrđena i u europskom kontekstu jer nove zemlje koje su nastale padom Željezne zavjese potkrepljuju tu tendenciju. Spomenute novonastale zemlje nisu odlučile preuzeti anglosaksonski model.

S druge strane, u kontinentalnoj Europi danas je vidljiva pristranost prema sustavima mješovitih postupaka, a državni odvjetnici imaju veći ili manji utjecaj u okviru njih. Općenito se opisuju kao inkvizitorni postupci jer i dalje veći naglasak stavljaju na fazu prije suđenja nego na samo suđenje, a faza prije suđenja znatno je centralizirana te se uvelike oslanja na dosje pisanih dokaza koje prikuplja sudac, no činjenica je da je u velikom broju slučajeva moguće vidjeti promjenu uloge suca u neutralan element u toj fazi (Hodgson, 2010., str. 321.), koja proizlazi iz tužitelja kao *dominusa* u fazi prije suđenja, koji istodobno nudi određenu provjeru istrage koja prethodi kaznenom postupku (Hodgson, 2010., str. 347.).

Bez obzira na navedeno postoje osobe koje smatraju da dihotomija između inkvizitornih i akuzatornih sustava treba biti zamijenjena detaljnom analizom svakih od navedenih pravnih sustava, uzimajući u obzir međusobni utjecaj te činjenicu da su današnji sustavi u velikoj mjeri mješoviti (Bachmaier Winter, 2008., str. 33. – 37.). Međutim,

27- Riječ je o utjecaju koji nije pošteđen kritike jer ga neki smatraju hibridnim modelom s manama, koji je u svojem temelju opresivan, a koji je postao dominantan oblik suđenja diljem svijeta te uz vrlo male izmjene dokazano je postao oružje europskih totalitarnih sustava u prvoj polovini 20 stoljeća, osobito u sovjetskoj Rusiji i nacističkoj Njmačkoj, gdje je bila potrebna njegova vrlo mala reforma kako bi postao upotrebljiv u spomenutim režimima (Vogler, 2005., str. 632. – 633).

čak i ako se prizna postojanje mješovitih sustava te dokle god se njihov međusobni utjecaj uzima u obzir, postoje prednosti u razlici između akuzatornog sustava kad ga se uspoređuje s anglosaksonskom tradicijom (Haas, 2008., str. 427.).

To nas vodi do privremenog zaključka da snažno pravno nasljeđe i dalje određuje razlikovanja između akuzatorne pravne tradicije općeg prava na temelju klasičnog engleskog kaznenog sustava te modela iz kontinentalne Europe. Nadalje, spomenuta dihotomija relevantna je uzimajući u obzir činjenicu da spomenuti sustavi dijele iste osnovne značajke, no označeni su ključnim suprotnim značajkama na način na koji se provodi postupak formalnog donošenja presude (Ainsworth, 2015., str. 2.), a osobito se utvrđuju razlike u opsegu nadležnosti i ovlasti javnih tužitelja iako u suvremenom kaznenom sustavu, općenito gledano, državni odvjetnici imaju monopol nad kaznenim progonom.

Promatrano s drugog stajališta, usporedbom sustava kaznenog progona moguće je uočiti važnu razliku koja nadilazi pravne tradicije, kao što je: zauzima li sustav kaznenog progona pristup diskrecijskog progona (načelo prilike) ili obveznog progona (načelo zakonitosti); jesu li državni odvjetnici dio izvršne ili sudbene vlasti, može li državni odvjetnik biti podvrgnut političkoj instrukciji te je li državno odvjetništvo poredano po hijerarhiji ili na temelju neovisnosti svakog pojedinačnog državnog odvjetnika (UNODC i IAP, 2014., str. 4.).

Uzimajući u obzir sve navedeno te kako bi se potpuno razumjele sve vrste oblika djelovanja državnog odvjetnika, način na koji se na nacionalnoj razini ponašaju kao zaštitnici prava žrtava iz Direktive o žrtvama, način na koji će čitatelj razumjeti procjenu upitnika, važno je dobiti kratak pregled okvira različitih nacionalnih pravnih sustava koji su na snazi u različitim partnerskim zemljama. U ovom trenutku potrebno je utvrditi pravnu ulogu državnog odvjetništva u jamčenju odredbi Direktive o žrtvama i osiguravanju da žrtve dobiju pristup svojim pravima, sustavno uzimajući u obzir četiri glavne točke usmjerenja za svaku partnersku zemlju: *i)* povijesni i pravni nacionalni kontekst; *ii)* pravni okvir kojim se uspostavljaju nadležnost i ovlasti državnog odvjetnika, posebice u djelu koji se odnosi na prava žrtava kaznenih djela; *iii)* metoda i ishod prenošenja Direktive o žrtvama te *iv)* način na koji su organizirane službe za potporu žrtvama.

A – Hrvatska

Republika Hrvatska, smještena između središnje i jugoistočne Europe, postala je članica Europske unije 2013. unatoč činjenici da je zahtjev za članstvo podnijela 2003.

I. Povijesni i pravni nacionalni kontekst:

Kao zemlje pogođene ratom koja se oporavljala od sukoba, i dalje teško pogođena društvenom, gospodarskom i političkom tranzicijom na demokraciju i tržišno gospodarstvo, pravni sustav Hrvatske predstavlja borbu s vladavinom prava i dobrim upravljanjem te, u skladu s tendencijom pravnih sustava s Balkana, „konvencionalnim problemom s kriminalom“, umjesto toga pokazuje probleme s kriminalom koji su specifični za nju (Getoš Kalac i Bezić, 2017, str. 242. – 256; Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 4. – 5).

Bivši hrvatski Zakon o kaznenom postupku iz 1875. tradicionalno se smatra nasljednikom austrijskog Zakona o kaznenom postupku iz 1873., koji je bio pod velikim utjecajem prethodno spomenutog zakonika iz Francuske nastalog za vrijeme Napoleonove vladavine. U tom pravnom instrumentu, koji je imao značajke inkvizitorne i akuzatorne prakse, sudac istrage bio je glavna osoba od koje se zahtijevalo da osobno istraži svaku sumnju u kazneno djelo, a u slučaju i najmanje sumnje državni odvjetnik razjasnio bi okolnosti u kojima se djelo dogodilo (Institut za ljudska prava „Ludwig Boltzmann“, 2006., str. 52.). Kasniji događaji u području kaznenog pravosuđa u suvremenoj Hrvatskoj bili su popraćeni sustavnim promjenama u pogledu faze prije suđenja, osobito prijenosom kontrole nad postupovnom fazom između suca, javnog tužitelja i policije.

Nakon postizanja neovisnosti 1991. na snagu je stupio Zakon o kaznenom postupku (ZKP) iz 1997., koji razlikuje prvu fazu predistražnih postupaka, nadležnosti državnog odvjetnika (te pod njegovim/njezinim vodstvom policije) te drugu fazu istrage, koja se povjerava sucu istrage. Nakon tih faza slijedi suđenje koje je u nadležnosti državnog odvjetništva (Horvatić i Derenčinović, 2002i, str. 27. – 28; Institut za ljudska prava „Ludwig Boltzmann“, 2006., str. 54. – 55). U novije vrijeme hrvatski pravosudni sustav nastavio je doživljavati promjene koje su bile odraz utjecaja njemačkog i austrijskog kaznenog zakona ukorijenjenog u hrvatsku tradiciju (Horvatić i Derenčinović, 2002., str. 8.) unatoč činjenici da je i dalje odražavao znakove utjecaja i francuskog utjecaja (Turković, 2008., str. 265.).

Od suca istrage kao glavnog dionika u fazi istrage do činjenice da je kazneni progon bio u rukama državnih odvjetnika, Zakon o kaznenom postupku iz 2008. nametnuo je povratak sustava u kojem je državni

odvjetnik imao kontrolu nad istragom, a bila je riječ o promjeni koja je bila i opravdana i predviđena (Turković, 2008., str. 286.). Izmjene zakona koje su uslijedile 2013. i 2017. državnim su odvjetnicima omogućile kontrolu nad istragama i kaznenim progonom te odredile da policijske snage imaju veću istražnu ulogu (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 6.).

Općenito govoreći, hrvatski kazneni sustav može se opisati kao mješavina akuzatornih i inkvizitornih značajki, spadajući u kategoriju mješovitog postupka kontinentalne Europe, što znači da su promjene koje je taj sustav doživio rezultirale njegovim dodatnim udaljavanjem od inkvizitornih korijena.

II. Pravni okvir državnog odvjetnika:

Kad je riječ o državnom odvjetništvu, razvoj te institucije bio je vidljiv u Kraljevini Jugoslaviji 1938. kao „državno tijelo kojemu je povjereno da predstavlja državu u sudskim i administrativnim postupcima” (Aleksov i Georgievski, 2018., str. 85.).

U Ustavu Republike Hrvatske iz 2000. državno odvjetništvo definirano je kao „samostalno i neovisno pravosudno tijelo ovlašteno i dužno postupati protiv počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, poduzimati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te podnositi pravna sredstva za zaštitu Ustava i prava” (članak 121.a). U tom kontekstu novi zakon kojim se uređuju pitanja ovlasti i organizacije državnog odvjetništva donesen je 2001. Osim toga, potrebno je uzeti u obzir osnivanje Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta iz 2001. kao zasebnog ureda državnog odvjetnika s ovlastima u pogledu korupcije i organiziranog kriminaliteta, koji blisko surađuje s posebnom policijskom jedinicom (Aleksov i Georgievski, 2018., str. 86.).

Unutar pravosudnog sustava pravnu osnovu za nadležnost i organizaciju državnog odvjetnika čini Ustav Republike Hrvatske, zajedno sa Zakonom o kaznenom postupku te Zakonom o državnom odvjetništvu. U svjetlu spomenutih pravnih okvira tu je ulogu moguće sažeti u tri glavne karakteristike: poticati kazneni progon počinitelja kaznenih i drugih kažnjivih djela, započinjati pravne radnje radi zaštite imovine Republike Hrvatske te primjenjivati pravna sredstva za zaštitu Ustava i prava. Svojim djelovanjem na opisan način državno odvjetništvo odgovorno je za učinkovitost prava kaznenog zakona i zastupanje interesa žrtve u kaznenom postupku (Turković, 2008., str. 266.).

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske ili DORH ima pravni autoritet za započinjanje kaznenog postupka neovisno o sucima i sudovima, što

slijedi nakon policijske istrage. Kazneni postupci osobito se vode na zahtjev državnog odvjetnika kad ih je moguće pokrenuti *ex officio* u skladu s načelom zakonitosti. U suprotnome može biti nadležan privatni tužitelj (Getoš Kalac i Bezić, 2017., str. 257.)²⁸.

Hrvatska policija djeluje u okviru Ministarstva unutarnjih poslova, a ima subspecijalizacije za istragu kaznenih djela. Čine je temeljna policija, kriminalistička policija te specijalizirana jedinica za istraživanje korupcije i organiziranog kriminaliteta. Kad se dogodi kazneno djelo, obično se prvo prijavljuje policiji jer policija provodi istragu te osim što se bavi kaznenim djelima, nadležna je i za prekršaje, koji su u kazneni zakon uključeni u širem smislu (Getoš Kalac i Bezić, 2017., str. 258.).

III. Način i ishod prenošenja Direktive o žrtvama:

Sudjelovanje žrtve u kaznenom postupku već je bilo staro nasljeđe hrvatskog pravnog sustava s obzirom na činjenicu da je jugoslavenski Zakon o kaznenom postupku iz 1976. omogućivao različite oblike sudjelovanja žrtve u kaznenom postupku, što je Hrvatska kasnije preuzela u svoje zakonodavstvo jer je žrtva kaznenog djela već mogla sudjelovati u kaznenom postupku u sljedećim svojstvima: kao povrijeđena osoba u predmetima u kojima je kazneno djelo podlijegalo javnom kaznenom progonu; kao pomoćni tužitelj u predmetima u kojima državni odvjetnik nije pokrenuo tužbu ili je odustao od nje; kao privatni tužitelj u predmetima u kojima je kazneno djelo bilo podložno privatnoj tužbi (Krapac, 2020., str. 155. – 156.). Nadalje, žrtve su imala druga, ali uska prava na sudjelovanje, na primjer, u pogledu odluke o obustavi postupka, koja ovisi o pristanku žrtve (Turković, 2008., str. 283.). Formalno sudjelovanje žrtve u kaznenim postupcima u Hrvatskoj bilo je pod utjecajem potrebe žrtava u kaznenom progonu ratnih zločina (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 14.). Međutim, to se smatralo i praktičnim načinom oduzimanja velike količine predmeta državnom odvjetništvu, a ne stvarnom zabrinutošću za prava žrtava (Turković, 2008., str. 284.).

Ti oblici sudjelovanja i danas su na snazi. Žrtve kaznenih djela mogu sudjelovati kao povrijeđena osoba te u tom svojstvu na temelju vlastite odluke pokrenuti kazneni progon putem privatne tužbe. Nadalje, u određenim predmetima, u kojima žrtva može sudjelovati kao pomoćni tužitelj, javni kazneni progon moguć je samo nakon što žrtva pokrene tužbu.

28- U hrvatskom pravu pravna institucija privatnog tužitelja ograničena je na manje prekršaje ili slučajevima u kojima državni odvjetnik može biti štetan za privatne interese žrtve, što predstavlja iznimku inkvizitorne značajke *ex officio* državnog odvjetnika. Za razliku od drugih kontinentalnih zemalja, u Hrvatskoj kad god kazneno djelo podliježe privatnom kaznenom progonu, državni odvjetnik ne smije intervenirati (Krapac, 2002., str. 162.).

U pogledu Okvirne odluke iz 2001. Hrvatska je započela proces priznavanja prava žrtava u kaznenim postupcima. U proteklom desetljeću kaznenopravni sustav Hrvatske doživio je dubinske reforme ili, kako je već navedeno, „potpune novitete” (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 5.), a to se posebno odnosi na poboljšanje položaja i prava žrtava kaznenih djela, uzimajući u obzir činjenicu da je izraz „žrtva” uveden tek 2008. u Zakonu o kaznenom postupku (Anić i Frankić., 2019., str. 11.).

Neovisno o tome nekoliko normi već je uspostavilo prava žrtava koja nisu ovisila o njihovom formalnom statusu sudjelovanja u kaznenom postupku (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 15.), odnosno pravo na pristup potpori za žrtve (članak 43. stavak (1) točka 1) i članak 43. stavak (2) točka 1) Zakona o kaznenom postupku iz 2008.) te pravo na informacije (članak 43. stavak(3) Zakona o kaznenom postupku iz 2008.). U 2008. uvedena je i naknada štete iz sredstava državnog proračuna (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 16.). Nadalje, neke su žrtve već bile posebno zaštićene u kaznenom sustavu, točnije djeca i žrtve spolnog nasilja (posebna prava sadržana u člancima 44. i 45. Zakona o kaznenom postupku iz 2008.). Hrvatska je donijela različite zakone o posebnim žrtvama: 2003. donesen je Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (novi zakon odobren je 2018.); 2008. donesen je Zakon o žrtvama trgovanja ljudima (novi zakon koji je također odobren 2018.), a 2015. donesen je Zakonom o pravima žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu. Hrvatska je 2016. ratificirala Konvenciju iz Istanbula. U pogledu djece 2000. donesene su izmjene Kaznenog zakona kako bi se poboljšala zaštita djece, na primjer povećanjem okvira kazni. Pod utjecajem njemačke i austrijske tradicije Hrvatska je uvela sudove za mladež koji imaju posebnu nadležnost, odnosno Zakon o sudovima za mladež, u kojem su sadržana prava žrtava (Horvatić i Derenčinović, 2002., str. 11. – 12.).

Kazneni zakon, koji je stupio na snagu 2013., sadržavao je prijelaz u zakonodavnom postupanju prema žrtvama kaznenih djela, a prioritet je dan pojmu „žrtva” u odnosu na pojam „povrijeđena osoba”, što je zajamčilo senzibilitet prema ranjivim žrtvama te pružanje definicije žrtava kaznenih djela (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 3.). Definicija žrtava u skladu je s Direktivom o žrtvama 2012/29/EU, a uvodi razliku između „neizravnih” (bračni ili izvanbračni partner, životni partner ili neformalni partner i potomak ili, ako žrtva nema predaka, brat ili sestra osobe čija je smrt izravno prouzročena kaznenim djelom) i „izravnih” (fizička osoba koja zbog počinjenja kaznenog djela trpi fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda) žrtava kaznenih djela (Anić i Frankić, 2019., str. 73. – 74.).

Važno je napomenuti da izmjene Zakona o kaznenom postupku 70/17 razlikuju ulogu žrtve u pravom smislu od uloge povrijeđene strane. Na temelju te činjenice moguće je istaknuti važne posljedice: žrtva je netko tko trpi posljedice kaznenog djela, a status žrtve priznaje se neovisno o prijavi nadležnim tijelima; osoba koja je predmetna žrtva dobiva status žrtve putem izjave pred nadležnim tijelom, a treba biti u skladu s pravnim smjernicama (Anić i Frankić, 2019., str. 10.). Međutim, najvažnija mjera prenošenja u navedenoj izmjeni bila je izmjena broj 70/17 Glave V. Zakona o kaznenom postupku jer su u članak 43. dodana druga prava žrtava, a u članak 44. određena prava žrtava za određene kategorije žrtava kaznenih djela, točnije za žrtve koje su pretrpjele značajnu štetu zbog težine kaznenog djela za koje je predviđena kazna zatvora teža od pet godina, žrtve nasilnih kaznenih djela, djecu žrtve kaznenih djela, žrtve kaznenih djela spolnog zlostavljanja i trgovanja ljudima te žrtve s posebnim potrebama zaštite (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 17.). Kako bi se utvrdile spomenute žrtve, u članku 43. izmijenjenog Zakona uvedena je obvezna pojedinačna procjena za koju je nadležno tijelo koje ispituje žrtvu (policijski službenik, državni odvjetnik ili sudac, no u praksi najčešće je riječ o policijskom službeniku) u suradnji s tijelima koja pružaju potporu (Anić i Frankić, 2019., str. 5.; Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 18.).

Navedene izmjene zakonodavstva mogu se smatrati dokazom „volje preuzimanja pozitivnih praksi europskih zemalja koje su prepoznale važnost aktivnog sudjelovanja u kaznenom postupku“, nakon čega je uslijedilo priznanje dodatnih prava i zaštitnih mjera te potrebe razumnog pristupa žrtvama (Anić i Frankić, 2019., str. 12.).

Međutim, u pogledu formalnog prenošenja i provedbe Direktive Hrvatska je bila jedna od država članica protiv koje je 2016. pokrenut postupak zbog povrede propisa zbog nepotpunog prenošenja odredbi Direktive o pravima žrtava, koji je još uvijek u tijeku (Europska komisija, 2020a). Navedeno je i da je Hrvatska potvrdila zakašnjelo prenošenje Direktive. Neovisno o tome do 2017. Hrvatska je navela 22 mjere prenošenja od stupanja Direktive na snagu (Europski parlament, 2017., str. 48.) te bilježi do 67 instrumenata koji su u skladu s odredbama Direktive²⁹.

Sveukupno gledano, provedba Direktive rezultirala je osnaživanjem žrtava kaznenih djela u kaznenim postupcima te prihvaćanjem viktimološkog razmatranja žrtava. No i dalje postoje važna pitanja o pravima žrtava (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 45.), među kojima su neka utvrđena u nacionalnoj procjeni projekta Vociare, a uglavnom su povezana s lošom

29- Cf. Informacije su dostupne na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=CELEX:32012L0029> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

provedbom dobrih namjera te kratkim stažem provedbe Direktive o žrtvama u Hrvatskoj te sa specifičnim aspektima te nadležnosti (Anić i Frankić, 2019., str. 6. i 81.).

Neki aspekti i ishodi prenošenja Direktive u Hrvatskoj vrijedni su spomena, među kojima se osobito ističu nedorečenost razlike između statusa „žrtava” i „povrijeđenih strana”, nejednakost žrtava prekršaja te ostaci postojanja mehanizama popravljanja štete.

IV. Organizacija službi za potporu žrtvama:

U pogledu službi za potporu žrtvama u Hrvatskoj može se reći da i dalje traje proces uspostave sustava za potporu žrtvama (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 17.). Hrvatska 2002. nije imala uspostavljen takav sustav, no nevladine udruge već su bile prepoznate kao pružatelji potpore žrtvama, osobito žrtvama kaznenih djela spolnog zlostavljanja i nasilnih kaznenih djela (Horvatić i Derenčinović, 2002., str. 49.). Pravo žrtve na pristup tim službama preneseno je u članak 43. Zakona o kaznenom postupku. Hrvatska ima opće i specijalističke službe za pružanje potpore, a jamči ih država putem organizacija civilnog društva te predstavljaju mješoviti sustav potpore žrtvama kojim se upravlja na razini države. Međutim, ne postoji opći pružatelj potpore na nacionalnoj razini, a potpora se uglavnom fokusira na žrtve ratnih zločina, žrtve nasilja u bliskim odnosima te žrtve trgovanja ljudima (organizacija Victim Support Europe, 2018., str. 17.).

U pogledu državnih službi glavno tijelo za koordinaciju jest nezavisna Služba za podršku i pomoć žrtvama i svjedocima, koji je osnovan 2006. na temelju inicijative Ministarstva pravosuđa. Navedeno je tijelo odgovorno za koordinaciju, usklađivanje i nadziranje rada županijskih odjela za podršku žrtvama i svjedocima koji rade na sudovima te pružaju emocionalnu podršku te informacije o pravima. Međutim, unatoč nedavnim poboljšanjima državni odjeli geografski su malobrojni i ograničeni na određenu vrste potpore, osobito financijsku (Anić i Frankić, 2019., str. 25. – 26.). S tim u vezi važno je spomenuti i činjenicu da na područjima gdje ne postoje državni ured za podršku nevladine udruge imaju ključnu ulogu i to je razlog zašto ih financira vlada. Službe civilnog društva stoga su vrlo važne u Hrvatskoj jer država putem njih nastoji popuniti praznine (organizacija Victim Support Europe, 2018., str. 14.; Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 21.).

Uzimajući u obzir sve navedeno pred nama nalazi se nelogičan sustav koji karakteriziraju nedostatak suradnje i loša geografska distribucija (Anić i Frankić, 2019., str. 24. – 28.; Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 21.). Promatrano sa stajališta koordinacije sustav izgrađen na temelju krhkog uzorka službi za potporu žrtvama u praksi se može smatrati kao sustav koji ne osigurava djelotvoran pravosudni sustav.

Privremeni zaključci:

Glavna uloga državnog odvjetništva u Hrvatskoj u pogledu prava žrtava sastoji se od 1) pružanja smjernica za policijsko postupanje prema žrtvama u prethodno spomenutoj predistražnoj fazi, 2) poštovanja i omogućivanja različitih načina priznavanja žrtava u sudjelovanju u kaznenom postupku, 3) što bi moglo utjecati na konkretnu intervenciju državnog odvjetnika u kaznenom postupku.

B – Irska

Irska se nalazi u sjevernoj Europi, a članica je Europske unije od 1973.

I. Povijesni i pravni nacionalni kontekst:

Mirovni sporazum za sjevernu Irsku potpisan je 1998., stoga je pred nama zemlja koja je relativno nedavno prešla iz statusa sukoba u status mira. Razumijevanje kaznenog sustava u Irskoj stoga podrazumijeva razumijevanje njezine povijesne i političke podloge te britanskog utjecaja jer između tih pitanja postoji neraskidiva veza (O'Mahony, 2000. str. 3.). Ne smije se zanemariti činjenica da se postojeće političke strukture, sustavi kaznenih zakona i postupaka mogu potpuno razumjeti jedino uzimajući u obzir povijest koja je izgrađena na temelju engleske kolonizacije koja je postojala istodobno s borbom za nezavisnost.

Irska je, stoga, kao zemlja općeg prava naslijedila klasičan akuzatorni engleski kazneni sustav (Puckhaber, 2019., str. 9.) u kojem su žrtve i počinitelji tradicionalno smatrani stranama u kaznenom postupku, a kazneno djelo uglavnom se shvaćalo kao osobna svađa (Kilcommins, 2017., str. 505.). Međutim u 19. stoljeću država je preuzela odgovornost za sukobe i vlasništvo nad njima te je uspostavljena logika djelovanja optužbe države, nadvivši se nad odnose u kaznenom postupku u 19. i 20. stoljeću (Kilcommins, 2017., str. 507. e ss.).

Preciznije rečeno, u 20. stoljeću, kao posljedica mirovnog sporazuma, došlo je do brzog gospodarskog razvoja te društvenih i kulturnih promjena, što se neizbježno odrazilo i na kaznenopravni sustav, rezultirajući povećanim stopama kriminala i promjene u kriminalnom kontekstu (O'Mahony, 2000., str. 3. – 4.), povećavši specifične prijetnje u zemlji, osobito terorizam i organizirani kriminal (Walsh, 1999., str. 112. – 113.). To se poklopilo s povećanjem ovlasti tijela za kazneni progon, osobito policije, kako bi se „kazneni postupak preokrenuo u korist kaznenog tužiteljstva“ (Walsh, 1999., str. 112. – 113.). U tom trenutku autori su istaknuli potrebu za reformom kaznenopravnog sustava (McDermott, 2000., str. 41.; Walsh, 1999., str.

110.). Neovisno o tome dotad je prepoznato da je promjena već započela jer unatoč jačanju „ruke zakona“ u tijeku je bilo usvajanje „više aktivistički, revizionistički i inovativno usmjerenih političkih usmjerenja“, osobito u pogledu mehanizma popravljivanja štete (O'Mahony, 2000., str. 8. – 10.).

U proteklih nekoliko desetljeća u tijeku je rekonstrukcija pravosudnog sustava u određenoj mjeru, s povratom razmatranja interesa vlasnika sukoba, odnosno žrtve i počinitelja (Kilcommins, 2017., str. 516.)³⁰.

Naposljetku, potrebno je istaknuti da na temelju anglosaksonskog nasljeđa Irska nema zakon o kaznenom postupku, a kazneni zakon sastoji se od statuta i sudskih odluka..

II. Pravni okvir državnog odvjetnika:

Relevantni pravni instrumenti u tom pogledu jesu Zakon o kaznenom postupku iz 1976.³¹, Zakon o kaznenom progonu kaznenih djela iz 1974.³² te odgovarajuće izmjene i ostali zakoni koji su doneseni, a kojima se uređuju određena pitanja kaznenog sustava.

U svjetlu irskog Ustava državni odvjetnik u ime naroda vodi kazneni progon (članak 30. stavak 3. Ustava) teških kaznenih djela / kaznenih djela koja zahtijevaju podizanje optužnice. Konkretno, kazneni progon provodi Director of Public Prosecutions (DPP) (Ured državnog odvjetništva) (Leahy i Spain, 2017., str. 526., Puckhaber, 2019., str. 9.). U skladu sa Smjernicama za tužitelje DPP nema ovlast upućivanja nad istražnim tijelima jer su istraga i kazneni progon različite i odvojene funkcije u Irskoj. Međutim, državni odvjetnik može policiju savjetovati o istražnim pitanjima. Nadalje, Irska garda (An Garda Síochána, *Gardaí*) može provoditi kazneni progon samo u pogledu pitanja navedenih u općoj uputi DPP-a, a kazneni progon pod navedenim uvjetima može podlijevati prethodnoj obavijesti DPP-u (Ured direktora državnog odvjetništva, 2019., str. 24. – 26.).

Irska policija pod nadzorom je Komisije ombudsmana, a odgovorna je za provedbu istrage kaznenog djela. Policija može biti zadužena za kazneni progon manjih napada ili javnih prijestupa u ime državnog odvjetnika (Kilcommins, Leahy, Walsh, Spain, 2018.).

U pogledu žrtava kaznenih djela i unatoč činjenici da nisu zaduženi ni za istragu ni za kazneni progon zbog činjenice da moraju surađivati

30- Taj koncept kaznenog djela kao pitanja zajednice, koji je ponovno odobren, prethodi ideologiji kaznenih postupaka kao državne funkcije: „provedba tih kaznenih zakona bila je ponajprije pitanje za zajednicu. Čak i policijski službenik u obliku povijesnog pozornika i njegova prethodnika, sustava desetina (tithingman) pojavio se u općem pravu kao lokalni službenik imenovan za napuštanje kolektivne odgovornosti zajednice za uhićenje kriminalca “ (Walsh, 1999., str. 110.).

31- Cf. <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1967/act/12/enacted/en/html> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

32- Cf. <http://www.irishstatutebook.ie/eli/1974/act/22/enacted/en/html> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

s Irskom gardom (*Gardaí*), državni odvjetnici i dalje imaju važnu ulogu u jamčenju djelotvornosti prava žrtava. Konkretno, smjernicama DPP-a iz 2019. uspostavlja se nekoliko odgovornosti za državne odvjetnike u odnosu na žrtve kaznenih djela u kaznenom postupku jer žrtve mogu u njima sudjelovati samo u maloj mjeri. U nastavku donosimo nekoliko primjera prethodno spomenutih: državni odvjetnici mogu uložiti prigovor na sudske odluke kad god se smatraju „neopravdano blagima (Ured direktora državnog odvjetništva, 2019., str. 40.); državni odvjetnici moraju surađivati s Irskom gardom kako bi se zajamčilo da žrtve budu potpuno informirane o kaznenom progonu i postupku (odjeljak 8. pododjeljci 2. – 8., odjeljci 9. i 10., odjeljak 11. pododjeljak (c) i 3.; odjeljci 22. – 25. Zakona o žrtvama); na zahtjev žrtve moraju organizirati sastanak s počiniteljem tijekom postupka prije suđenja (Ured direktora državnog odvjetništva, 2019., str. 46.); moraju informirati žrtve o tijeku suđenja (Ured direktora državnog odvjetništva, 2019., str. 46.); moraju organizirati davanje dokaza koji su odgovarajući za žrtvu i predmet (kao što je, na primjer, navedeno u odjeljcima 14. i 14A Zakona o dokazima iz 1992., kako je izmijenjen Zakonom o žrtvama). Sveukupno gledano, državni odvjetnici imaju dodatnu odgovornost u pogledu osiguranja prava i interesa žrtava zbog ostatka formalnog sudjelovanja žrtava.

Prima se na znanje da je ured DPP bio proaktivan u ispunjavanju svojih obveza u skladu s Direktivom o žrtvama promicanjem promjena čak i prije nego što je to postala zakonska obveza (Leahy i Spain, 2017., str. 526.). Nadalje, irsko državno odvjetništvo objavilo je nekoliko dokumenata koji imaju posljedice za iskustvo žrtava s organizacijama kaznenog pravosuđa (Uloga DPP-a, Nazočnost na sudu u svojstvu svjedoka, Izjava o općim smjernicama za državne odvjetnike te Pravila kaznenog progona u pogledu davanja razloga za donošenje odluka) (Kilcommins, Leahy i Spain, 2015., str. 19. – 20.) te je osnovalo Jedinicu za vezu sa žrtvama radi reagiranja na potrebe žrtava i njihovih obitelji (Kilcommins, Leahy, Walsh, Spain, 2018.).

III. Način i ishod prenošenja Direktive o žrtvama:

U Irskoj žrtve nisu strana kaznenog postupka te imaju ograničena prava na sudjelovanje. Smatra ih se „općenito svjedocima tijekom istrage i suđenja“ (Puckhaber, 2019., str. 9.), kao posljedica klasične akuzatorne podloge irskog pravnog sustava. Neovisno o tome uloženi su napor u korist položaja žrtava u kaznenopravnom sustavu. Zakon o kaznenom pravosuđu iz 1993. omogućio je upotrebu izjave o utjecaju na žrtvu (Kilcommins, Leahy i Spain, 2015., str. 7.). Kasnije, odnosno 1999., Povelja o žrtvama predstavljala je važan razvoj pravila za žrtve kaznenih djela, izražavajući želju davanjem žrtvama središnje uloge u kaznenopravnom sustavu. U 2001. utvrđena je odredba, iako uska, u pogledu mogućnosti sudjelovanja žrtve u fazi suđenja putem pravnog zastupnika, no samo u slučajevima

silovanja ili seksualnog napada (Doak, 2005., str. 296.).

Određene žrtve također su prisutne u instrumentima kaznenog zakona, na primjer: Zakon o silovanju iz 1981.; Zakon o nasilju u bliskim odnosima iz 1996.; Zakon o trgovanju djecom i dječjoj pornografiji iz 1998. te Zakon o trgovanju ljudima iz 2008.

Povelja o žrtvama preispitana je 2010. kako bi se ojačao položaj žrtava u pogledu dionika u kaznenopravnom sustavu, kao što su Irska garda, DPP i sudovi, no spomenutom Poveljo, žrtvama nisu omogućena nikakva zakonska prava (Kilcommins, Leahy i Spain, 2015., str. 18., Leahy i Spain, 2017., str. 250.). Stoga, 2008. započela je izrada nacrtu Zakona o pravima žrtava, a irska vlada posvetila se jamčenju položaja žrtve u reformi kaznenopravnog sustava između 2011. i 2016., „uključujući veću upotrebu izjave o utjecaju na žrtvu i prava na informacije” (Kilcommins, Leahy i Spain, 2015., str. 21. – 22.). Međutim, unatoč povećanom priznanju žrtava u kaznenom postupku u Irskoj u to vrijeme smatralo se da „nedostatak znanja među agencijama kaznenopravnog sustava i dionicima i potrebama žrtava kaznenih djela ostaje središnje pitanje” (Kilcommins, Leahy i Spain, 2015., str. 29.).

Zakon o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) donesen je 2015. kao dio procesa provedbe Direktive o pravima žrtava. Savez za prava žrtava, pokrenut 2013., okuplja organizacije za prava žrtava i ljudska prava u cilju osiguranja provedbe Direktive o žrtvama u predloženom roku, odnosno do studenoga 2015. Stoga se trenutačno smatra da su nevladine udruge imale vrlo važnu ulogu u razvoju i provedbi Zakona o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) 2017. (Puckhaber, 2019., str. 9.).

U procjeni Europskog parlamenta navedeno je da je Irska Direktivu prenijela putem jedne mjere provedbe odobrene 2016., koja je tek 2017. stupila na snagu (Europski parlament, 2017., str. 48. – 49.). Na službenim internetskim stranicama EU-a navedeno je pet pravnih instrumenata prenošenja Direktive³³. Na temelju spomenute procjene Irska je bila među zemljama koje nisu Direktivu u potpunosti prenijele u nacionalno zakonodavstvo do navedenog roka s obzirom na činjenicu da je još uvijek trajala ratifikacija Zakona o pravima žrtava iz 2016. u nacionalnom sustavu. Europska komisija stoga je 2016. pokrenula postupak protiv Irske zbog neobavješćivanja o mjerama prenošenja, no taj postupak više nije u tijeku (Europska komisija, 2020a). Drugi zakoni objavljeni su zbog obveza u pogledu provedbe prava žrtava, osobito Zakon o nasilju u bliskim odnosima iz 2017. te Zakon o kaznenom pravu (seksualnim prijestupima) iz 2017.

33- Cf. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=CELEX:32012L0029> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

Nedavno doneseni Zakona o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) iz 2017. rezultirao je značajnim promjenama u pogledu žrtava. Prije donošenja predmetnog zakona nije postojala pravna definicija žrtve kaznenog djela u irskom kaznenom pravu, već je u zakonodavstvu postojao izraz „podnositelj prijave”. Međutim, taj izraz uključivao je samo osobe koje su podnijele formalnu prijavu Irskoj gardi (Puckhaber, 2019., str. 11.). To je stoga predstavljalo važnu promjenu u definiciji žrtve. Žrtva se definira kao „fizička osoba koja je pretrpjela štetu, uključujući tjelesnu, umnu ili emocionalnu ili ekonomski gubitak koji je izravno uzrokovan kaznenim djelom”. Navedenim zakonom posebno se priznaje pravo članova obitelji žrtve, točnije supružnika, civilnog partnera, izvanbračnog druga, djeteta ili pastorka, roditelja ili djeda/bake, brata, sestre, polubrata ili polusestre, unuka, tetke, tetka, nećaka ili nećakinje žrtve ili drugih osoba za koje se smatra da su ovisne o žrtvi ili dovoljno bliske s njom da bi se s njima na taj način postupalo (dio I. odjeljak I2.). Nadalje, zakon je usredotočen na jamčenje prava žrtava, osobito prava na informacije, kojem je posvećeno nekoliko odredbi utvrđivanjem da Irska garda ili DPP ima obvezu žrtvama pružiti razloge za nepokretanje kaznenog progona te im predstaviti postupak preispitivanja takve odluke (Odjeljak 224. Zakona) (Kilcommins, Leahy i Spain, 2015., str. 21. – 22.). Jednako tako, utvrđene su izmjene nekoliko drugih zakona kao što je Zakon o dokazima u kaznenom postupku iz 1992. te Zakon o djeci iz 2001., čiji je cilj jamčenje usklađenosti s odredbama Direktive. Početkom 2000. odobrena je nova Povelja o pravima žrtava u suradnji s organizacijama za potporu žrtvama. Unatoč činjenici da nije obvezujuća i da ponajprije služi kao smjernice, navedena Povelja sadržava prava žrtava iz zakona iz 2017.

Unatoč pozitivnim primjedbama još su uvijek vidljive određene praznine: izostanak potpunog prenošenja članka 12. o zaštitnim mjerama u okviru službi za popravlanje štete (Puckhaber, 2019., str. 37.); upućivanja službama za potporu uglavnom su ograničena na policiju i državnog odvjetnika, no trebaju ih provoditi i druga relevantna tijela (Leahy i Spain, 2017., str. 557.); činjenica da Zakon predstavlja uzak raspon prava, većinom pravo na informacije i zaštitu žrtava tijekom sudjelovanja u istrazi i kaznenom postupku koje vodi Irska garda ili Komisija ombudsmana (Leahy i Spain, 2017., str. 557.). Neovisno o tome te na temelju izvješća projekta Vocaire utvrđen je kulturni pomak u Irskoj u pogledu prava žrtava, koja zauzimaju mjesto pored zabrinutosti o poštenom suđenju i pravima optuženika (Puckhaber, 2019., str. 63.).

IV. Organizacija službi za potporu žrtvama:

U pogledu službi za potporu žrtvama općenitu i specijalističku potporu pruža nekoliko nevladinih udruga te, u današnje vrijeme, telefonske službe.

Potporu žrtvama licem u lice pružaju regionalne organizacije za potporu žrtvama. Irska je imala nacionalnu organizaciju pod nazivom Victim Support Ireland. Međutim, 2005. obustavljeno je vladino financiranje te udruge zbog internih poteškoća.

Financiranje organizacija za potporu osiguravaju državne agencije, kao što je Ured kaznenog odjela osnovan 2008. i agencija Tusla Child and Family osnovana 2008. Iako je Irska garda prije automatski žrtve upućivala organizaciji Victim Support Ireland, dijeljenjem podataka za kontakt žrtava, trenutačno ne postoje ni formalni ni automatski mehanizmi organizacija za potporu žrtvama jer je 2001. službenik za zaštitu podataka preporučio da bi se takav postupak trebao provoditi tek nakon izričitog pristanka žrtve (Kilcommins, Leahy, Walsh, Spain, 2018.). Stoga je između 2001. i 2015. Irska garda žrtvama pružala informacije o postojećim organizacijama za potporu žrtvama i ništa više od toga. Nakon 2015. u većini se slučajeva automatsko upućivanje provodi unutar Irske garde. Putem sustava Leading Systems Effectively (PULSE), baze podataka Irske garde, generira se dopis u kojem se navodi referentni broj sustava PULSE, naziv istražitelja iz Irske garde te broj za kontakt zajedno s letkom s podacima za kontakt organizacije za potporu žrtvama (Kilcommins, Leahy, Walsh, Spain, 2018.). Međutim, kad je riječ o žrtvama nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja, trgovanja ljudima i obiteljima žrtava kaznenih djela koje su pretrpjele značajnu štetu informacije se daju osobno (Puckhaber, 2019., str. 29.).

Irska garda također ima posebne službenike nadležne za pružanje pomoći specifičnim žrtvama, kao što su službenik za vezu s obitelji, koji može potrebnim službama za potporu uputiti člana obitelji žrtava nasilnih kaznenih djela, kao što je teško ubojstvo ili otmica, zatim službenik za vezu zadužen za etnička pitanja, koji pruža potporu i savjete žrtvama kaznenih djela diskriminacije na rasnoj osnovi te služba za pomoć turistima, besplatna i povjerljiva služba koja pruža pomoć i potporu prekograničnim žrtvama u Irskoj. Osim toga, Irska ima nacionalni mehanizam upućivanja za žrtve trgovanja ljudima³⁴.

Unatoč navedenim naporima smatra se da su nevladine udruge nedovoljno financirane (Puckhaber, 2019., str. 27.), a nedostatak mehanizma upućivanja i uzimajući u obzir raznolikost pružatelja, oslikava fragmentirani pristup te ostavlja prostora za praznine i neprikladnosti u irskom sustavu potpore.

34- Više informacija dostupno je na sljedećoj poveznici: http://blueblindfold.gov.ie/en/bbf/pages/national_referral_mechanism (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

Privremeni zaključci:

Glavna uloga državnog odvjetništva u Irskoj u pogledu prava žrtava sastoji se od osiguranja pristupa žrtve kaznenom postupku s obzirom na činjenicu da zakon ne prepoznaje mnoge formalne mogućnosti izravne intervencije žrtava. Državni odvjetnici djeluju kao zaštitnici prava žrtava u kaznenom postupku i brane njihove interese u izostanku mogućnosti da žrtve to čine same.

C – Portugal

Portugal se nalazi u južnoj Europi, a u Europskoj uniji nalazi se od 1986.

I. Povijesni i pravni nacionalni kontekst:

Povijesno gledano kazneni sustav u Portugalu izgubio je akuzatorne značajke zbog kanonskih i romanskih utjecaja koji su odredili inkvizitornu strukturu kao u većini zemalja kontinentalne Europe te u skladu sa širenjem ovlasti i funkcije države. Tek nakon revolucije 1820. te pod francuskim utjecajem uvedeno je državno odvjetništvo, a akuzatorne značajke ponovno su postale dio kaznenog sustava u Portugalu (Dias, 1974., str 67. – 68.). U tom kontekstu prvi portugalski Zakon o kaznenom postupku (u nastavku teksta: ZKP) iz 1929. dodijelio je kontrolu nad postupkom prije suđenja sucu istrage, a državnom odvjetništvu ostavio ulogu provedbe dubinske istrage. Izmjenom zakona iz 1945. uvedena je prethodna faza u kojoj je državni odvjetnik bio odgovoran za istragu te, ako je prikladno, kazneni progon. Međutim, navedeni odabir kaznene politike kritiziran je zato što je rezultat autoritarnog režima koji je tada bio na vlasti s obzirom na nepovjerenje u nezavisnost državnih odvjetnika jer su bili pod okriljem vlade (Mendes, 2018., str. 36.).

Portugalska revolucija iz 1974. označila je kraj diktature, no dovela je i nestabilnost kaznenog sustava jer je portugalski Ustav iz 1976. sadržavao činjenicu da kazneni postupak ima akuzatornu strukturu, a postupak prije suđenja trebao bi biti pod kontrolom suca (članak 32. stavci 4. i 5.). Međutim, to se dogodilo dok je ZKP iz 1929. još uvijek bio na snazi, što je rezultiralo izmjenama zakona te, u konačnici, do njegove zamjene 1987., kada je donesen drugi Zakon o kaznenom postupku, a koji je na snazi i danas.

U svjetlu postojećeg ZKP-a glavne faze postupka zahtijevaju intervenciju državnog odvjetnika. Važno je napomenuti da u fazi istrage, u kojoj se utvrđuje je li kazneno djelo počinjeno ili nije te tko je počinitelj., državni odvjetnik predstavlja *dominusa* (članci 53. i 263. ZKP-a). U navedenoj

postupovnoj strukturi izborna faza istrage, koju vodi sudac istrage, ima važnu ulogu jer omogućuje pravnu kontrolu nad prethodnim odlukama državnog odvjetnika u pogledu predmetnog postupka (na primjer, optužiti ili ne optužiti). Nadalje, s obzirom na to da je izborne prirode, uvođenje faze istrage ovisi o kombinaciji različitih čimbenika, osobito o postojanju optužbe koja optuženiku omogućuje da je zahtijeva ili o izostanku optužbe, a u tom slučaju poseban postupovni dionik pod nazivom *assistente*, uobičajeno povrijeđena osoba / žrtva ili osobe kojima zakon dopušta interveniranje na temelju članka 68. ZKP-a može zahtijevati njezinu provedbu (članak 287. ZKP-a). To upućivanje dokazuje postojanje dvaju važnih zaključaka: prvo, žrtva, kada postane *assistente*, može prilagoditi napredak kaznenog postupka, odlučujući o otvaranju faze suđenja, što jača ulogu povrijeđene osobe / žrtve; kao drugo, u onome što se posebno odnosi na državnog odvjetnika, faza istrage namijenjena je jamčenju kontrole suđenja odluke državnog odvjetnika i to je razlog zašto ne može zahtijevati otvaranje faze suđenja (članak 287. ZKP-a). To znači da *assistente* ima vrlo široke ovlasti te neovisno o državnom odvjetniku ovlast sudjelovanja u portugalskom kaznenom postupku.

Prethodna tvrdnja osvjetljava činjenicu da je portugalskim ZKP-om iz 1987. uspostavljena faza istrage koja se u najvećoj mjeri pripisuje državnom odvjetništvu (*Ministério Público*), u skladu s člankom 219. stavkom 1. Ustava. U skladu s člankom 55. ZKP-a državno odvjetništvo može nadležnosti delegirati policiji. U tom slučaju istraga se provodi pod kontrolom državnog odvjetništva (članak 56. ZKP-a), koje može preuzeti samo određene nadležnosti (članak 270. ZKP-a). Kako bi se poštovala ustavna provedba kontrole sudaca nad spomenutom fazom istrage (članak 32. stavak 4. Ustava), pripisivanja državnom odvjetništvu ograničena su temeljnim pravima građana i zaštićena od strane suca istrage (članci 268. i 269. ZKP-a), kojeg se smatra susedom sloboda te koji u tu svrhu donosi konačnu odluku o nekoliko prijedloga državnog odvjetnika tijekom te faze u pogledu pritvora prije suđenja, primjene mjere protiv skretanja i još mnogo toga (Mata-Mouros, 2011.).

Uzimajući u obzir sve navedeno, moglo bi se tvrditi da je portugalski sustav dio mješovitih kontinentalnih kaznenih sustava (Antunes, 2018., str. 21.). Međutim, pretpostavlja se da Portugal ima akuzatornu kaznenu strukturu, koja se temelji na akuzatornom načelu, ostvarujući ideju da slučajeve treba istraživati neovisno od suda, a riječ je o nečemu što treba razumjeti ne samo kao ovlast, već, preciznije, i kao dužnost državnog odvjetništva. No oblikovanje akuzatornog načela i načela istrage koje je također priznato sucu, osobito tijekom faze istrage (članak 288. stavak 1. i 4. i članak 290. stavak 1. ZKP-a) dovodi do određenih poteškoća s tumačenjem

jer je s jedne strane moguće to slaganje smatrati manifestacijom akuzatorne strukture kaznenog postupka u Portugalu, što je istaknuto putem načela istrage (Dias, 1974., str. 192. i 1969.) te se, s druge, može smatrati da akuzatorno načelo nameće ograničenja načela istrage (Mendes, 2018., str. 203. – 205.).

II. Pravni okvir državnog odvjetnika:

Nadležnosti državnog odvjetnika u Portugalu u pogledu kaznenog postupka uređene su u portugalskom ZKP-u (članci 48. – 54.), a organizacija službe sadržana je u Zakonu 68/2019 (Statut o državnom odvjetništvu / *Estatuto do Ministério Público*). Državno odvjetništvo vodi *Procuradoria Geral da República (PGR)* putem hijerarhijske strukture, a na temelju članka 219. stavka 2. Ustava riječ je o autonomnom magistratu (Moura, 2005., str. 41.; Mendes, 2013., str. 115.).

Prethodno spomenuti članak 219. obvezuje državnog odvjetnika na načelo zakonitosti, što znači da je, općenito, državni odvjetnik obvezan pokrenuti kazneni postupak kad god dobije informacije o počinjenom kaznenom djelu. Navedeno se načelo uravnotežuje putem načela prilike (Pinto, 2005., str. 94. – 104.), što trenutačno omogućuje donošenje odluke državnog odvjetnika za donošenje mjera protiv skretanja kao što je slanje predmeta na sustav posredovanja između žrtve i počinitelja (članak 3.1. Zakona 21/2007), za prijelaznu obustavu postupka (članak 281. ZKP-a) ili posebne oblike postupka koje se smatra bržima u postizanju konačne odluke, na primjer (članci 381., 392. i 391.A ZKP-a).

S obzirom na prethodno spomenutu postupovnu strukturu u ZKP-u državni odvjetnik preuzima vrlo važnu ulogu ne samo zbog svih navedenih mjera protiv skretanja koje može predložiti sucu istrage ili čak samostalno odlučiti o sustavu posredovanja između žrtve i počinitelja jer se taj postupak oslanja na državnog odvjetnika (i na posrednika i osobe koje sudjeluju u posredovanju), bez interveniranja suca, već i zato što, kao što bi se moglo zaključiti, državni odvjetnici predvode cjelokupnu fazu istrage uz potporu policije te donose odluku o tome hoće li nastaviti s vođenjem predmeta ili neće te omogućuju formalne načine interveniranja žrtava u kazneni postupak te jamče njihova prava u fazi suđenja. Nadalje, državni odvjetnik donosi odluku i o žalbi na odluku suda (članak 401. ZKP-a) te promiče provedbu kazni i zaštitnih mjera.

U tom svjetlu državni odvjetnici preuzimaju odlučujuću ulogu uglavnom tijekom ranije faze postupka, ali njihova pravna intervencija može biti ograničena vrstama kaznenih djela te, posljedično, formalnom ulogom žrtve u kaznenom postupku. U pogledu vrste kaznenog djela

u Kaznenom zakonu postoji pravna klasifikacija, a koja razlikuje javna, polujavna i privatna kaznena djela. Na temelju te klasifikacije određuje se koji se postupci pokreću *ex officio* od strane državnog odvjetnika samo u javnim kaznenim djelima ili, ovisno o inicijativi povrijeđene osobe, putem prijave u slučaju polujavnih i privatnih kaznenih djela, a kako je utvrđeno u člancima 49. – 51. ZKP-a. To utječe na mogućnosti formalne uloge državnog odvjetnika (Mendes, 2013., str. 55.). Nakon njegova pokretanja državni odvjetnik može voditi postupak te odlučiti kako će završiti faza istrage. No kad je riječ o privatnom kaznenom djelu tu odluku donosi jedino *assistente*, koji podliježe kaznenom postupku ili „pomoćnik državnog odvjetnika” (Carvalho i Carmo, 2019., str. 12.). U stvarnosti radi se o „povrijeđenoj osobi” u kaznenom djelu koja je odlučila promijeniti kazneni postupak, a koja je proizišla iz ZKP-a iz 1987. (Pereira, 2019., str. 20.). U privatnim kaznenim djelima *assistente* je osoba koja donosi konačnu odluku o podizanju ili ne podizanju optužnice, a tu ulogu oduzima državnom odvjetniku, a u javnim i polujavnim kaznenim djelima ta odluka pripada državnom odvjetniku. No, *assistente*, kada postoji u postupku, preuzima i aktivnu ulogu. Potrebno je napomenuti da ne može svaka žrtva postati *assistente* jer je definicija žrtve opširnija od definicije „povrijeđene osobe” (Vieira, 2016., str. 184.), a osobe koje to mogu postati moraju zadovoljiti formalne zahtjeve, odnosno zatražiti to od suca istrage ili suca na suđenju, u skladu s fazom u kojoj žele iskoristiti to pravo (u slučaju privatnih kaznenih djela tu se uvijek radi o sucu istrage). Uzimajući u obzir sve navedeno, tradicionalno se smatra da *assistente* ima ograničenu intervenciju kao surađujuća i podvrgnuta osoba koja intervenira u postupak pred državnim odvjetnikom (Pereira, 2019., str. 23.; Sousa, 2019., str. 192.), koji uglavnom vodi postupak. No potrebno je imati na umu da imaju vrlo specifičnu ovlast u onome što se odnosi na privatna kaznena djela jer se radi o osobama koje odlučuju kako završava faza istrage (članak 285. ZKP-a)..

III. Način i ishod prenošenja Direktive o žrtvama:

Sa šireg stajališta priznavanje prava žrtava ima ustavnu tradiciju jer je ustavna revizija iz 1997 uključivala pravo povrijeđene osobe (*ofendido*) na sudjelovanje u kaznenom postupku na temelju zakona (članak 32. stavak 7.).

Izmjena ZKP-a iz 2007. pretpostavljala je osobitu važnost u pogledu prava žrtava jer je došlo do jačanja zaštite žrtve (Mendes, 2018., str. 41. – 42.). Prije spomenute revizije žrtve kaznenih djela mogle su ostvariti samo pravo na sudjelovanje koje im je bilo priznato ako je bilo opravdano (i ako su to odlučili) sudjelovati u kaznenom postupku kao *assistente*. Čak i kao takva prava na sudjelovanje bila su ograničena na ulogu suradnika s državnim odvjetništvom. U suprotnome žrtvama koje upotrebljavaju samo

status žrtve, a ne status koji je priznat *assistenteu* dana su samo ograničena prava, osim u svrhu odštete putem građanskog postupka. Izmjenom iz 2007. te unatoč konceptu žrtve koji još uvijek nije bio definiran u navedenom zakonu do tog trenutka, novi članci propisivali su da je povrijeđena osoba (*ofendido*) imala prava neovisno o formalnom sudjelovanju u svojstvu *assistentea*, osobito prava na informacije o postupku u tijeku kad nisu upoznati (članak 247. stavak 1. ZKP-a) i prava o dobivanju informacija o datumu kada bi optuženik trebao biti oslobođen (u tom trenutku članak 217. stavak 3., članak 480. stavak 3. i članak 482. stavak 2. ZKP-a), zajedno s potrebom da žrtve nasilja u bliskim odnosima pristanu na privremenu obustavu postupka u skladu s člankom 281. stavkom 6., što je također bio novitet. U tom svjetlu te unatoč određenim poboljšanjima položaja žrtve iz revizije iz 2007. nije predstavljalo promjenu u koncepciji kaznenopravnog sustava, koji se i dalje smatra pitanjem zajednice, zbog čega ga i predstavlja država (Santos, 2010., str. 1149.).

Nadalje, 2009., posebno u pogledu žrtava nasilja u bliskim odnosima, na snagu stupio je zakon kojim se uređuju njihova prava (Zakon 112/2009) koji, među ostalim, utvrđuje prava na posebne zaštitne mjere (članci 20., 25. i sljedeći) te na službe za potporu putem nacionalnog okvira (članak 53. i sljedeći). Navedeni zakon doživio je niz promjena, osobito izmjenom iz 2015., koja je ponovno uvela članak koji je prethodno spominjao mogućnost susreta u okviru popravljavanja štete (članak 39.) te putem izrade baze podataka sa žrtvama nasilja u bliskim odnosima (članak 37-A).

U pogledu pravnih zahtjeva Direktive o žrtvama Portugal je 2015. prenio njezine odredbe putem Statuta o žrtvi (Zakon 130/2015) koji je također uveo izmjene ZKP-a, osobito uključivanjem definicije žrtve (članak 67-A) te sadržavanjem prava žrtava koja se utvrđuju u Direktivi. Tad je prvi put u ZKP bila uključena definicija žrtve, koja se definira kao fizička osoba koja je pretrpjela štetu, uključujući napad na fizički ili emocionalni integritet, moralnu ili emocionalnu štetu ili oštećenje imovine koje je izravno prouzročeno djelom ili propustom počinjenjem kaznenog djela te članovi obitelji osobe čija je smrt izravno prouzročena kaznenim djelom, a koji su pretrpjeli štetu kao rezultat te smrti. Član obitelji jest supružnik ili osoba koja je živjela u izvanbračnoj zajednici sa žrtvom u uvjetima sličnima bračnim, potomci i preci, braća i sestre koje ekonomski ovise o žrtvi. Ta definicija čini se detaljnijom i opširnijom od definicije iz Direktive o žrtvama (Vieira, 2016, str. 184.).

Statut o žrtvama prepoznat je u procjeni Europskog parlamenta iz 2017. kao jedna mjera prenošenja Direktive u Portugalu (Europski Parlament, 2017., str. 48. – 49.). Sveukupno gledano postoji osam zakonskih

mjera koje provode prava žrtava u Portugalu, uključujući prethodno spomenute potvrde iz portugalskog Ustava u Statutu o žrtvama te Zakon 21/2007 kojim je uspostavljen sustav posredovanja između žrtve i počinitelja u kaznenim postupcima, što je svojedobno bilo u skladu s Okvirnom odlukom iz 2001.³⁵. Međutim, protiv Portugala pokrenut je postupak zbog povrede zbog nepotpunog prenošenja odredbi Direktive, a još je uvijek u tijeku (Europska komisija, 2020a).

Prije donošenja izmjena ZKP-a iz 2015. riječ žrtva već je bila dio leksikona zakonika, no u vrlo uskom značenju te bez popratne definicije (Vieira, 2016., str. 182. – 183.). Danas je koncept žrtve prisutan u 17 članaka ZKP-a, a žrtvi je dano više prava u smislu sudjelovanja i kaznenom postupku i izvan njega, neovisno o formalnoj ulozi za koju se žrtva odluči. Međutim, to se smatra samo načinom priznavanja da žrtve, čak i ako ne sudjeluju u kaznenom postupku kao *assistente*, sudjeluju u postupku u određenoj mjeri, zbog čega ih kazneni sustav treba štiti i poštovati. Kao što je prethodno spomenuto, žrtva može u kaznenom postupku sudjelovati kao *assistente*, na temelju činjenice da je se smatra „povrijeđenom osobom”, koju se u postupku smatra osobom kojoj pomoć pruža odvjetnik; žrtva može primiti i odštetu putem građanskog postupka ili intervenirati u postupak u svojstvu svjedoka (Vieira, 2016., str. 179. – 182.). Prije prenošenja Direktive smatralo se da žrtva koja se spominje u portugalskom kaznenom postupku kao takva nije imala određujuću ulogu (Reis, 2010., str. 15. – 16.). Sada je žrtvama priznat širok raspon prava bez potrebe za preuzimanjem formalne uloge u kaznenom postupku. Međutim, u konačnici model formalnog sudjelovanja preživio je prenošenje Direktive, a relevantnost interesa žrtve prihvaćena je bez temelje promjene javne naravi kaznenog pravosuđa (Pereira, 2019., str. 25, Santos, 2019., str. 193. – 194.). Od 17 članaka ZKP-a u kojima se spominju žrtve dva sadržavaju definicije i u njima općenito se spominju prava žrtava u kaznenom postupku, posebno u pogledu suradnje s nadležnim tijelima. Jedan članak odnosi se na odštetu, devet na zaštitu žrtve, jedan na informacije, a u trima člancima žrtvama se daje pravo na saslušanje. U jednom članku žrtvi se daje pravo na sudjelovanje u odluci o obustavi postupka. Potonja odredba (članak 281. ZKP-a) mogla bi biti jedina koja djelotvorno žrtvi daje ovlast za utjecaj na ishod kaznenog postupka, pružajući (samo) žrtvama nasilja u bliskim odnosima mogućnost da zatraže prijelaznu obustavu kaznenog postupka. Naposljetku, Zakon o posredovanju žrtvama pruža mogućnost da zatraže upućivanje postupka na postupak posredovanja (članak 3. Zakona 21/2007), no i dalje se u većoj mjeri odnosi na povrijeđenu osobu (*ofendido*), što je opširniji koncept u odnosu na žrtvu.

35- Cf. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=CELEX:32012L0029> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

Nadalje, važno je napomenuti da intervencija žrtava kao subjekata/ sudionika u postupku preuzimanjem svojstva *assistentea* ovisi o vrsti kaznenog djela te im omogućuje dobivanje odgovora na kazneni predmet i djelotvornu promjenu kaznenog postupka – osobito zamjenom državnog odvjetnika u odluci o kaznenom progonu u prethodno spomenutom izbornom slučaju istrage. Međutim, ne može svaka žrtva postati *assistente*, a ona koja može mora zadovoljiti i formalne zahtjeve te će imati ograničenu intervenciju kao subjekt koji surađuje s državnim odvjetnikom unatoč tvrdnji iz Statuta o žrtvama u pogledu davanja žrtvama mogućnost aktivnog sudjelovanja u kaznenom postupku (Robalo, 2019., str. 192.).

Nadalje, unatoč činjenici da je prenesena većina odredbi iz Direktive o žrtvama, neki članci nisu dovoljno materijalizirani, a drugi nisu uopće preneseni (Carvalho i Carmo, 2019., str. 12.), što je vidljivo u elementima koji se odnose na posebno spominjanje suradnje sa službama za potporu žrtvama ili popravljavanje štete. Uzimajući u obzir sve navedeno, neka od utvrđenih pitanja u prenošenju i provedbi koja je potrebno spomenuti jesu: kršenje u pogledu službi za popravljavanje štete, utvrđen izostanak usklađenosti s obvezom omogućivanja upućivanja postupaka postojećim službama za popravljavanje štete, loše prenošenje odredbi u pogledu pojedinačne procjene te, naposljetku, za pravosudne službenike, odnosno državne odvjetnike ne postoji obveza osposobljavanja o pravima žrtava, a osposobljavanje državnih odvjetnika smatra se nedostatnim u Portugalu u pogledu viktimologije (Carvalho i Carmo, 2019., str. 5., Vieira, 2016., str. 196.).

IV. Organizacija službi za potporu žrtvama:

U pogledu službi za potporu žrtvama portugalski Statut o žrtvama ne spominje članak 8. Direktive unatoč spominjanju prava žrtava na informacije o dostupnim službama (članak 11. stavak 1.) te prava na psihološku potporu, a riječ je o potrebi koju treba odrediti, posebno od strane državnog odvjetništva (članak 15. stavak 3.).

Portugal predstavlja mješovitu mrežu i mrežu koja se temelji na građanskim organizacijama službi za potporu žrtvama, s općenitim i specijalističkim uslugama, koje uglavnom ovise o privatnoj inicijativi i koje su uspostavljene putem partnerstava s nadležnim tijelima, kao što su državna odvjetništva (Carvalho i Carmo, 2019., str. 31. – 34.). Neovisno o tome protokoli između ureda državnih odvjetnika i službi za potporu žrtvama omogućili su suradnju između javnih i privatnih subjekata u jamčenju potpore za žrtve. Nedavno, točnije 2019., vladina inicijativa koja je sastavljena od protokola PGR-a sa službama za potporu žrtvama rezultirala je uvođenjem službi za potporu žrtvama (DIAV) unutar državnog

odvjetništva, a riječ je o inicijativi koja se geografski progresivno širila. Međutim, te su službe uglavnom usmjerene na pružanje potpore žrtvama nasilja u bliskim odnosima i rodno uvjetovanog nasilja. Nadalje, službe za provedbu zakona te osobito državno odvjetništvo u području nasilja u bliskim odnosima i nasilja nad ranjivim skupinama smatraju se rastuće specijaliziranim, što je povezano s odgovarajućim osposobljavanjem (Službe za potporu žrtvama, 2018., str. 25.).

Neovisno o tome glavni pružatelj službi za potporu žrtvama u Portugalu jest APAV (*Associação de apoio à vítima*), nacionalna, privatna, dobrotvorna i neprofitna nevladina udruga koja pruža sveobuhvatnu i općenitu potporu (Victim Support Europe, 2018., str. 14.). te specijalističku potporu žrtvama kaznenih djela na različite načine te na nacionalnoj razini u okviru putujuće strategije. Ostale nevladine udruge pružaju specijalističku potporu, kao što su *União de Mulheres Alternativa e Resposta* – UMAR te *Associação de Mulheres Contra a Violência* (AMCV), usmjerene na pružanje potpore ženama žrtvama nasilja ili *Intervenção Lésbica, Gay, Bissexual, Trans e Intersexo* (ILGA), koja pruža potporu žrtvama diskriminacije na osnovi spolne orijentacije.

Službe za potporu žrtvama nisu geografski dostupne svim žrtvama u Portugalu, a nedostaje specijalistička pomoć nekim žrtvama. Potrebno je istaknuti goleme napore APAV-a da premosti navedene jazove. Nadalje, nedostaje nacionalna strategija između pružatelja potpore (Carvalho i Carmo, 2019., str. 34.), a u zakonu ne postoji automatski sustav upućivanja službama za potporu žrtvama i moguće je pronaći samo formalne protokole koji jamče suradnju koje se smatra nedostatnima u pogledu upućivanja (Službe za potporu žrtvama, 2018., str. 19.).

Privremeni zaključci:

Državno odvjetništvo u Portugalu posebno je važno u koordiniranju policije tijekom istraga te popunjavanju praznina koje su ostale nakon prenošenja Direktive, posebno u pogledu suradnje sa službama za potporu žrtvama, pružanja informacija žrtvama i upućivanja na sustave za popravljivanje štete (posredovanje između žrtve i počinitelja) te jamčenja dužnog postupanja prema ranjivim žrtvama i mjera namijenjenih tim žrtvama. Osim toga, državni odvjetnici obvezni su zajamčiti djelotvornost prava žrtava te postupanje prema žrtvama s poštovanjem neovisno o načinu na koji portugalski kazneni sustav predviđa njihovo sudjelovanje u kaznenom postupku.

D – Španjolska

Španjolska je članica Europske unije od 1986., a smještena je u južnoj Europi.

I. Povijesni i pravni nacionalni kontekst

S obzirom na autoritarizam koji je vladao u Španjolskoj velikim dijelom 20. stoljeća, potrebno je napomenuti da je došlo do primjetne društvene promjene, koja je osobito naglašena u Španjolskoj. Navedeni je režim mogao dovesti do porasta kriminala, no općenito čini se da su se stope kriminala smanjile, a u proteklim je desetljećima poraslo njihovo prijavljivanje (Garzia-España, Diez-Ripolles, Perez, Benitez i Cerezo, 2010., str. 1. – 5. i 24. – 25.). Nadalje, analiza španjolskog pravnog sustava podrazumijeva i razmatranje razlika u administraciji među Ministarstva pravosuđa i autonomnih zajednica, u kojima je određene nadležnosti preuzela autonomna vlada, osobito u slučaju Andaluzije, Katalonije, Valencije, Baskije i Navarre.

Kao rezultat reforme iz kasnog 18. i početka 19. stoljeća suvremeni španjolski kazneni zakon razvijen je na temelju ideja humanizma i utilitarizma te liberalizma i kodifikacije te, kao u mnogim europskim pravnim sustavima, španjolski kaznenopravni sustav uvelike je oblikovan na temelju francuskog zakonika *Code d'Instruction Criminelle* iz razdoblja vladavine Napoleona, točnije 1808. (Vogler, 2005., str. 631.; Díez i Chiesa, 2009., str. 11.). Način na koji je postupovni sustav oblikovan putem dokumenta *Ley de Enjuiciamiento Criminal* (u nastavku teksta: LEC) iz 1882., a koji je ostao na snazi do danas, smatra se primjerom mješovitih kontinentalnih sustava, no tijekom Francove Španjolske omogućio je „fašističkim vojskama da manipuliraju, pa čak i dominiraju redovnim pravosudnim postupcima“ (Vogler, 2005., str. 633.).

Godine 1978. u Španjolskoj donesen je liberalni ustav, koji je bio u sukobu sa zakonima o kaznenom postupku koji su tada bili na snazi, a koji su izmijenjeni između 1984. i 1998. Riječ je o reformama koje su, unatoč činjenici da su rastavile autoritarni i nezakonit prethodni sustav i pokušale uvesti akuzatorne aspekte u kazneni postupak, bile uvelike osporavane u to doba i smatralo se da su se tek oko 2005. počele prihvaćati (Vogler, 2005., str. 634.).

Uzimajući u obzir sve navedeno, španjolski pravni sustav još je uvijek akuzatornog oblika ili predstavlja mješoviti sustav jer i u današnje vrijeme sudac istrage ima kontrolu nad fazom istrage (*instrucción*). Međutim, reforma kaznenopravnog sustava bila je opravdana u proteklim desetljećima, osobito u pogledu potrebe za pripisivanjem naređivanja istrage (*instrucción*) državnom odvjetniku iako se o tome ne slažu svi

učenjaci i političari (Gómez Colomer, 1997., str. 28. – 29.) jer je još uvijek prisutna doza nepovjerenja u državno odvjetništvo (*Ministerio Fiscal*), povijesno povezano s izvršnom vlašću. Navedena je reforma integrirala različite vladine programe u proteklih nekoliko godina i još uvijek nije provedena unatoč izmjenama i dopunama koje su je trebale omogućiti (kao što je Zakon 42/2015). Unatoč tome pomak u području kontrole nad fazom istrage ponovno je bio u planovima reforme ove godine³⁶.

II. Pravni okvir državnog odvjetnika:

Postupovna pravila u španjolskom pravnom sustavu sadržana su u LEC-u, a sudbena vlast dodatno je uređena Zakonom 6/1985. Organizacija državnog odvjetništva uređena je Zakonom 50/1981.

Španjolski kazneni postupci podijeljeni su u dvije faze: fazu istrage (*instrucción*) u kojoj se provodi istraga, što je u nadležnosti suca istrage, kao što je utvrđeno u članku 303. LEC-a te članku 87. Zakona 6/1985 putem policije iako državni odvjetnici imaju određene važne istražne nadležnosti i autoritet te fazu suđenja (*juicio*) koju provodi sudac (Díez i Chiesa, 2009., str. 11.; Alfonso Rodríguez, 2019., str. 175. – 176.).

Istragu provodi pravosudna policija (*Policía Judicial*), sudac istrage (*juex de instrucción*) te državno odvjetništvo (*Ministerio Fiscal*). Iako na drugačiji način, ta tri tijela dijele nadležnost nad fazom istrage (Alfonso Rodríguez, 2019., str. 172.). Policija općenito prva intervenira u kaznenim postupcima (Alfonso Rodríguez, 2019., str. 173.), no djeluje u ime suca istrage i državnog odvjetnika (članci 282., 283. i 287. LEC-a), osobito u pogledu djela koja mogu utjecati na temeljna prava žrtve (Alfonso Rodríguez, 2019., str. 174.).

Unatoč prethodno spomenutoj činjenici da je faza istrage pod reguliranjem suca istrage, državni odvjetnici imaju važnu ulogu. Državni odvjetnici odgovorni su za različite oblike pažnje tijekom kaznenog postupka, odnosno istražne, preliminarne, informacijske i postupovne (Alfonso Rodríguez, 2019., str. 177. – 178.), a neke od njih jesu: kada se ne radi o privatnom kaznenim djelu, državni odvjetnici moraju pokrenuti postupak kada doznaju za moguće počinjenje kaznenog djela (članak 105. LEC-a); nakon što policija sazna za javno kazneno djelo, mora o tome obavijestiti sudbenu tijelo ili državnog odvjetnika (članak 284. LEC-a); sudac, *ex officio* ili na zahtjev državnog odvjetnika ili žrtve, naređuje mjere zaštite privatnosti (članak 301a LEC-a); sudac istrage pod nadzorom je nadležnih državnih odvjetnika u nekim javnim kaznenim djelima (članak 306. LEC-a);

36- <https://elderecho.com/reforma-la-ley-enjuiciamiento-criminal-modernizar-la-justicia-penal> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

u pogledu pažnje koju sudac istrage mora provesti u ovoj fazi državni odvjetnik ima ulogu (članak 311. LEC-a); državni odvjetnik može zatražiti građanske mjere ako je žrtva maloljetna ili osoba čiju je sposobnost sud izmijenio (članak 544b LEC-a); državni odvjetnici mogu narediti mjere tijekom istrage kaznenih djela kako bi se zaštitili maloljetnici ili žrtve čiju je sposobnost izmijenio sud, a suci obavješćuju državne odvjetnike ako je tijekom postupka postoji rizik za maloljetnika (članak 544d LEC-a); državni odvjetnici obvezni su dati upute policiji za djelotvornije izvršavanje njihovih dužnosti, intervenirati u postupku, predlagati dokaze i zahtijevati da sudac prikupi dokaze, zahtijevati donošenje zaštitnih mjera od suca i poticati završetak postupka nakon prikupljanja dokaza (članak 773. stavak 2. LEC-a); nakon što državni odvjetnici prime obavijest o navodnom kaznenom djelu, izravno ili na temelju prijave, obavješćuju žrtvu o njezinim pravima, provode privremenu procjenu i donose privremenu mjeru u pogledu potreba žrtve te rade potrebne korake kako bi provjerili kazneno djelo izravno ili putem policije, a zatim donose odluku o nastavku ili odbacivanju slučaja, a u tom slučaju iznose osnove za svoju odluku i obavješćuju žrtvu kako bi mogla ponovno podnijeti prijavu pred sucem istrage (članak 773. stavak 2. Kaznenog zakona).

Nadalje, državni odvjetnici imaju širi opseg istražnih nadležnosti za određene oblike postupaka (kao što je skraćeni postupak) te za postupke koji spadaju pod nadležnost sudova za mladež na temelju Zakona 5/2020, članka 16. stavka 1. (Gómez Colomer, 1997., str. 16.; Alfonso Rodríguez, 2019., str. 175.).

Nakon što završi faza istrage, ako sudac istrage zaključi da postoji dovoljno dokaza, kazneni progon kaznenih djela nakon faze istrage u nadležnosti je državnog odvjetništva na temelju članka 780. LEC-a te privatnih i „narodnih“ tužitelja (za slučajeve koji pripadaju kategoriji *quarella privada*, privatna tužba predviđena je u člancima 270. i 101. LEC-a)..

III. Način i ishod prenošenja Direktive o žrtvama:

Članak 124. novog demokratskog španjolskog Ustava iz 1978. glasi da državni odvjetnici (*Ministerio Fiscal*) štite interese žrtava tijekom postupka, odgovorni su za zakonitost i javni interes u kaznenom postupku te za interes građana, utvrđuju nezavisnost državnog odvjetništva te nisu predstavnici vlade dok postupaju u okviru svojih pravosudnih ovlasti (Moreno Caetana, 2002., str. 142., 146. i sljedeće). Stoga odredba iz članka 3. stavka 10. u Zakonu 50/1981, kojim se utvrđuje organizacijski statut državnog odvjetništva, izričito navodi da državni odvjetnici moraju štiti žrtve tijekom postupka, o čemu govori i članak 773. stavak 1. LEC-a. Članak 5. Zakon 5/2000 o kaznenoj odgovornosti maloljetnika također

sadržava obvezu državnih odvjetnika u pogledu zaštite žrtava od djece počinitelja.

U pogledu formalnog sudjelovanja žrtve u kaznenom postupku žrtve mogu sudjelovati u njemu kao svjedoci ili kao strane. Riječ je o posebnoj značajci postupka u Španjolskoj. Privatni tužitelji zastupaju žrtve, koje mogu sudjelovati u postupku te kazneno goniti počinitelje ovisno o kaznenom djelu (na temelju članka 270. i 109. LEC-a koji uređuje *acusation particular*). Odšteta za žrtve može se provesti i u kaznenom postupku kao građanska tužba od strane državnih odvjetnika (članak 8. LEC-a), a u postupku žrtvama daju se ograničena prava (Díez i Chiesa, 2009., str. 13. – 14.).

U pogledu prava žrtava, neovisno o njihovom formalnom sudjelovanju u postupku, u Španjolskoj doneseno je nekoliko izmjena i reformi kako bi se osnažio položaj žrtve u španjolskom kaznenom sustavu. Prije Direktive o žrtvama u španjolskom pravnom sustavu nije postojao općeniti pravni statut o žrtvama, a njihova prava, osobito ona sadržana u Okvirnoj odluci iz 2001. te posebice ona koja se odnose na žrtve nasilnih kaznenih djela, raspršena su u nekoliko pravnih instrumenata, što je dodatno otežalo djelotvornu primjenu (Olmos, 2008., str. 15.). Neki od primjera navedenih instrumenata uključuju: Zakon 35/1995 kojim se omogućuju potpora i pomoć za žrtve nasilnih kaznenih djela te kaznenih djela protiv spolne slobode; Zakon 1/2004 o sveobuhvatnim zaštitnim mjerama protiv rodno uvjetovanog nasilja, u skladu s kojim su osnovani posebni sudovi za građanske i kaznene postupke koji se odnose na nasilje nad ženama (članak 14.); Zakon 29/11 za žrtve terorizma te nacionalni protokol za žrtve trgovanja ljudima iz 2011.³⁷ Nadalje, 2005. te u skladu s Okvirnom odlukom iz 2011. državno odvjetništvo objavilo je uputu (8/2005) o obvezi informiranja i zaštite žrtava u kaznenom postupku.

Zahvaljujući novom zakonu 2013. otvoren je put donošenju novog statuta o žrtvama kaznenih djela, koji sadržava prava žrtava te dobre prakse za stručnjake i državna tijela. Međutim, odobren je tek 2015. putem Zakona 4/2015 (Garcia Rodriguez, 2016., str. 32. – 33.). Iako određene osobe smatraju da je većina minimalnih standarda sadržanih u Direktivi već utvrđena u španjolskom pravnom sustavu, (Sánchez-Arjona, 2014., str. 335.), zahvaljujući novom statutu smatra se da je zakonodavac u Španjolskoj nastojao zajamčiti prava žrtava ne samo u svrhu odštete za prouzročenu štetu putem kaznenog postupka već i odgovor društva koji na najmanju moguću mjeru svodi traumatični učinak koji može biti posljedica kaznenog djela te neovisno o položaju žrtve u kaznenom postupku (Garcia Rodriguez,

37- Cf. <https://violenciagenero.igualdad.gob.es/va/otrasFormas/trata/normativaProtocolo/marco/docs/ProtocoloTrataEN.pdf> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

2016., str. 34.). Neovisno o tome prenošenje Direktive u svojoj preambuli upućuje na zaštitu nacionalnog kaznenog sustava, na primjer: „država (...) zadržava apsolutni monopol nad provedbom kazni, što nije neusklađeno s činjenicom da su žrtvama omogućeni određeni kanali za sudjelovanje”.

Na temelju procjene Europskog parlamenta Španjolska je Direktivu o žrtvama prenijela putem triju zakonodavnih inicijativa (Europski parlament, 2017., str. 48. – 49) te ima 12 pravnih instrumenata koji su usklađeni s odredbama Direktive³⁸. Zakon o pravima žrtava 4/2015 predstavlja sveobuhvatan skup prava žrtava, koja su osobito potrebna u španjolskom sustavu u pogledu žrtava koje nisu sudjelovale u postupku, a koje sada imaju pravo preispitati odluku o nepokretanju kaznenog progona čak i ako nisu strane u kaznenom postupku (članak 12.) i imaju pravo biti obaviještene o određenim odlukama te uložiti prigovor na njih u pogledu provedbe kazne (članak 13.). U pogledu prava žrtava na zaštitu u članku 19. zakonom se posebno utvrđuje da državni odvjetnik posebnu pozornost posvećuje da se to pravo poštuje u slučaju maloljetnika, a u članku 26. stavku 2. utvrđuje se da državni odvjetnici moraju od suca ishoditi skrbnika maloljetnika kojeg imenuje sud za, prema potrebi, maloljetnike, žrtve s teškoćama ili žrtve s posebnim potrebama zaštite. Potrebno je istaknuti i posebnost španjolskog prenošenja Direktive u pogledu uključivanja u predmetni Zakon odredbe o žrtvama prijevare (članak 35.).

Kao što je to slučaj u drugim partnerskim zemljama, posebnosti španjolskog sustava i nadležnosti utvrđuju specifične poteškoće u provedbi Direktive, kao što je širok raspon mogućnosti sudjelovanja za žrtve, istodobno postojanje različitih statuta za posebne žrtve (kao što su žrtve terorizma, rodno uvjetovanog nasilja i nasilja u bliskim odnosima pod pozitivnom diskriminacijom) što je dovelo do određenih izazova pri prenošenju Direktive te nedostatka razvoja u pogledu popravljivanja štete (Sumalla, 2015., str. 31. – 33.).

IV. Organizacija službi za potporu žrtvama:

Nedostatak dosljednog i djelotvornog sustava potpore istaknut je kao jedna od značajki za koje je predviđeno da će predstavljati izazov u pogledu provedbe Direktive u Španjolskoj (Sumalla, 2015., str. 31.). U pogledu službi za potporu žrtvama članak 27. statuta o žrtvama iz 2015. utvrđuje da vlada i autonomne regije s ovlastima u pogledu pravosuđa organiziraju službe za potporu žrtvama za koje su odgovorne, a u članku 28. utvrđuje se da Ministarstvo pravosuđa autonomnih regija može sklopiti sporazume o suradnji s javnim ili privatnim neprofitnim tijelima kako bi se žrtvama pružile pomoć i potpora. U članku 29. istaknuta je povezanost

38- Cf. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/NIM/?uri=CELEX:32012L0029>

između službi za potporu žrtvama i službi za popravljivanje štete te ostalih izvansudskih postupaka – prve su nadležne za pružanje informacija žrtvama o dostupnim službama (Garcia Rodriguez, 2016., str. 60.).

Potpore žrtvama pruža se putem javne mreže *Oficinas de Asistencia a las Víctimas*, odnosno ureda za pomoć žrtvama (Zakon 4/2015), kako je utvrđeno u članku 16. Zakona 35/1995, koji je svojedobno bio donesen posebno za žrtve nasilnih kaznenih djela i spolnog nasilja. Proglašenje Kraljevskog dekreta 1109/2015 iz 2015. potpora je generalizirana za sve žrtve kaznenih djela (članak 8.), iako određeni uredi pružaju specijalističku potporu (osobito ured za žrtve terorizma, a u skladu s člankom 33. Dekreta), a ranjivim žrtvama pruža se specijalistička potpora. Navedenim uredima upravlja Ministarstvo pravosuđa ili nadležna autonomna vlada. Nadalje, postoje imenovani državni odvjetnici (*Fiscales Delegados*) zaduženi su za percepciju žrtava u kaznenom postupku³⁹ (u skladu s člankom 4. stavkom 6. Zakona 50/1981) te državni odvjetnici za određene vrste žrtava, osobito žrtve nasilja nad ženama i rodno uvjetovanog nasilja (instrukcija državnog odvjetništva 7/2005, odnosno 2/2008).

Međutim, smatra se da zbog nedostatka resursa i financiranja navedenih službi navedeni sustav nije dovoljno razvijen u Španjolskoj, a pružanje službi za žrtve provodi se unutar sustava kojim upravljaju birokratski zahtjevi i regionalne razlike u djelotvornosti navedenog prava (Sumalla i Estiarte, 2019., str. 30. – 32.). Stanje pogoršava nedostatak općenitih organizacija građana koje pružaju potporu žrtvama jer te nevladine udruge uglavnom pružaju specijalističku potporu ženama, žrtvama spolnog nasilja, maloljetnicima, osobama s teškoćama i žrtvama terorizma (Sumalla i Estiarte, 2019., str. 30. – 32.), a druge žrtve ostavlja nezaštićenima. U konačnici, bilo je kritika zbog činjenice da španjolski statut izričito predviđa da niti jedna odredba Zakona neće dovesti do povećanja proračuna (u pogledu druge dodatne odredbe), što će dodatno narušiti potporu žrtvama (Garcia Rodriguez, 2016., str. 76.).

Privremeni zaključci:

Uloga državnog odvjetnika u Španjolskoj u pogledu prava žrtava posebno je uloga osobe koja poštuje njihova prava na sudjelovanje u pogledu različitih mogućnosti koje zakon pruža te osigurava poštovanje njihovih interesa tijekom djelovanja unutar opsega nadležnosti kako bi se zaštitile žrtve u kaznenom postupku te, što je još važnije, održala ravnoteža između

39- Popis trenutačnih ureda za zaštitu žrtava u kaznenim postupcima dostupan je na sljedećoj poveznici: <https://www.fiscal.es/web/fiscal/-/organigrama-proteccion-y-tutela-de-las-victimas-del-proceso-penal> (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

interesa žrtava u istražnoj fazi postupka s obzirom na činjenicu da podliježu naredbama suca istrage. Državni odvjetnik u Španjolskoj ima utjecajnu ulogu u pogledu žrtava kaznenih djela koja su počinili maloljetnici.

ZAKLJUČAK

Kako ističe Kirchengast, granice tradicionalnog modela koje čine razliku između pravosudnih sustava, osobito akuzatorni u odnosu na inkvizitorni, ustavni u odnosu na opće pravo, zakonik u odnosu na opće pravo, polako nestaju putem statutarnih izmjena i izmjena pravila kako bi se žrtvama omogućila važnija uloga u donošenju odluka na razini vlade, u kaznenom postupku, kao dionika zajednice te kao pojedinaca s pravima koja mogu ostvarivati (Kirchengast, 2017., str. 4.). To nam omogućuje da shvatimo pravi utjecaj pravnog statusa žrtve u kaznenim postupcima posebno kad se priznaju kao važni dionici u kaznenom pravu te pravosuđu u međunarodnom kontekstu. Postoji sklonost posuđivanja praksi od drugih sustava. Porote se danas upotrebljavaju u mnogim zemljama građanskog prava, kao što je Hrvatska (Ivković, 2001., str. 63.). Nagodbe se danas upotrebljavaju u nizu zemalja građanskog prava, čak i na ublažen način, kao što je na primjer u Portugalu. Mnogi sustavi građanskog prava donijeli su više akuzatorne postupke, a među njima je i Španjolska. Primjer *contra* pokreta predstavlja sadašnji univerzalni sustav državnog odvjetnika koji je bio institucija građanskog prava koja nije imala ekvivalent u originalnom sustavu općeg prava (Langbein, 1973., str. 313.; Me, 2008., str. 196.; UNODC i IAP, 2014., str. 4.). Promatrano sa šireg stajališta, prethodno određivanje poboljšava činjenicu da su vrsta i sadržaj rada državnog odvjetnika usklađeni te uglavnom prisutni u fazi istrage, neovisno o predmetnom postupovnom sustavu. Stoga su navedene povijesne linije razdvajanja u prethodnim desetljećima počele pucati. Sve veći broj zemalja koje su tradicionalno imale inkvizitorne sustave potpuno su ili djelomično preuzele brojne značajke akuzatornih sustava (Ainsworth, 2013., str. 3.). Stoga, možemo i mi postaviti Spencerovo pitanje – akuzatorni sustavi u odnosu na inkvizitorne: postoji li i dalje tako velika razlika između njih? (2016.).

2 PREGLED UPITNIKA

Upitnik je bio podijeljen u šest poglavlja: opći pravni okvir; pravo na informacije; pravo žrtve pri podnošenju prijave; pravo na službe za potporu; pravo na zaštitne mjere u okviru službi za popravlanje štete te prava na zaštitu i pojedinačnu procjenu, u skladu s odjeljcima Direktive o žrtvama.

U svakom poglavlju ispitanici su dobili niz pitanja o tome jesu li određene odredbe ili rješenja na snazi u njihovoj zemlji, a na koja je trebalo odgovoriti potvrdno ili negativno u skladu sa zakonom i praksom njihovih pravnih sustava.

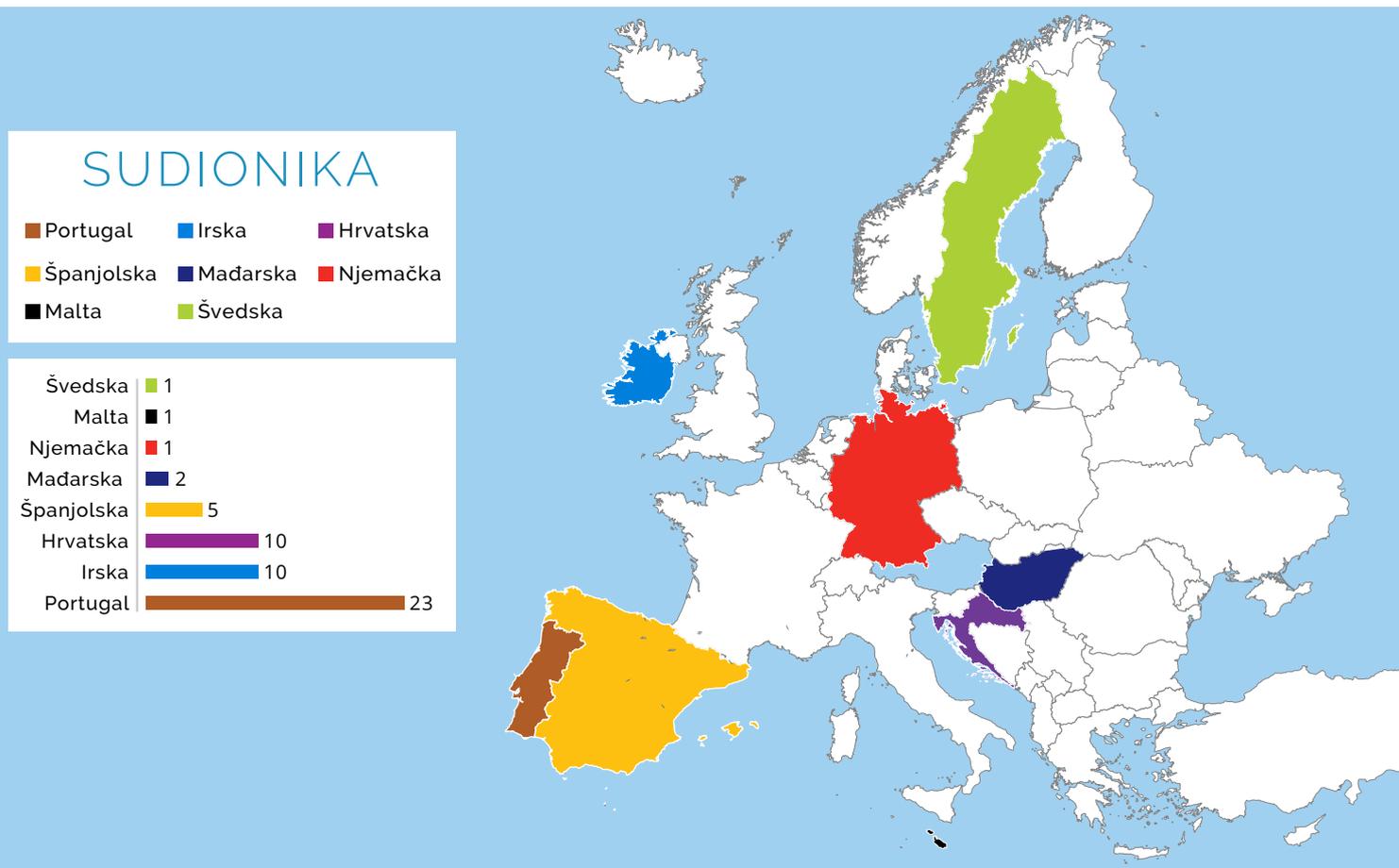
Osim toga, upitnik je sadržavao pitanja na koja su ispitanici trebali dati preciznije odgovore o pravima žrtava, postupku koji je potrebno provoditi kako bi se ta prava ostvarila te tijelu koje je odgovorno za njihovu djelotvornost.

Upitnik je sadržavao i nekoliko pitanja otvorenog tipa, ostavljajući prostora za razmatranja kako bi se ispitanicima omogućilo da pojasne svoje odgovore.

Za potrebe ove analize rezultati upitnika predstavljeni su kao prosječne vrijednosti s naznakom učestalosti ekstremnih odgovora. Kako bi se prikazale razlike među zemljama u smislu njihova stajališta u pogledu uloge državnog odvjetnika u vezi s pravima žrtava danas u Europi, neki rezultati prikazani su u tablicama.

Potrebno je naglasiti da su odgovori na pitanja u određenoj mjeri subjektivni te da ovise o profesionalnom i osobnom iskustvu ispitanika.

Od XX zemalja kojima smo se obratili, samo je njih osam dostavilo ispunjene upitnike. Među njima nalaze se četiri zemlje konzorcija, odnosno Hrvatska, Irska, Portugal i Španjolska. Međutim, iz Španjolske primljeni su odgovori samo iz Baskije, što znači da rezultati upitnika odražavaju situaciju samo u toj regiji. Osim toga, primljeni su odgovori iz Njemačke, Mađarske, Malte i Švedske. Ukupno su primljena 53 upitnika.

Slika 1.: prikaz sudionika u upitniku.

Kako je prikazano na prethodnoj slici 1., Portugal je dostavio najviše odgovora, točnije njih 23, nakon čega slijede Hrvatska i Irska s 10 upitnika, Baskija s pet, Mađarska s dva te Njemačka, Malta i Švedska s jednim poslanim upitnikom. U pogledu stručne podloge ispitanika, među njima bilo je 30 državnih odvjetnika, 13 članova službi za potporu žrtvama te četvero stručnjaka iz ostalih djelatnosti povezanih s pravom. Iako se ne radi o velikom broju (ni zemalja ni osoba), smatramo da su kvantitativno gledano rezultati analize dostatni jer su zaprimljena 53 upitnika iz osam zemalja. Što je još važnije, potrebno je istaknuti da su upitnikom ispitivane kvalitativne, a ne kvantitativne mjere.

3 ANALIZA REZULTATA

I. OPĆI PRAVNI OKVIR

a. Izvor odredbi kojima se utvrđuje nadležnost državnog odvjetnika u kaznenom postupku

Ispitanici iz svih zemalja odgovorili su da je izvor odredbi kojima se utvrđuje nadležnost državnog odvjetnika u kaznenom postupku zakon. Ispitanici iz Portugala i Hrvatske odgovorili su da osim zakona, izvor čine i interne smjernice. Samo je Irska istaknula da su propisi također izvor odredbi.

b. Postoji pravno razlikovanje među režimima u pogledu vrsta žrtve

Ispitanici iz Njemačke, Švedske i Malte nisu se složili s navedenom tvrdnjom, a ispitanici iz ostalih četiriju zemalja (Irska, Portugal, Hrvatska, Baskija i Mađarska) jesu. Time je prosječni odgovor iznosio 1.2.1.

c. Primjena razlikovanja

Prema mišljenju ispitanika iz Irske, Portugala i Hrvatske njihovi pravni sustavi priznaju razlikovanje režima kad je riječ o žrtvama nasilja u bliskim odnosima. Ispitanici iz Portugala i Baskije odgovorili su da imaju poseban režim za ranjive žrtve. Ispitanici iz Irske, Portugala, Hrvatske i Mađarske naveli su da postoji poseban pravni okvir za žrtve spolnog nasilja. Ispitanici iz samo jedne zemlje (Baskija) odgovorili su da žrtve rodno uvjetovanih kaznenih djela imaju poseban status. Ispitanici iz dviju zemalja, odnosno Portugala i Hrvatske, odgovorili su da u njihovim zemljama postoji poseban režim za žrtve trgovanja ljudima. Gotovo 70 % ispitanika iz Portugala navelo je da u njihovoj zemlji postoji i zakonska regulacija u pogledu žrtava nasilnih kaznenih djela. U Hrvatskoj postoji i poseban režim za djecu žrtve. Jedino su ispitanici iz Malte naveli da u njihovoj zemlji nema razlika u vrstama žrtve.

d. Delegiranje ovlasti s državnih odvjetnika na službenike za provedbu zakona tijekom istražnog postupka

Ispitanici iz četiriju zemalja (Irska, Baskija, Mađarska i Švedska) odgovorili su negativno, dok su ispitanici iz Portugala, Hrvatske, Njemačke i Malte odgovorili da postoji delegiranje nadležnosti na policiju i da se uglavnom radi o općenitom delegiranju. Bez obzira na to moguće je delegiranje ovlasti u skladu s vrstom kaznenog djela, kao što je ovlast u pogledu ispitivanja svjedoka kako bi se odgovori pripisali statusu optuženika ili radi prikupljanja dokaza (Portugal i Hrvatska).

Razmatranja ispitanika iz Njemačke:

„Tu nije riječ o pravom delegiranju ovlasti jer državni odvjetnik vodi istragu i u skladu sa zakonima može upotrijebiti policiju da provodi istrage. No u većini slučajeva policija istražuje bez posebnog vodstva državnog odvjetnika te mu predstavlja slučaj kad dovrši istragu.”

e. Koja prava žrtava ovise o objašnjenju/primjeni od strane državnog odvjetnika kako bi bila djelotvorna?

Među ispitanicima iz Portugala, Baskije i Irske prosječan odgovor jest pravo na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere s (1.4.12.). Nadalje, u Irskoj i Baskiji djelotvornost prava na usmeno i/ili pisani prevođenje te pravo da žrtve budu obaviještene o svojim pravima u kaznenom postupku isto tako ovisi o državnom odvjetniku (1.4.2 i 1.4.6.). U Irskoj i Hrvatskoj pravo na preispitivanje odluke o nepokretanju kaznenog progona jednako tako ovisi o državnom odvjetniku. Ukupno 70 % ispitanika iz Hrvatske smatra da djelotvornost prava žrtve da bude obaviještena o pravima u kaznenom postupku isto tako ovisi o državnom odvjetniku (1.4.2.). Ispitanici iz Baskije dijele to mišljenje kad je riječ o pravu na interveniranje u kazneni postupak (1.4.4.), pravu na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta (1.4.5.), pravu na pratnju osobe po izboru žrtve (1.4.7.), pravu na naknadu štete (1.4.10.) te pravu na medicinsku i/ili psihološku potporu (1.4.11.).

Ispitanici iz Njemačke, Mađarske, Švedske i Malte odabrali su svaki od dostupnih odgovora, osim prava na ulaganje pritužbe (Njemačka i Mađarska), prava na naknadu štete (Mađarska), prava na medicinsku i/ili psihološku potporu (Mađarska i Švedska) te prava na interveniranje u postupak (Švedska).

Razmatranja ispitanika iz Mađarske:

Ispitanik je naveo i sljedeće: „Žrtva ima pravo na davanje dokaza, davanje prijedloga i ulaganje prigovora; prisustvovati postupovnim mjerama navedenima u ovom aktu i postavljati pitanja u skladu s pravilima ovog akta; pregledati dokumente povezane s kaznenim djelom koje utječe na žrtve, uz iznimke utvrđene ovim aktom.”

f. Djelotvornost svakog prava u skladu s postupovnom fazom

Djelotvornost prava na ulaganje pritužbe osiguravaju državni odvjetnici u preliminarnoj fazi u Portugalu, Baskiji, Malti, Švedskoj, Mađarskoj i Njemačkoj. Niz ispitanika iz Irske odgovorio je da se to pravo ostvaruje u preliminarnoj fazi, ostali da se ostvaruje u svim postupovnim fazama, a neki su odgovorili da se ostvaruju nakon odluke o nepokretanju kaznenog progona. Neki ispitanici iz Hrvatske odgovorili su da se to pravo ostvaruje u fazi suđenja, ostali da se ostvaruje tijekom žalbe, a neki da se to događa u svim postupovnim fazama.

Djelotvornost prava žrtava da budu obaviještene o pravima u kaznenom postupku osigurava državni odvjetnik u preliminarnoj fazi u Portugalu (većina ispitanika), Hrvatskoj, Irskoj, Baskiji, Njemačkoj, Švedskoj i Mađarskoj. U Portugalu (12,5 %), Hrvatskoj (57,14 %), Baskiji (66,67 %), Irskoj (66,67 %) i Malti neki su ispitanici odgovorili da se to pravo ostvaruje u svim fazama postupka. Jedan Ispitanik iz Hrvatske naveo je da se to događa tijekom sudskog postupka.

Pravo na dobivanje pisane potvrde o prijavi ostvaruje državni odvjetnik u preliminarnoj fazi u Portugalu (većina odgovora), Baskiji (25 %), Švedskoj, Malti, Mađarskoj i Njemačkoj. Ispitanici iz Hrvatske odgovorili su da se to pravo ostvaruje tijekom faze žalbe. Ispitanici iz Irske i Baskije (njih 75 %) odgovorili su da se ostvaruje u svim postupovnim fazama.

Djelotvornost prava žrtava da interveniraj u kazneni postupak osigurava državni odvjetnik u preliminarnoj fazi u Portugalu (svi ispitanici), Baskiji (50 %), Njemačkoj i Mađarskoj. Ispitanik iz Švedske preskočio je to pitanje. U Irskoj predmetno se pravo ostvaruje tijekom suđenja, a u Hrvatskoj i Malti u svim fazama kaznenog postupka.

Pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta osigurava državni odvjetnik u preliminarnoj fazi u Portugalu, Baskiji, Njemačkoj, Mađarskoj i Švedskoj. Ispitanici iz Irske i Hrvatske odgovorili su da se to pravo ostvaruje tijekom faze suđenja. U Portugalu, Baskiji, Irskoj i Malti neki su ispitanici odgovorili da se to pravo ostvaruje u svim fazama postupka.

Pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje osigurava državni odvjetnik u preliminarnoj fazi u Portugalu (55,56 % ispitanika), Baskiji (samo 16,67 % ispitanika), Irskoj (33,33 % ispitanika) te u Njemačkoj, Švedskoj i Mađarskoj. Ispitanici iz Portugala (44,44 %), Hrvatske (66,67 %), Baskije (83,33 %), Irske (33,33 %) i Malte također su odgovorili da se to pravo ostvaruje u svim fazama kaznenog postupka. U Irskoj 33,33 % ispitanika navelo je da da to pravo osigurava državni odvjetnik tijekom suđenja.

U pogledu prava na pratnju osobe prema izboru žrtve 75 % ispitanika iz Portugala navelo je da to pravo osigurava državni odvjetnik u preliminarnoj fazi. Ukupno je

33 % ispitanika iz Baskije dalo iste odgovore, a ispitanici iz Irske naveli su da žrtva može biti u pratnji osobe po vlastitom izboru pri podnošenju prijave policiji, no to pravo ne ovisi o državnom odvjetniku jer je tijelo odgovorno za tu preliminarnu fazu policija. Nadalje, u Njemačkoj, Mađarskoj i Švedskoj to se pravo ostvaruje i tijekom preliminarne faze kaznenog postupka. Nadalje, u Hrvatskoj i Malti to se pravo pripisuje svim fazama kaznenog postupka, a u Irskoj smatra se da se ostvaruje tijekom suđenja i žalbe.

U pogledu prava na preispitivanje odluke o nepokretanju kaznenog progona, šestero ispitanika iz Irske, petero iz Portugala, četvero iz Hrvatske, dvoje iz Baskije te jedan iz Mađarske, Njemačke, Švedske i Malte odgovorilo je da to pravo ovisi o državnom odvjetniku tijekom preliminarne faze kaznenog postupka. Dvoje ispitanika iz Irske i Hrvatske odgovorilo je da se to pravo ostvaruje u svim fazama kaznenog postupka, a dvoje ostalih iz Irske istaknulo je da se ostvaruje u drugim fazama, na primjer, nakon odluke o nepokretanju kaznenog progona.

U Portugalu, Njemačkoj, Mađarskoj i Švedskoj pravo na pristup službama za popravlanje štete omogućuje državni odvjetnik tijekom preliminarne faze kaznenog postupka. Kad je riječ o Baskiji, samo je jedan ispitanik odgovorio na pitanje. Dvoje drugih ispitanika odgovorilo je da se to pravo ostvaruje tijekom suđenja, a drugo dvoje navelo je da se ostvaruje tijekom svih faza kaznenog postupka, kao što je naveo ispitanik iz Malte. Svi ispitanici iz Hrvatske preskočili su to pitanje. Ukupno je 12 ispitanika iz Irske preskočilo to pitanje, a jedan ispitanik koji je odgovorio nije naveo o kojoj je postupovnoj fazi riječ.

Ukupno je 20 ispitanika iz Portugala preskočilo to pitanje u pogledu prava na naknadu štete, a odgovori drugih ispitanika bili su raznoliki: jedan je ispitanik naveo da se predmetno pravo ostvaruje u preliminarnoj fazi, jedan da je riječ o fazi suđenja, a drugi da je riječ o svim fazama. Ukupno je 12 ispitanika iz Irske preskočilo to pitanje, a jedan je ispitanik odgovorio da to pravo ne ovisi o državnom odvjetniku. Većina ispitanika iz Baskije (njih troje) odgovorila je da se to pravo ostvaruje tijekom preliminarne faze kaznenog postupka, no velika je većina njih preskočila to pitanje, kao na primjer ispitanici iz Hrvatske, odakle je samo dvoje ispitanika odgovorilo da se to pravo ostvaruje u svim fazama. To se pravo u Njemačkoj i Švedskoj ostvaruje u preliminarnoj fazi kaznenog postupka, u Malti se ostvaruje u svim fazama, a ispitanici iz Mađarske preskočili su to pitanje.

Pravo na dobivanje medicinske i/ili psihološke potpore omogućuje državni odvjetnik tijekom preliminarne faze u Portugalu, Baskiji i Njemačkoj. Neki ispitanici iz Baskije, Hrvatske, Portugala i Malte odgovorili su da se to pravo omogućuje i u svim fazama kaznenog postupka. Svi ispitanici iz Irske, Mađarske i Švedske preskočili su to pitanje.

Većina ispitanika iz Portugala te iz Njemačke, Švedske i Mađarske odgovorila je da je pravo na dobivanje zaštite, uključujući mjere zaštite, dostupno tijekom preliminarne faze kaznenog postupka, a manji broj ispitanika odabrao je opciju dostupnosti prava u fazi suđenja te u svim fazama. U Baskiji, Hrvatskoj i Malti većina je ispitanika odgovorila da se to pravo omogućuje u svim fazama kaznenog postupka. Većina ispitanika u Irskoj navela je da je to pravo dostupno tijekom suđenja.

Naposljetku, pravo na žalbu u Portugalu se ostvaruje tijekom preliminarne faze te tijekom žalbe. Kad je riječ o ispitanicima iz Baskije, opcije da se to pravo ostvaruje tijekom suđenja, žalbe i svih faza kaznenog postupka odabrao je po jedan ispitanik te dvoje ispitanika iz Hrvatske.

U Njemačkoj to se pravo ostvaruje tijekom preliminarne faze, na Malti tijekom faze žalbe, a u Švedskoj tijekom suđenja (ispitanici iz Mađarske preskočili su to pitanje).

Razmatranja ispitanika iz Irske:

Jedan od ispitanika odgovorio je sljedeće: „Žrtva nije strana u kaznenom postupku u Irskoj. Međutim, od DPP-a može zatražiti preispitivanje odluke o nepokretanju kaznenog postupka“, no nije naveo u kojoj fazi.

g. Razlikovanje vrste žrtve u odnosu na pravo na dobivanje zaštite

Ukupno je 16 ispitanika iz Portugala odgovorilo da njihov pravni sustav razlikuje žrtve nasilja u bliskim odnosima. Ispitanici iz Njemačke dali su isti odgovor. U Hrvatskoj i Njemačkoj to se razlikovanje odnosi na djecu žrtve, žrtve spolnog nasilja te žrtve trgovanja ljudima. Ispitanici iz Baskije, Švedske, Mađarske i Malte odgovorili su da se to razlikovanje prepoznaje u slučaju žrtava nasilja u bliskim odnosima, rodno uvjetovanog nasilja i nasilnih kaznenih djela te žrtava spolnog nasilja u Mađarskoj.

Razmatranja ispitanika iz Njemačke:

„U načelu ne postoje razlike u pogledu vrste žrtve. No u pogledu žrtava nasilja u bliskim odnosima postoje određene mjere koje su namijenjene samo za te žrtve (npr. naredba da samo žrtva smije živjeti u stanu koji je prethodno dijelila s počiniteljem).“

h. Koja prava žrtava ovise o objašnjenju/primjeni od strane suca kako bi bila djelotvorna?

Većina ispitanika iz Portugala utvrdila je da o sucu ovise pravo na naknadu štete, pravo na zaštitu koja uključuje zaštitne mjere te pravo na interveniranje u kazneni postupak. Većina ispitanika iz Baskije istaknula je pravo na naknadu štete, pravo na zaštitu uključujući zaštitne mjere, pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne

pomoći i/ili svake druge vrste savjeta, pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na pristup službama za popravljavanje štete, pravo na medicinsku i/ili psihološku potporu te pravo na žalbu. Većina ispitanika iz Irske odgovorila je da niti jedno pravo ne objašnjava i ne primjenjuje sudac, no jedan je ispitanik odgovorio da sudac primjenjuje pravo žrtve na davanje izjave o utjecaju. Većina ispitanika iz Hrvatske odgovorila je da sudac objašnjava i/ili primjenjuje pravo žrtve na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na dobivanje informacija o pravima u kaznenom postupku, pravo na naknadu štete te pravo na zaštitu uključujući zaštitne mjere. Ispitanik iz Njemačke odabrao je sve opcije, osim prava na preispitivanje odluke o nepokretanju kaznenog postupka.

Ispitanik iz Malte označio je opciju „ništa od navedenog“.

Ispitanik iz Švedske odabrao je pravo na interveniranje u kazneni postupak, pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta, pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na pratnju osobe prema izboru žrtve, pravo na naknadu štete, pravo na zaštitu, uključujući zaštitne mjere te pravo na žalbu kao prava koja ovise o odluci suca.

Jedan ispitanik iz Mađarske odabrao je sljedeće opcije: pravo na dobivanje informacija o pravima u kaznenom postupku, pravo na interveniranje u kazneni postupak, pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta, pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na pratnju osobe prema izboru žrtve, pravo na naknadu štete te pravo na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere.

Razmatranja ispitanika iz Njemačke:

„Kada se čeka suđenje na sudu, sudac u načelu ima iste obveze kao državni odvjetnik u fazi prije suđenja. No državni odvjetnik / policija uobičajeno obavještuje žrtve o njihovim pravima u ranijoj fazi.“

Razmatranja ispitanika iz Malte:

„Žrtvama uobičajeno pomaže odvjetnik, one se priznaju kao građanska strana te mogu aktivno sudjelovati u kaznenom postupku, među ostalim, postavljanjem pitanja svjedoku (putem odvjetnika), unakrsnim ispitivanjem itd.“

Razmatranja ispitanika iz Mađarske:

„Žrtva ima sljedeća prava: davati dokaze, davati prijedloge i ulagati prigovore; obraćati se tijekom rasprava; prisustvovati suđenju i postupovnim mjerama navedenima u ovom aktu i postavljati pitanja u skladu s pravilima ovog akta; pregledavati dokumente povezane s kaznenim djelom koje utječe na žrtve, uz iznimke utvrđene ovim aktom.“

i. Djelotvornost svakog prava u skladu s postupovnom fazom

U Portugalu pravo žrtve da bude informirana o svojim pravima u kaznenom postupku ostvaruje se tijekom suđenja, kao i pravo na interveniranje u postupak, zatim pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na pratnju osobe prema izboru žrtve, pravo na pristup službama za popravljavanje štete, pravo na naknadu štete, pravo na dobivanje zaštite uključujući zaštitne mjere (također tijekom preliminarne faze prema uputi suca), pravo na ulaganje žalbe te pravo na dobivanje medicinske i/ili psihološke potpore (također u preliminarnoj fazi). Pravo na preispitivanje odluke o nepokretanju kaznenog progona ovisi o sucu istrage tijekom preliminarne faze.

U Baskiji pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta, pravo na primanje medicinske i/ili psihološke potpore te pravo na pristup službama za popravljavanje štete ovise o sucu u preliminarnoj fazi. Većina ispitanika odgovorila je da se pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na dobivanje zaštite uključujući zaštitne mjere te pravo na naknadu štete ostvaruju tijekom svih faza kaznenog postupka. Pravo na ulaganje žalbe dostupno je tijekom faze suđenja ili žalbe.

Ispitanici iz Hrvatske naveli su da sudac objašnjava, odnosno primjenjuje pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje tijekom suđenja ili svih faza kaznenog postupka. Pravo na dobivanje informacija o pravima u kaznenom postupku ostvaruje se u svim fazama, kao i pravo na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere. Pravo na naknadu štete ostvaruje se tijekom pripremnog ročišta te tijekom suđenja, do kraja dokaznog postupka pred sudom prve instance.

U Njemačkoj odabrano je da sve opcije prava ovise o objašnjenju/primjeni od strane suca tijekom suđenja. U pogledu prava na žalbu ispitanik je napisao sljedeće: „Kada je predmet u tijeku pred žalbenim sudom, suci imaju istu obvezu”. U pogledu prava na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere, postoje osobitosti u pogledu žrtava nasilja u bliskim odnosima.

Ispitanik iz Švedske odgovorio je da se pravo na interveniranje u kazneni postupak, pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na pratnju osobe po izboru žrtve, pravo na naknadu štete, pravo na dobivanje zaštite uključujući zaštitne mjere te pravo na žalbu ostvaruju tijekom faze suđenja. Pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta ostvaruje se tijekom preliminarne faze. Ispitanik je negirao da postoje razlike u primjeni prava na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere prema vrsti žrtava, što je napravio i ispitanik iz Mađarske.

Pravo žrtve na dobivanje informacija o svojim pravima u kaznenom postupku u Mađarskoj se ostvaruje tijekom suđenja, kao i pravo na interveniranje u kazneni postupak, pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta, pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na pratnju osobe prema

izboru žrtve, pravo na naknadu štete te pravo na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere.

Ispitanik iz Malte preskočio je to pitanje.

j. j. Koja prava žrtava ovise o objašnjenju/primjeni od strane policije kako bi bila djelotvorna?

Ispitanici iz Portugala utvrdili su četiri prava čija djelotvornost ovisi o policiji: pravo na podnošenje prijave, pravo na dobivanje informacija o njihovim pravima u kaznenom postupku i pravo na dobivanje pisane potvrde o prijavi te pravo na pratnju osobe prema izboru žrtve.

U Baskiji smatra se da o policiji ovise sljedeća prava: pravo na podnošenje prijave, pravo na dobivanje pravnog savjeta, pravne pomoći i/ili svake druge vrste savjeta, pravo na dobivanje medicinske i/ili psihološke potpore i pravo na dobivanje zaštite uključujući zaštitne mjere.

U Irskoj ta su prava sljedeća: pravo na podnošenje prijave, pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na preispitivanje odluke o nepokretanju kaznenog postupka, pravo na dobivanje zaštite uključujući zaštitne mjere, pravo na dobivanje informacija o pravima u kaznenom postupku, pravo na dobivanje pisane potvrde o prijavi te pravo na pratnju osobe prema izboru žrtve.

Ispitanici iz Hrvatske istaknuli su da o policiji ovise sljedeća prava: pravo na dobivanje informacija o pravima u kaznenom postupku, pravo na usmeno i/ili pisano prevođenje, pravo na pratnju osobe prema izboru žrtve te pravo na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere.

U Njemačkoj, Malti, Švedskoj i Mađarskoj ispitanici su odabrali sve opcije odgovora, osim prava na preispitivanje odluke o nepokretanju kaznenog postupka (Njemačka, Malta i Mađarska), prava na žalbu (Njemačka, Malta, Švedska i Mađarska), prava na interveniranje u kazneni postupak (Švedska), prava na dobivanje medicinske i/ili psihološke potpore (Švedska), prava na naknadu štete (Mađarska) te prava na dobivanje medicinske i/ili psihološke potpore (Mađarska).

Razmatranja ispitanika iz Portugala:

„Neovisno o tome ta prava ne ovise isključivo o policiji jer svako od navedenih prava može dostupnim učiniti i državni odvjetnik.”

k. Djelotvornost svakog prava u skladu s postupovnom fazom

U Portugalu, Baskiji, Irskoj, Hrvatskoj, Njemačkoj, Malti, Švedskoj i Mađarskoj sva prava žrtava koja može objasniti/ili primijeniti policija ostvaruju se tijekom preliminarne faze kaznenog postupka.

U pogledu prava na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere, u Njemačkoj postoje razlikovanja u pogledu žrtava nasilja u bliskim odnosima.

Ispitanici iz Malte, Švedske i Mađarske naveli su da ne postoji razlikovanje u pogledu prava na dobivanje zaštite, uključujući zaštitne mjere prema vrsti žrtve, a jedan ispitanik iz Mađarske naveo je da postoji poseban pravni status za žrtve spolnog nasilja.

Privremeni zaključci:

- 1 Zaključak** - prava žrtava u kaznenom postupku povezana su sa svim fazama postupka i omogućuju ih svi njegovi sudionici, ne samo ured državnog odvjetnika;
- 2 Zaključak** - dominiraju prava žrtava nasilja u bliskim odnosima;
- 3 Zaključak** - čimbenici zakonskog razlikovanja pitanja prava žrtava označeni stvarnim stanjem u društvu svake države.

II. PRAVO NA INFORMACIJE

a. Postoji zakonska obveza pružanja informacija žrtvama

Na tu tvrdnju ispitanici iz gotovo svih država odgovorili su potvrdno, osim ispitanika iz Malte.

b. Državni odvjetnik ima ulogu u pružanju tih informacija

Na tu tvrdnju ispitanici iz gotovo svih država odgovorili su potvrdno, osim ispitanika iz Malte.

c. Koji izvor od državnog odvjetnika zahtijeva da pruža informacije žrtvama?

Većina ispitanika iz svih zemalja odgovorila je da je izvor zakon o kaznenom postupku (Portugal, Baskija, Hrvatska, Njemačka, Švedska i Mađarska). U Irskoj, Portugalu i Švedskoj poseban zakon od državnog odvjetnika zahtijeva pružanje informacija žrtvama, a u Irskoj postoje i interne smjernice u koje su uključeni ti posebni zahtjevi. Jedan ispitanik iz Hrvatske naveo je Direktivu o žrtvama.

d. Kada se žrtvama pružaju informacije?

U prosjeku, ispitanici su odgovorili da se informacije žrtvama pružaju u svim fazama, ovisno o njihovim potrebama (Portugal, Baskija, Hrvatska, Njemačka i Mađarska), a u Irskoj i Malti većina je ispitanika odgovorila da se informacije pružaju tijekom preliminarne faze. Ispitanik iz Švedske odabrao je tri stupnja preliminarne faze, suđenje i žalbu.

e. Kako se žrtvama pružaju informacije?

Ispitanici iz gotovo svih zemalja te informacije pružaju putem pisanih zapisnika sa standardiziranim popisom prava (Portugal, Baskija, Hrvatska i Njemačka), a u tim zemljama nakon isporuke zapisnika slijedi usmeno objašnjenje (osim u Njemačkoj).

Usmeno objašnjenje stoga je važan način pružanja informacija žrtvama (Irska, Portugal, Hrvatska i Baskija), a samo u Irskoj žrtve primaju dokumente.

U Malti informacije se pružaju samo usmeno, a u Švedskoj usmeno na standardiziran način, nakon smjernica te putem pisanog zapisnika sa standardiziranim popisom prava.

Razmatranja ispitanika iz Mađarske:

„Žrtvu o pravima informira sud, državni odvjetnik ili istražno tijelo prije provedbe postupovne mjere koja utječe na žrtvu, osobito u usmenom obliku. Međutim, postoje slučajevi utvrđeni u aktu u kojima je potrebno informacije pružiti u pisanom obliku.”

f. Informacije koje se daju žrtvama iste su diljem cjelokupnog državnog područja

Na tu tvrdnju gotovo su svi ispitanici odgovorili potvrdno, dok je samo u dvjema zemljama 50 % (Irska) i 40 % (Hrvatska) ispitanika odgovorilo negativno.

g. Postupku su prethodile radionice/osposobljavanje ili slične inicijative kako bi se zajamčilo dobro oblikovanje

Većina ispitanika u Portugalu odgovorila je negativno, a pet ispitanika odgovorilo je potvrdno. Negativne odgovore ispitanici su obrazložili da su rezultat činjenice da nikad nije provedena rasprava o nacionalnoj strategiji u pogledu davanja informacija, a u svakoj regiji nadležno tijelo ima autonomiju u pogledu odlučivanja o načinu davanja informacija.

U Irskoj, Hrvatskoj i Malti većina ispitanika odgovorila je potvrdno (jer se provodi osposobljavanje). U Njemačkoj, Švedskoj i Mađarskoj ispitanici su odgovorili negativno. Odgovore su obrazložili sljedećim argumentima: S obzirom na činjenicu da je u Njemačkoj institucionalno tijelo svake regije odgovorno za pružanje informacija, u praksi ima autonomiju u pogledu odlučivanja o načinu na koji će to činiti; u Švedskoj prava žrtava jednaka su diljem cijele zemlje, a u Mađarskoj zakon o kaznenom postupku definira sadržaj i procedure u pogledu pružanja informacija žrtvama.

Ispitanici iz Baskije dali su dvojake odgovore na to pitanje. Polovina odgovora bila je negativna, a polovina potvrdna. Negativni odgovori obrazloženi su činjenicom da nadležno tijelo svake regije ima autonomiju u pogledu odlučivanja o načinu pružanja informacija u praksi.

h. Koji je sadržaj informacija koje se pružaju žrtvama?

U Portugalu žrtve dobivaju popis svojih konkretnih prava prema vrsti predmetnog kaznenog djela (na primjer, nasilje u bliskim odnosima, ubojstvo itd.), kao na primjer u Baskiji i/ili općeniti popis svih zakonski određenih prava. Ta je praksa prisutna i u Hrvatskoj, Njemačkoj i Mađarskoj.

U pogledu informacija koje se pružaju žrtvama putem popisa konkretnih prava na temelju vrste predmetnog kaznenog djela, ispitanici su naveli nasilje u bliskim odnosima, spolno zlostavljanje i rodno uvjetovana kaznena djela (potonje u Baskiji).

U Irskoj, Baskiji, Portugalu, Malti i Švedskoj informacije koje se pružaju podrazumijevaju i popis svih prava definiranih u Direktivi.

i. Državni odvjetnik policiji daje upute o načinu pružanja informacija žrtvama

Ispitanici iz šest zemalja dali su negativne odgovore (Baskija, Hrvatska, Njemačka, Švedska, Malta i Mađarska). Ispitanici iz Portugala odgovorili su potvrdno, dok su odgovori ispitanika iz Irske bili nejasni s obzirom na činjenicu da je polovina njih odgovorila negativno, a druga polovina potvrdno. Ispitanici koji su dali potvrdne odgovore naveli su da se upute daju u pisanom obliku, s općim smjernicama ili u pisanom obrascu, s posebnim smjernicama za određene vrste kaznenih djela, uglavnom nasilje u bliskim odnosima i kaznena djela spolnog zlostavljanja.

Razmatranja ispitanika iz Njemačke:

„Državni odvjetnik mogao bi to učiniti, no u praksi nije potrebno.” Obrazloženja ispitanika iz Malte glase da državni odvjetnik ne sudjeluje u fazi istrage. Ispitanik iz Švedske naveo je: „Na temelju zakona i odredbi policija pruža informacije.” Jedan ispitanik iz Mađarske naveo je da se upute daju „u pisanom obliku, s posebnim smjernicama za određene vrste kaznenih djela, kako je uređeno zakonom”.

Privremeni zaključci:

- 1 Zaključak** - posebna povezanost između prava na informacije i uloge državnih odvjetnika;
- 2 Zaključak** - važnost davanja usmenog objašnjenja žrtvi;
- 3 Zaključak** - nedostatak sustavnog i standardiziranog postupka na nacionalnoj i institucionalnoj osnovi u pogledu pružanja informacija žrtvama;
- 4 Zaključak** - nejednakost sadržaja prava na informacije.

III. PRAVA ŽRTVE PRI PODNOŠENJU PRIJAVE

a. *Tko može zaprimati prijave?*

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je da prijave može zaprimati policija, ali i državni odvjetnik. Bez obzira na to šestero ispitanika odgovorilo je da prijave može zaprimati i Nacionalni zavod pravnih medicinskih i forenzičkih znanosti. S druge strane, većina ispitanika iz Irske odgovorila je da prijave može zaprimati policija. Samo je dvoje ispitanika iz Hrvatske odgovorilo da je za to nadležan državni odvjetnik, a četvero njih da je to uloga suca. Dvoje ispitanika iz Baskije odgovorilo je da prijave mogu zaprimati policija, državni odvjetnik i sudac; jedan ispitanik odgovorio je da je zaprimanje prijave u isključivoj nadležnosti državnog odvjetnika, a jedan je odgovorio da su za to nadležni policija i sud.

U Njemačkoj sva tijela, odnosno sudac, policija i državni odvjetnik mogu zaprimati prijavu, u Mađarskoj za to je zadužen državni odvjetnik, a u Malti i Švedskoj prijave može zaprimati jedino policija.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„U Irskom pravnom sustavu policija provodi preliminarnu fazu istrage.“

b. *Pravno rješenje jednako je za cjelokupnu državu*

Svi ispitanici odgovorili su potvrdno, osim jednog ispitanika iz Hrvatske.

c. *Postoje posebne službe/odjeli unutar ureda državnog odvjetnika za zaprimanje prijave / istragu određenih vrsta kaznenih djela*

Svi ispitanici iz Baskije na tu su tvrdnju odgovorili potvrdno, kao i ispitanici iz Portugala, gdje je samo dvoje ispitanika odgovorilo negativno. S druge strane, u Hrvatskoj, Njemačkoj, Malti, Švedskoj i Mađarskoj svi su ispitanici dali negativne odgovore. Većina odgovora iz Irske bila je potvrdna (6), uz samo četiri negativna.

U zemljama u kojima su ispitanici odgovorili potvrdno istaknuto je da postoje određene službe za zaprimanje prijave nasilja u bliskim odnosima (18 ispitanika iz Portugala te dvoje ispitanika iz Baskije), spolnog nasilja, nasilja nad ženama i djecom te rodno uvjetovanog nasilja. Jedan ispitanik iz Portugala naveo je da postoje i određeni odjeli za istragu gospodarskog i kaznenog kriminaliteta te ozbiljnijih kaznenih djela.

Navedene službe u Portugalu jesu *Departamentos de Investigação e Acção Penal – Secções especializadas de violência doméstica e crimes sexuais*; u Baskiji služba se zove *Unidades Específicas de Fiscalia*. Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je da navedene posebne službe ne postoje u cijeloj zemlji, a većina ispitanika iz Baskije na to je pitanje odgovorila potvrdno.

Navedeno pitanje nije primjenjivo u Irskoj jer žrtve ne podnose prijave izravno državnom odvjetniku s obzirom na činjenicu da državni odvjetnik nema ovlast za provedbu istrage kaznenog djela. Ta je ovlast dodijeljena policiji.

Neovisno o negativnim odgovorima jedan je ispitanik iz Mađarske odgovorio da postoje posebne službe za zaprimanje prijava nasilja u bliskim odnosima: Središnji ured glavnog državnog odvjetnika za istrage, koji postoji u cijeloj zemlji.

d. Postoji obveza u pogledu isporuke pisane potvrde o prijavi žrtvi

Većina je ispitanika na to pitanje odgovorila potvrdno, osim ispitanika iz Hrvatske i Malte.

Na temelju odgovora donesena su sljedeća razmatranja:

- u Portugalu ne postoji obveza u pogledu isporuke pisane potvrde o prijavi žrtvi, no ako je žrtva zatraži, dobit će primjerak prijave;
- u Irskoj žrtva ima zakonsko pravo na dobivanje primjerka svoje pisane izjave;
- u Hrvatskoj, kad žrtva podnese prijavu, ako je podnese uredu državnog odvjetnika, odmah dobiva pečat na jednom primjerku koji je podnijela i šalje je preporučenom poštom kako bi imala dokaz o podnošenju prijave;
- u Baskiji primjerak koji se isporučuje žrtvi ne mora sadržavati sve informacije o prijavi, osobito ako njezin sadržaj treba prevesti.

e. Izvor navedene obveze

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je da izvor te obveze predstavlja zakon, a samo je jedan ispitanik odgovorio da je to preporuka ombudsmana. Većina ispitanika iz Irske i Baskije (te ispitanici iz Njemačke) također je kao izvor navela zakon. Nije bilo moguće iščitati važeći odgovor ispitanika iz Hrvatske jer je većina njih preskočila to pitanje. Izvor obveze u Mađarskoj predstavlja glavni državni odvjetnik, a u Švedskoj riječ je o propisu.

f. Ta se obveza primjenjuje/poštuje u cijeloj zemlji

Većina ispitanika iz Portugala, Irske, Baskije i Hrvatske te svi ispitanici iz Njemačke, Mađarske i Švedske odgovorili su potvrdno.

Šestero ispitanika iz Portugala odgovorilo je negativno i svoje odgovore potkrijepilo izostankom rasprave o nacionalnoj strategiji u pogledu isporuke pisane potvrde o prijavi (3) te izostankom obuke za policiju (3).

g. Postoji standardizirani oblik/način isporuke pisane potvrde o prijavi žrtvi

Većina ispitanika iz Portugala, Baskije, Njemačke, Mađarske i Švedske na to je pitanje odgovorila potvrdno. Ispitanici iz Hrvatske većinom su dali negativan odgovor, isto kao i ispitanici iz Malte. Kad je riječ o ispitanicima iz Irske, nije bilo moguće

donijeti zaključak jer je 50 % ispitanika odgovorilo negativno, a 50 % potvrdno.

h. Vrsta dokumenta koji se daje žrtvi

U Portugalu žrtva dobiva primjerak prijave s brojem postupka (9), a u nekim slučajevima dobiva zapisnik o prijavi s brojem postupka (4). Većina ispitanika iz Irske (2) odgovorila je da žrtva dobiva potvrdu o tome da je podnijela prijavu zajedno s brojem postupka. Većina ispitanika u Baskiji (2) odgovorila je da žrtva dobiva kopiju prijave. Jedan ispitanik iz Hrvatske odgovorio je da žrtve dobivaju primjerak prijave s brojem postupka, drugi ispitanik odgovorio je da žrtve primaju potvrdu da su podnijele prijavu, a jedan ispitanik odgovorio je da ako žrtva podnese prijavu izravno ili poštom, dobiva potvrdu da je poslala ili podnijela prijavu. U Švedskoj žrtva dobiva primjerak prijave s brojem postupka. U Njemačkoj žrtve dobivaju potvrdu o tome da su podnijele prijavu zajedno s brojem postupka. Ispitanici iz Mađarske odgovorili su da ako je prijava podnesena putem zapisnika, žrtva će dobiti kopiju tog zapisnika.

i. Poštuje li se postupak u cijeloj zemlji?

Većina ispitanika iz Portugala, Irske, Baskije, Njemačke, Mađarske i Švedske na to je pitanje odgovorila potvrdno.

Većina ispitanika iz Hrvatske preskočila je to pitanje, osim dvoje ispitanika, koji su dali negativan odgovor.

Dvoje ispitanika iz Portugala odgovorilo je negativno, a svoje odgovore potkrijepili su izostankom rasprave o postupku na nacionalnoj razini (isti argumenti kao i onaj koji je dao ispitanik iz Hrvatske). Jedan ispitanik naveo je da u znatnom broju slučajeva žrtva dobiva samo standardizirani dokument s iskazom žrtve, a u drugim okolnostima žrtve ne dobivaju nikakvu potvrdu.

j. Tko dostavlja pisanu potvrdu o prijavi?

Većina ispitanika odgovorila je da isto tijelo prima prijavu (Portugal, Irska, Baskija, Njemačka, Švedska, Malta i Mađarska). Samo je dvoje ispitanika iz Hrvatske odgovorilo na to pitanje, a ostali ispitanici naveli su da ne postoji obveza dostave pisane potvrde o prijavi.

k. Postoji obveza kojom se utvrđuje pravo žrtve na pratnju osobe po izboru tijekom postupka

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je negativno (12), a 11 ispitanika odgovorilo je potvrdno. Dvoje ispitanika iz Portugala razjasnilo je da to nije prava obveza jer je to u članku 12. stavku 3. Statuta o žrtvama sadržano samo kao mogućnost.

Svi ispitanici iz Baskije odgovorili su potvrdno, osim jednoga, koji je naveo da je riječ o novoj opciji te unatoč činjenici da je sada priznata u pozitivnim propisima, mnogo sudaca / državnih odvjetnika primjenjuje je samo kao iskaz dobre volje.

Većina ispitanika iz Irske odgovorila je potvrdno. U pogledu Hrvatske nije bilo moguće donijeti zaključak jer je polovina ispitanika odgovorila potvrdno, a polovina negativno.

U Njemačkoj i Švedskoj ispitanici su odgovorili potvrdno. U Mađarskoj i Malti ispitanici su odgovorili negativno.

Razmatranja ispitanika iz Hrvatske:

Jedan je ispitanik odgovorio sljedeće: „U Hrvatskoj ne postoji takva obveza, iako je ovo pravo predviđeno Zakonom o kaznenom postupku. Naime, ako državni odvjetnik ili sud nije žrtvi omogućio da iskoristi to pravo, žrtva ne bi imala mogućnost ulaganja žalbe na takvu odluku, no mogla bi podnijeti prigovor predsjedniku suda, no podnošenje navedenog prigovora n odgađa prikupljanje dokaza.”

l. Izvor navedene obveze

Ispitanici iz Portugala, Irske, Baskije i Hrvatske te ispitanici iz Njemačke i Mađarske odgovorili su da izvor te obveze predstavlja zakon. Ispitanik iz Švedske odabrao je opciju propisa.

Pravni izvor navedene obveze u Portugalu predstavlja Statut o žrtvama, kao u Baskiji, paralelno s člankom 24. španjolskog ustava. Izvor obveze u Irskoj čini odjeljak 4. Zakona o žrtvama kaznenih djela, a u Hrvatskoj to je Direktiva o pravima žrtava.

U Njemačkoj i Mađarskoj izvor obveze jest Zakon o kaznenom postupku. Ispitanik iz Švedske preskočio je to pitanje.

m. Tko može biti u pratnji žrtve?

Odgovori iz Portugala bili su sljedeći: osoba u koju žrtva ima povjerenja, kao što je prijatelj i slično (17); službe za potporu žrtvama (16); rođak (13); pravni zastupnik, uz odvjetnika (11) te socijalna služba (11). Jedan je ispitanik dodao: „Osobe koje dopusti odgovarajuće nadležno tijelo.”

Ispitanici iz Baskije odgovorili su sljedeće: žrtva može biti u pratnji odvjetnika (3); rođaka ili osobe u koju ima povjerenja, kao što je prijatelj i slično (3); zakonskog zastupnika, uz odvjetnika, službi za potporu žrtvama ili socijalne službe (2); žrtva može odabrati osobu za pratnju (3).

Odgovori iz Hrvatske bili su sljedeći: osoba u koju žrtva ima povjerenja, kao što je prijatelj i slično (7); rođak ili službe za potporu žrtvama (6); odvjetnik ili pravni zastupnik, uz odvjetnika (4) te socijalna služba (3).

Ispitanici iz Irske odabrali su sljedeće odgovore: žrtva može biti u pratnji rođaka, osobe u koju ima povjerenja, kao što je prijatelj i slično ili službi za potporu žrtvama (6); odvjetnika ili socijalne službe (5) ili zakonskog zastupnika, uz odvjetnika (3).

U Njemačkoj, Malti i Švedskoj ispitanici su odabrali sve opcije.

Jedan ispitanik iz Mađarske odabrao je opciju odvjetnika te opciju „ostali“.

Razmatranja ispitanika iz Mađarske:

„Odrasla osoba koju imenuje žrtva također može prisustvovati postupovnim mjerama, pri kojima je prisutnost žrtve obvezna ili moguća ako to ne šteti interesu postupka.“

n. Kad je žrtvama dopušteno biti u pratnji odvjetnika?

U Portugalu, Baskiji i Hrvatskoj većina je ispitanika (kao i svi ispitanici iz Mađarske i Švedske) odgovorila: „U svim postupovnim fazama i postupcima“, što uključuje kontakte s policijom.

Odgovori ispitanika iz Irske bili su raznoliki, stoga nije bilo moguće dobiti jasnu sliku: „tijekom kontakta s policijom (3); u svim postupovnim fazama i postupcima“ (2); „ostalo“ (6).

Ispitanik iz Njemačke odgovorio je da je to moguće tijekom kontakta s policijom, državnim odvjetnikom i/ili sucem te tijekom ispitivanja / davanja izjave žrtve.

Ispitanik iz Malte odabrao je opcije „u svim postupovnim fazama i postupcima“, „tijekom kontakta s policijom“, „tijekom ispitivanja / davanja izjave žrtve“ i „ostalo“ te je istaknuo sljedeće: „Nema kontakata s državnim odvjetnikom ili sucem“..

Razmatranja ispitanika iz Irske:

Ispitanici su iznijeli sljedeća razmatranja: „osoba uvijek može imati pratnju, no pogledajte prethodne odgovore za potencijalno ometanje“; „nije dopušteno, osim u slučaju posebne vrste ispitivanja ili prethodne seksualne prošlosti“; „odvjetnici mogu pomoći pri ostvarivanju prava na davanje razloga za odluku o nepokretanju kaznenog progona i njezino preispitivanje“; „ne postoji pravo na pratnju odvjetnika“ i „na suđenju“.

o. Kad je žrtvama dopušteno biti u pratnji osobe po izboru?

U Portugalu, Baskiji, Hrvatskoj i Irskoj većina je ispitanika (kao i ispitanici iz Mađarske i Švedske) odgovorila: „U svim postupovnim fazama i postupcima“, što uključuje kontakte s policijom. Ispitanik iz Njemačke odabrao je opciju „tijekom ispitivanja / davanja izjave žrtve“. Ispitanik iz Malte odabrao je opciju „u svim postupovnim fazama i postupcima“; „tijekom kontakta s policijom“ te „tijekom ispitivanja / davanja izjave žrtve“.

Privremeni zaključci:

- 1 Zaključak** - nejednakost u pogledu tijela nadležnog za zaprimanje prijava;
- 2 Zaključak** - djelotvornost prava na primanje pisane potvrde o prijavi;
- 3 Zaključak** - nejednakost u pogledu vrste dokumenta koji se uručuje žrtvi;
- 4 Zaključak** - obveza kojom se uspostavlja pravo žrtava na pratnju osobe prema izboru tijekom postupka.

IV. PRAVO NA SLUŽBE ZA POTPORU ŽRTVAMA

a. Postoje odredbe kojima se uspostavlja zakonska obveza za državnog odvjetnika u pogledu upućivanja žrtava službama za potporu žrtvama

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je potvrdno, no samo za određenu vrstu kaznenih djela, a troje je ispitanika dodalo da nije riječ o zakonskoj obvezi, već o smjernicama i mogućnosti predviđenoj u članku 15. stavku 3. Statuta o žrtvama. Većina odgovora iz Hrvatske, Mađarske i Švedske bila je potvrdna. S druge strane, ispitanici iz Irske i Baskije većinom su dali negativne odgovore, kao i ispitanici iz Njemačke i Malte.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

Jedan ispitanik iz Irske naveo je da bi policija trebala pružati informacije o dostupnim službama za potporu žrtvama, no zapravo ne postoji pravo na pristup tim službama.

b. Koje su vrste kaznenih djela obuhvaćene obvezom državnog odvjetnika u pogledu upućivanja žrtava službama za potporu žrtvama?

Ispitanici iz Portugala odgovorili su sljedeće: kaznena djela nasilja u bliskim odnosima (10); kaznena djela spolnog nasilja (5); kaznena djela trgovanja ljudima (3); kaznena djela s motivom (3); nasilje nad ženama (3); nasilje nad djecom (3) te nasilje nad ženama i djecom (3).

U Irskoj policija upućuje žrtve u slučaju kaznenih djela trgovanja ljudima (postoji nacionalni mehanizam upućivanja) i spolnog nasilja.

Devetero ispitanika iz Hrvatske preskočilo je to pitanje, no jedan je ispitanik odgovorio da je upućivanje obvezno u slučaju spolnog nasilja.

Ispitanici iz ostalih zemalja preskočili su to pitanje.

Participants from the remaining countries skipped this question.

c. U praksi državni odvjetnici upućuju žrtve službama za potporu žrtvama

Većina ispitanika iz Portugala, Baskije, Hrvatske te jedan ispitanik iz Mađarske na to su pitanje odgovorili potvrdno. Neovisno o tome ispitanici iz Portugala i Hrvatske te jedan ispitanik iz Baskije odgovorili su negativno. Većina ispitanika iz Irske odgovorila je negativno.

Ispitanik iz Njemačke odgovorio je negativno te je naveo sljedeće: „Oni samo pružaju informacije.“ Ispitanik iz Malte također je negativno odgovorio te je naveo sljedeće: „To rade policijski službenici.“ Jedan ispitanik iz Švedske dao je isti odgovor, uz obrazloženje: „U praksi policija upućuje žrtvu službama za potporu žrtvama.“

Razmatranja ispitanika iz Irske:

U praksi policija pruža informacije, no ne radi se zapravo o upućivanju: „Ne postoji pravo na pristupanje službama za potporu. U Irskoj službe za potporu žrtvama omogućuju NVO-i čije je financiranje nedostatno.“

d. Koji je model upućivanja na snazi?

Desetero ispitanika iz Portugala navelo je prvu opciju: „Državi odvjetnik samo pruža informacije o postojećim službama za potporu, ostavljajući žrtvi donošenje odluke o obraćanju tim službama“, a 11 je ispitanika odgovorilo sljedeće: „Državni odvjetnik pruža informacije o postojećim službama za potporu i ima obvezu pitati žrtvu odobrava li upućivanje tim službama.“

Troje ispitanika iz Baskije odabralo je prvu opciju, a njih dvoje odabralo je drugu opciju. Devetero ispitanika iz Hrvatske odabralo je prvu opciju, dok je samo jedan ispitanik odabrao drugu. Svi ispitanici iz Irske, Njemačke, Švedske, Malte i Mađarske odabrali su prvu opciju.

e. Kako su uspostavljeni postupci upućivanja između ureda državnog odvjetnika i službi za potporu žrtvama?

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je da su postupci upućivanja uspostavljeni putem protokola dogovorenih između državnih odvjetnika i službi za potporu žrtvama (22), a samo je njih sedmero odgovorilo da su uspostavljeni na temelju zakona.

Većina ispitanika iz Hrvatske odabrala je opciju „na temelju zakona” (5), a četvero ispitanika odabralo je opciju „protokoli dogovoreni između državnih odvjetnika i službi za potporu žrtvama”.

Odgovori ispitanika iz Baskije i Irske bili su prilično neprecizni. Neovisno o tome glavni zaključak dobiven na temelju odgovora jest da u Irskoj ne postoji postupak upućivanja, a u Baskiji su službe za potporu žrtvama dobrovoljne te ne postoje protokoli za upućivanje.

Ispitanik iz Njemačke odabrao je opciju „na temelju zakona”. Ispitanik iz Mađarske odabrao je opciju „ostalo” te naveo da se upućivanje provodi „putem naredbe glavnog državnog odvjetnika”. Ispitanik iz Malte odabrao je opciju „putem protokola dogovorenih između državnih odvjetnika i službi za potporu žrtvama”, a ispitanik iz Švedske opciju „na temelju propisa”.

f. Koje vrste informacija državni odvjetnik pruža službama za potporu žrtvama?

Većina ispitanika iz Portugala odabrala je opciju „podaci za kontakt žrtve” (18), 15 ispitanika odabralo je opciju „ime žrtve”, 13 ispitanika odabralo je opciju „vrsta kaznenog djela počinjenog protiv žrtve”, a osmero ispitanika odabralo je „adresa žrtve” i „osnovne činjenice o slučaju”. Samo je troje ispitanika odabralo opciju „detaljne činjenice o slučaju”.

Ispitanici iz Baskije dali su sljedeće odgovore: „podaci za kontakt žrtve” (4), „ime žrtve”, „vrsta kaznenog djela počinjenog protiv žrtve”, „osnovne činjenice o slučaju” (3) te „detaljne činjenice o slučaju” (1).

Šestero ispitanika iz Hrvatske odabralo je opciju „osnovne činjenice o slučaju”, troje njih odabralo je „ime žrtve”, „podaci za kontakt žrtve” i „vrsta kaznenog djela počinjenog protiv žrtve”. Samo je jedan ispitanik odabrao opciju „adresa žrtve”.

Većina razmatranja ispitanika iz Irske glasi da državni odvjetnik ne pruža informacije službama za potporu žrtvama, a dvoje ispitanika odabralo je opciju „ime žrtve”.

Ispitanik iz Njemačke istaknuo je da to pitanje nije primjenjivo u njegovoj/njezinoj zemlji. Ispitanik iz Mađarske odabrao je opcije „ime žrtve”, „podaci za kontakt žrtve”, „adresa žrtve”, „vrsta kaznenog djela počinjenog protiv žrtve” i „detaljne činjenice o slučaju”. Ispitanik iz Malte odabrao je opciju „ostalo” te naveo da „policija pruža informacije”. Ispitanik iz Švedske odabrao je i opciju „ostalo” te naveo: „U praksi informacije pruža policija, a ne državni odvjetnik.”

g. Suradnja između državnih odvjetnika i službi za potporu žrtvama

Većina ispitanika iz Portugala, Irske i Baskije te jedan ispitanik iz Mađarske odgovorili su da postoji suradnja između državnih odvjetnika i službi za potporu žrtvama (drugi ispitanik preskočio je to pitanje). Većina ispitanika iz Hrvatske te ispitanici iz Malte i Švedske odgovorili su negativno. Ispitanik iz Malte istaknuo je sljedeće: „Policija surađuje sa službama za potporu žrtvama.” Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

h. Vrsta suradnje

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je: „državni odvjetnik zahtijeva da osoblje za potporu žrtvama bude u pratnji žrtava” (16); „državni odvjetnici sudjeluju u provedbi projekata u suradnji s organizacijama za potporu žrtvama” (15); „državni odvjetnici zahtijevaju izvješća od organizacija za potporu žrtvama” (13); „državni odvjetnici pohađaju zajedničko osposobljavanje s djelatnicima službi za potporu žrtvama” (11); „državni odvjetnici sudjeluju u inicijativama podizanja osviještenosti koje osmišljavaju organizacije za potporu žrtvama” (11) i „državni odvjetnici sudjeluju u radnim skupinama s organizacijama za potporu žrtvama”. Dvoje ispitanika odgovorilo je da uredi za potporu žrtvama postoje unutar *Departamentos de Investigação e Ação Penal*. Međutim, jedan je ispitanik istaknuo da je jedino zajedničko osposobljavanje koje mu je poznato bilo povezano s procjenom rizika te da je nedavno provedeno.

Većina ispitanika iz Baskije odgovorila je sljedeće: „državni odvjetnici zahtijevaju od djelatnika službi za potporu žrtvama da budu pratnja žrtvama” (4); „državni odvjetnici zahtijevaju izvješća od službi za potporu žrtvama” (3); „državni odvjetnici pohađaju zajedničko osposobljavanje s djelatnicima službi za potporu žrtvama i sudjeluju u inicijativama organizacija za potporu žrtvama te radnim skupinama s organizacijama za potporu žrtvama” (2) i „državni odvjetnici sudjeluju u provedbi projekata u suradnji s organizacijama za potporu žrtvama te sudjeluju u inicijativama podizanja osviještenosti koje osmišljavaju organizacije za potporu žrtvama” (1). Nadalje, jedan ispitanik odgovorio je da državni odvjetnici ponekad zahtijevaju upućivanje radi potpore i brige.

Većina ispitanika iz Irske odgovorila je sljedeće: „državni odvjetnici zahtijevaju izvješća od službi za potporu žrtvama i sudjeluju u inicijativama osposobljavanja organizacija za potporu žrtvama” (4); „državni odvjetnici sudjeluju u inicijativama podizanja osviještenosti koje osmišljavaju organizacije za potporu žrtvama” (3) i „državni odvjetnici zahtijevaju da djelatnici službi za potporu žrtvama budu u pratnji žrtava te da sudjeluju u provedbi projekata i u radnim skupinama u suradnji s organizacijama za potporu žrtvama”.

Većina odgovora ispitanika iz Hrvatske bila je sljedeća: „državni odvjetnici sudjeluju u radnim skupinama s organizacijama za potporu žrtvama” (3); „državni

odvjetnici sudjeluju u inicijativama osposobljavanja organizacija za potporu žrtvama i u provedbi projekata u suradnji s organizacijama za potporu žrtvama" (2); „državni odvjetnici zahtijevaju od djelatnika službi za potporu žrtvama da budu u pratnji žrtava, državni odvjetnici pohađaju zajednička osposobljavanja s djelatnicima službi za potporu žrtvama i sudjeluju u inicijativama podizanja osviještenosti koje osmišljavaju organizacije za potporu žrtvama" (1).

Jedan ispitanik iz Njemačke označio je odgovor „ostalo”. Ispitanik iz Mađarske odabrao je opcije „državni odvjetnici pohađaju zajednička osposobljavanja s djelatnicima službi za potporu žrtvama” i „državni odvjetnici sudjeluju u inicijativama osposobljavanja organizacija za potporu žrtvama”. Ispitanici iz Malte i Švedske preskočili su to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

Jedna od ispitanika naveo je sljedeće: „Sve prethodno navedeno može se dogoditi, no u potpunosti je ad hoc”, a drugi je naveo da „postoji nacionalni mehanizam upućivanja”.

Razmatranja ispitanika iz Njemačke:

„O odluci državnog odvjetnika ovisi primjenjuje li se ijedna od navedenih točaka. Nije moguće dati odgovor na to pitanje za sve urede državnog odvjetnika. Neki blisko surađuju sa službama za potporu žrtvama, a neki ne.”

i. Funkcioniranje službi za potporu žrtvama

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je da službe za potporu žrtvama funkcioniraju unutar ureda državnog odvjetnika (15). Osmero ispitanika odabralo je opciju „nije primjenjivo”, a jedan ispitanik odabrao je opciju „unutar sudova”.

Većina ispitanika iz Irske odabrala je opciju „unutar sudova” (4), a troje ispitanika odabralo je opcije „unutar ureda državnog odvjetnika” i „nije primjenjivo”.

Većina ispitanika (3) iz Baskije odabrala je opciju „nije primjenjivo” i „unutar ureda državnog odvjetnika” (3), dok je dvoje ispitanika odabralo opciju „unutar sudova”.

Svi ispitanici iz Hrvatske odabrali su opciju „unutar sudova”, a jedan ispitanik naveo je da te službe postoje samo na nekim nacionalnim sudovima.

Ispitanici iz Njemačke, Mađarske i Malte odabrali su opciju „nije primjenjivo”. Ispitanik iz Švedske označio je opciju „unutar sudova”.

Razmatranja ispitanika iz Portugala:

Jedan ispitanik odgovorio je da u dvjema zemljama postoji pilot-projekt, a drugi da navedene službe funkcioniraju izvan *Departamentos de Investigação e Ação Penal* te izvan sudova.

Privremeni zaključci:

- 1 Zaključak** - nejednakost u pogledu formalne osnove za upućivanje;
- 2 Zaključak** - nema ujednačenosti u pogledu načina na koji odgovorna tijela upućuju žrtve službama za potporu žrtvama;
- 3 Zaključak** - upućivanja službama za potporu žrtvama nisu obvezna;
- 4 Zaključak** - nesigurnost u pogledu informacija koje službe za potporu žrtvama moraju pružati;
- 5 Zaključak** - unatoč vladinim naporima službe za potporu žrtvama uglavnom omogućuju NVO-i, što uzrokuje povezane probleme;
- 6 Zaključak** - sustav upućivanja uspostavljen je uglavnom za određene vrste kaznenih djela kao odraz tendencije nepostojanja službi za potporu žrtvama s općim nadležnostima, t.j. za sve vrste kaznenih djela.

V. PRAVO NA ZAŠTITNE MJERE U OKVIRU SLUŽBI ZA POPRAVLJANJE ŠTETE

a. Postoji zakonska odredba u pogledu upućivanja predmeta službama za popravlanje štete

Većina ispitanika iz Portugala na to je pitanje odgovorila potvrdno (13), a 10 ispitanika odgovorilo je negativno. Isti su rezultati dobiveni od ispitanika iz Baskije, gdje je većina njih odgovorila potvrdno (3), a dvoje njih negativno.

Većina ispitanika iz Irske i Hrvatske odgovorila je negativno (6), a njih četvero odgovorilo je potvrdno.

U Njemačkoj, Malti i Švedskoj ispitanici su odgovorili negativno. Jedan ispitanik iz Mađarske odgovorio je potvrdno.

b. Izvor odredbe

U Irskoj izvor odredbe čini zakon, iako se u zakonu samo navodi da ako se predviđa program popravlanja štete, bit će uspostavljene određene zaštite.

U Portugalu izvor je isto tako zakon (Zakon 21/200, *Regime de Mediação Penal*). Jedan ispitanik odabrao je da je izvor zakon o kaznenom postupku.

Četvero ispitanika iz Baskije odabralo je opciju zakon (*Protocolo coordinación, estatuto jurídico de la víctima del delito i legislación sobre mediación civil y mercantil*), a jedan ispitanik odabrao je opciju „Kazneni zakon i zakon o kaznenom postupku“.

Većina ispitanika iz Hrvatske odabrala je opciju „Zakon o kaznenom postupku“. Dvoje ispitanika odabralo je opciju „Zakon o sudovima za mladež“.

Većina ispitanika iz Portugala, Hrvatske i Irske odgovorila je da ne postoji drugi formalni izvor kojim se uspostavlja odredba u pogledu upućivanja slučaja službama za popravljavanje štete osim one odabrane.

Samo troje ispitanika iz Portugala na to je pitanje odgovorilo potvrdno te su naveli protokol (2) i pravilo (1). Troje ispitanika iz Irske na to je pitanje odgovorilo potvrdno, no nisu naveli izvor.

Dvoje ispitanika iz Hrvatske na to je pitanje odgovorilo potvrdno, a jedan od njih naveo je da je izvor pravilo.

Većina ispitanika iz Baskije na to je pitanje odgovorila potvrdno te navela da je riječ o protokolu.

Ispitanik iz Mađarske odabrao je opciju „Kazneni zakon i zakon o kaznenom postupku“. Ispitanici iz ostalih zemalja preskočili su to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

Jedan je ispitanik odgovorio: „Ne znam. Bilo je potrebno označiti da ili ne. Međutim, s obzirom na to da nisam pravni stručnjak, ne poznajem 100 % sve aspekte zakonskih odredbi u tom pogledu. Postoji niz inicijativa popravljavanja štete, ali ne znam točno na kojoj su razini formalnosti te je li riječ o pilot-projektima“. Drugi ispitanik dao je sljedeći odgovor: „Popravljanje štete može se provoditi u predmetima koji uključuju maloljetne počinitelje kao dio obiteljskog sastanka. Pravnu osnovu obiteljskih sastanaka čini Zakon o djeci iz 2001. Međutim, zakon ne upućuje na primjenu popravljavanja štete.“

Razmatranja ispitanika iz Hrvatske:

Jedan ispitanik dao je sljedeći odgovor: „U pogledu popravljavanja štete i žrtava (posredovanje i rješavanje), znam da postoji mogućnost da je moguće postići rješavanje između počinitelja i žrtve, s čime se žrtva mora slagati. Međutim, nemam iskustva s tim dijelom kaznenog postupka.“

c. *Postoje drugi formalni izvori kojima se uspostavlja odredba upućivanja predmeta službama za popravljanje štete*

U Portugalu (19), Irskoj (7) i Hrvatskoj (6) te među većinom ispitanika iz Njemačke, Mađarske i Malte odgovori su bili negativni, sa samo tri potvrdna odgovora iz Portugala, Irske te dva iz Hrvatske.

Ispitanici iz Portugala koji su potvrdno odgovorili dodali su da formalni izvor predstavlja protokol (2) i pravilo (1).

Jedan od ispitanika iz Hrvatske koji je potvrdno odgovorio naveo je da formalni izvor predstavlja pravilo (1).

U pogledu formalnog izvora ispitanici iz Irske koji su potvrdno odgovorili odabrali su opciju „ostalo” (3). Neovisno o tome samo je jedan ispitanik naveo „zakonodavstvo” jer druga dva ispitanika nisu znali odgovore.

Većina ispitanika iz Baskije odgovorila je potvrdno (3), a samo je jedan odgovorio negativno. Ispitanici su odgovorili da formalni izvor predstavlja protokol.

Ispitanik iz Švedske također je odgovorio potvrdno i kao formalni izvor naveo zakon (Brottsskadelagen) koji žrtvama omogućuje da se obrate službama za popravlanje štete.

Razmatranja ispitanika iz Hrvatske:

„U pogledu popravljanja štete i žrtava (posredovanje i rješavanje), znam da postoji mogućnost da je moguće postići rješavanje između počinitelja i žrtve, s čime se žrtva mora slagati. Međutim, nemam iskustva s tim dijelom kaznenog postupka.”

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„Ne znam. Bilo je potrebno označiti da ili ne. Međutim, s obzirom na to da nisam pravni stručnjak, ne poznajem 100 % sve aspekte zakonskih odredbi u tom pogledu. Postoji niz inicijativa popravljanja štete, ali ne znam točno na kojoj su razini formalnosti te je li riječ o pilot-projektima”; „Popravlanje štete može se provoditi u predmetima koji uključuju maloljetne počinitelje kao dio obiteljskog sastanka. Pravnu osnovu obiteljskih sastanaka čini Zakon o djeci iz 2001. Međutim, zakon ne upućuje na primjenu popravljanja štete.”; „Odjeljak 26. Zakona o kaznenom pravosuđu (Žrtvama kaznenih djela) iz 2017.”; „Zakon o djeci iz 2001. omogućuje postupak za optužene osobe koje su djeca, no nije dobro razvijen”.

Razmatranja ispitanika iz Baskije:

„Izričito Zakon o Žrtvama te procjena potreba na temelju tog zakona u slučajevima kada su sve te prakse najpovoljnije za oporavak žrtve, kada su u mogućnosti predlagati upućivanje, čak i ako je to na dobrovoljnoj osnovi za strane sukoba ili u mrežama koje mogu sudjelovati.”

d. Mogućnost upućivanja predmeta popravljaju štete na neki drugi način

Osmero ispitanika iz Portugala odabralo je opciju „meko zakonodavstvo”, a 11 ispitanika odabralo je opciju „ostalo”, no prosječan broj ispitanika (5) nije znao niti za jedan drugi način, a njih petero navelo je da takva mogućnost ne postoji.

Samo jedan ispitanik iz Irske odabrao je opciju „meko zakonodavstvo”, a njih šestero odabralo je opciju „ostalo”.

Samo jedan ispitanik iz Baskije odgovorio je na to pitanje i odabrao opciju „meko zakonodavstvo” navodeći da je to meko zakonodavstvo „međuinstitucionalne vrste, kao prethodni korak prema normativnom razvoju koji cijeni korisnost od alternativnih načina rješavanja sukoba, dalje od tradicionalnog akuzatornog pravosuđa”.

Petero ispitanika iz Hrvatske na to je pitanje odgovorilo na sljedeći način: dvoje njih odabralo je opciju „meko zakonodavstvo”, a ostalo troje opciju „ostalo”. U prostoru predviđenom za razmatranja jedan od ispitanika naveo je da ne zna odgovor, a drugi je napisao da „u Republici Hrvatskoj sustav popravljaja štete gotovo ne postoji”.

Ispitanik iz Njemačke odgovorio je da odgovor na to pitanje nije primjenjiv. Ispitanici iz Mađarske i Malte odabrali su opciju „meko zakonodavstvo”. Ispitanik iz Švedske preskočio je to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„Probacijska služba može omogućiti posredovanje između žrtve i počinitelja, no ne postoji zakonska obveza”; „Sudac može to zatražiti prije izricanja zatvorske kazne u vezi sa žrtvom”; „Na zahtjev žrtve”. „To ponekad omogućuje probacijska služba” i „U slučajevima maloljetnika postupke popravljaja štete može upotrebljavati policija”.

e. Državni odvjetnici imaju obvezu upućivanja slučajeva službama za popravljaju štete

Većina ispitanika iz Portugala, Baskije, Irske i Hrvatske na to je pitanje odgovorila negativno.

Međutim, šestero ispitanika iz Portugala odgovorilo je potvrdno, a jedan ispitanik odgovor je potkrijepio potvrdom da odluka o upućivanju zahtijeva procjenu prilike i

praktičnosti. Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je da ta obveza ne obuhvaća sve vrste kaznenih djela, već samo ona predviđena člankom 2. *Lei de Mediação Penal*. Nadalje, državni odvjetnici obvezni su službama za popravljavanje štete upućivati samo predmete povezane s odraslim žrtvama (3) i mladima (1). Na temelju pravnog sustava u Portugalu dvoje ispitanika odgovorilo je da se popravljavanje štete može primijeniti samo na polujavna i privatna kaznena djela, osim onih koja su kažnjiva kaznom težom od 5 godina, kaznenih djela protiv spolne slobode i samoodređenje ili kaznenih djela pronevjere, korupcije ili zlouporabe položaja.

Samo je troje ispitanika iz Hrvatske odgovorilo potvrdno, s time da je jedan ispitanik naveo da tu obvezu imaju i odjeli za podršku žrtvama na sudovima. Neovisno o tome, analizom rezultata odgovora iz Hrvatske donesen je zaključak da u tom pravnom sustavu upućivanje predstavlja samo mogućnost, no ne i obvezu. Većina ispitanika iz Hrvatske odgovorila je da ta obveza ne obuhvaća sve vrste kaznenih djela, već samo mladež (3) i žrtve počinitelja maloljetnika. Jedan ispitanik odgovorio je da su državni odvjetnici obvezni službama za popravljavanje štete upućivati samo predmete povezane s kaznenim djelima protiv djece (1) i spolnog nasilja (1).

Kad je riječ o Baskiji, samo je jedan ispitanik odgovorio potvrdno. Većina ispitanika iz Baskije odgovorila je da ta obveza ne obuhvaća sve vrste kaznenih djela, već samo žrtve maloljetnike.

Ispitanici iz Njemačke i Mađarske odgovorili su potvrdno (drugi ispitanik iz Mađarske preskočio je to pitanje). U Njemačkoj navedena obveza uključuje sve vrste žrtava jer državni odvjetnici imaju obvezu upućivati na službe za popravljavanje štete neovisno o vrsti žrtve. Jedan ispitanik iz Mađarske odgovorio je da ta obveza ne obuhvaća sve vrste žrtava. Ispitanici iz Malte i Švedske odgovorili su negativno i naveli da ta obveza ne obuhvaća sve vrste žrtava.

Razmatranja ispitanika iz Baskije:

„Državni odvjetnici moraju obavijestiti kad bilo koja od strana zatraži sudjelovanje u tim službama te, u slučaju maloljetnika, kada to zahtijeva načelo prilike, može se uputiti izravno, čak i prije upućivanja pravosudnog tijela.”

Razmatranja ispitanika iz Njemačke:

„U svakoj fazi postupka državni odvjetnik i sud moraju ispitati je li moguće postići dogovor putem posredovanja između optuženika i povrijeđene osobe.”

Razmatranja ispitanika iz Mađarske:

„Na temelju glavnog pravila službe za popravljavanje štete mogu se primjenjivati samo u određenim vrstama kaznenih djela na temelju zakona, osobito kaznena djela počinjena protiv života, fizičkog integriteta ili zdravlja, osobne slobode, ljudskog dostojanstva i temeljnih prava, svih prometnih prekršaja, protiv imovine ili prava

intelektualnog vlasništva ili bilo koja kaznena djela kažnjiva zatvorskom kaznom ne duljom od tri godine.”

f. Minimalna dob žrtava za predmete koji se upućuju službama za potporu žrtvama

U Portugalu: osmero ispitanika odgovorilo da je dobna granica 16 godina; troje ispitanika odgovorilo je da je to 18 godina; četvero ispitanika odgovorilo je 12 godina; jedan ispitanik odgovorio je 29 godina, a petero ispitanika odgovorilo je da pitanje nije primjenjivo.

Većina ispitanika iz Irske odgovorila je da pitanje nije primjenjivo.

Troje ispitanika iz Baskije odgovorilo je da je dobna granica 18 godina, a jedan ispitanik odgovorio je da je dobna granica 14 godina.

Samo je jedan ispitanik iz Hrvatske dao odgovor na to pitanje i naveo da je predmetna dob 14 godina, dok ostali ispitanici ili nisu znali odgovor ili su naveli da pitanje nije primjenjivo.

Ispitanik iz Njemačke napisao je: „Ne postoji prag.” Slično tomu, u Švedskoj isto tako ne postoji minimalna dob. Ispitanik iz Mađarske koji je dao odgovor naveo je da je minimalna dob 14 godina. Ispitanici iz Malte odgovorili su „14 – 16”.

g. Službe za popravljavanje štete dostupne su / nisu dostupne za sve vrste kaznenih djela

Većina odgovora iz Portugala, Baskije Irske, Hrvatske, Mađarske i Švedske bila je negativna.

Jedan ispitanik iz Portugala odgovorio je da je popravljavanje štete dostupno samo za kaznena djela predviđena člankom 2. *Lei de Mediação Penal*.

Jedan ispitanik iz Irske naveo je da mogu biti, ali da postoji poseban senzibilitet (ili bi trebao postojati) u pogledu kaznenih djela spolnog nasilja.

Jedan ispitanik iz Hrvatske odgovorio je da su dostupne samo za kaznena djela kažnjiva zatvorskom kaznom do pet godina.

U Njemačkoj i Malti ispitanici su odgovorili potvrdno.

Razmatranja ispitanika iz Njemačke:

„U praksi većinom se upotrebljavaju za kaznena djela tjelesne ozljede, uvrede ili pljačke.”

h. Primjena popravljanja štete

Sedmero ispitanika iz Irske odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na mladež (jedan ispitanik: „12 – 18 godina“; drugi ispitanik; „Nekim adolescentima popravlanje štete nudi policija, a ne državni odvjetnik“), a petero ispitanika odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na odrasle.

Ukupno 17 ispitanika iz Portugala odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na odrasle, a 12 ispitanika odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na mladež (jedan ispitanik naveo je da je dob 12 godina).

Ukupno 5 ispitanika iz Baskije odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na odrasle, a 4 ispitanika odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na mladež.

Šestero ispitanika iz Hrvatske odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na mladež (jedan ispitanik: „Od 14 do 18 godina, no i do 21 godine ako se primjenjuje zakon za mlade“, a jedan je istaknuo: „Vjerojatno do 18 godina, iznimno 21 godina“), a četvero ispitanika odgovorilo je da se popravlanje štete primjenjuje na odrasle.

Jedan ispitanik iz Hrvatske dodao je: „U Republici Hrvatskoj sustav popravlanja štete gotovo ne postoji“, a drugi je odgovorio da ne vidi takav sustav u Republici Hrvatskoj osim ako govorimo o financijskoj naknadi štete za žrtve na temelju posebnog zakona. Drugi ispitanik odgovorio je da je popravlanje štete dostupno svim žrtvama.

U Njemačkoj, Mađarskoj, Malti i Švedskoj ispitanici su odabrali opcije „odrasli“ i mladež.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„Popravlanje štete u Irskoj fragmentirano je i nije strukturirano u zakonodavstvu.“

i. Kada službe za popravlanje štete mogu intervenirati?

Većina ispitanika (11) iz Portugala odabrala je opciju „Samo tijekom faze istrage koju vodi državni odvjetnik“. Troje ispitanika odabralo je opciju „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka“, a dvoje ispitanika odabralo je opciju „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka te nakon zatvorske kazne“. Dvoje ispitanika odgovorilo je „tijekom faze istrage“ (istraga).

Samo jedan ispitanik iz Irske odabrao je opciju „U bilo kojoj fazi nakon kaznenog postupka te nakon zatvorske kazne“. Ostali su napisali sljedeće: „Samo ako na njih upućuje sudac“; „kazna zatvora“; „Nakon priznanja krivnje počinitelja“; „Nakon donošenje presude kojom se počinitelja proglašava / prigovora“; „Samo nakon osude prije zatvorske kazne“. Neki ispitanici dodali su sljedeće: „Popravlanje štete

vrlo je slabo razvijeno u Irskoj” i „Ne postoji intervencija u okviru popravljivanja štete, osim u slučajevima mladeži što omogućuje policija.”

Troje ispitanika iz Baskije odabralo je opcije „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka” te „Samo tijekom faze istrage koju vodi državni odvjetnik”, a opcije „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka i te nakon zatvorske kazne” i „Samo tijekom faze istrage koju vodi sudac” odabrao je po jedan ispitanik.

Ispitanici iz Hrvatske dali su sljedeće odgovore: „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka” (3), „Samo tijekom faze istrage koju vodi sudac” (2) te „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka te nakon zatvorske kazne” (1).

Ispitanik iz Njemačke odabrao je opciju „U bilo kojoj fazi nakon kaznenog postupka”. Jedan ispitanik iz Mađarske odabrao je opciju „ostalo” i napisao „Tijekom faze istrage prije nego što državni odvjetnik podnese tužbu”. Ispitanik iz Malte odabrao je opciju „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka” i „U bilo kojoj fazi kaznenog postupka te nakon zatvorske kazne”. Jedan ispitanik iz Švedske označio je odgovor „ostalo” i dodao: „Niti u jednom trenutku tijekom kaznenog postupka.”

j. Tko upućuje/šalje/zahtijeva predmete za službe za popravljivanje štete?

Većina ispitanika iz Portugala odabrala je opciju „državni odvjetnik” (16), a opcije „službe za potporu žrtvama”, „žrtva” i „žrtva i počinitelj putem zajedničkog zahtjeva” odabralo je troje ispitanika. Opciju „sudac” odabralo je dvoje ispitanika, a opcije „policija” i „počinitelj” odabrao je samo jedan ispitanik.

Većina ispitanika iz Irske odabrala je opciju „sudac” (6), a opcije „policija” i „žrtva i počinitelj putem zajedničkog zahtjeva” odabrao je po jedan ispitanik. Jedan ispitanik odgovorio je: „To može biti sudac pri izricanju zatvorske kazne ili probacijske službe nakon zatvorske kazne.” Drugi ispitanik dodao je: „Programi popravljivanja štete iz odjeljka 26. Zakona o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) iz 2017., no u praksi nije u funkciji.” Naposljetku, jedan ispitanik odgovorio je: „Samo u slučajevima mladeži, kada je dogovoren obiteljski sastanak.”

Dvoje ispitanika iz Baskije odabralo je opciju „Sudac”, a samo je jedan odgovorio „državni odvjetnik”. Jedan ispitanik odgovorio je da upućivati mogu i službe za potporu žrtvama. Drugi ispitanik odgovorio je sljedeće: „Ako su to obje strane zatražile, tijelo zaduženo za ispitivanje (sud kad je riječ o nadležnosti za odrasle – nakon zahtjeva pravosudnog tijela ili obiju strana – te glavni državni odvjetnik u slučaju maloljetnika).”

Samo je troje ispitanika iz Hrvatske odabralo opciju „Državni odvjetnik”, a jedan ispitanik odgovorio je: „Oni mogu imati sustav potpore, i policija, i glavni državni odvjetnik, i sud i žrtva. Ne postoji zajednički zahtjev.” Drugi ispitanik odgovorio je:

„Ne postoje službe za popravlanje štete.“

Ispitanik iz Njemačke napisao je: „Državni odvjetnik ili sudac“. Ispitanik iz Njemačke naveo je: „Državni odvjetnik upućuje slučajeve službama za popravlanje štete na prijedlog žrtve ili počinitelja te uz pristanak potonjeg.“ Ispitanik iz Malte odabrao je opciju „sudac“, a ispitanik iz Švedske opciju „žrtva“.

k. Postoje dostupne zaštitne mjere za intervenciju službi za popravlanja štete

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je negativno (18), a petero ispitanika odgovorilo je potvrdno. Oni koji su odgovorili potvrdno naveli su sljedeće: „Službe za popravlanje štete upotrebljavaju se samo ako su u interesu žrtve, podložno svim sigurnosnim razmatranjima i temelje se na slobodnom i informiranom pristanku žrtve, koji se može u svakom trenutku povući“ (5); „Prije pristanka na sudjelovanje u postupku popravlanja štete žrtva dobije cjelovite i nepristrane informacije o postupku i potencijalnim ishodima te informacije o postupcima nadziranja provedbe bilo kojeg dogovora“ (2); „Službe za popravlanje štete interveniraju samo ako je počinitelj priznao osnovne činjenice o slučaju“ (2) i „Rasprave u postupcima popravlanja štete koji se ne provode u javnosti povjerljive su i ne otkrivaju se naknadno, osim u dogovoru sa stranama ili na temelju nacionalnog zakona zbog prevladavajućeg javnog interesa“ (1).

U pogledu odgovora ispitanika iz Irske nije bilo moguće dobiti rezultat jer je petero ispitanika odgovorilo negativno, a petero potvrdno. Većina ispitanika je odgovorila sljedećim odgovorom: „Službe za popravlanje štete upotrebljavaju se samo ako su u interesu žrtve, podložno svim sigurnosnim razmatranjima i temelje se na slobodnom i informiranom pristanku žrtve, koji se može u svakom trenutku povući“ (5); „Prije pristanka na sudjelovanje u postupku popravlanja štete žrtva dobije cjelovite i nepristrane informacije o postupku i potencijalnim ishodima te informacije o postupcima nadziranja provedbe bilo kojeg dogovora“ (4); „Svaki sporazum postiže se dobrovoljno i može se uzeti u obzir u svim daljnjim kaznenim postupcima“ (3); „Službe za popravlanje štete interveniraju samo ako je počinitelj priznao osnovne činjenice o slučaju“ (2) i „Rasprave u postupcima popravlanja štete koji se ne provode u javnosti povjerljive su i ne otkrivaju se naknadno, osim u dogovoru sa stranama ili na temelju nacionalnog zakona zbog prevladavajućeg javnog interesa“ (2). Jedan ispitanik naveo je sljedeće: „Programi u Irskoj jesu *ad hoc* i nemaju odgovarajući okvir“, a drugi je naveo: „Pojednosti su navedene u odjeljku 26. Zakona o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) iz 2017.“

Većina ispitanika iz Baskije na to je pitanje odgovorila potvrdno, navevši sljedeće: Prije pristanka na sudjelovanje u postupku popravlanja štete žrtva dobije cjelovite i nepristrane informacije o postupku i potencijalnim ishodima te informacije o postupcima nadziranja provedbe bilo kojeg dogovora“ (3), a ostali ispitanici odabrali su svaki po jednu od preostalih opcija.

Većina ispitanika iz Hrvatske odgovorila je negativno (9), a samo je jedan ispitanik odgovorio potvrdno., navevši sljedeće: Prije pristanka na sudjelovanje u postupku popravljivanja štete žrtva dobije cjelovite i nepristrane informacije o postupku i potencijalnim ishodima te informacije o postupcima nadziranja provedbe bilo kojeg dogovora". Jedan ispitanik odgovorio je da ne zna koje su mjere dostupne, no postoji psihološka i druga stručna pomoć, kao npr. medicinska. „Mjere opreza, odnosno zabrane kontaktiranja sa žrtvom određuje sudac ili ured državnog odvjetnika, a ne službe za popravljivanje štete.”

Ispitanik iz Njemačke negativno je odgovorio, kao i ispitanici iz Malte i Švedske. Ispitanik iz Mađarske koji je odgovorio dao je potvrdan odgovor i odabrao sve dostupne opcije.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

Jedan ispitanik odgovorio je sljedeće: „Zaštitne mjere uključene su u Zakon o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) iz 2017., no, kao i prethodno, popravljivanje štete gotovo da se ne upotrebljava". Drugi ispitanik dodao je: „Ne postoji služba za popravljivanje štete.”

1. U kontekstu intervencije u okviru službi za popravljivanje štete postoje osobne zaštitne mjere za određene žrtve

Većina ispitanika iz Portugala na to je pitanje odgovorila negativno (16), a samo je njih sedmero odgovorilo potvrdno i navelo da su te mjere personalizirane za žrtve nasilja u bliskim odnosima (6); za ranjive skupine žrtava, odnosno maloljetnike, žene, osobe s teškoćama (5); za žrtve rodo uvjetovanog nasilja (4) te za žrtve spolnog nasilja (4). Ispitanici iz Portugala naveli su da za skupine ranjivih žrtava „Posrednici/moderatori moraju proći posebnu obuku za provedbu praksi popravljivanja štete u kontekstu kaznenog djela" (4) i „Psihološka evaluacija, kako bi se provjerilo je li žrtva spremna za suočavanje s počiniteljem" (1). U pogledu žrtava nasilja u bliskim odnosima: „Posrednici/moderatori moraju proći posebnu obuku za provedbu praksi popravljivanja štete u kontekstu kaznenog djela" (3); „Psihološka evaluacija, kako bi se provjerilo je li žrtva spremna za suočavanje s počiniteljem" (2) i „Popratne mjere za počinitelja" (1). U pogledu žrtava rodno uvjetovanog nasilja: „Posrednici/moderatori moraju proći posebnu obuku za provedbu praksi popravljivanja štete u kontekstu kaznenog djela" (2) i „Psihološka evaluacija, kako bi se provjerilo je li žrtva spremna za suočavanje s počiniteljem" (2). U pogledu žrtava spolnog nasilja: „Psihološka evaluacija, kako bi se provjerilo je li žrtva spremna za suočavanje s počiniteljem" (3) i „Posrednici/moderatori moraju proći posebnu obuku za provedbu praksi popravljivanja štete u kontekstu kaznenog djela" (1).

Većina ispitanika iz Irske (7) na to je pitanje također odgovorila negativno, a samo je troje ispitanika odgovorilo potvrdno. Svaki od troje navedenih ispitanika odabrao je jednu vrstu žrtve: jedan ispitanik naveo je da za skupine ranjivih žrtava, žrtve nasilja u bliskim odnosima, rodno uvjetovanog nasilja i spolnog nasilja: „Posrednici/

moderatori moraju proći posebnu obuku za provedbu praksi popravljavanja štete u kontekstu kaznenog djela”.

S druge strane, većina ispitanika iz Baskije potvrdno je odgovorila na to pitanje te navela da su te mjere personalizirane za ranjive žrtve, na primjer, maloljetnike, žene i osobe s teškoćama. Ispitanici su odgovorili da za je ranjive skupine žrtava obvezno sljedeće: „Psihološka evaluacija, kako bi se provjerilo je li žrtva spremna za suočavanje s počiniteljem” (2) i „Posrednici/moderatori moraju proći posebnu obuku za provedbu praksi popravljavanja štete u kontekstu kaznenog djela” (1).

Svi ispitanici iz Hrvatske na to su pitanje odgovorili negativno. Jedan ispitanik odgovorio je sljedeće: „Ovise o konkretnoj žrtvi i određuju se za svaku osobu zasebno”.

Ispitanici iz Njemačke, Mađarske i Švedske odgovorili su negativno. Neovisno o tome ispitanik iz Mađarske odgovorio je da postoje personalizirane zaštitne mjere za žrtve nasilja u bliskim odnosima: „Posrednici/moderatori moraju proći posebnu obuku za provedbu praksi popravljavanja štete u kontekstu kaznenog djela”. Ispitanik iz Malte odgovorio je potvrdno te odabrao sve dostupne opcije.

Privremeni zaključci:

- 1 Zaključak** - nepoznavanje mehanizma popravljavanja štete
- 2 Zaključak** - ne postoje obvezna upućivanja
- 3 Zaključak** - postoje razlike u pogledu nadležnosti za upućivanje
- 4 Zaključak** - proturječnost zaštitnih mjera

VI. PRAVA NA ZAŠTITU I POJEDINAČNU PROCJENU

a. Dostupnost zaštitnih mjera

Većina ispitanika iz Hrvatske, Irske, Portugala, Baskije, Njemačke, Mađarske i Malte na tu je tvrdnju odgovorila potvrdno.

Jedino je ispitanik iz Švedske odgovorio negativno.

b. Izvor odredbe

Većina ispitanika iz Portugala odgovorila je da je izvor te odredbe „zakon” (11), a 10 ispitanika odabralo je opciju „Kazneni zakon”, troje ispitanika odabralo je opciju „Kazneni zakon i zakon o kaznenom postupku”, a jedan ispitanik utvrdio je drugačiji izvor, odnosno rezoluciju Vijeća ministara. Navedeni zakoni jesu: Zakoni 112/2009 od 16. rujna, 130/2015, od 4. rujna (Statut o žrtvama) te 93/99 od 14. srpnja (Zakon o zaštiti žrtava).

Većina ispitanika iz Irske također je odgovorila da izvor odredbe predstavlja zakon (5), a samo je jedan ispitanik odabrao opciju „Kazneni zakon”. Predmetni zakon jest Zakon o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) iz 2017.

Isti rezultati dobiveni su u Baskiji, gdje je troje ispitanika odabralo opciju „zakon”, samo je jedan odabrao opciju „Zakon o kaznenom postupku” i samo je jedan odabrao „Zakon o kaznenom postupku i Kazneni zakon”. Jedan ispitanik kao izvore naveo je protokole te Organski zakon i kaznenoj odgovornosti za maloljetnike. Navedeni zakoni jesu: Zakon 4/2015 od 27. travnja (Statut o žrtvama), španjolski ustav, Ley Orgánica del Poder Judicial, Ley de Enjuiciamiento Criminal i *Ley Orgánica de Responsabilidad Penal del Menor*.

S druge strane, izvor navedene odredbe u Hrvatskoj uglavnom je „Zakon o kaznenom postupku” (7), „Uredba o provođenju pojedinačne procjene žrtve” (3), „Kazneni zakon i Zakon o kaznenom postupku” (2) i „Zakon” (2).

Ispitanik iz Njemačke i jedan ispitanik iz Mađarske odabrali su opciju „Zakon o kaznenom postupku”. Ispitanik iz Njemačke također je odabrao opciju „Zakon” i naveo „Zakon o zaštiti od nasilja”. Ispitanik iz Malte odabrao je opciju „Kazneni zakon”. Ispitanik iz Švedske preskočio je to pitanje.

c. Državni odvjetnici imaju ulogu u primjeni bilo koje od sljedećih mjera

Ispitanici su dali sljedeće odgovore:

PORTUGAL	
Mjere	Uzorak 23
Sigurne kuće	14
Psihološka pomoć	15
Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima	12
Nalozi za zaštitu	23
Zabrana prilaska	20
Predostrožna zabrana prilaska	15
Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)	23
Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve	13
Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve	12
Anonimno ispitivanje	9
Zabrana kontaktiranja za počinitelja	22
Zabrana pristupa na područje počinitelja	22
Zabrana pristupa na određene lokacije	20
Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi	18
Policijska zaštita	20
Osigurano prebivalište	15
Novi identitet	10
Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje	17

IRSKA	
Mjere	Uzorak 10
Sigurne kuće	0
Psihološka pomoć	0
Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima	7
Nalozi za zaštitu	2
Zabrana prilaska	2
Predostrožna zabrana prilaska	1
Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)	2
Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve	3
Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve	3
Anonimno ispitivanje	1
Zabrana kontaktiranja za počinitelja	2
Zabrana pristupa na područje počinitelja	0
Zabrana pristupa na određene lokacije	0
Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi	0
Policijska zaštita	0
Osigurano prebivalište	0
Novi identitet	0
Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje	2

HRVATSKA	
Mjere	Uzorak 10
Sigurne kuće	0
Psihološka pomoć	0
Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima	4
Nalozi za zaštitu	6
Zabrana prilaska	6
Predostrožna zabrana prilaska	4
Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)	1
Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve	1
Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve	1
Anonimno ispitivanje	1
Zabrana kontaktiranja za počinitelja	5
Zabrana pristupa na područje počinitelja	5
Zabrana pristupa na određene lokacije	6
Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi	2
Policijska zaštita	1
Osigurano prebivalište	1
Novi identitet	1
Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje	2

BASKIJA	
Mjere	Uzorak 5
Sigurne kuće	2
Psihološka pomoć	1
Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima	3
Nalozi za zaštitu	4
Zabrana prilaska	4
Predostrožna zabrana prilaska	3
Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)	3
Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve	2
Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve	3
Anonimno ispitivanje	3
Zabrana kontaktiranja za počinitelja	3
Zabrana pristupa na područje počinitelja	2
Zabrana pristupa na određene lokacije	3
Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi	2
Policijska zaštita	1
Osigurano prebivalište	1
Novi identitet	2
Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje	3

NJEMAČKA	
Mjere	Uzorak 1
Sigurne kuće	0
Psihološka pomoć	0
Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima	1
Nalozi za zaštitu	0
Zabrana prilaska	0
Predostrožna zabrana prilaska	0
Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)	1
Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve	1
Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve	1
Anonimno ispitivanje	0
Zabrana kontaktiranja za počinitelja	0
Zabrana pristupa na područje počinitelja	0
Zabrana pristupa na određene lokacije	0
Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi	0
Policijska zaštita	1
Osigurano prebivalište	1
Novi identitet	1
Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje	0

MAĐARSKA	
Mjere	Uzorak 1 (drugi ispitanik je preskočio ovo pitanje)
Sigurne kuće	0
Psihološka pomoć	0
Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima	1
Nalozi za zaštitu	1
Zabrana prilaska	1
Predostrožna zabrana prilaska	0
Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)	1
Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve	1
Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve	1
Anonimno ispitivanje	1
Zabrana kontaktiranja za počinitelja	1
Zabrana pristupa na područje počinitelja	0
Zabrana pristupa na određene lokacije	1
Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi	0
Policijska zaštita	1
Osigurano prebivalište	1
Novi identitet	0
Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje	0

ŠVEDSKA	
Mjere	Uzorak 1
Sigurne kuće	0
Psihološka pomoć	0
Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima	0
Nalozi za zaštitu	0
Zabrana prilaska	0
Predostrožna zabrana prilaska	0
Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)	0
Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve	0
Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve	0
Anonimno ispitivanje	0
Zabrana kontaktiranja za počinitelja	1
Zabrana pristupa na područje počinitelja	1
Zabrana pristupa na određene lokacije	1
Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi	0
Policijska zaštita	0
Osigurano prebivalište	0
Novi identitet	0
Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje	0

MALTA

Razmatranja ispitanika:

Ispitanik iz Malte preskočio je to pitanje i napisao: „Državni odvjetnik to ne čini.”

Jedan ispitanik iz Portugala odgovorio je: „U Portugalu osobito mjere interdikcije i ograničenja na temelju konvencije iz Istanbula niti su prenesene niti su moguće”. Drugi ispitanik odgovorio je da uloga državnog odvjetnika u većini slučajeva nije odlučujuća, već uloga inicijatora, odnosno promotora.

Jedan ispitanik iz Irske odgovorio je: „Državni odvjetnik može zatražiti od suca, no ponekad riječ je o građanskim primjenama putem sudova koji se bave obiteljskim pravom, a ponekad policija djeluje kao tužitelj (u slučajevima nasilja u bliskim odnosima). Ne znam koji je službeni postupak zaštite svjedoka i davanja novog identiteta, no smatram da to ponajprije provodi policija.” Drugi ispitanik naveo je sljedeće: „Primjenjuje se zabrana/zaštita u pogledu kontaktiranja od strane počinitelja na temelju odluke o zabrani prilaska / isključenju samo u slučaju uznemiravanja suprotno odjeljku 10. Zakona o nefatalnim prekršajima protiv osobe iz 1997.”.

Jedan ispitanik iz Hrvatske odgovorio je: „Moguće he odrediti tajnost istrage, odnosno postupka kako informacije ne bi dospjele u medije. Ako do toga dođe i osoba sazna tko ju je izdao, čini kazneno djelo.”

d. Nacionalna primjena mjera

PORTUGAL

Sigurne kuće		
Sve vrste žrtava	14,29%	2
Žrtve teških kaznenih djela	14,29%	2
Žrtve seksualnog nasilja	21,43%	3
Žrtve nasilja u obitelji	85,71%	12
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	28,57%	4
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	14,29%	2
Žrtve terorizma	14,29%	2
Žrtve prisilnog sklapanja braka	14,29%	2
Djeca žrtve	14,29%	2
Ostali (navedite)	7,14%	1
	Odgovorilo	14

Ostali: posebno ranjive žrtve

Psihološka pomoć		
Sve vrste žrtava	60,00%	9
Žrtve teških kaznenih djela	20,00%	3
Žrtve seksualnog nasilja	13,33%	2
Žrtve nasilja u obitelji	33,33%	5
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	13,33%	2
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	6,67%	1
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	20,00%	3
Ostali (navedite)	6,67%	1
	Odgovorilo	15

Ostali: posebno ranjive žrtve

Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima		
Sve vrste žrtava	50,00%	6
Žrtve teških kaznenih djela	16,67%	2
Žrtve seksualnog nasilja	25,00%	3
Žrtve nasilja u obitelji	25,00%	3
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	8,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	8,33%	1
Žrtve terorizma	8,33%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	8,33%	1
Djeca žrtve	41,67%	5
Ostali (navedite)	16,67%	2
	Odgovorilo	12

Ostali: djeca žrtve i posebno ranjive žrtve

Nalozi za mjere zaštite		
Sve vrste žrtava	39,13%	9
Žrtve teških kaznenih djela	30,43%	7
Žrtve seksualnog nasilja	21,74%	5
Žrtve nasilja u obitelji	60,87%	14
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	17,39%	4
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	17,39%	4
Žrtve terorizma	17,39%	4
Žrtve prisilnog sklapanja braka	13,04%	3
Djeca žrtve	26,09%	6
Ostali (navedite)	4,35%	1
	Odgovorilo	23

Ostali: posebno ranjive žrtve i osobe koje ispunjavaju uvjete za uključenje u postupak zaštite svjedoka

Mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	35,00%	7
Žrtve teških kaznenih djela	55,00%	11
Žrtve seksualnog nasilja	40,00%	8
Žrtve nasilja u obitelji	65,00%	13
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	30,00%	6
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	35,00%	7
Žrtve terorizma	30,00%	6
Žrtve prisilnog sklapanja braka	25,00%	5
Djeca žrtve	35,00%	7
Ostali (navedite)	5,00%	1
	Odgovorilo	20

Ostali: mjera zabrane prilaska moguća je samo u odnosu na zatvorsku kaznu primjenjivu na određeno kazneno djelo, stoga ne ovisi o kvaliteti žrtve, već o kaznenom okviru.

Predostrožna mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	33,33%	5
Žrtve teških kaznenih djela	40,00%	6
Žrtve seksualnog nasilja	26,67%	4
Žrtve nasilja u obitelji	40,00%	6
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	6,67%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	13,33%	2
Žrtve terorizma	13,33%	2
Žrtve prisilnog sklapanja braka	6,67%	1
Djeca žrtve	13,33%	2
Ostali (navedite)	13,33%	2
	Odgovorilo	15

Ostali: ako se mjera shvaća kao administrativna mjera opreza, ne postoji zakon. Ako se shvaća kao mjera prisile, vrijedi za sve vrste žrtava.

Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)		
Sve vrste žrtava	17,39%	4
Žrtve teških kaznenih djela	43,48%	10
Žrtve seksualnog nasilja	52,17%	12
Žrtve nasilja u obitelji	56,52%	13
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	13,04%	3
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	13,04%	3
Žrtve terorizma	13,04%	3
Žrtve prisilnog sklapanja braka	8,70%	2
Djeca žrtve	47,83%	11
Ostali (navedite)	17,39%	4
	Odgovorilo	23

Ostali: posebno ranjive žrtve, žrtve seksualnog nasilja, žrtve nasilja u obitelji, žrtve koje imaju boravište u inozemstvu, maloljetne žrtve ili za bolesne

Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve		
Sve vrste žrtava	61,54%	8
Žrtve teških kaznenih djela	15,38%	2
Žrtve seksualnog nasilja	7,69%	1
Žrtve nasilja u obitelji	30,77%	4
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	7,69%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	7,69%	1
Žrtve terorizma	7,69%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	7,69%	1
Djeca žrtve	7,69%	1
Ostali (navedite)	7,69%	1
	Odgovorilo	13

Ostali: u slučaju potrebe zaštite - zakon o zaštiti svjedoka

Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve		
Sve vrste žrtava	58,33%	7
Žrtve teških kaznenih djela	16,67%	2
Žrtve seksualnog nasilja	8,33%	1
Žrtve nasilja u obitelji	25,00%	3
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	8,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	8,33%	1
Žrtve terorizma	8,33%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	8,33%	1
Djeca žrtve	8,33%	1
Ostali (navedite)	16,67%	2
	Odgovorilo	12

Ostali: u slučaju potrebe zaštite - zakon o zaštiti svjedoka

Anonimno ispitivanje		
Sve vrste žrtava	77,78%	7
Žrtve teških kaznenih djela	33,33%	3
Žrtve seksualnog nasilja	11,11%	1
Žrtve nasilja u obitelji	11,11%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	11,11%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	11,11%	1
Žrtve terorizma	11,11%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	11,11%	1
Djeca žrtve	11,11%	1
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	9

Zabrana kontaktiranja za počinitelja		
Sve vrste žrtava	31,82%	7
Žrtve teških kaznenih djela	54,55%	12
Žrtve seksualnog nasilja	36,36%	8
Žrtve nasilja u obitelji	54,55%	12
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	13,64%	3
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	22,73%	5
Žrtve terorizma	13,64%	3
Žrtve prisilnog sklapanja braka	13,64%	3
Djeca žrtve	18,18%	4
Ostali (navedite)	4,55%	1
	Odgovorilo	22

Ostali: ova mjera je moguća samo u odnosu na zatvorsku kaznu primjenjivu na određeno kazneno djelo, stoga ne ovisi o kvaliteti žrtve, već o kaznenom okviru.

Zabrana pristupa na područje počinitelja		
Sve vrste žrtava	31,82%	7
Žrtve teških kaznenih djela	40,91%	9
Žrtve seksualnog nasilja	27,27%	6
Žrtve nasilja u obitelji	54,55%	12
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	13,64%	3
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	22,73%	5
Žrtve terorizma	13,64%	3
Žrtve prisilnog sklapanja braka	13,64%	3
Djeca žrtve	13,64%	3
Ostali (navedite)	4,55%	1
	Odgovorilo	22

Ostali: ova mjera je moguća samo u odnosu na zatvorsku kaznu primjenjivu na određeno kazneno djelo, stoga ne ovisi o kvaliteti žrtve, već o kaznenom okviru.

Zabrana pristupa na određene lokacije		
Sve vrste žrtava	35,00%	7
Žrtve teških kaznenih djela	45,00%	9
Žrtve seksualnog nasilja	35,00%	7
Žrtve nasilja u obitelji	45,00%	9
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	15,00%	3
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	25,00%	5
Žrtve terorizma	15,00%	3
Žrtve prisilnog sklapanja braka	15,00%	3
Djeca žrtve	20,00%	4
Ostali (navedite)	5,00%	1
	Odgovorilo	20

Ostali: ova mjera je moguća samo u odnosu na zatvorsku kaznu primjenjivu na određeno kazneno djelo, stoga ne ovisi o kvaliteti žrtve, već o kaznenom okviru.

Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	11,11%	2
Žrtve seksualnog nasilja	11,11%	2
Žrtve nasilja u obitelji	100,00%	18
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	27,78%	5
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	5,56%	1
Žrtve terorizma	5,56%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	5,56%	1
Djeca žrtve	5,56%	1
Ostali (navedite)	27,78%	5
	Odgovorilo	18

Ostali: žrtve uhođenja (4) i Zakon br. 112/2009

Policijska zaštita		
Sve vrste žrtava	50,00%	10
Žrtve teških kaznenih djela	35,00%	7
Žrtve seksualnog nasilja	20,00%	4
Žrtve nasilja u obitelji	40,00%	8
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	15,00%	3
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	15,00%	3
Žrtve terorizma	15,00%	3
Žrtve prisilnog sklapanja braka	5,00%	1
Djeca žrtve	15,00%	3
Ostali (navedite)	5,00%	1
	Odgovorilo	20

Ostali: u slučaju potrebe zaštite - zakon o zaštiti svjedoka

Osigurano prebivalište		
Sve vrste žrtava	33,33%	5
Žrtve teških kaznenih djela	46,67%	7
Žrtve seksualnog nasilja	20,00%	3
Žrtve nasilja u obitelji	46,67%	7
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	13,33%	2
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	13,33%	2
Žrtve terorizma	20,00%	3
Žrtve prisilnog sklapanja braka	6,67%	1
Djeca žrtve	20,00%	3
Ostali (navedite)	6,67%	1
	Odgovorilo	15

Ostali: u slučaju potrebe zaštite - zakon o zaštiti svjedoka

Novi identitet		
Sve vrste žrtava	30,00%	3
Žrtve teških kaznenih djela	40,00%	4
Žrtve seksualnog nasilja	10,00%	1
Žrtve nasilja u obitelji	10,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	10,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	10,00%	1
Žrtve terorizma	30,00%	3
Žrtve prisilnog sklapanja braka	10,00%	1
Djeca žrtve	10,00%	1
Ostali (navedite)	30,00%	3
	Odgovorilo	10

Ostali: u slučaju potrebe zaštite - zakon o zaštiti svjedoka.

Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje		
Sve vrste žrtava	52,94%	9
Žrtve teških kaznenih djela	35,29%	6
Žrtve seksualnog nasilja	17,65%	3
Žrtve nasilja u obitelji	23,53%	4
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	5,88%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	11,76%	2
Žrtve terorizma	11,76%	2
Žrtve prisilnog sklapanja braka	5,88%	1
Djeca žrtve	11,76%	2
Ostali (navedite)	23,53%	4
	Odgovorilo	17

Ostali:

- što Zakon o kaznenom postupku određuje o mjerama provedbe
- što Zakon o kaznenom postupku određuje o primjeni zaštitnih mjera
- uvjeti određeni na temelju ZKP-a
- ova mjera je moguća samo u odnosu na zatvorsku kaznu primjenjivu na određeno kazneno djelo, stoga ne ovisi o kvaliteti žrtve, već o kaznenom okviru

HRVATSKA

Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima		
Sve vrste žrtava	75,00%	3
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	50,00%	2
Ostali (navedite)	25,00%	1
	Odgovorilo	4

Ostali: za žrtve za koje su određene posebne mjere zaštite.

Nalozi za mjere zaštite		
Sve vrste žrtava	83,33%	5
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	16,67%	1
Žrtve nasilja u obitelji	16,67%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	16,67%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	16,67%	1
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	16,67%	1
Ostali (navedite)	16,67%	1
	Odgovorilo	6

Ostali: primjenjuju se protiv optuženika u bilo kojem kaznenom djelu, odnosno u slučaju bilo kakve žrtve

Mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	100,00%	6
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	6

Predostrožna mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	100,00%	4
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	4

Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Anonimno ispitivanje		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Zabrana kontaktiranja za počinitelja		
Sve vrste žrtava	100,00%	5
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	20,00%	1
Žrtve nasilja u obitelji	20,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	20,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	20,00%	1
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	5

Zabrana pristupa na područje počinitelja		
Sve vrste žrtava	60,00%	3
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	20,00%	1
Žrtve nasilja u obitelji	40,00%	2
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	20,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	20,00%	1
	Odgovorilo	5

Ostali: u pogledu kaznenih djela protiv osobe s kojom optuženik živi u zajedničkom kućanstvu, zabrana pristupa neovisno o predmetnom kaznenom djelu.

Zabrana pristupa na određene lokacije		
Sve vrste žrtava	100,00%	6
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	6

Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi		
Sve vrste žrtava	100,00%	2
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	50,00%	1
	Odgovorilo	2

Ostali: Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja za žrtve i članove obitelji. Pravna, emocionalna, psihološka i druga podrška

Policijska zaštita		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	100,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	100,00%	1
Žrtve terorizma	100,00%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Osigurano prebivalište		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Novi identitet		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	100,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	100,00%	1
Žrtve terorizma	100,00%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje		
Sve vrste žrtava	100,00%	2
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	2

U većini ispitivanja 9, 8 ili 5 ispitanika je preskočilo ovo pitanje

BASKIJA

Sigurne kuće		
Sve vrste žrtava	50,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	50,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	50,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	50,00%	1
Ostali (navedite)	50,00%	1
	Odgovorilo	2

3 osobe su preskočile pitanje

Ostali: na temelju procjene opasnosti u pogledu žrtve

Psihološka pomoć		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
Odgovorilo		1

Ostali: žrtve prema nužnosti (izvanredno stanje). 4 ispitanika su preskočila pitanje

Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima		
Sve vrste žrtava	66,67%	2
Žrtve teških kaznenih djela	33,33%	1
Žrtve seksualnog nasilja	33,33%	1
Žrtve nasilja u obitelji	33,33%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	33,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	33,33%	1
Žrtve terorizma	33,33%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	33,33%	1
Ostali (navedite)	33,33%	1
Odgovorilo		3

Ostali: uvijek i posebno kod ranjivih ljudi, prema definiciji Brasilijske konvencije (Samit u Braziliji 4. 3. 2008.). 2 preskočilo pitanje

Nalozi za mjere zaštite		
Sve vrste žrtava	50,00%	2
Žrtve teških kaznenih djela	25,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	25,00%	1
Žrtve nasilja u obitelji	25,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	50,00%	2
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	25,00%	1
Žrtve terorizma	25,00%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	25,00%	1
Ostali (navedite)	25,00%	1
Odgovorilo		4

Ostali: terminologija se uobičajeno upotrebljava samo za slučajeve iz članka 544. Zakona o kaznenom postupku u pogledu osoba iz članaka 172. i 173. Kaznenog zakona. Samo je jedan ispitanik preskočio pitanje.

Mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	75,00%	3
Žrtve teških kaznenih djela	25,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
Odgovorilo		4

Samo 1 osoba je preskočila pitanje.

Predostrožna mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	66,67%	2
Žrtve teških kaznenih djela	33,33%	1
Žrtve seksualnog nasilja	33,33%	1
Žrtve nasilja u obitelji	33,33%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	33,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	33,33%	1
Žrtve terorizma	33,33%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	33,33%	1
Ostali (navedite)	0,00%	0
Odgovorilo		3

2 osobe su preskočile pitanje

Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)		
Sve vrste žrtava	60,00%	3
Žrtve teških kaznenih djela	20,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	40,00%	2
Žrtve nasilja u obitelji	20,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	20,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	20,00%	1
Žrtve terorizma	20,00%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	40,00%	2
Ostali (navedite)	40,00%	2
Odgovorilo		5

Ostali: - ovisi i o drugim žrtvama okolnosti

- kad se ne smatra razumnim ponovno svjedočiti na sudu ili ako izjava nije ostvariva

Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	3
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	33,33%	1
	Odgovorilo	3

Ostali: na temelju procjene opasnosti

Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	2
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	50,00%	1
	Odgovorilo	2

Ostali: na temelju procjene opasnosti

Anonimno ispitivanje		
Sve vrste žrtava	66,67%	2
Žrtve teških kaznenih djela	33,33%	1
Žrtve seksualnog nasilja	33,33%	1
Žrtve nasilja u obitelji	33,33%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	33,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	33,33%	1
Žrtve terorizma	33,33%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	33,33%	1
Ostali (navedite)	33,33%	1
	Odgovorilo	3

Ostali: na temelju ozbiljnosti činjenica i oduzimanja od pravosuđa koje javnost može prouzročiti

Zabrana kontaktiranja za počinitelja		
Sve vrste žrtava	66,67%	2
Žrtve teških kaznenih djela	33,33%	1
Žrtve seksualnog nasilja	33,33%	1
Žrtve nasilja u obitelji	33,33%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	33,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	33,33%	1
Žrtve terorizma	33,33%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	33,33%	1
Ostali (navedite)	33,33%	1
	Odgovorilo	3

Ostalo: *Idem*

Zabrana pristupa na područje počinitelja		
Sve vrste žrtava	66,67%	2
Žrtve teških kaznenih djela	33,33%	1
Žrtve seksualnog nasilja	33,33%	1
Žrtve nasilja u obitelji	33,33%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	33,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	33,33%	1
Žrtve terorizma	33,33%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	33,33%	1
Ostali (navedite)	33,33%	1
	Odgovorilo	3

Zabrana pristupa na određene lokacije		
Sve vrste žrtava	100,00%	2
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	50,00%	1
	Odgovorilo	2

Ostalo: *Idem*

Dodjela telefona za hitne pozive žrtvi		
Sve vrste žrtava	66,67%	2
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	33,33%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	33,33%	1
	Odgovorilo	3

Ostalo: *Idem*

Policijska zaštita		
Sve vrste žrtava	100,00%	2
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	2

3 osobe su preskočile pitanje.

Osigurano prebivalište		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

4 osobe su preskočile pitanje

Novi identitet		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

4 osobe su preskočile pitanje

Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje		
Sve vrste žrtava	100,00%	2
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	2

3 osobe su preskočile pitanje

IRSKA

Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	85,71%	6
Žrtve nasilja u obitelji	28,57%	2
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	85,71%	6
Ostali (navedite)	14,29%	1
	Odgovorilo	7

Ostali: žrtve koje su identificirane kao osobe koje zahtijevaju posebne mjere, kako je utvrđeno u zakonu iz 2017.

Nalozi za mjere zaštite		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	100,00%	2
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	2

8 osoba je preskočilo pitanje

Mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	50,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	50,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	2

8 osoba je preskočilo pitanje.

Predostrožna mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	100,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

9 osoba je preskočilo pitanje

Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)		
Sve vrste žrtava	50,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	100,00%	2
Žrtve nasilja u obitelji	50,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	50,00%	1
Ostali (navedite)	50,00%	1
	Odgovorilo	2

Ostali: Zaštita se primjenjuje posebno na određena kaznena djela, ali može se primijeniti i u drugim slučajevima u kojima to zahtijeva posebna ranjivost žrtve. Državni odvjetnik obraća se sudu, a sud dodjeljuje posebne mjere ako je to „u interesu pravosuđa”. Osmero ispitanika preskočilo je to pitanje.

Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve		
Sve vrste žrtava	33,33%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	66,67%	2
Žrtve nasilja u obitelji	66,67%	2
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	66,67%	2
Ostali (navedite)	33,33%	1
	Odgovorilo	3

Ostali: žrtve trgovine ljudima i određena kaznena djela vezana za dječju pornografiju. 7 ih je preskočilo ovo pitanje.

Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	100,00%	3
Žrtve nasilja u obitelji	66,67%	2
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	100,00%	3
Ostali (navedite)	33,33%	1
	Odgovorilo	3

Ostali: Human žrtve trgovine ljudima i određena kaznena djela vezana za dječju pornografiju. 7 ih je preskočilo ovo pitanje.

Anonimno ispitivanje		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

9 osoba je preskočilo pitanje

Zabrana kontaktiranja za počinitelja		
Sve vrste žrtava		
Žrtve teških kaznenih djela		
Žrtve seksualnog nasilja		
Žrtve nasilja u obitelji		
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja		
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva		
Žrtve terorizma		
Žrtve prisilnog sklapanja braka		
Djeca žrtve		
Ostali (navedite)	33,33%	2
	Odgovorilo	2

Ostali: Zabrane kontaktiranja počinitelja mogu se primijeniti u uvjetima jamčevine u svim vrstama kaznenih djela. Zabranu kontaktiranja također može odrediti sudac saslušanja u slučaju s navodnim kaznenim uznemiravanjem.

Zabrana kontaktiranja počinitelja općenito je uvjet jamčevine za kaznena djela koja uključuju žrtvu.

Zaštita na temelju naloga za zabranu prilaska ili naloga za prisilno iseljenje		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	50,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	50,00%	1
	Odgovorilo	2

Jedna od mogućnosti nije spomenuta jer su ju ispitanici preskočili.

NJEMAČKA

Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	100,00%	1
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

Ostali: Ispitivanje svjedoka može se snimiti na audio-vizualnom mediju. Ispitivanje se, nakon ocjenjivanja relevantnih okolnosti, snima i provodi kao sudsko ispitivanje u sljedećim uvjetima:

1. na taj se način mogu bolje štititi interesi za koje je potrebna zaštita osoba mlađih od 18 godina kao i osoba koje su kao djeca ili mladež povrijeđene kao posljedica jednog od kaznenih djela navedenih u odjeljku 255a pododjeljku (2); ili
2. postoji zabrinutost da svjedoka neće biti moguće ispitati tijekom glavnog saslušanja te je snimka potrebna kako bi se utvrdila istina.

Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Polijska zaštita		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Osigurano prebivalište		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Novi identitet		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

MAĐARSKA

Povlastica ne otkrivanja identiteta žrtve u medijima		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Nalozi za mjere zaštite		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Mjera o zabrani prilaska		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Zapis izjave za kasniju upotrebu (prije suđenja)		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

Ostali: Žrtve za koje je potrebna individualna procjena.

Anonimnost prijave u vezi s adresom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Anonimnost prijave u vezi s identitetom žrtve		
Sve vrste žrtava	100,00%	1
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Anonimno ispitivanje		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

Ostali: žrtve za koje je potrebna individualna procjena

Zabrana kontaktiranja za počinitelja		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

Ostali: žrtve za koje je potrebna individualna procjena

Zabrana pristupa na određene lokacije		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

Ostali: žrtve za koje je potrebna individualna procjena

Policijska zaštita		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

Ostali: žrtve za koje je potrebna individualna procjena

Osigurano prebivalište		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	0,00%	0
Žrtve seksualnog nasilja	0,00%	0
Žrtve nasilja u obitelji	0,00%	0
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	0,00%	0
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	0,00%	0
Žrtve terorizma	0,00%	0
Žrtve prisilnog sklapanja braka	0,00%	0
Djeca žrtve	0,00%	0
Ostali (navedite)	100,00%	1
	Odgovorilo	1

Ostali: žrtve za koje je potrebna individualna procjena

ŠVEDSKA

Zabrana kontaktiranja za počinitelja		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	100,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	100,00%	1
Žrtve nasilja u obitelji	100,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	100,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	100,00%	1
Žrtve terorizma	100,00%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	100,00%	1
Djeca žrtve	100,00%	1
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Zabrana pristupa na područje počinitelja		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	100,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	100,00%	1
Žrtve nasilja u obitelji	100,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	100,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	100,00%	1
Žrtve terorizma	100,00%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	100,00%	1
Djeca žrtve	100,00%	1
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

Zabrana pristupa na određene lokacije		
Sve vrste žrtava	0,00%	0
Žrtve teških kaznenih djela	100,00%	1
Žrtve seksualnog nasilja	100,00%	1
Žrtve nasilja u obitelji	100,00%	1
Žrtve rodno uvjetovanog nasilja	100,00%	1
Žrtve ubojstva/pokušaja ubojstva	100,00%	1
Žrtve terorizma	100,00%	1
Žrtve prisilnog sklapanja braka	100,00%	1
Djeca žrtve	100,00%	1
Ostali (navedite)	0,00%	0
	Odgovorilo	1

e. *Postoje automatski oblici zaštite*

Većina ispitanika iz Portugala (22), Hrvatske (6) i Irske (6) dala je negativan odgovor na to pitanje.

Samo je jedan ispitanik iz Portugala odgovorio potvrdno (u vezi s mjerama za žrtve nasilja u bliskim odnosima). Razmatranjem je došlo do zaključka da to pravo nije automatsko, nego da ovisi o prethodnoj osobnoj procjeni, pravu svih žrtava.

U Irskoj je četvero ispitanika odgovorila potvrdno: za žrtve kaznenih djela spolnog nasilja i djecu žrtve (4); za žrtve kaznenih djela nasilja u bliskim odnosima (3) i za žrtve ozbiljnih zločina (2).

U Hrvatskoj je četvero ispitanika odgovorilo potvrdno (u vezi s mjerama za sve vrste žrtava), a jedan od ispitanika naveo je da se te mjere provode za organizirani kriminal, ratne zločine

Svi ispitanici iz Baskije odgovorili su potvrdno: troje ispitanika za sve vrste žrtava i dvoje samo za određene žrtve. To dvije odabralo je sve opcije dostupne u sljedećem pitanju, osim prisilnog braka koji je odabrao samo jedan ispitanik.

Ispitanici iz Njemačke, Malte i Švedske dali su negativan odgovor na to pitanje. Jedan od mađarskih ispitanika (drugi je preskočio to pitanje) odgovorio je potvrdno, objašnjavajući da su ti automatski oblici zaštite namijenjeni „žrtvama mlađima od 18 godina, žrtvama s invaliditetom i žrtvama kaznenih djela spolnog nasilja“.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„Procjenu treba provesti Irska garda“ i „Ured DPP nema ulogu u istrazi kaznenog djela“

f. *Postoji obveza provedbe pojedinačne procjene žrtve*

Većina ispitanika iz Portugala, Irske, Baskije i Hrvatske na to je pitanje odgovorila potvrdno.

U Portugalu je većina ispitanika odgovorila da se ta obveza primjenjuje samo na određene vrste kaznenih djela (10), dok ih je sedmero odgovorilo da se ta obveza uvijek primjenjuje.

U Portugalu su ispitanici utvrdili određene vrste žrtava: žrtve nasilja u bliskim odnosima (7), žrtve spolnog nasilja i djecu žrtve (4), žrtve rodno uvjetovanih kaznenih djela, ozbiljnih kaznenih djela i posebno ranjive žrtve (3), žrtve kaznenih djela ubojstva / pokušaja ubojstva i terorizma (2) te žrtve kaznenih djela prisilnog braka (1).

Većina ispitanika iz Irske (7), Baskije (3) i Hrvatske (7) odgovorila je da se ta obveza uvijek primjenjuje, za sve vrste žrtava.

U Hrvatskoj je dvoje ispitanika konkretno navelo žrtve na koje se to primjenjuje: žrtve ozbiljnih kaznenih djela (1), žrtve spolnog nasilja (1), žrtve kaznenih djela nasilja u bliskim odnosima (1), žrtve rodno uvjetovanih kaznenih djela (1), žrtve terorizma (1) i djecu žrtve (1).

U Irskoj je dvoje ispitanika konkretno navelo žrtve: žrtve ozbiljnih kaznenih djela (1), djecu žrtve i osobe za koje je utvrđeno da su ranjive (1).

U Baskiji je dvoje ispitanika konkretno navelo žrtve tako što je odabralo sve dostupne opcije osim žrtava prisilnog braka koju je odabrao samo jedan ispitanik.

Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio pitanje) te malteški i švedski ispitanici odgovorili su potvrdno. Mađarski ispitanik odgovorio je da se ta obveza primjenjuje samo za određene vrste žrtava („žrtve mlađe od 18 godina, žrtve s invaliditetom i žrtve kaznenih djela spolnog nasilja automatski se mogu smatrati žrtvama kojima je potrebna pojedinačna procjena. U slučaju ostalih vrsta žrtava taj se status temelji na odluci suca, državnog odvjetnika ili istražnog tijela”), dok su malteški i švedski ispitanici odgovorili da se ta obveza uvijek primjenjuje na sve žrtve. Mađarski ispitanik odgovorio je da se ta obveza primjenjuje samo u određenim slučajevima, dok je njemački ispitanik odgovorio negativno.

g. Državni odvjetnici provode pojedinačnu procjenu

U Baskiji je jedan ispitanik odgovorio potvrdno, dok je drugi dao negativan odgovor. U Portugalu većina je ispitanika (7) na to pitanje odgovorila potvrdno. U Irskoj je dvoje ispitanika dalo negativan odgovor, a osmero ih je preskočilo to pitanje. Navedeno je da tu pojedinačnu procjenu u Irskoj provodi policija. U Hrvatskoj je dvoje ispitanika dalo potvrdan odgovor, a osmero ih je preskočilo to pitanje.

Ispitanici iz Njemačke, Malte i Švedske preskočili su to pitanje. Jedan od dvojice ispitanika iz Mađarske odgovorio je potvrdno, a drugi je preskočio to pitanje.

h. Kada se provodi pojedinačna procjena

U Portugalu je većina ispitanika odabrala opciju „Što je prije moguće” (6), dok ih je petero odabralo opciju „Tijekom faze istrage”, dvoje ih je odgovorilo da bi procjena trebala biti postupna, a jedan je odgovorio da bi procjene uvijek trebalo preispitati.

U Hrvatskoj je većina ispitanika također odabrala opciju „Što je prije moguće” (5), dok ih je troje odabralo tvrdnju da se pojedinačna procjena provodi „U svim fazama postupka”, a samo je jedan odabrao opciju „Tijekom faze istrage”.

U Irskoj je troje ispitanika odabralo opciju „Što je prije moguće“, troje je odabralo opciju „Tijekom faze istrage“, dok je samo jedan odabrao opciju „Ovisno o vrsti kaznenog djela“.

U Baskiji je dvoje ispitanika odabralo opciju „Tijekom faze istrage“, a jedan je odabrao opciju „Ovisno o vrsti kaznenog djela“.

Ispitanici iz Malte, Švedske i jedan ispitanik iz Mađarske odabrali su opciju „Što je prije moguće“, a ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Baskije:

„U načelu bi se uvijek trebalo provoditi, a osobito u slučajevima rodno uvjetovanog nasilja, uključujući nad sinovima i kćerima, te kad se radi o osobama u osjetljivim situacijama“

i. Gdje se provodi pojedinačna procjena?

U Portugalu je većina ispitanika odabrala opciju „Gdjegod je to moguće“ (9), petero ih je odabralo opciju „Uvijek kad je žrtva dijete, u posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“, četvero ih je odabralo opciju „U posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“ i jedan je ispitanik odgovorio „U prostoriji u kojoj možete imati zajamčeno barem minimalnu udobnost, sigurnost i povjerljivost“.

U Irskoj je većina ispitanika također odabrala opciju „Gdjegod je to moguće“ (5), dvoje ih je odabralo opciju „Uvijek kad je žrtva dijete, u posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“, a dvoje ih je odgovorilo da taj postupak provodi policija.

U Baskiji je četvero ispitanika odabralo opciju „Uvijek kad je žrtva dijete, u posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“, a dvoje opciju „U posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“.

U Hrvatskoj je troje ispitanika odabralo opciju „U posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“, dvoje ih je odabralo opciju „Uvijek kad je žrtva dijete, u posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“ i jedan opciju „Gdjegod je to moguće“.

Ostali odgovori ispitanika iz Hrvatske bili su: „U policijskoj postaji, zatim u uredu državnog odvjetnika i na sudu“; „U kontaktu sa žrtvom (policijska postaja, ured državnog odvjetnika, sud), procjena se može provesti i u odsustvu žrtve“; „Državni odvjetnik tijekom prvog kontakta sa žrtvom“; „Pri ispitivanju žrtve s glavnim državnim odvjetnikom i kad se ispituje žrtva“.

Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio pitanje) odabrao je opciju „U posebnoj prostoriji, pripremljenoj posebno za primanje žrtava“. Malteški i švedski ispitanici odabrali su opciju „kadgod je to moguće“. Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

j. Pri provedbi pojedinačne procjene državni odvjetnik u potpunosti razumije njezinu svrhu, odnosno da se procjenom nastoje ocijeniti posebne potrebe zaštite ili posebne mjere

Većina ispitanika iz Portugala (14 naprama 1) i Irske (6 naprama 1) dala je potvrđan odgovor na to pitanje.

Svi ispitanici iz Hrvatske odgovorili su potvrđno (9).

Na temelju odgovora ispitanika iz Baskije nije bilo moguće utvrditi tendenciju jer su dva ispitanika odgovorila potvrđno, a dva su odgovorila negativno. Jedan ispitanik odgovorio je da službe za potporu žrtvama također mogu izraditi tu procjenu.

Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio pitanje) te malteški ispitanik odgovorili su potvrđno. Švedski ispitanik dao je negativan odgovor na to pitanje jer je „policija ta koja provodi pojedinačnu procjenu“. Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

U Irskoj je važno pojasniti da unatoč činjenici da državni odvjetnik razumije svrhu pojedinačne procjene, policija je ta koja je provodi na temelju odjeljka 15. Zakona o kaznenom pravosuđu (žrtvama kaznenih djela) iz 2017.

Razmatranja ispitanika iz Hrvatske:

„Utvrđuje se u suradnji s tijelima za potporu žrtvama i institucijama u skladu s osobnim karakteristikama žrtve“

k. Kako se pružaju te informacije?

U Portugalu se te informacije pružaju uglavnom na usmeno (12), na temelju dokumenata (9) i zakonski valjanom preslikom (2).

U Hrvatskoj se te informacije također pružaju uglavnom na usmeno (9), na temelju dokumenata (3) i zakonski valjanom preslikom (2).

U Irskoj se informacije pružaju uglavnom na temelju dokumenata (4), usmeno (3) i zakonski valjanom preslikom (1).

U Baskiji se te informacije pružaju uglavnom na temelju dokumenata (2) i zakonski valjanom preslikom (1).

Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio pitanje) odabrao je opciju „Na temelju dokumenata“. Malteški ispitanik odabrao je opcije „Na temelju dokumenata“ i „Usmeno“..

Ispitanici iz Njemačke i Švedske preskočili su to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„Zakonodavstvom se od policije zahtijeva provođenje u fazi istrage, a o rezultatima procjene državnog odvjetnika obavješćuje se na temelju dokumenata“ i drugi odgovor „Letak s informacijama dostupan je na internetskim stranicama policije“.

I. *Pojedinačnom procjenom uzima se u obzir:*

IRSKA	
Mjere	Uzorak 7
Osobne karakteristike žrtve (spol, dob i dr.)	6
Vrta odnosa između žrtve i počinitelja	6
Vrsta ili priroda zločina	6
Vrsta žrtava kriminala, posebno kad su u pitanju žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovine ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u intimnim odnosima, seksualnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invaliditetom	6
Okolnosti u kojima je zločin počinjen	6
Činjenica da je zločin počinjen s motivom pristranosti ili diskriminatornim motivom koji bi mogao biti povezan s osobnim karakteristikama žrtve	5
Želje žrtava	5

PORTUGAL	
Mjere	Uzorak 15
Osobne karakteristike žrtve (spol, dob i dr.)	13
Vrta odnosa između žrtve i počinitelja	11
Vrsta ili priroda zločina	12
Vrsta žrtava kriminala, posebno kad su u pitanju žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovine ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u intimnim odnosima, seksualnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invaliditetom	11
Okolnosti u kojima je zločin počinjen	10
Činjenica da je zločin počinjen s motivom pristranosti ili diskriminatornim motivom koji bi mogao biti povezan s osobnim karakteristikama žrtve	9
Želje žrtava	9

BASKIJA	
Mjere	Uzorak 4
Osobne karakteristike žrtve (spol, dob i dr.)	4
Vrta odnosa između žrtve i počinitelja	4
Vrsta ili priroda zločina	4
Vrsta žrtava kriminala, posebno kad su u pitanju žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovine ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u intimnim odnosima, seksualnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invaliditetom	4
Okolnosti u kojima je zločin počinjen	3
Činjenica da je zločin počinjen s motivom pristranosti ili diskriminatornim motivom koji bi mogao biti povezan s osobnim karakteristikama žrtve	4
Želje žrtava	2

HRVATSKA	
Mjere	Uzorak 9
Osobne karakteristike žrtve (spol, dob i dr.)	7
Vrta odnosa između žrtve i počinitelja	7
Vrsta ili priroda zločina	7
Vrsta žrtava kriminala, posebno kad su u pitanju žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovine ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u intimnim odnosima, seksualnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invaliditetom	5
Okolnosti u kojima je zločin počinjen	7
Činjenica da je zločin počinjen s motivom pristranosti ili diskriminatornim motivom koji bi mogao biti povezan s osobnim karakteristikama žrtve	5
Želje žrtava	6

MAĐARSKA	
Mjere	Uzorak 1 (drugi ispitanik je preskočio ovo pitanje)
Osobne karakteristike žrtve (spol, dob i dr.)	1
Vrta odnosa između žrtve i počinitelja	1
Vrsta ili priroda zločina	1
Vrsta žrtava kriminala, posebno kad su u pitanju žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovine ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u intimnim odnosima, seksualnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invaliditetom	1
Okolnosti u kojima je zločin počinjen	1
Činjenica da je zločin počinjen s motivom pristranosti ili diskriminatornim motivom koji bi mogao biti povezan s osobnim karakteristikama žrtve	1
Želje žrtava	1

MALTA	
Mjere	Uzorak 1
Osobne karakteristike žrtve (spol, dob i dr.)	1
Vrta odnosa između žrtve i počinitelja	1
Vrsta ili priroda zločina	1
Vrsta žrtava kriminala, posebno kad su u pitanju žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovine ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u intimnim odnosima, seksualnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invaliditetom	1
Okolnosti u kojima je zločin počinjen	1
Činjenica da je zločin počinjen s motivom pristranosti ili diskriminatornim motivom koji bi mogao biti povezan s osobnim karakteristikama žrtve	1
Želje žrtava	1

ŠVEDSKA	
Mjere	Uzorak 1
Osobne karakteristike žrtve (spol, dob i dr.)	1
Vrta odnosa između žrtve i počinitelja	1
Vrsta ili priroda zločina	1
Vrsta žrtava kriminala, posebno kad su u pitanju žrtve terorizma, organiziranog kriminala, trgovine ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u intimnim odnosima, seksualnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invaliditetom	1
Okolnosti u kojima je zločin počinjen	1
Činjenica da je zločin počinjen s motivom pristranosti ili diskriminatornim motivom koji bi mogao biti povezan s osobnim karakteristikama žrtve	0
Želje žrtava	0

NJEMAČKA
Ispitanik iz Njemačke je preskočio ovo pitanje.

m. Postoji obrazac s pitanjima koji prethodi pojedinačnoj procjeni i uloga državnog odvjetnika

Većina ispitanika iz Portugala (12) i Hrvatske (6) dala je negativan odgovor na to pitanje.

Većina ispitanika iz Irske (4) i Baskije (3) potvrdno je odgovorila na to pitanje. U Irskoj su uredi državnog odvjetnika imali ulogu u izradi obrasca jer se policija s njima savjetovala tijekom postupka njegove izrade.

U Baskiji samo policija ima obrazac koji je namijenjen žrtvama rodno uvjetovanog nasilja. Ostale institucije primjenjuju vlastite tehnike. Ispitanici su odgovorili da i

uredi državnih odvjetnika imaju ulogu u izradi obrasca. Obrazac su izradili stručnjaci sa Sveučilišta i sastavljen je u sklopu međuinstitucionalnih protokola.

U Portugalu su 3 ispitanika odgovorila potvrdno i većina je navela da uredi državnog odvjetnika imaju ulogu u izradi obrasca jer su sudjelovali u izradi dokumenta za informiranje žrtava te u izradi obrazaca za pojedinačnu procjenu, kako bi razumjeli posebne potrebe te osobe, uzimajući u obzir psihološke karakteristike i socijalno iskustvo, kao i podršku obitelji i društva.

Iz Hrvatske su tri ispitanika odgovorila potvrdno na to pitanje, navodeći da se obrazac ne razlikuje ovisno o vrsti kaznenog djela ili žrtve.⁴⁰ Jedan od ispitanika uočio je sljedeće: „Smatram da je obrazac isti za sve vrste kaznenih djela”.

Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio pitanje) te malteški ispitanik odgovorili su negativno. Švedski ispitanik odgovorio je potvrdno, ali uredi državnog odvjetnika nemaju nikakvu ulogu u izradi obrasca i to se smatra „odgovornošću policije”. Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

n. Državni odvjetnik ažurira/ponavlja pojedinačnu procjenu tijekom kaznenog postupka

Većina ispitanika iz Portugala, Baskije, Hrvatske i Irske na to je pitanje odgovorila potvrdno. U Irskoj policija može ažurirati pojedinačnu procjenu na zahtjev državnih odvjetnika tijekom kaznenog postupka.

Većina ispitanika odgovorila je da se taj postupak može ponavljati „koliko god puta je potrebno”: 15 u Portugalu, 3 u Irskoj te u Baskiji i Hrvatskoj 6 puta.

Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio pitanje) te malteški i švedski ispitanici odgovorili su potvrdno. Međutim, švedski je ispitanik dodao sljedeće: „Ali policija je odgovorna za provedbu procjene”. Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Hrvatske:

U Hrvatskoj procjenu prvo provodi policija, zatim državni odvjetnik i potom sud, a svatko može uvijek provesti procjenu, tj. mora, ako je došlo do bilo kojih promjena.

o. Nakon pojedinačne procjene žrtve se potiče da se obrate tijelima ako se njihove okolnosti promijene

U Irskoj, Portugalu i Hrvatskoj većina ispitanika na to je pitanje odgovorila potvrdno. Na temelju odgovora ispitanika iz Baskije nije bilo moguće utvrditi tendenciju jer su dva ispitanika odgovorila potvrdno, a dva su odgovorila negativno.

40- Upitnik koji je bio podijeljen u Hrvatskoj nije sadržavao pitanje o ulozi državnog odvjetnika u izradi obrasca, ali sadržavao je pitanje o različitim obrascima prema vrsti kaznenog djela.

U Portugalu do poticanja dolazi na sljedeće načine:

- U Portugalu do poticanja dolazi na sljedeće načine:
- dostavljanjem policijskih kontakata, ohrabivanjem dodataka;
- kako je najpraktičnije (telefonom, osobno, pisanim putem itd.);
- osobnim kontaktom s policijom ili državnim odvjetnikom;
- obaviješteni su da moraju obavijestiti o slijedu tih promjena i navesti od čega se sastoji;
- potiče se dodavanje novih informacija pri pojavi svake nove okolnosti;
- informacije;
- načinima koje žrtva ima na raspolaganju;
- osiguravanjem žrtvi izravnog kontakta s tijelima (linije za hitne slučajeve, policijska straža itd.);
- telefonski ili osobno;
- putem policije ili socijalne linije za hitne slučajeve. Ili, ako nije hitan slučaj, putem postupka;
- Ili usmenim informacijama ili kroz dokumente/zapisnike.

U Irskoj do poticanja dolazi na sljedeće načine:

- Irska garda (policija) i DPP moraju nastaviti nadzirati situaciju do početka suđenja;
- putem službenika za odnose s policijom;
- kontaktiranjem policijskog istražnog službenika;
- - „Za to je odgovorna Irska garda. Mogu reći da ako državni odvjetnik bude upoznat s time da su žrtvi potrebne posebne mjere, Irska garda o tome će biti obaviještena“.

Ispitanici iz Baskije odgovorili su sljedeće: „faza postupka u kojoj su zadovoljene konkretne potrebe; bit će na odgovarajući način objašnjeno kako postupiti, a ako se usmjerava iz službi za potporu žrtvama u evaluaciji će uključivati prethodno istraživanje resursa koji se mogu upotrijebiti, kako ne bi došlo do zabune“ i “U slučaju promjene okolnosti to možete obznaniti osobno ili dostavljanjem informacija na pravnu adresu“.

U Hrvatskoj do poticanja dolazi na sljedeće načine:

- upućivanjem u to;
- žrtve se obavješćuju da se obrate policiji, uredu državnog odvjetnika, sudu, odjelu za potporu žrtvama i svjedocima, ako za tim osjete potrebu;
- žrtva je upoznata s time da se može obratiti policiji ili uredu državnog odvjetnika u slučaju kršenja mjera predostrožnosti ili u slučaju pojave novih okolnosti;

- ako se žrtva obrati uredu državnog odvjetnika, bit će upućena odjelu za potporu žrtvama na sudu kako bi ostvarila svoja prava;
- usmenim ih se putem obavješćuje da se obrate tijelima ili da se tijela mogu obratiti njima;
- pojedinačnom procjenom potreba žrtve ujedno će se u najvećoj mogućoj mjeri procijeniti potrebe žrtve za dodatnom potporom i pomoći. Ovisno o rezultatu te procjene, tijelo koje provodi procjenu uputit će žrtvu u odgovarajuću instituciju i/ili organizaciju koja pruža vrstu potpore i/ili pomoći koja je žrtvi potrebna;
- vjerojatno usmenim putem ili obraćanjem Uredu za pomoć i potporu..

Malteški ispitanik također je odgovorio potvrdno na to pitanje („U slučaju novih okolnosti, žrtve se mogu obratiti tijelima“), kao i švedski ispitanik („Policija treba o tome odlučiti“). Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio to pitanje) dao je negativan odgovor na to pitanje. Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

p. Uredi državnog odvjetnika stalno prate pojedinačne procjene potreba, odnosno u tijeku kaznenog postupka

U Portugalu je većina ispitanika odgovorila potvrdno na ovo pitanje - ovisno o razini rizika, postoji pravna obveza za ponovnom procjenom unutar određenog razdoblja. Tri su ispitanika dala negativan odgovor. Jedan je to obrazložio tvrdnjom da državni odvjetnici nema ovlasti. Drugi je naveo da „ako ne postoji informacije o tome da je došlo do promjene u pogledu potreba, ne određuje se ponovna procjena“ i „za odabir odgovarajućih i najdjelotvornijih načina zaštite“.

U Irskoj i Hrvatskoj većina ispitanika na to je pitanje dala negativan odgovor. Jedan ispitanik iz Irske smatra da je tome razlog činjenica da državni odvjetnici nemaju ovlasti.

U Hrvatskoj je isto tako pet ispitanika navelo da državni odvjetnici nemaju ovlasti.

Na temelju odgovora ispitanika iz Baskije nije bilo moguće utvrditi tendenciju jer su dva ispitanika odgovorila potvrdno, a dva su odgovorila negativno. Samo je jedan ispitanik obrazložio svoj odgovor sljedećom tvrdnjom: „Ne provode svoju zahtjevnu obvezu.“

Jedan mađarski ispitanik (drugi je preskočio pitanje) i malteški ispitanik također su odgovorili potvrdno; švedski ispitanik dao je negativan odgovor („To je odgovornost policije“); a njemački je ispitanik preskočio to pitanje.

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„Ako potrebne postanu očite, razmotrit će se posebne mjere“, „Na temelju irskog zakona pojedinačna procjena žrtve odgovornost je policije. Ako državni odvjetnik postane upoznat s ranjivosti, o tome će se obavijestiti Irska garda

(policija)", „Ne postoji zahtjev za ažuriranjem procjena", „Policija će/treba provesti inicijalnu pojedinačnu procjenu, stoga je za pretpostaviti da se državni odvjetnik oslanja na policiju u provedbi i ažuriranju" i „Zakonodavstvom je predviđeno da je to odgovornost policije".

Razmatranja ispitanika iz Hrvatske:

Jedan je ispitanik odgovorio „Ako se postupak nastavi pred sudom tada se sud dalje brine za potrebe žrtve, ali ured državnog odvjetnika svakako prati bilo koje promjene, osobito, na primjer, ako se potvrde razlozi za predlaganje pritvora prije suđenja".

q. *Žrtva ima pravo odbiti sudjelovati u pojedinačnoj procjeni*

U Portugalu, Hrvatskoj, Irskoj i Baskiji većina je ispitanika na to pitanje potvrdno odgovorila, kao i ispitanici iz Malte, Švedske i jedan od mađarskih ispitanika. Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

r. *Državni odvjetnici imaju uspostavljene posebne procedure za rješavanje/ istragu slučajeva koji se odnose na djecu žrtve*

Na ovo pitanje većina ispitanika iz Portugala, Hrvatske, Irske i Baskije (i ispitanika iz Malte i Švedske te jedan mađarski ispitanik) odgovorila je potvrdno.

Ispitanik iz Njemačke preskočio je to pitanje.

The German respondent skipped this question.

Razmatranja ispitanika iz Hrvatske:

„Prigovor sucu istrage za dokazno ročište u kojem se ispituju djeca žrtve. U tim predmetima djeluju samo državni odvjetnici za mladež... i samo suci za mladež ... dakle, posebno imenovane osobe (i u policiji) te posebni zakon ... Zakon o sudovima za mladež"

Razmatranja ispitanika iz Irske:

„Postoje posebne statutarne odredbe i prava koji se primjenjuju na djecu i ne primjenjuju se na odrasle. Automatski su ranjiva i trebaju im zaštita te posebne potrebe"

Razmatranja ispitanika iz Baskije:

„U slučaju osoba u osjetljivim situacijama, pravo na odbijanje sudjelovanja žrtve može biti ograničeno"

s. Uloga državnih odvjetnika u primjeni zaštitnih mjera u predmetima koji se odnose na djecu žrtve

IRSKA	
	Uzorak 10
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	5
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	3
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	2
Ostalo (navedite)	6

Ostalo:

- ta pitanja treba rješavati Irska garda. Gdje je to moguće, primjenjuje se sve prethodno navedeno;
- to vodi policija;
- ne, policija ima ove obveze;
- iznošenje dokaza iza paravana, upotreba dokaza putem videoveze;
- izravan dokaz djeteta, koji je snimljeni razgovor sa socijalnim radnikom / policijom, može se prihvatiti kao dokaz iz odjeljka 16. Zakona o dokazima u kaznenom postupku iz 1992. Dijete možete tijekom unakrsnog ispitivanja pružiti dokaze putem videoveze. Uloga je državnog odvjetnika u sudnici, a ne u inicijalnoj fazi snimanja razgovora;
- ne. Policija je odgovorna za sva ta pitanja.

PORTUGAL	
	Uzorak 21
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	9
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	4
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	11
Ostalo (navedite)	7

Ostalo:

- Imenovanje posebno obučenog stručnjaka koji će pratiti žrtvu;
- Alternativna rješenja nisu primjerena za to pitanje;
- Potrebno je osigurati da ih se intervjuira samo jednom i to u pratnji kvalificiranog stručnjaka s uz prethodnu pripremu;
- Nijedna hipoteza nije primjenjiva.

Razmatranja ispitanika:

- Samo kada postoje dostupna sredstva - audio-vizualna sredstva i posebna prostorija;
- U slučaju djece koju ne zastupaju „nositelji roditeljske odgovornosti“, ured državnog odvjetnika zastupat će njihove interese.

HRVATSKA	
	Uzorak 8
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	6
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	6
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	5
Ostalo (navedite)	2

Ostalo:

- sve gore navedeno je moguće.

Razmatranja:

- su pregledani uz pomoć stručnjaka, redovito sudca.

BASKIJA	
	Uzorak 5
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	4
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	3
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	5
Ostalo (navedite)	1

Ostalo:

- Rekonstrukcija dokaza, sa svim zakonskim jamstvima za žrtvu i počinitelja.

NJEMAČKA	
	Uzorak 1
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	1
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	1
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	1
Ostalo (navedite)	0

MAĐARSKA	
	Uzorak 1 (drugi ispitanik preskočio je ovo pitanje)
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	1
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	1
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	1
Ostalo (navedite)	0

MALTA	
	Uzorak 1
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	0
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	0
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	0
Ostalo (navedite)	1

Ostalo:

- policija primjenjuje ove mjere.

ŠVEDSKA	
	Uzorak 1
Svi razgovori su audio-vizualno snimljeni i kao takvi mogu se koristiti kao dokaz u kaznenom postupku	1
Svi se razgovori provode u posebnoj prostoriji, posebno namijenjenoj djeci	1
Imenovanje posebnog zastupnika za djecu žrtve kada je, u skladu s nacionalnim zakonom, nositeljima roditeljske odgovornosti zabranjeno zastupati dijete žrtvu radi sukoba interesa između njih i djeteta žrtve ili ako dijete žrtva nema pratnju ili je odvojeno od obitelji	1
Ostalo (navedite)	0

Privremeni zaključci:

- 1 Zaključak** - nedostatak automatskih oblika zaštite;
- 2 Zaključak** - pojedinačna procjena;
- 3 Zaključak** - zajamčeno je pravo žrtava na odbijanje procjene;

4 Zaključak - zaštitne mjere općenito su povezane s mjerama protiv počinitelja;

5 Zaključak - općenit senzibilitet u pogledu zaštitnih mjera za specifična kaznena djela;

6 Zaključak - općenit senzibilitet u pogledu zaštitnih mjera za djecu žrtve kaznenih djela.

4 RASPRAVA

Početak rasprave o rezultatima upitnika zahtijeva određene inicijalne napomene. Sljedeća je rasprava uglavnom usmjerena na stvarnosti partnerskih zemalja jer su, s jedne strane, već provedene detaljne analize pravnih i institucionalnih okvira i, s druge strane, jer je prethodnim opisom pokazano da je to ujedno glavni izvor ispitanika. Zemlje izvan partnerstva općenito je predstavljao samo jedan ispitanik zbog čega je teško donijeti zaključke na temelju tako malog uzorka. Stoga se smatra da se sudjelovanjem izvan partnerstva uglavnom potvrđuje, ili ne potvrđuje, određena tendencija rezultata ili izdvajaju inovativni ili nadahnjujući pravni ili praktični pristupi.

Osim samog zaključka, svaki dio analize završava pozitivnom mišlju koja je usmjerena na dobre prakse koje se mogu utvrditi u svakoj partnerskoj zemlji.

U nastavku su istaknuti glavni zaključci zajedno s opisom rezultata upitnika:

I. OPĆENITI PRAVNI OKVIR

1 Zaključak - prava žrtava u kaznenom postupku povezana su sa svim fazama postupka i omogućuju ih svi njegovi sudionici, ne samo ured državnog odvjetnika;

2 Zaključak - dominiraju prava žrtava nasilja u bliskim odnosima;

3 Zaključak - čimbenici zakonskog razlikovanja pitanja prava žrtava označeni stvarnim stanjem u društvu svake države.

II. PRAVO NA INFORMACIJE

1 Zaključak - posebna povezanost između prava na informacije i uloge državnih odvjetnika;

2 Zaključak - važnost davanja usmenog objašnjenja žrtvi;

3 Zaključak - nedostatak sustavnog i standardiziranog postupka na nacionalnoj i institucionalnoj osnovi u pogledu pružanja informacija žrtvama;

4 Zaključak - nejednakost sadržaja prava na informacije.

III. PRAVA ŽRTVE PRI PODNOŠENJU PRIJAVE

- 1 Zaključak** - nejednakost u pogledu tijela nadležnog za zaprimanje prijava;
- 2 Zaključak** - djelotvornost prava na primanje pisane potvrde o prijavi;
- 3 Zaključak** - nejednakost u pogledu vrste dokumenta koji se uručuje žrtvi;
- 4 Zaključak** - obveza kojom se uspostavlja pravo žrtava na pratnju osobe prema izboru tijekom postupka.

IV. PRAVO NA SLUŽBE ZA POTPORU ŽRTVAMA

- 1 Zaključak** - nejednakost u pogledu formalne osnove za upućivanje;
- 2 Zaključak** - nema ujednačenosti u pogledu načina na koji odgovorna tijela upućuju žrtve službama za potporu žrtvama;
- 3 Zaključak** - upućivanja službama za potporu žrtvama nisu obvezna;
- 4 Zaključak** - nesigurnost u pogledu informacija koje službe za potporu žrtvama moraju pružati;
- 5 Zaključak** - unatoč vladinim naporima službe za potporu žrtvama uglavnom omogućuju NVO-i, što uzrokuje povezane probleme;
- 6 Zaključak** - sustav upućivanja uspostavljen je uglavnom za određene vrste kaznenih djela kao odraz tendencije nepostojanja službi za potporu žrtvama s općim nadležnostima, t.j. za sve vrste kaznenih djela.

V. PRAVO NA ZAŠTITNE MJERE U OKVIRU SLUŽBI ZA POPRAVLJANJE ŠTETE

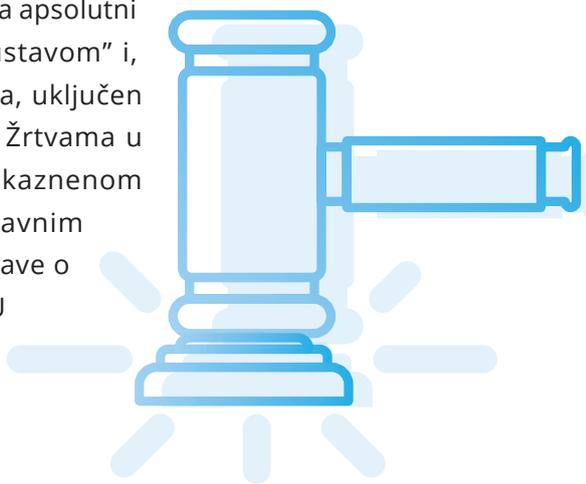
- 1 Zaključak** - unfamiliarity with Restorative Justice;
- 2 Zaključak** - there are no mandatory referrals;
- 3 Zaključak** - differentiate referral competence;
- 4 Zaključak** - ambivalence on safeguards.

VI. RIGHTS TO PROTECTION AND INDIVIDUAL ASSESSMENT

- 1 Zaključak** - Lack of automatic forms of protection;
- 2 Zaključak** - Insufficient compliance with the obligation to conduct individual assessments;
- 3 Zaključak** - The right of victims to deny assessment is assured;
- 4 Zaključak** - Protection measures are in general associated with measures against the offender;
- 5 Zaključak** - General sensibility regarding protection measures for specific crimes;
- 6 Zaključak** - General sensibility regarding protection measures for children victims of crime.

Ako se gleda iz perspektive **općenitog pravnog okvira**, odgovori na upitnik ukazuju na to da se prava žrtava u kaznenim postupcima povezuju sa svim fazama postupka te ujedno da ta prava jamče svi njegovi sudionici, a ne samo državni odvjetnici. Ovo zapažanje dovodi do pozitivnog zaključka da postoji svijest o položaju žrtve u kaznenim postupcima te da stručnjaci ne zanemaruju njihova prava. Ujedno se pokazuje da prava žrtava ovise o svim stranama koje interveniraju u kaznenom postupku, tj. policiji, sucima te, naravno, uredu državnog odvjetnika, uz očito izuzeće počinitelja. Međutim, odgovori na upitnik još više osnažuju prethodno izrađenu analizu pravnog okvira partnerskih zemalja, potvrđujući snažnu poveznicu između prava žrtava i razmatranog kaznenopravnog sustava. Različita dinamika u različitim nadležnostima može se osobito uočiti u fazi postupka prije suđenja, u kojoj državni odvjetnici, u različitim nadležnostima, imaju istaknutu ulogu. Ova je faza pretrpjela temeljite promjene tijekom posljednjih stoljeća, osobito u kontinentalnim kaznenopravnim sustavima te odgovornost za tu fazu sada dijele policija, državno odvjetništvo i, ponekad, suci istrage. To je slučaj u Hrvatskoj, Portugalu i Španjolskoj. Kao što se može vidjeti na temelju analize partnerskih zemalja sudionica, na primjer u Portugalu, i istraga i kazneni progon nalaze se u domeni državnih odvjetnika. Međutim, sudac istrage smatra se sucem za jamstva ili sucem za slobode jer ima temeljne ovlasti u pogledu prava žrtava, kao što je priznavanje da je žrtva/povrijeđena osoba postala *assistente*, ili pravo na prihvaćanje žalbe (tijekom faze istrage) žrtve koja je postala *assistente* u pogledu odluke državnog odvjetnika da neće podnijeti žalbu. Iako u Španjolskoj fazu istrage i dalje regulira sudac istrage, državni odvjetnici postupno su preuzeli fazu istrage, iako sudac istrage i tijekom ove faze ima određene ovlasti, utjecajem na ono što se odnosi na osiguranje prava žrtava. Državni odvjetnici u Španjolskoj odgovorni su za različite dubinske analize tijekom kaznenog postupka, odnosno istražne, preliminarne, informacijske i postupovne (Alfonso Rodriguez, 2019., str. 177. – 178.), kao što je određivanje zaštitnih mjera (članak 544d LEC-a) ili davanje uputa policiji (članak 773. stavak 2. LEC-a), što ujedno ima određeni utjecaj na radnje suca istrage (306. LEC-a). Nadalje, ured državnog odvjetnika u Španjolskoj odgovoran je za kazneni progon (članak 780. LEC-a), zadržavajući ovlasti čak i u pogledu nadležnosti suca. Slično tome, u Hrvatskoj postoje tenzije između tih dviju snaga, što je posljednjih desetljeća dovelo do dosljednih promjena u pravosudnom sustavu, na što ukazuje nekoliko značajnih zakonodavnih promjena tijekom niza godina. U otočnoj Irskoj u ovoj fazi policija i državni odvjetnici čine dva glavna dionika. Ispitanici su napomenuli da je policija zapravo zadužena za ostvarivanje nekolicine prava žrtve u kaznenom postupku. Stoga policija ima temeljnu ulogu u kaznenom postupku, ne samo tijekom istrage, nego i zadržavanjem ovlasti za kazneni progon. Policija ne ovisi o državnom odvjetništvu. Međutim, treba imati na umu da postoji određen utjecaj državnih odvjetnika na policiju, što je posljedica dugotrajnog procesa razvoja zakonodavstva. Zapravo, od suca istrage kao glavnog dionika u fazi istrage do činjenice da je kazneni progon bio u rukama državnih odvjetnika, Zakon o kaznenom postupku iz 2008. nametnuo je povratak sustava u kojem je državni odvjetnik imao kontrolu nad istragom, a bila je riječ o promjeni koja je bila opravdana i predviđena (Turković, 2018., str. 286.). Izmjene zakona koje su uslijedila 2013. i 2017. omogućile su državnim odvjetnicima kontrolu nad istragama i kaznenim progonom te odredile da policijske snage imaju veću istražnu ulogu (Getoš Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 6.).

Kad je riječ o žrtvama, posebno se može istaknuti da državni odvjetnici nisu ključni samo kako bi osigurali ostvarivanje prava žrtava u fazi istrage - na temelju svojih ovlasti u ovoj fazi i u odnosu na policiju za kaznena djela koja ovo tijelo može samostalno istraživati i goniti, nego imaju i važnu ulogu tijekom faze suđenja, u pogledu informiranja žrtve i pružanja dokaza. Ako su u svim fazama postupka uspostavljena prava žrtava, ipak je važno naglasiti da je formalni položaj koji žrtve imaju u kaznenim postupcima drukčiji kad usporedimo kontinentalne nadležnosti i Irsku. Žrtve mogu sudjelovati u kaznenim postupcima u Portugalu, Španjolskoj i Hrvatskoj, iako u različitoj mjeri. Oblikovanjem nacionalnog zakonodavnog okvira utvrđuje se da u nekim slučajevima sudjelovanje žrtve u postupku ne ovisi isključivo o državnom odvjetništvu kad je riječ o kaznenom progonu jer žrtve to mogu činiti i u svoje ime. Međutim, ta je mogućnost uglavnom utvrđena za kaznena djela koja se smatraju manje ozbiljnima ili koja su osobne naravi. Još je važnije imati na umu postojeće razlike u načinu na koji žrtve sudjeluju u kaznenom postupku, tj. kao formalna strana koja je kao takva priznata zakonom kojim se pružaju posebna i diferencirana prava i postupovne intervencijske mogućnosti, ili *samo* kao *žrtva* bez ikakvog posebnog *statusa*. No te razlike ne smiju dopustiti zanemarivanje položaja žrtve, posebno od strane državnih odvjetnika. Svjesni smo dugo najavljivanih opasnosti stavljanja žrtve u kazneni postupak kao treće strane, kao „protivnika optuženiku, s vlastitim ofenzivnim pravima”, uz opasnost od novih ranjivosti ili zlostavljanja počinitelja te čak cjelokupnog kaznenog sustava (Groenhuijsen 1999., str. 27.). No okvir EU-a i nacionalne pravne politike slažu se kad je riječ o priznavanju ekspanzivnih prava žrtvama kaznenog djela. Direktiva o žrtvama živući je dokaz te stvarnosti, kao što je ovo izvješće pokušalo i dokazati. Stoga, čak i kad su državni odvjetnici i žrtve suprotne strane u istom kaznenom postupku, državni odvjetnici i dalje imaju obvezu zauzeti se za žrtve kad god je to potrebno, kao sigurna prepreka između žrtava i počinitelja (Skelton, 2019., str. 35.). A to i nije tako jednostavno učiniti jer će u stvarnosti državni odvjetnik braniti prava žrtve, što je u suprotnosti s ovom profesionalnom perspektivom postupka. No to je u stvari obvezno. Može čak zahtijevati i moći državnog odvjetnika koje su veće od uobičajenih, a on je, na kraju, samo čovjek. U nekim su nadležnostima te poteškoće formalno riješene. Na primjer, Hrvatska je ovo delikatno pitanje riješila na sljedeći način: Državni odvjetnik neće intervenirati u slučaju privatne tužbe, nego će privatni odvjetnik zastupati žrtvu (Krapac, 2002., str. 162.; Turković, 2008., str. 281. – 282.). Nadalje, iako žrtve u Španjolskoj imaju dosta prostora za sudjelovanje u kaznenom postupku, u Zakonu o pravima žrtava iz 2015. istaknuto je da „država (...) zadržava apsolutni monopol nad nacionalnim kaznenim sustavom” i, kao način da se omogući ova perspektiva, uključen je članak o lažnim žrtvama (članak 35.). Žrtvama u Irskoj ne priznaje se formalna uloga u kaznenom postupku te ovise samo o policiji i državnim odvjetnicima. Međutim, Irska dopušta izjave o utjecaju na žrtvu tijekom faze suđenja. U prethodnim razmatranjima postaje očito da su različite pravne mogućnosti slika

različitih kaznenih sustava. A te su razlike predviđene i obuhvaćene Direktivom o žrtvama koja je na neki način prihvatila diferencirane formalne tokove za rješavanje pitanja žrtava u državama članicama na način da je stjecanje nekih prava ostalo ovisno o formalnoj ulozi žrtve u nadležnosti. Na primjer, u Portugalu žrtva može zatražiti preispitivanje odluke državnog odvjetnika o tome je li kazneni progon potreban ili ne samo ako ima formalan položaj *assistentea*, dok u Irskoj svi koji su obuhvaćeni pojmom žrtva imaju pravo zatražiti reviziju takve odluke. Kad se sve uzme u obzir, prava žrtava u kaznenom postupku povezana su sa svim fazama postupka i osiguravaju ih svi njegovi sudionici. Stoga postoji tendencija da u različitim fazama postoje različiti zaštitnici tih istih prava žrtava, kao slika predmetnog kaznenog sustava, iako je moguće da ista faza zahtijeva diferencirane zaštitnike prava žrtava, kako je prethodno pokazano. Međutim, uzimajući u obzir i sva prethodna razmatranja, na temelju uzorka zemalja koji partneri projekta omogućuju može se zaključiti da državni odvjetnici imaju odlučujuću ulogu po tom pitanju, čak i u Irskoj, jer su oni, sustavno, u različitim nadležnostima, čelni ured kaznenih postupaka, u smislu da su oni ti koji nakon prvog kontakta žrtve i policije omogućuju da prava žrtava postanu djelotvorna, čak i kad je zaštita tih prava u suprotnosti s linijom djelovanja navedenog državnog odvjetnika.

Druga uočena razlika, koja je istodobno i neovisan zaključak, odnosi se na žrtve određenih kaznenih djela, u okviru posebno ranjivih žrtava. Kao što nalaže Direktiva o žrtvama, svaka država članica mora osigurati pravne režime za žrtve određenih kaznenih djela, što su potvrdili i odgovori na upitnik u većini zemalja sudionica. Ipak, ova usmjerenost prema EU-u nije ograničavajuća, u smislu da ne bi trebale biti zakonski zaštićene samo te određene vrste žrtava. Na temelju ocjene rezultata upitnika može se odmah zaključiti da se posebno poštuju žrtve nasilja u bliskim odnosima u zemljama sudionicama. Iznimku čini hrvatska stvarnost u kojoj je nasilje u bliskim odnosima regulirano kao prekršaj (Anić i Frankić, 2019., str. 60. – 61.) te se smatra da Hrvatska, kulturološki, ima blagi okvir za nasilje u bliskim odnosima, koji u ravnotežu dovodi policija koja je nadležna za ovu vrstu postupaka (Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 41.). Međutim, Hrvatska je 2003. i 2018. uvela posebne propise o pravima tih žrtava.

Ta posebnost hrvatskog sustava dobar je primjer druge tendencije koju smo utvrdili. Način na koji nadležnosti razlikuju žrtve prema vrsti pretrpljenog kaznenog djela pokazuje poveznicu s povijesnom i društvenom stvarnošću zemalja te s njihovim iskustvom. Na primjer, većina ispitanika u Portugalu navela je da postoji diferencijacija za žrtve nasilja u bliskim odnosima i, kako je prethodno navedeno, pravno je donesen poseban statut za te žrtve. Odgovori ispitanika iz Baskije pokazali su postojanje posebnog pravnog okvira za žrtve rodno uvjetovanih kaznenih djela, ne samo statuta, nego i posebne nadležnosti za te žrtve. Konačno, u Hrvatskoj postoji tendencija veće zaštite žrtava trgovanja ljudima, ratnih zločina i seksualnog nasilja, kao i djece žrtava, što se smatra specifičnim pitanjima zemlje zbog njezinih nedavnih iskustava u pogledu rata i neovisnosti. U Irskoj se takva tendencija ne može utvrditi iz rezultata upitnika, iako smo na temelju prethodne analize zemalja mogli utvrditi postojanje posebnog sustava za

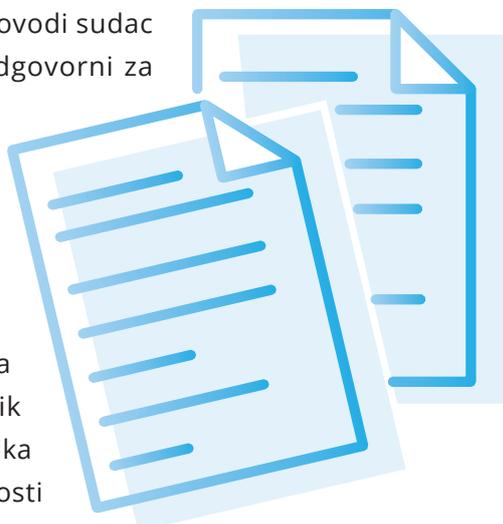
žrtve trgovanja ljudima, a službe za potporu žrtvama koje postoje u toj zemlji obraćaju veliku pozornost na žrtve seksualnog nasilja.

Ukratko, prethodna dva otkrića dovode do zaključka da će utjecaj kulture na određene žrtve odrediti njihovu pravnu zaštitu. Uzimajući u obzir usmjerenost Direktive o žrtvama i razmišljajući o nacionalnom pravnom nasljeđu različitih partnerskih zemalja, o čemu se posebno raspravljalo, pozitivnom se pokazala činjenica da su zemlje pronašle načine za odgovor na vrstu kaznenih djela koja stvara ranjivije žrtve i za njihovu djelotvorniju zaštitu. Međutim, time se ne opravdava oduzimanje zaštite svim ostalim žrtvama i zato u pozadini tih propusta dolazi do zanemarivanja. Nadalje, treba paziti da državni odvjetnici, zbog uloge koju imaju u svakoj nadležnosti i koja je već procijenjena, ne dopuste da ih kulturološki utjecaji ometaju pri pojedinačnoj procjeni svake žrtve koju predviđa Direktiva i propisuje ono što smo dosad naučili iz viktimologije, kao što je analizirano na početku ovog izvješća.

Općenito, i kao što je predviđeno u prethodnom pregledu literature, socijalna ekologija zemalja određuje položaj žrtava u nadležnostima.

Dobre prakse: 1) u **Irskoj** postoje smjernice za državne odvjetnike kojima se uređuje njihov odnos s policijom, ali isto tako postoje i detaljne vladine smjernice o tome kako državni odvjetnici trebaju postupati sa žrtvama i komunicirati s njima; **2)** kako bi se izbjegli sukobi između državnog odvjetnika i žrtve, u **Portugalu** sudac istrage djeluje kao vrsta posrednika; **3) Španjolska** ima posebne nadležnosti za žrtve rodno uvjetovanog nasilja, uz fizičku udaljenost od ostatka suda i privatnost za primanje žrtava.

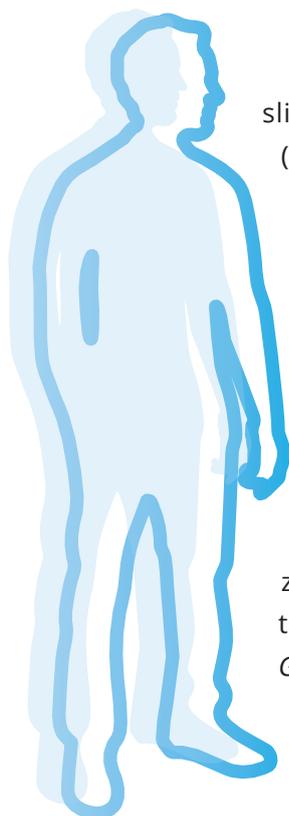
Kad je riječ o **pravu na informacije**, rezultati upitnika pokazuju da državni odvjetnik ima ulogu u pružanju informacija žrtvama. Odredba kojom se od državnih odvjetnika zahtijeva pružanje informacija žrtvama jest zakon, neovisno o tome je li to zakon o kaznenom postupku, poseban zakon ili interna smjernica. To je očito povezano s velikom ulogom koju državni odvjetnik ima u inicijalnoj fazi kaznenog postupka u većini zakona o kaznenom postupku (npr. Portugal i Hrvatska). Čak su i u španjolskom sustavu, u kojem fazu istrage provodi sudac istrage, putem policije, državni odvjetnici odgovorni za različite dubinske analize tijekom kaznenog postupka, odnosno istražne, preliminarne, informacijske i postupovne analize (Alfonso Rodríguez, 2019., str. 177. – 178.). Tako i u irskom sustavu, u kojem ured državnog odvjetnika nema ovlast upravljati istražnim tijelima (policijom), smjernice predviđaju da ta dva tijela surađuju te da državni odvjetnik savjetuje policiju. Stoga ured državnog odvjetnika i dalje ima važnu ulogu u jamčenju djelotvornosti

prava žrtava, odnosno državni odvjetnici moraju surađivati s Vladinom agencijom *Gardaí* kako bi zajamčili da je žrtva u potpunosti informirana u vezi s kaznenim progonom i postupkom (odjeljak 8, pododjeljci 2. – 8; odjeljci 9. i 10.; odjeljak 11., pododjeljci (c) i 3.; odjeljci 22. – 25. Zakona o žrtvama).

Međutim, u većini zemalja ne postoje upute državnog odvjetnika policiji o načinu pružanja informacija žrtvi (na tu je tvrdnju šest zemalja dalo negativan odgovor – Baskija, Hrvatska, Njemačka, Švedska, Mlata i Mađarska). To je zabrinjavajuće jer je policija ta koja uobičajeno prva kontaktira sa žrtvama, a prenošenje informacija treba kontrolirati državni odvjetnik. Posebno je zabrinjavajuće kad se razmatra o važnosti tog prava jer će djelotvornost svih ostalih prava ovisiti o informacijama o tim pravima koje se pružaju žrtvama (Groenhuijsen i Pemberton, 2011., str. 15.).

Moglo se zaključiti i da ne postoji sustavan i standardiziran postupak, na nacionalnoj i institucionalnoj osnovi, pružanja informacija žrtvama čak ni kada te informacije pruža državni odvjetnik. U nekim zemljama, kao što su Portugal i Njemačka, razlog tome može biti regionalna autonomija ureda državnog odvjetnika zbog tog što postoje regionalni odjeli državnog odvjetnika, na temelju Statuta o državnom odvjetniku – Zakon 68/2019, članak 67. (*Regionalni ured državnog odvjetnika - Procuradoria-Geral Distrital*), koji mogu davati posebne naloge i upute (usp. Zakon 68/2019, članak 68. stavak 1a), čime se ometa uspostava nacionalne strategije. S obzirom na saveznu strukturu (*Länder*), u Njemačkoj regionalni uredi državnog odvjetnika mogu davati upute uredima državnog odvjetnika jer su podređeni regionalnom uredu državnog odvjetnika koji je uspostavljen pri svakom Višem regionalnom sudu (članci 142. i 147. Zakona o sudovima) (Siegismund, 2001., str. 60.).

Osim već navedenog, postupku nisu prethodile radionice/obuke ili slične inicijative kako bi se zajamčilo dobro oblikovanje u većini zemalja (npr. Portugal, njemačka, Švedska i Mađarska). Bez obzira na to, to nije u suprotnosti s Direktivom jer se ne zahtijeva standardiziran način pružanja informacija. Od država članica zahtijeva se samo da žrtvama zajamče informacije utvrđenu u članku 4.1., čime se stvara određena subjektivnost u načinu pružanja tih informacija. Unatoč činjenici da postoje primjeri o dostavljanju standardizirane pisane komunikacije ili čak integralnih kopija zakonskih odredbi žrtvama (Ivanković, Altan, Carpinelli, Carmo i Valério, 2019., str. 7. – 8.), u odgovorima dobivenima iz svih zemalja mogla se iščitati važnost usmenog objašnjenja prava žrtvi, koja nadmašuje dostavljanje pisanih zapisnika sa standardiziranim popisom prava. Dobar primjer ove tendencije jest Irska u kojoj nadležna tijela u sklopu Vladine agencije *Gardaí* standardno žrtvi omogućuju brošure i pisane informacije, ali daju i usmene informacije određenim žrtvama, kao što su, na primjer, članovi obitelji žrtava nasilnih kaznenih djela, čime se pokazuje

važnost pružanja usmenih informacija barem određenim žrtvama.

Analizom rezultata mogla se uočiti određena nejednakost u sadržaju prava na informacije, s obzirom na to da u nekim slučajevima to ne ovisi o težini kaznenog djela, nego o tipologiji određenih kaznenih djela koja se razlikuje među zemljama. Na primjer, u Baskiji i u Portugalu žrtvama se pruža popis njihovih posebnih prava, prema vrsti predmetnog kaznenog djela, te generički popis svih prava definiranih zakonom, dok žrtve u Hrvatskoj, Njemačkoj i Mađarskoj dobivaju samo generički popis svih prava definiranih zakonom. Rješenja Baskije i Portugala u skladu su s Direktivom jer se u članku 4.2 navodi da se opseg ili detaljnost pruženih informacija mogu razlikovati ovisno o potrebama žrtve, kao i osobnim okolnostima žrtve i počinjenom kaznenom djelu, što je isto u skladu s općim pristupom pojedinim potrebama. Međutim, do ove nejednakosti može doći zbog poteškoća u vezi s pojmom žrtve jer sadržaj Direktive o žrtvama obuhvaća i fizičku osobu koja je pretrpjela štetu i (određene) članove obitelji, ali moglo bi se raspravljati o tome je li potrebna vanjska procjena u tom pogledu, odnosno od strane službi za potporu žrtvama ili državnih službi, kojom se potvrđuje učinkovito postojanje žrtve. Uz pretpostavku tog subjektiviteta, sadržaj prava na informacije koje se daju žrtvi može ovisiti o pojedinačnoj procjeni vanjskog tijela, a to bi se moglo smatrati opasnim za djelotvornost članka 4. Direktive. Rješenje ovog problema bilo bi ono iz Portugala: stvaranje specijaliziranih ureda u sklopu ureda državnih odvjetnika koji bi, u suradnji s organizacijama za potporu žrtvama, određenim žrtvama pružali, između ostalog, usmjerene informacije.

Konačno, kako bismo pojednostavili žrtvama složeni svijet kaznenih postupaka, što se može uočiti na temelju nejednakosti u rezultatima upitnika, a koji ukazuju da su ti postupci složeni i za uključene stručnjake, žrtve bi trebale moći pristupiti općim informacijama i informacijama prikladnima za žrtve čak i prije nego što se obrate tijelima. Irska je u tu svrhu izradila odličan skup internetskih izvora informacija. Ta inicijativa može biti posebno korisna za nadležnosti, poput Irske, u kojima žrtve nemaju formalnu ulogu u kaznenom djelu i mogu biti izostavljene / osjećati se izostavljeno iz postupka, čime bi se osiguralo jednak, ili barem, manje nejednak, položaj žrtava sa stranama koje interveniraju u postupku (Marín, 2015., str. 382.).

Dobre prakse: 1) važnost usmenog objašnjenja prava žrtava **u svim zemljama**, a ne samo dostavljanje pisanih zapisnika sa standardiziranim popisom prava; **2)** u **Irskoj**, usmene informacije pružaju se određenim žrtvama kaznenog djela umjesto šablonskim pisanim putem; **3)** žrtve u **Irskoj** mogu jednostavno pristupiti informacijama koje se odnose na njihova prava u kaznenim postupcima putem interneta⁴¹; **4)** u **Portugalu**, u nekim uredima državnog odvjetnika postoje specijalizirani uredi koji pružaju informacije za određene žrtve kaznenog djela.

41- Primjeri takvih izvora dostupni su na:

<https://www.garda.ie/en/victim-services/garda-victim-service/english-victim-information-booklet.pdf>; i https://www.citizensinformation.ie/en/justice/victims_of_crime/your_rights_as_a_victim_of_crime.html (posljednji put pristupljeno 31. kolovoza 2020.).

Kad je riječ o dijelu koji se odnosi na **prava žrtava pri podnošenju prijave**, različita rješenja uočena u različitim zemljama sudionicama očito odražavaju njihov pravni sustav. U zemljama u kojima državni odvjetnici imaju dominantnu ulogu u inicijalnoj fazi kaznenog postupka, kao što je Portugal, oni zaprimaju prijave (iako ne isključivo), dok u pravnim sustavima u kojima policija vodi fazu istrage, uglavnom je policija ta koja je nadležna za njih, kao i u Irskoj.

U drugim zemljama, kao što su Baskija i, od zemalja izvan partnerstva, Njemačka, prijave mogu zaprimati i sudac i državni odvjetnici, ne samo policija. Ta nejednakost ne ugrožava djelotvornost prava žrtava pri podnošenju prijave jer naglasak članka 5. Direktive nije na formalnoj perspektivi nadležnog tijela za primanje prijave, nego na materijalnoj, naglasak je na djelotvornosti prava žrtava pri podnošenju prijave. Stoga dolazi do sljedećeg problema: što je više tijela zaduženo za primanje prijave, nacionalna tijela moraju osigurati više obuka i veću koordinaciju, osobito kad tijelo koje prima prijavu nije pravosudno tijelo (državni odvjetnik ili sudac), nego, npr. policija ili nacionalni institut za forenzičku medicinu.

Direktivom se, na temelju članka 5. stavka 1., zahtijeva da žrtve dobiju pisanu potvrdu svoje formalne prijave i taj je zahtjev u potpunosti zajamčen u većini zemalja (osim u Hrvatskoj i, od zemalja izvan partnerstva, Malti), čime je ta obveza zakonski prepoznata. No, čak i u istoj zemlji, različit je dokument koji se daje žrtvi jer u nekim slučajevima žrtva dobiva kopiju prijave s brojem postupka, npr. Portugal 9 odgovora i Hrvatska, a u ostalim slučajevima dobiva samo zapisnik prijave s brojem postupka, npr. Portugal 4 odgovora i Švedska. Ponekad žrtva dobiva samo potvrdu o tome da je podnijela prijavu s brojem postupka, a to je slučaj u Hrvatskoj, Irskoj i Njemačkoj. Većina ispitanika u Baskiji odgovorila je da žrtva dobiva kopiju prijave. Ako žrtva u Hrvatskoj podnese prijavu izravno u nadležnom uredu ili e-poštom, dobit će potvrdu da je podnijela ili poslala prijavu. Ispitanici su u Mađarskoj odgovorili da ako je prijava podnesena putem zapisnika, žrtva će dobiti kopiju tog zapisnika. Nedostatak detalja u Direktivi dovodi to ove nejednakosti jer se prethodno navedenim člankom 5. stavkom 1. samo zahtijeva da pisana potvrda formalne prijave sadržava osnovne elemente predmetnog kaznenog djela. I to je sve.

U većini zemalja postoji obveza utvrđivanja prava žrtve na pratnju osobe po njezinom izboru tijekom postupaka, osim u zemljama izvan partnerstva Mađarskoj i Malti. U nekim zemljama, kao što je Portugal, to nije zapravo zakonska obveza jer je to u članku 12. stavku 3. Statuta o žrtvama sadržano samo kao mogućnost. U Hrvatskoj također ne postoji takva obveza, iako je ovo pravo predviđeno Zakonom o kaznenom postupku. Odnosno, da državni odvjetnik ili sud nisu omogućili žrtvi iskoristiti to pravo, žrtva ne bi imala priliku podnijeti žalbu na tu odluku. Osim toga, portugalsko zakonodavstvo razmatra izravno prenošenje Direktive kao rješenje članka 3. stavka 3. Direktive jer je ta pratnja predviđena samo tijekom prvog kontakta s tijelima, a ne u svim fazama kaznenog postupka. No u nacionalnim zakonodavstvima, kao što je portugalsko, nije

osigurana stvarna obveza, nego samo mogućnost, dok se čini da je Direktiva (rečenicom „države članice dopuštaju žrtvama [...] prati“) zahtjevnija. Stoga zakonodavstva kojima je predviđena samo mogućnost nisu u skladu s Direktivom jer to ne bi trebala biti samo mogućnost, nego djelotvorna obveza.

Dobre prakse: u Irskoj, Malti, Portugalu i Španjolskoj postoje posebne službe/odjeli u sklopu ureda državnog odvjetnika u kojima se primaju prijave / istražuju određene vrste kaznenih djela i koje/koji omogućuju pojedinačnu procjenu, osobito u slučaju žrtava nasilja u bliskim odnosima, kaznenih djela spolnog nasilja, kaznenih djela nad ženama i djecom, svih rodno uvjetovanih kaznenih djela, ekonomskih i financijskih kaznenih djela; **2)** u Irskoj postoji standardizirani model dostavljanja potvrde o primitku žrtvi.

Kad je riječ o **pravu na službe za potporu** uočavaju se bitne nejednakosti u vezi s formalnom osnovom upućivanja jer rezultati upitnika otkrivaju modele upućivanja u obliku zakona, propisa, protokola itd., kao odraz takve strukture tih kaznenih sustava. Nadalje, općenito postoji nedostatak organiziranih i oblikovanih sustava upućivanja na nacionalnoj razini. Ta su dva zaključka vjerojatno posljedica načina na koji je članak 8. Direktive o žrtvama osmišljen jer je uspostavljena obveza osiguravanja upućivanja od strane nadležnih tijela službama za potporu žrtvama, dok je u nacionalnoj nadležnosti autonomija određivanja načina na koje će olakšati ta upućivanja. Time se, s jedne strane, osigurava da domaće nadležnosti prilagode pružanje usluga potpore žrtvama od strane službi stvarnog stanju na nacionalnoj razini. S druge strane, time se stvaraju nejednakosti među državama članicama i unutar njih, što može dovesti do neželjenih posljedica – osobito kad je riječ o prekograničnim žrtvama – ugrožavanja djelotvornosti prava žrtava na pristup tim službama.

Kad prethodno navedenom dodamo zajedničku analizu rezultat upitnika i prikaz četiriju partnerskih zemalja, jednostavno se može zaključiti da, gledajući s perspektive na globalnoj razini, uredi državnog odvjetnika nemaju pravnu obvezu upućivanja službama za potporu žrtvama, unatoč tome što su neki ispitanici iz Hrvatske naveli pozitivan odgovor. Odgovori iz Irske i Portugala uglavnom su ukazivali na nepostojanje pravne obveze, ali su ujedno naglasili i postojanje takve mogućnosti. Stoga upućivanja na službe za potporu žrtvama nisu obvezna. Navedeno zapažanje zahtijeva daljnju raspravu koja se može smatrati dobrim početkom jer upućivanje sustavima službi za potporu žrtvama iz opsega Direktive treba u idealnom slučaju biti posljedica pojedinačne procjene dotične žrtve i, još važnije, poštovanja želje i pristanka informiranih žrtava. Ali, istodobno, opcija zanemarivanja rješenja za odustajanje mogla bi dovesti do materijalne odsutnosti upućivanja te time i nedostatka djelotvorne potpore žrtvama. Sve u svemu, nije uspostavljen sustav upućivanja za ostvarivanje zahtjeva koji je svojstven kaznenom postupku, kao što je slučaj, na primjer, s upućivanjima službama za popravlanje štete tijekom mjere protiv skretanja. Inače, ovdje postoje upućivanja kako bi se osigurale

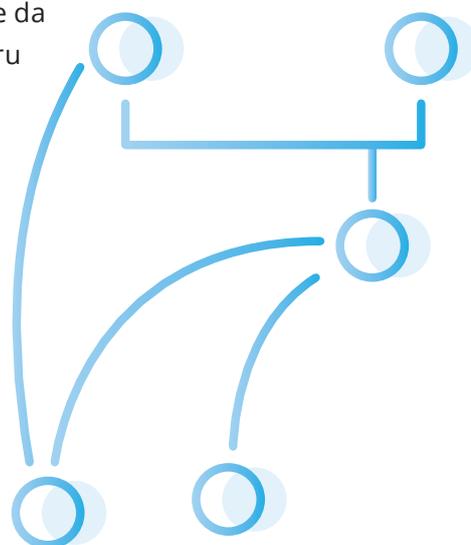
potrebe žrtve i zbog toga bi automatski sustav upućivanja mogao, u konačnici, dovesti do zanemarivanja volje određene osobe, osobe koja je tom prilikom slučajno žrtva, i koja bi u drugom kontekstu mogla sama odlučiti hoće li iskoristiti pomoć određene službe ili potpore, javne ili privatne. Zašto ne bi osoba sama odlučivala o potpori, iako je žrtva? Nužna je sloboda odlučivanja.

Nadovezujući se na prethodne zaključke, potrebno je razmotriti ono o čemu se prethodno raspravljalo u vezi s ulogama različitih zaštitnika prava žrtve u kaznenom postupku, odnosno mogućnosti da su opisani rezultati odraz činjenice da je u većini slučajeva u partnerskim zemljama policija tijelo s kojim žrtve ostvaruju prvi kontakt. Zapravo, jedan je sudionik iz Irske naveo da u praksi policija upućuje žrtvu i da to, u stvari, nisu stvarna upućivanja. Jednaka se tendencija može uočiti i u zemljama izvan partnerstva jer su malteški i švedski ispitanici također naveli da je policija nadležna za promicanje analiziranih upućivanja. Stoga, to što državni odvjetnici nisu pravno obvezani uspostavljenim pravnim sustavom upućivanja ne znači automatski da u toj državi ne dolazi do upućivanja. Upućivanja se moraju odvijati, u skladu s Direktivom o žrtvama, a ispitanici iz Hrvatske i Portugala većinom su naveli da uredi državnih odvjetnika ne upućuju žrtve službama za potporu. Međutim, ispitanici iz Irske odgovorili su negativno, čime se pokazuje da je policija uglavnom ta koja vodi fazu istrage. Kao što je prethodno navedeno, u Irskoj je prije postojao sustav upućivanja od kojeg se odustalo nakon postavljenih pitanja u vezi sa zaštitom podataka žrtava. To je dobar primjer izazova u pogledu provedbe izravnog upućivanja službama za potporu žrtvama od strane nadležnih tijela i vrste informacija koje treba dijeliti. To nas dovodi do analize sljedećeg zaključka.

Ispitanici iz svih zemalja sudionica dali su različite odgovore o tome koje je informacije potrebno pružiti službama za potporu žrtvama. Neki su čak odgovorili da im se pružaju pojedinosti o predmetu. Većina odgovora na pitanja u vezi s modelom upućivanja otkrila je da se žrtvama pružaju informacije o postojećim službama za potporu, ostavljajući izbor žrtvi hoće li ih iskoristiti. Kad je riječ o zemljama izvan partnerstva, uočava se ista tendencija. Ispitanik iz Njemačke primijetio je da uredi državnog tužitelja u praksi žrtvama pružaju samo informacije o postojećim službama za potporu. No u slučaju Portugala, 11 ispitanika od njih 21 odgovorilo je da žrtva ovlašćuje državne odvjetnike za takva upućivanja. Time se postavlja pitanje je li dovoljno informirati žrtvu o njezinim pravima na službe za potporu i navesti postojeće službe. U Direktivi je konkretno navedeno da nadležna tijela moraju upućivati službama za potporu žrtvama. Stoga se čini da obrnuto tumačenje nije obuhvaćeno područjem primjene članka 8. Time na kraju ponovno dolazimo do osjetljivog pitanja mogu ili smiju li se ta upućivanja provoditi automatski, bez pristanka žrtve. I opet se suočavamo s prethodnim stajalištem koje ne zanemaruje kvalitativne podatke koji ukazuju na voljnost žrtava da proaktivno primaju potporu bez formalnog zahtjeva ili da prihvate automatizirani nacionalni mehanizam upućivanja (Victim Support Europe, 2013., str. 20. – 21.). Stvar je u tome da bi nacionalne vlade trebale promicati preciznu komunikaciju između formalnih nadležnosti, odnosno policije, državnih odvjetnika i sudaca, sa službama za potporu žrtvama, a pod precizno se ne

misli samo na zakon, protokol ili slično. Kao što rezultati upitnika pokazuju, oni sami po sebi na rješavaju problem o kojem se raspravlja. Kad je riječ o protokolima koordinacije između ureda državnih odvjetnika, ispitanik iz Irske naglasio je da se mogu uspostaviti svi oblici suradnje, ali „to je u potpunosti *ad hoc*“, dok je ispitanik iz Njemačke smatrao da ti oblici suradnje ovise o odluci predmetnog ureda državnog odvjetnika, dodajući da „neki blisko surađuju sa službama za potporu, a neki ne“. Čini se da to uzrokuje manjak usklađenosti unutar nacionalnih sustava. Imajući to u vidu i razmatrajući našu ideju, pristup koji se želi aktivirati zahtijeva zajedničke radne osnove kojima dolazi do sličnog načina na koji se žrtvama priopćava o postojanju služba za potporu žrtvama te se zajednički osigurava obuka stručnjaka koji djeluju u istom području nadležnosti o tome kako i što komunicirati na način koji bi mogao dovesti do, kako su uglavnom istaknuli portugalski ispitanici, dopuštenja žrtve da je se uputi službama za potporu žrtvama. Istodobno bi se tim pristupom mogao riješiti problem nedostatka pristupa službama za potporu žrtvama koji se, na primjer, pokušava savladati sustavima automatskog upućivanja, uz poštivanje prava žrtava, odnosno slobode odlučivanja i prava na privatnost te ujedno odluke država članica na temelju članka 8. Direktive. Razmatrajući detaljnije ovu ideju, predmetna komunikacija može obuhvatiti čak i navođenje vrste informacija koje treba pružiti, na primjer zajednički izrađenim predloškom u kojem se razmatraju minimalne i relevantne informacije koje služba za potporu žrtvama mora primiti radi upućivanja od strane državnog odvjetnika koje je odobrila žrtva. Tako bi se trebali navesti ime žrtve, njezini kontakti i barem osnovne činjenice o predmetu kako bi se što preciznije pripremio prvi kontakt, pri čemu bi se osiguralo da je stručnjak iz službe za pružanje potpore koji će kontaktirati žrtvu zaista pripremljen suočiti se sa zahtjevima/specifičnostima predmeta. Pozitivno je što procjena upitnika pokazuje da postoji određena suradnja ureda državnog odvjetnika i službi za potporu žrtvama, osim kad je riječ o ispitanicima iz Hrvatske. Odgovori koji se odnose na vrste suradnje pokazuju da je to uglavnom suradnja po pitanju obuka i sudjelovanja u inicijativama kao što je podizanje svijesti. Većina ispitanika u Portugalu i Španjolskoj odgovorila je da državni odvjetnici zahtijevaju od radnika službi za potporu žrtvama da budu pratnja žrtvama. Jedan ispitanik iz Baskije odgovorio je da državni odvjetnici ponekad traže upućivanja za potporu žrtvama i skrb o njima. Kad sve navedeno uzmemo u obzir, komunikacija postoji, ali mogla bi se podići na vrstu pristupa verzije 2.0.

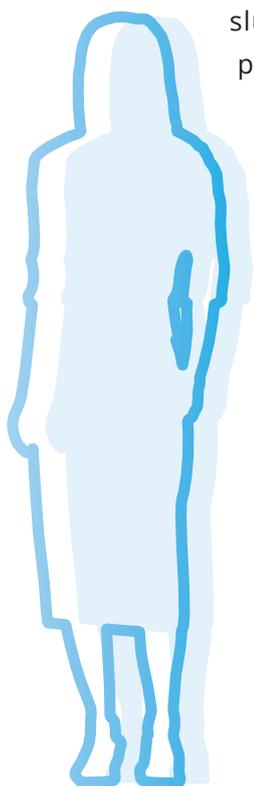
Iako bi mogla postojati bolja komunikacija, upućivanja će biti uzaludna ako ne postoje službe za potporu žrtvama kojima se može pristupiti. A istina je da, unatoč nastojanjima nacionalnih vlada, NVO-ovi su ti koji najčešće osiguravaju službe za potporu žrtvama. Promatrajući ono što su partnerske zemlje prethodno utvrdile, NVO-ovi su imali ključnu ulogu u osiguravanju tih službi tijekom posljednjih

desetljeća te su i dalje glavni pružatelji službi za potporu žrtvama kaznenih djela. Općenito im nedostaje sredstava i ne postoji dovoljna koordinacija s javnim tijelima, a često su i nedovoljno teritorijalno raspoređeni. Time se ne želi tvrditi da bi NVO-ove trebalo zamijeniti rješenje koje se temelji na državi. Problem je u tome što kad službe za potporu žrtvama djeluju na temelju načela slobodnog tržišta, geografska pitanja, financijski resursi te, čak, medijski pritisak, mogu određivati uspostavu NVO-ova u velikim urbanim središtima i potporu tipologijama žrtava kojima je statistički potrebija, čime sve ostale ostaju nezaštićene. Partnerske zemlje nastoje utvrditi načine kako savladati ove poteškoće. Na primjer, u Hrvatskoj su službe za potporu žrtvama uspostavljane u sklopu sudova te su osigurana sredstva NVO-ovima koji funkcioniraju tamo gdje takvi sudovi ne postoje te gdje, kao rezultat navedenog, nisu uspostavljene službe za potporu žrtvama. Međutim, ne postoji općenita služba za potporu žrtvama, tj. posvećena pružanju potpore svim žrtvama, neovisno o vrsti kaznenog djela. U Irskoj su se policija i uredi državnog odvjetnika uključili u nekoliko inicijativa za razvoj sustava potpore te su u sklopu svojih organizacija uspostavili nekoliko tijela za pružanje informacija i pomoć žrtvama. U Portugalu su protokoli između ureda državnog odvjetnika i pružatelja nevladine potpore doveli do integracije ureda za pomoć žrtvama u sklopu ureda državnog odvjetnika (i u sjedištu policije). U Španjolskoj postoji javna mreža posebnih ureda za potporu, kao i državni odvjetnici koji su određeni za pomoć određenim žrtvama.

Konačno, kao potvrda predviđanja iz prethodno navedenog pregleda literature, sudionici su naveli da su žrtve koje se upućuju službama za pružanje potpore uglavnom žrtve nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja i trgovanja ljudima, tj. žrtve određenih vrsta kaznenih djela. Tu tendenciju potvrđuje ono što je utvrđeno u partnerskim zemljama, kao i u svim četirima partnerskim zemljama, može se uočiti kontekst specijaliziranih službi za određene žrtve, čime se ponovno odražavaju kulturološki aspekti predmetne nadležnosti. Na primjer, u Španjolskoj je posebna potpora zajamčena žrtvama terorizma. Drukčije rješenje postoji u Portugalu gdje Udruga za potporu žrtvama u Portugalu (APAV) promiče nacionalan i jedinstven sustav potpore žrtvama koji se financira vladinim i privatnim sredstvima, a postoje i druge službe za potporu žrtvama čiji je opseg usmjeren na tipologiju žrtava.

Ukratko, u partnerskim državama članicama EU-a u tijeku je proces institucionalizacije organizacija koje skrbe o potrebama žrtve. Međutim, u tom procesu i dalje nedostaju potrebna koordinacija i financiranje kad je riječ o nevladinim organizacijama, dugotrajnim pružateljima potpore žrtvama, kao što je ovdje pokazano. Rezultati upitnika potvrđuju da „nacionalne političke i društvene okolnosti utječu na način na koji pojedinačne vlade poimaju službe za potporu žrtvama i daju im prioritet“, čime se ometa pristup takvim službama (Gavrielides, 2015., str. 76.). Međutim, treba imati na umu da je ostvaren određeni napredak te da je predviđeno da će izgradnja kulture suradnje usmjerene na žrtvu i ulaganja, posebno među dionicima u kaznenopravnom sustavu, trajati neko vrijeme.

Dobre prakse: 1) u **Irskoj** postoji koordinirani sustav za žrtve trgovanja ljudima, a to je pristup koji se može razmotriti za druge vrste kaznenih djela; **2)** u **Irskoj** su uspostavljeni posebni odjeli u sklopu policije zajedno s uredima državnog odvjetnika koji su specijalizirani za pomoć žrtvama; **3)** u **Portugalu** su pozdravljeni protokoli za razvoj ureda za potporu žrtvama u sklopu ureda državnih odvjetnika; **4)** u **Španjolskoj** su službe za potporu žrtvama nadležne za pružanje informacija o određenim pravima, odnosno o dostupnim službama za popravlanje štete, žrtvama; **5)** financiranje NVO-ova u Hrvatskoj u regijama u kojima ne postoje sudovi sa službama za potporu žrtvama smatra se kreativnim rješenjem.

Kad je riječ o temi **popravljanja štete**, kad bismo htjeli jednom riječi sažeti glavne zaključke rezultata upitnika to bi vjerojatno bila riječ *obeshrabrujuće* te zbog toga sljedeća rasprava o tom specifičnom području zahtijeva dodatne pravne analize i dogmatska razmatranja. Obeshrabrujuće zato što je na temelju rezultata upitnika uočljivo nepoznavanje popravljanja štete. Čini se da smo ipak suočeni s Wittgensteinovim lavom. Zapravo, kada u rezultatima upitnika provjerimo način na koji je to pravno riješeno u navedenim zemljama, zaključujemo da je nepoznavanje zakona o popravljanju štete i praksama / službama za popravlanje štete transverzalno, tj. ponavlja se u svim zemljama. Nitko od ispitanika nije u potpunosti upoznat sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, što se može pokazati brojnim primjerima. Iako su službe za popravlanje štete pravno uspostavljene, općenito u sklopu tipologije posredovanja između žrtve i počinitelja, što je nešto što se može smatrati naslijeđem Okvirne odluke iz 2001., točna kaznena postupovna faza u kojoj može doći do upućivanja ipak nije u potpunosti internalizirana. Na primjer, može se vidjeti da, iako su u Portugalu upućivanje službama za posredovanje moguće samo tijekom faze istrage na temelju inicijative državnog odvjetnika ili na razini nakon suđenja (usp. Zakon 21/2007, članak 3. stavak 1. i Zakon 115/2009, članak 47. stavak 4.), neki ispitanici smatraju da su službe za popravlanje štete dostupne su bilo kojoj fazi. U pogledu iste teme o nepoznavanju zakona, ako se usredotočimo na minimalnu dob žrtava za sudjelovanje u postupku popravljanja štete, u odgovorima uočavamo ozbiljne razlike, a to su od 14 do 18 godina u Baskiji, ili 14 godina/nije primjenjivo/nepoznato u Hrvatskoj ili od 12 do 29 godina u Portugalu. Potrebno je napomenuti da je to općenita tendencija jer Malta, zemlja izvan partnerstva, isto tako navodi nepreciznu dob, od 14 do 16 godina. Suprotno tome, u Irskoj su svi ispitanici naveli da nema minimalne dobi, a to je rigorozno jer je odluka nacionalnog pravnog režima da se neće odrediti konkretna dob za sudjelovanje žrtava, već se prednost daje rješenju koje se prilagođava stvarnim sposobnostima žrtve u pitanju, što znači da će se u svakom slučaju provesti ocjenjivanje kako bi se odlučilo je li žrtva u dostatnoj mjeri spremna na sudjelovanje u postupku popravljanja štete. To nepoznavanje popravljanja štete nadilazi površinu koja se materijalizira u nacionalnom pravnom okviru svake zemlje i prodire ispod, do razloga postojanja popravljanja štete. Osobe koje imaju ovlast primjenjivati mehanizme popravljanja štete, tj. procese popravljanja štete, nisu u potpunosti upoznate s njegovim

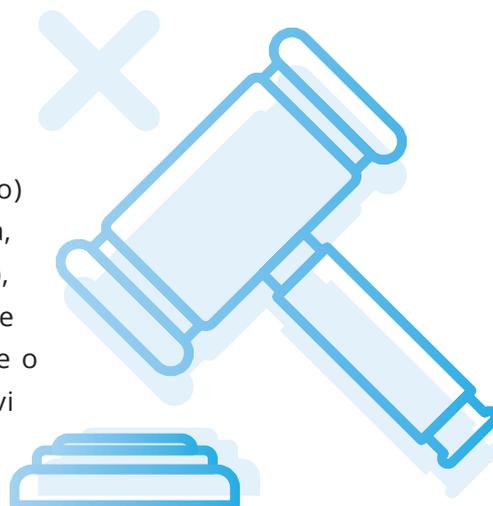
načelima i ciljevima jer potvrdni odgovori na tvrdnju ne postoji povezanost popravljavanja štete i prava žrtava ukazuje na to da stručnjaci s bitnim odgovornostima u ovom području nisu upoznati s tim da je uspon teorije popravljavanja štete neodvojiv od prava žrtava, kako je prethodno prikazano u pregledu literature.

Pozitivno je to što rezultati upitnika prikazuju da je općenito poznato da upućivanja službama za popravljavanje štete nisu obvezna, nego da ovise o mogućnosti, primjerenosti i prikladnosti. To je strogo u skladu s dogmatskim nasljeđem popravljavanja štete, također prikazanom u prethodno navedenom pregledu literature, jer bi bilo paradoksalno promicati načela popravljavanja štete, odnosno dobrovoljnosti, i istodobno uspostaviti obvezni sustav upućivanja.

Još je jedan važan zaključak na koji se prethodno ukazuje kad je riječ o upućivanjima: državni odvjetnici nisu uvijek odgovorni za upućivanje predmeta službama za popravljavanje štete, ali mogu se smatrati glavnim zaštitnicima prava žrtava u tom području. Dok je većina ispitanika u Portugalu i Hrvatskoj potvrdila da državni odvjetnici promiču upućivanje, u Irskoj i Španjolskoj ispitanici su izjavili da je to odgovornost sudaca, ali isto su tako sudionici u Španjolskoj i Hrvatskoj potvrdili da to može biti u nadležnosti službi za potporu žrtvama, a u Irskoj, prema zapažanjima sudionika, predmete mogu upućivati i probacijske službe. To znači da će se nadležnost za upućivanje razlikovati ovisno o uspostavljenom kaznenopravnom sustavu kao i o fazi u kojoj se može zatražiti popravljavanje štete u različitim nadležnostima. No upitnikom se ujedno potvrđuje još jedna tendencija koja je prethodno već spomenuta i prisutna je u Priručniku Ujedinjenih naroda o programima popravljavanja štete jer je u ovom novom pregledu tih službi u nekolicini zemalja općeg prava i građanskog prava utvrđeno da su državni odvjetnici najčešći zaštitnici prava žrtava u pristupu programu popravljavanja štete (Dandurand, Vogt i Lee, 2020., str. 46.). To je i razumljivo kad uzmemo u obzir prethodno utvrđenu ulogu koju uredi državnog odvjetnika imaju u kaznenim postupcima, a što je povezano sa zaključkom da su službe za popravljavanje štete uglavnom odvratajuće naravi za sitna kaznena djela, a do tog odvratanja, kao što je već objašnjeno, dolazi uglavnom tijekom faze istrage, u kojoj državni odvjetnici predstavljaju većinom *dominuse*. Ako sagledamo širu sliku kako bismo razumjeli ovo stanje, potrebno je uzeti u obzir dihotomiju nasljeđa kaznenopravnih sustava jer oni objašnjavaju razlike u provedbi tih alternativnih mehanizama u tradicionalnom kaznenopravnom sustavu: u zemljama običajnog prava načelo prilike smatra se pravilom, dok je u zemljama građanskog prava nedavno uvedeno kao iznimka. Uvođenje načela prilike u povijesno inkvizitornim sustavima postupno je državnim odvjetnicima pružalo veću diskreciju, osobito kad se suočavaju s odlukom hoće li biti kaznenog progona ili ne. Međutim, i dalje postoji otpor prema tom načelu te, konkretnije, prema upotrebi sustava popravljavanja štete. A to je nešto čime se vjerojatno objašnjava nepoznavanje njegovog obrazloženja te upotrebe praksi popravljavanja štete. Kako bismo razumjeli zašto do toga dolazi, potrebno je uzeti u obzir činjenicu da se u upitniku i literaturi iz zemalja građanskog prava pokazuje da se prakse popravljavanja štete uglavnom smatraju mjerama protiv skretanja s intervencijom tijela kaznenopravnog sustava, tj. državnog

odvjetnika ili suca, u odluku o obustavi postupka radi odštete žrtvi (Bernuz, 2014., str. 2.). Iako se popravljjanje štete može temeljiti i na načelu prilike (Varona Martínez, 2018., str. 45.), odnosno kada se provodi kao mehanizam protiv skretanja koji je alternativno rješenje za kaznene postupke, ta asocijacija nije precizna jer mjere protiv skretanja ne uključuju uvijek obrazloženje koje se nalazi u pozadini teorije popravljjanja štete koja je prethodno istraživana u pregledu literature. Kako bismo u potpunosti razumjeli zašto je tome tako, moramo uzeti u obzir povijesne i društvene motivacije. Na primjer, istaknuto je da je u Hrvatskoj razlog tom otporu činjenica da je prethodni socijalistički režim bio skloniji metodama izvansudskog rješavanja sukoba na štetu sudskih postupaka (Krapac, 2002., str. 164.). Stoga, ako se popravljjanje štete povezuje isključivo s mehanizmima *alternativnog rješavanja sporova*, tome se mogu prizvati (loša) sjećanja na tu vrstu pravde. Iz naše perspektive, označavanjem popravljjanja štete kao alternativnog rješavanja sporova umanjujemo ono što to zapravo jest jer ono može djelovati u okviru mjera protiv skretanja, ali s ciljevima koji su različiti od drugih mjera protiv skretanja, kao što je odluka o obustavi postupka, ali može se i predvidjeti i ostvariti u nacionalnom pravnom okviru kao komplementaran način provođenja pravde, bilo na razini prije ili nakon suđenja, tj. ti bi planovi trebali biti dostupni u bilo kojoj fazi postupka, kada zainteresirane strane pristanu na to (Gavrielides, 2019., str. 125.), a to je nešto što već postoji u zemljama nekih ispitanika, poput Španjolske u kojoj se Kaznenim zakonikom dopuštaju pristupi popravljjanja štete u bilo kojoj fazi postupka (članak 21. stavak 5.), ali isto tako i u zemljama izvan partnerstva gdje se u Njemačkoj, člankom 155.a Zakona o kaznenom postupku, u zemlji s jednim od najstarijih programa i praksi kad je riječ o popravljjanju štete u europskom kontekstu (Delattre i Willms, 2020., str. 281.), također priznaje posredovanje između žrtve i počinitelja u svim fazama postupka. Sve u svemu, cilj programa popravljjanja štete nije zamijeniti kaznenopravni sustav, niti bi to trebali učiniti (Hartmann, 2019., str. 137.; Skelton, 2019., str. 35.).

Kad je riječ o dvosmislenosti zaštitnih mjera, ovaj konkretan zaključak proizlazi iz činjenice da je većina ispitanika izjavila da ne postoje zaštitne mjere za žrtve u sklopu službi za popravljjanje štete, osim u Baskiji i Mađarskoj. Čak ni specijalizirane zaštitne mjere za određene žrtve. Opet su iznimka ispitanici iz Baskije i Mađarske koji su naveli postojanje zaštitnih mjera za ranjive žrtve i žrtve nasilja u bliskim odnosima. Taj je zaključak posebno alarmirajući. Uzimajući u obzir ovaj konzorcij projektnih partnera, ispravan zaključak bio bi da su, osim Hrvatske i (djelomično) Portugala, preostale dvije zemlje, Irska (Zakon o žrtvama, 26) i Španjolska (Zakon o pravima žrtava 4/2015, 15), prenijele odredbu o zaštitnim mjerama za žrtve koje sudjeluju u službama popravljjanja štete iz Direktive o žrtvama. Stoga postoje dva razloga za zabrinutost. Prvi još jednom potvrđuje da ispitanici nisu upoznati sa zakonom o vrlo osjetljivoj temi: zaštiti žrtava. Drugi

jest nedoumica koja proizlazi iz nedostatka zaštitnih mjera u tom pogledu u Portugalu i Hrvatskoj. U Portugalu zato što se Zakonom 21/2007, prije Direktive o žrtvama, ne obuhvaća u potpunosti članak 12. o zaštitnim mjerama (odnosno članak 12. stavak 1. točka a, prvi dio, i točka c), a u Hrvatskoj zbog potpunog nepostojanja propisa o popravljaju štete (Kalac, Vidlička i Burić, 2020., str. 23.). Time se ne negiraju koristi koje se pripisuju rezultatima koji proizlaze iz sudjelovanja u programima popravljaja štete. Naša se zabrinutost da te koristi same nisu dovoljne jer su zaštitne mjere ključne za potpuno ostvarivanje ciljeva ove linije intervencije. U suprotnome mogu biti učinkovito štetne za žrtve kaznenog zločina Hartmann, 2019., str. 132. – 137.; Skelton, 2019., str. 37. – 39.). Zbog toga se (*minimalne*) zaštitne mjere moraju tumačiti kao obvezujuće.

Unatoč određenim obeshrabrujućim zaključcima i općenitom skepticizmu u vezi s primjenom tih metoda u ozbiljnim kaznenim zločinima koji postoji u literaturi, kao što su rodno uvjetovana kaznena djela i kaznena djela u obitelji (Hartmann, 2019., str. 133.; Terry, 2019., str. 153.), istraživanje je već pokazalo da popravljajanje štete može biti korisno za žrtve tih vrsta kaznenih djela (Terry, 2019., str. 153.), a empirijska ispitivanja ukazuju na to da što je kazneno djelo ozbiljnije, veća je vjerojatnost da će žrtve posegnuti za programima popravljaja štete (Gavrielides, 2019., str. 125.), te je veća potreba za njima (Droogenbroeck, 2010., str. 233.). Uzimajući kao primjer nasilje u bliskim odnosima, metode popravljaja štete već su uvedene za žrtve tih zločina u državama članicama (Drost i sur., 2015., str. 10.; Liebmann i Wootton, 2010., str. 4.), a postoje i priče o uspješnoj primjeni popravljaja štete za zločine iz mržnje (Gavrielides, 2010., str. 197.) i nasilje u bliskim odnosima, u posljednjem slučaju za žrtve (Pelikan, 2000., 2010.) i počinitelje (Hofinger i Neumann, 2008.). Popravljajanje štete danas se u velikoj mjeri primjenjuje, na primjer, za međunarodna kaznena djela i oružane sukobe: u Baskiji je Uprava za žrtve terorizma organizirala sastanke za popravljajanje štete za žrtve ETA-e i bivše članove te organizacije (Pascual Rodríguez i Ríos Martín, 2014., str. 431.); u Hrvatskoj su programi popravljaja štete primjenjivani radi zvjerstava počinjenih tijekom oružanog sukoba (Peuraca, 2010., str. 103.).

Dobre prakse: 1) nakon završetka programa posredovanja u **Portugalu** se pokreće ispitivanje zadovoljstva (Uredba 68-C/2008, 12); **2)** u **Španjolskoj** se u statutu o žrtvama izričito navodi da su službe za potporu žrtvama odgovorne za informiranje žrtava o dostupnim programima popravljaja štete.

Konačno, kad je riječ o **pravima na zaštitu i pojedinačnu procjenu**, većina ispitanika iz Hrvatske, Irske i Portugala, ali isto tako i iz zemalja izvan partnerstva, odnosno Njemačke, Malte i Švedske, odgovorila je da ne postoje automatske mjere zaštite. Samo su u Baskiji ispitanici odgovorili potvrdno. Međutim, u Španjolskoj postoje kritike oko automatskih mjera zaštite koje se provode neovisno o pojedinačnoj procjeni, a to se protivi Direktivi o žrtvama. Ovo nepostojanje automatskih mjera može se shvatiti na

pozitivan način, ako ga shvatimo kao način za učinkovitu primjenu pojedinačne procjene. S postupovnog gledišta možemo pretpostaviti da je ovo nepostojanje automatskih oblika zaštite isto tako objašnjeno činjenicom da u nekim pravnim sustavima, kao što su irski i portugalski, državni odvjetnici mogu samo zagovarati primjenu mjere, a sudac je taj koji odlučuje o njezinoj primjeni.

Većina ispitanika u Irskoj, Baskiji, Hrvatskoj i Portugalu odgovorila je da postoji obveza provođenja pojedinačne procjene, koja se zahtijeva člankom 22. stavkom 1. Direktive, ali Direktivom nije predviđen jedinstven način provođenja procjene, prepuštajući državama članicama regulatornu odgovornost i inicijativu, što može dovesti do određene samovolje. U nekim zemljama, odnosno Hrvatskoj i Portugalu, postoji obrazac s pitanjima za pojedinačnu procjenu, a uloga državnog odvjetnika na postoji. Unatoč činjenici da se ovaj obrazac s pitanjima ne zahtijeva Direktivom, njegovo nepostojanje može ugroziti djelotvornost pojedinačne procjene i sadržaj ovog postupka, u skladu s člankom 22. stavkom 2. Direktive, zato što svako tijelo u svakoj državi članici može provoditi pojedinačnu procjenu unatoč nepostojanju bilo kojih smjernica. To je posebno zabrinjavajuće kad se uzme u obzir velika zadaća u kojoj se ostvaruju pojedinačne procjene. Bez tih smjernica i bez nedovoljnog osposobljavanja, zadaća koja bi već sama po sebi bila izrazito teška (Groenhuijsen, 2014., str. 36.; Shapland, 2018., str. 202.), mogla bi postati nemoguća.

Nadalje, prema rezultatima upitnika osigurano je pravo žrtava na odbijanje procjene i relevantna je volja žrtava u procjenama, a to se i izravno zahtijeva člankom 22. stavkom 6. Direktive jer se pojedinačne procjene provode s aktivnim sudjelovanjem žrtve i uzimaju u obzir njihove želje.

Člankom 22. stavkom 2. Direktive propisano je da se u pojedinačnim procjenama moraju uzeti u obzir ne samo vrsta kaznenog djela, šteta prouzročena žrtvi, okolnosti kaznenog djela, nego i osobne karakteristike žrtve. Međutim, nacionalna zakonodavstva imaju tendenciju povezivati zaštitne mjere (općenite i specifične) s mjerama protiv počinitelja, kao što su nalozi za zaštitu, nalozi za zabranu prilaska, zabrana kontaktiranja za počinitelja, zabrana pristupa na područje počinitelja, zabrana pristupa na određene lokacije ili policijska zaštita. Slijedom toga, te mjere nisu usmjerene na primjenu mjera kojima se povećava dobrobit žrtve, kao što je psihološka pomoć, što može biti zabrinjavajuće.

Ali čak i kad su zaštitne mjere usmjerene protiv počinitelja, ponekad nisu prenesene u nacionalne pravne sustave. Na primjer, u Portugalu mjere zabrane i ograničenja predviđene Istanbulsom konvencijom nisu niti prenesene niti zakonski moguće.

Osim toga, moguće je primijetiti da zemlje imaju posebnu mjeru opreza kad je riječ o žrtvama određenih kaznenih djela, odnosno, nasilja u bliskim odnosima i spolnog nasilja te rodno uvjetovanih kaznenih djela, ali ne pridaju toliko pozornosti kad je riječ o ostalim kaznenim djelima, kao što su prisilni brak, što se čak i podcjenjuje. Kao primjeri prethodno navedenog može se navesti irska zabrana kontaktiranja za počinitelja / zaštita

na temelju naloga za zabranu prilaska/isključenja do koje dolazi samo kad je riječ o kaznenom djelu uznemiravanja, što je protivno odjeljku 10. Zakona o kaznenim djelima bez smrtonosnih posljedica nad osobom iz 1997. U Portugalu je Zakon 112/2009 koji je stupio na snagu 2009. posebno prilagođen žrtvama nasilja u bliskim odnosima i njime se uređuju prava žrtava samo u slučaju žrtava nasilja u bliskim odnosima. Hrvatska je jedina zemlja u kojoj se kao potencijalni korisnici zaštitnih mjera navode organizirani kriminal i ratni zločini. Kao što je već istaknuto, time se odražava nacionalna stvarnost jer je Hrvatska donijela različite zakone o određenim žrtvama, ne samo za žrtve nasilja u bliskim odnosima, nego i zakone o žrtvama trgovanja ljudima i druge o pravu na naknadu štete žrtvama seksualnog nasilja u ratu, kao reakcija na njezino povijesno naslijeđe.

Nadalje, u nacionalnim zakonodavstvima moguće je pronaći općenit senzibilitet u pogledu posebnih zaštitnih mjera za djecu žrtve kaznenih djela. Državni odvjetnici imaju čak i posebne procedure za rješavanje/istraživanje slučajeva koji se odnose na djecu žrtve, u skladu s člankom 22. stavkom 4. i člankom 24. Direktive o žrtvama. Na primjer, uredi državnog odvjetnika u Španjolskoj imaju posebnu nadležnost određivanja takvih mjera u slučaju djece. Unatoč tome što je načelo Direktive da sve žrtve treba procijeniti, čime stigmatizacija ranjivih žrtava ostaje po strani, kako bi se učinkovito identificirale ranjive žrtve bez njihovog označavanja, moglo bi se tvrditi da je taj senzibilitet potreban u teoriji i u praksi jer je u cijeloj Direktivi posebna pozornost posvećena žrtvama određenih kaznenih djela, kao i određenim osobama koje su žrtve, kao što su maloljetnici, osobe s invaliditetom ili osobe u bliskim odnosima s počiniteljima.

Dobre prakse: 1) primjena zaštitne mjere „anonimnosti prijave“ na adresu žrtve primjenjuje se u **Irskoj** na žrtve trgovanja ljudima i na određena kaznena djela koja se odnose na dječju pornografiju; **2) u svim zemljama** pojedinačna procjena provodi se što je ranije moguće ili tijekom faze istrage i kadgod je to moguće; **2) u Hrvatskoj** državni odvjetnik pojedinačnu procjenu donosi u suradnji s tijelima i institucijama za potporu svjedocima/žrtvama.

Dio IV.

PREPORUKE

ZA EU:

1. donijeti pravo na službe za popravljavanje štete;
2. iako se poštuju razlike među nadležnostima, potrebno je bolje rješavanje pitanja formalnih načina sudjelovanja žrtve;
3. konkretizirati odredbe o osposobljavanju;
4. konkretizirati odredbu o koordinaciji kaznenopravnih tijela i NVO-ova koji pružaju potporu žrtvama;
5. poboljšati suradnju i koordinaciju država članica u pogledu prekograničnih žrtava (jer je u raspravi utvrđeno nekoliko nejednakosti između, na primjer, nadležnosti /europskih mreža)

ZA DRŽAVE ČLANICE:

1. uspostaviti nacionalni sustav upućivanja službama za potporu žrtvama
2. ostvariti koordinirani sustav sa službama za potporu žrtvama pod vodstvom NVO-ova za njihovo područje znanja
3. uspostaviti službe za potporu žrtvama s općenitim nadležnostima
4. razviti službe za popravljavanje štete, koje nisu vrhovni sudac, sa zaštitnim mjerama i stvarnim pristupom za sve vrste kaznenih djela u svim fazama postupka
5. omogućiti osposobljavanje i specijalizirane urede i stručnjake u sklopu kaznenopravnih tijela
6. odgovarajuće financirati službe za potporu žrtvama

ZA UREDE DRŽAVNOG ODVJETNIKA:

1. omogućiti opće smjernice
2. uspostaviti načine na koje žrtve mogu prijavljivati zlostavljanje itd. (mjerenje usklađenosti)
3. omogućiti trajnu dostupnosti i pristupačnosti informacija prikladnih za žrtve
4. djelovati u ime žrtava kada im nije dopušteno sudjelovati u kaznenim postupcima i poštovati ih kad sudjeluju u njim

REFERENCE

Slijediti 7. APA stil referenciranja

Ainsworth, J. (2015). *Legal Discourse and Legal Narratives: Adversarial versus Inquisitorial Models. Language and Law*, **2(1)**, 1-11.

Anić, M & Frankić, A. (2019). *Vociare National Report – Croatia: Implementing victim-oriented reform of the criminal justice system in the European Union.*

Angel, C. M. et. al. (2014). *Short-term effects of restorative justice conferences on post-traumatic stress symptoms among robbery and burglary victims: a randomized controlled trial. Journal of Experimental Criminology*, **10**, 291–307. DOI 10.1007/s11292-014-9200-0

Antunes, Maria João

Direito Processual Penal, (2.ª ed.) Coimbra: Almedina, 2018

Alfonso Rodríguez, A. J. (Marcos Martins). (2019). *Investigación penal del ministerio público y derecho de defensa. Revista de derecho de la UNED*, **25**, 171-213.

Bahr, B. & Melum, J. (2017). *EU's 'Victims' Directive` : A legal act for a cultural change? International Journal for Court Administration*, **9(1)**, 16-20.

Bernuz Beneitez, M. J. *Las posibilidades de la justicia restaurativa en la justicia de menores (española). Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, **16-14**, 14:1-14:27. <http://criminnet.ugr.es/recpc/16/recpc16-14.pdf>

BACHMAIER WINTER, Lorena

“Acusatorio versus inquisitivo: Reflexiones acerca del proceso penal”, in AA.VV., *Proceso penal y sistemas acusatorios*(coord.: Lorena Bachmaier Winter), Madrid: Marcial Pons, 2008, pp. 11-48.

Bazemore, G., O’Brien, S. & Carey M. (2006). *The synergy and substance of organizational and community change in the response to crime and conflict: the emergence and potential of Restorative Justice. Public Organization Review: A Global Journal*, **5**, 287-314. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11115-005-5093-8>

Biffi, E. (2016a). *Practice Guide for restorative justice services. The victims` directive: challenges and opportunities for restorative justice. Belgium: European Forum for Restorative Justice.*

Biffi, E., et al. (2016b). *IVOR Report – Implementing victim-oriented reform of the criminal justice system in the European Union. Lisbon: APAV.*

Bogaerts, S., Lens, K. M. E. & Pemberton, A. (2013). *Heterogeneity in victim participation: A new perspective on delivering a Victim Impact Statement. European Journal of Criminology*, **10(4)**, 479- 495.

Bouffard, J., Cooper, M & Bergseth, K. (2017). *The effectiveness of various Restorative Justice interventions on recidivism outcomes among juvenile offenders. Youth violence and juvenile justice*, **15(4)**, 465-480. DOI: 10.1177/1541204016647428 journals.sagepub.com/home/yvj

- Brennan, I. & Johnstone, G. (2018). *Building Bridges: Prisoners, Crime Victims and Restorative Justice*. Eleven International Publishing.
- Brienen, M. E. I. & Hoegen, E. H. (2000). *Victims of Crime in 22 European Criminal Justice Systems: The Implementation of Recommendation (85) 11 of the Council of Europe on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law and Procedure*. Wolf Legal Productions.
- Carvalho, I. & Carmo, M. (2019). *Vociare National Report – Portugal: Implementing victim-oriented reform of the criminal justice system in the European Union*.
- Christie, N. (1977). *Conflicts as property*. *The british journal of criminology*, Vol **17(1)**, 1-15.
- Christie, N. (2009). *Fertile ground for victim-movements*. In O. Hagemann, P. Schafer & S. Schmidt (Eds.), *Victimology, Victim Assistance and Criminal Justice: Perspectives shared by International Experts at the Inter-University Center of Dubrovnik* (pp. 73-77).
- Christie, N. (2013). *Words on Words*. *Restorative Justice: An International Journal*, 1(1), 15-90.
- Clegg, S., Flyvbjerg, B. & Haugaard, M. (2014). *Reflections on phronetic social science: a dialogue between Stewart Clegg, Bent Flyvbjerg and Mark Haugaard*. *Journal of Political Power*, **7(2)**, 275-306.
- Committee of Ministers of the Council of Europe (2000). *Recommendation (2000)19 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on the role of public prosecution in the criminal justice system*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved from: <https://rm.coe.int/16804be55a> (last consulted in August 31st 2020).
- Consultative Council of European Prosecutors (2017). *Opinion No. 12 on the role of prosecutors in relation to the rights of victims and witnesses in criminal proceedings*. Strasbourg: Council of Europe. Retrieved from: <https://rm.coe.int/opinion-no-12-on-the-role-of-prosecutors-in-relation-to-the-rights-of-168076fd32> (last consulted in August 31st 2020).
- Conway, G. (2015). *EU Law (1st Ed.)*. Routledge.
- Council of Europe (1985). *Recommendation R(85)11 of the Committee of Ministers to Member States on the Position of the Victim in the Framework of Criminal Law and Procedure*. Retrieved from: <https://polis.osce.org/council-europe-committee-ministers-recommendation-no-r85-11-member-states-position-victim-framework> (last consulted in August 31st 2020).
- Council of Europe (2018). *Recommendation of the Committee of Ministers to member States concerning restorative justice in criminal matters*.
- Council of the European Union (2001). *2001/220/JHA: Council Framework Decision of 15 March 2001 on the standing of victims in criminal proceedings*. Retrieved from: http://data.europa.eu/eli/dec_framw/2001/220/oj (last consulted in August 31st 2020).
- Council of the European Union (2011). *Resolution of the Council on a roadmap for strengthening the rights and protection of victims, in particular in criminal proceedings*. Retrieved from: <https://victimsupport.eu/activeapp/wp-content/uploads/2012/09/Resolution-of-the-Council-on-a-roadmap-for-strengthening-the-rights-and-protection-of-victims-in-particular-in-criminal-proceedings11.pdf> (last consulted in August 31st 2020).
- Council of the European Union (2019). *Draft Council Conclusions on victims' rights*. Retrieved from: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14056-2019-INIT/en/pdf> (last consulted in August 31st 2020).
- Cunha, J. D. (2005). *O relacionamento entre as autoridades judiciárias e polícias no processo penal*. In Valente, M. M. G. (Coord.), *Congresso de Processo Penal: Memórias (99-112)*. Almedina

- Dandurand, Y. (2007). *The role of prosecutors in promoting and strengthening the rule of law*. *Crime, Law and Social Change*, 47(4), 247–259. Retrieved from: [file:///C:/Users/User/Downloads/The_role_of_prosecutors_in_promoting_and_strengthe%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/The_role_of_prosecutors_in_promoting_and_strengthe%20(2).pdf) (last consulted in August 31st 2020).
- Dandurand, Y., Vogt, A. & Lee, J. A. (2020.) *Handbook on restorative justice programmes: Criminal justice handbook series*. Vienna: UNODC.
- Dearing, A. (2017). *Justice for Victims of Crime, Human Dignity as the Foundation of Criminal Justice in Europe (1st Ed.)*. Springer.
- Delattre, G. & Willms, C. (2020). *After three decades of restorative justice in Germany: thought on the needs for a strategic re-orientation*. *The International Journal of Restorative Justice*, 282-294. 10.5553/IJRJ.000039
- Dias, J. F. (1974). *Direito Processual Penal (1ª ed.)*. Coimbra Editora.
- Díez, C. G-J. & Chiesa, L. E. (2011). *Spanish Criminal Law*. In: K. J., Heller & M., D. Dubber (Eds.), *The handbook of comparative criminal law*. Stanford University Press. Retrieved from: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1317689 (last consulted in August 31st 2020).
- Doak, J. (2005). *Victims' Rights in criminal trials: Prospects for participation*. *Journal of Law and Society*, (32)2, 294-316.
- Drost, L., Haller, B., Hofinger, V., van der Kooij, T., Lünemann, K., Wolthuis, A. (2015). *Restorative Justice in Cases of Domestic Violence: Best practice examples between increasing mutual understanding and awareness of specific protection needs*. https://www.unodc.org/e4j/data/_university_uni_/restorative-justice-in-cases-of-domestic-violence--best-practice-examples-between-mutual-understanding-and-awareness-of-specific-protection-needs.html?lng=en
- European Commission (2004). *Report from the Commission pursuant to Article 18 of the Council Framework Decision of 15 March 2001 on the standing of victims in criminal proceedings (2001/220/JHA)*. COM (2004) 54. Brussels. Retrieved from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52004DC0054R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52004DC0054R(01)) (last consulted in August 31st 2020).
- European Commission (2009). *Report from the Commission pursuant to Article 18 of the Council Framework Decision of 15 March 2001 on the standing of victims in criminal proceedings (2001/220/JHA)*. COM(2009) 166. Brussels. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52009DC0166> (last consulted in August 31st 2020).
- European Commission (2012). *Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*. Retrieved from: <http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj> (last consulted in August 31st 2020).
- European Commission (2013). *DG Justice Guidance Document related to the transposition and implementation of Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*. Retrieved from: https://victimsupport.eu/activeapp/wp-content/uploads/2014/04/EC-Guidance-Document_Feb201411.pdf (last consulted in August 31st 2020).
- European Commission (2020a). *Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the Implementation of the Directive 2012/29/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2012 establishing minimum standards on the rights, support and protection of victims of crime, and replacing Council Framework Decision 2001/220/JHA*. COM(2020) 188. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2020:188:FIN> (last consulted in August 31st 2020).

- European Commission (2020b). *Strengthening victims' rights: From compensation to reparation. a new EU Victims' rights strategy 2020-2025*. COM/2020/258. Luxembourg: EU. Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/files/summary-report-strengthening-victims-rights-compensation-reparation_en (last consulted in August 31st 2020).
- European Council (2010). *The Stockholm Programme: An open and secure Europe serving and protecting citizens*. C 115/01. Retrieved from: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52010XG0504\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52010XG0504(01)) (last consulted in August 31st 2020).
- European Parliament (2017). *The Victims Rights Directive - European Implementation Assessment*. Retrieved from: https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU%282017%29611022 (last consulted in August 31st 2020).
- European Parliament (2018). *Criminal procedural laws across the European Union – A comparative analysis of selected main differences and the impact they have over the development of EU legislation*. Retrieved from: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU\(2018\)604977_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU(2018)604977_EN.pdf) (last consulted in August 31st 2020).
- European Union Agency for Fundamental Rights (2019). *Victims' rights as standards of criminal Justice, Justice for victims of violent crime Part I*. Luxembourg: FRA.
- Ezendam, H. & Wheldon, F. (2014). *Recognition of victims' rights through EU action: Latest developments and challenges*. In I. Vanfraechem, A. Pemberton & F. Mukwiza Ndahinda (Eds.), *Justice for Victims: Perspectives on Rights, transition and reconciliation* (pp. 51-65). Routledge.
- Falkner, G. & Treib, O. (2008). *Three Worlds of Compliance or Four? The EU-15 Compared to New Member States*. *Journal of Common Market Studies*, **46(2)**, 293-313.
- Ferreira Monte, M. (2011). *Um balanço provisório sobre a lei de mediação penal entre adultos*. In P. Albuquerque (Coord.), *Homenagem de Viseu a Jorge de Figueiredo Dias*. Coimbra Editora.
- Flyvbjerg, B. (2001). *Making Social Science Matter: Why Social Inquiry Fails and How it Can Succeed Again* (1st ed.). Cambridge University Press.
- García-España, E., Díez-Ripolles, J. L., Pérez, F., Benitez, M. J. & Cerezo, A. (2010). *Crime trends through two decades of social changes in Spain*. *Crime, Law and Social Change*, **54(5)**, 359-380.
- García Rodríguez, M. J. (2016). *El nuevo estatuto de las víctimas del delito en el proceso penal según la Directiva Europea 2012/29/UE, de 25 de Octubre, y su transposición al ordenamiento jurídico español*. *Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología*, **18-24**, 1-84. Retrieved from: <http://criminnet.ugr.es/recpc/18/recpc18-24.pdf> (last consulted in August 31st 2020).
- Gavin, P. (2015). *Slow and steady progress: developing restorative justice in the Republic of Ireland*. *Safer Communities*, **14(3)**, 156-164.
- Gavrielides, T. (2010). *Restoring Relationships: Hate Crimes and Restorative Justice*. In M. Gyokos & K. Lanyi (Eds.), *European Best Practices of Restorative Justice in the Criminal Procedure* (pp. 187-204).
- Gavrielides, T. (2015). *Repositioning Restorative Justice in Europe*. *Victims & Offenders*, **11**, 71-86.
- Gavrielides, T. (2017). *The Victims' Directive and What Victims Want From Restorative Justice*. *Victims & Offenders*, **12**, 21-42.
- Gavrielides, T. (2019). *Victims and offenders' perceptions and experiences of restorative justice: the evidence from London*. In T. Gavrielides (Ed.), *International Handbook of Restorative Justice* (pp. 105-126). Routledge.
- Getoš Kalac, A-M. G. & Bezić, R. (2017). *Criminology, crime and criminal justice in Croatia*. *European*

Journal of Criminology, **14(2)**, 242-266.

Getoš Kalac, A-M. G., Vidlička, R. S. & Burić, Z. (forthcoming 2020). Croatia: Victimology, victimisation (typology) & victim protection. In G. Meško, E. Sárík & A-M. G. Kalac (Eds.), *Mapping the Victimological Landscape of the Balkans: A regional study on victimology and victim protection with a critical analysis of current victim policies* (215-268). Dunker & Humboldt. Retrieved from:

https://www.researchgate.net/publication/342260310_Croatia_Victimology_Victimisation_Typology_Victim_Protection (last consulted in August 31st 2020)

Gershman, B. L. (2005). *Prosecutorial ethics and victims' rights: The prosecutor's duty of neutrality*. *Lewis & Clark Law Review*, **9:3**, 559-579.

Giliéron, G. (2013). *Public Prosecutors in the US and Europe, A comparative analysis with special focus on Switzerland, France and Germany*. Springer.

Godfrey, B. (2018). *Setting the scene*. In S. Walklate (Ed.), *Handbook of Victims and Victimology* (2nd ed., pp. 13-29). Routledge.

Gómez Colomer, J. L. (1997). *La instrucción del proceso penal por el Ministerio Fiscal: aspectos estructurales a la luz del derecho comparado*. *Revista del Ministerio Fiscal*, **4**, 83-113. http://perso.unifr.ch/derechopenal/assets/files/articulos/a_20080521_91.pdf

Groenhuijsen, M.S. (1999). *Victim's rights in the criminal justice system*. In Van Dijk, J. J. M., Van Kaam, R. G. H., & Wemmers, J. (Eds.), *Caring for crime victims: selected proceedings of the Ninth International Symposium on Victimology* (pp. 85-114): Criminal Justice Press. Retrieved from: [file:///C:/Users/User/Downloads/amsterdawsv%20\(3\).PDF](file:///C:/Users/User/Downloads/amsterdawsv%20(3).PDF) (last consulted in August 31st 2020).

Groenhuijsen, M. S. (2000). *Victim-Offender Mediation: Legal and Procedural Safeguard: Experiments and Legislation in Some European Jurisdictions*. In *The European Forum for Victim Offender Mediation and Restorative Justice Victim-Offender* (ed.), *Mediation in Europe: Making Restorative Justice Work* (pp. 69-82). Retrieved from: <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/victim-offender-mediation-legal-and-procedural-safeguard-experime> (last consulted in the 31st of August 2020)

Groenhuijsen, M. S. & Pemberton, A. (2009). *The EU Framework Decision for Victims of Crime: does hard law make a difference?* *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, **17**, 43-59.

Groenhuijsen, M. S. & Pemberton, A. (2011). *Developing victim's rights within the European Union: past, present and future (electronic copy)*. Retrieved from: <file:///C:/Users/User/Downloads/SSRN-id1947236.pdf> (last consulted in August 31st 2020).

Groenhuijsen, M. S. (2014). *The development of international policy in relation to victims of crime*. *International Review of Victimology*, **20(1)**, 31-48.

Guardiola Lago, M. J. & Sumalla, J. M. (n.d.). *La Justicia Restaurativa en el Sistema Penal Español*.

http://openaccess.uoc.edu/webapps/o2/bitstream/10609/75606/2/Resoluci%C3%B3n%20alternativa%20de%20conflictos%20y%20justicia%20restaurativa_M%C3%B3dulo%203_La%20justicia%20restaurativa%20en%20el%20sistema%20penal%20espa%C3%B1ol.pdf

HAAS, Volker *Strafbegriff, Staatsverständnis und Prozessstruktur*, Tübingen: Mohr Siebeck, 2008

Hartmann, A. (2019). *Victims and restorative justice: bringing theory and evidence together*. In T. Gavrielides (Ed.), *International Handbook of Restorative Justice* (pp. 127-143). Routledge.

Healy, D. (2019). *Exploring Victims' Interactions with the Criminal Justice System: A Literature Review*.

Hofingerand V. & Neumann, A. (2008). *Legalbiografien von NEUSTART Klienten: Legalbewährung nach Außergerichtlichem Tatausgleich, Gemeinnütziger Leistung und Bewährungshilfe*. Institut für

Rechts & Kriminal soziologie. Retrieved from: <https://www.irks.at/assets/irks/Publikationen/Forschungsbericht/Endbericht%20Legalbiografien.pdf>

- Hough, M. & Sato, M. (2011). *Why measure trust in justice?* In: M. Hough & M. Sato (edit.), *Trust in justice: why it is important for criminal policy, and how it can be measured, Final report of the Euro-Justis project*. European Institute for Crime Prevention and Control (No. 70, pp. 10-17). European Institute for Crime Prevention and Control.
- House of Commons Justice Committee (2016). *Restorative Justice: Fourth Report of Session 2016–17* <https://publications.parliament.uk/pa/cm201617/cmselect/cmjust/164/164.pdf>
- Horvatić, Z. & Derenčinović, D. (2002). *Criminal Justice Systems in Europe and North America*. The European Institute for Crime Prevention and Control.
- Ivankovic, A., Altan, L., Carpinelli, A., Carmo, M, Valério, M. (2019). *Synthesis report - Project Vociare: Victims of Crime Implementation Analysis of Rights in Europe*.
- Jacobsson, M., Wahlin, L. & Fromholz, E. (2018). *Nordic Media Research*. Springer. In A., Nylund, L., Adrian, & K., Ervasti, (Eds.), *International Review of Victimology*, **18(3)**, 229-250. 10.1007/978-3-319-73019-6
- João, A. M. (2018). *Direito Processual Penal*, (2.ª ed.). Coimbra, Almedina.
- Kelly, R. (2006) *From scoundrel to scholar...The Russ Kelly story*.
- Kilcommins, S., Leahy, S. & Spain, E. (2015). *Developments in Victims Rights in Ireland* In: M. Buttler, *Criminal Litigation* (4th ed., Chapter 3). Law Society of Ireland. Retrieved from:https://www.researchgate.net/publication/282977204_Developments_in_Victims_Rights_in_Ireland/link/5624f8be108aed8dd1949553a/download (last consulted in August 31st 2020).
- Kilcommins, S. (2017). *The victim in the Irish criminal process: a journey from dispossession towards partial repossession*. *Northern Ireland Legal Quarterly*, **68(4)**, 505–17.
- Kirchengast, T. (2018). *Victimology and Victim Rights* (1st. ed.). Routledge.
- Krapac, D. (2002). *The victim´s procedural role in the Croatian criminal procedure*. *Revue internationale de droit penal*, **73**, 155-166.
- Kunst, M., Popelier, L. & Varekamp, E. (2014). *Victim satisfaction with the criminal justice system and emotional recovery: A systematic and critical review of the literature*. *Trauma, Violence and Abuse*, 1-23.
- Langbein, J. H. (1973). *The Origins of Public Prosecution at Common Law*. *American Journal of Legal History*, **313**, 313-335. https://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/539/
- Lauris, É. & Fernando, P. (2010). *A dupla face de janus: as reformas da justiça e a lei tutelar educativa*. *Julgar*, 11, 135-146. <http://julgar.pt/a-dupla-face-de-janus-as-reformas-da-justica-e-a-lei-tutelar-educativa/>
- Lauwaert, K. (2013). *Restorative justice in the 2012 EU Victims` Directive: right to quality service, but no right to equal access for victims of crime*. *Restorative Justice*, **1(3)**, 414-425.
- Leahy, S. & Spain, E. (2017). *Exploring the impact of the Victims` Directive on service provision for victims of crime in Ireland*. *Northern Ireland Legal Quarterly*, **68(4)**, 519–38.
- Liebmann, M. & Wootton, L. (2008). *Restorative Justice and Domestic violence abuse*.
- Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights (2006). *Reform of Pre-Trial Criminal Proceedings in Croatia: Analysis, Comparison, Recommendations and Plan of Action (2007-2012)*.

- Ma, Y. (2008). *Exploring the Origins of Public Prosecution*. *International Criminal Justice Review* 18(2), 190-211. <https://doi.org/10.1177/1057567708319204>.
- Marín, M. A. P. (2015). *La regulación europea de los derechos de las víctimas: naturaleza y contenido*. In M. Cano (Dir.), *Cooperación judicial penal en la Unión Europea, Reflexiones sobre algunos aspectos de la investigación y el enjuiciamiento en le espacio europeo de justicia penal* (pp. 367-410). Tirant lo blanch.
- Marder, I. D. (2019). *Restorative Justice: Strategies for Change A Collective Strategy for Ireland*. *Irish Probation Journal*, **16**, 60-82.
- Marder, I. D. (2019). *Restorative Justice as the New Default in Irish Criminal Justice*. *Irish probation journal*, **16**, 60-82.
- [http://www.probation.ie/EN/PB/0/5D1EAF15E4717EF80258418002CF512/\\$File/Ireland_RJ_Strategy_for_Change%20Final.pdf](http://www.probation.ie/EN/PB/0/5D1EAF15E4717EF80258418002CF512/$File/Ireland_RJ_Strategy_for_Change%20Final.pdf)
- Mata-Mouros, M. d. F. (2011). *Juiz das Liberdades: Desconstrução de um Mito do Processo Penal*. Almedina.
- Mendes, P. S. (2018). *Lições de Direito Processual Penal (reimpressão)*. Almedina.
- Milquet, J. (2019). *Strengthening victims' rights: from compensation to reparation – For a new EU Victims' rights strategy 2020-2025*. Report to the President of the European Commission Jean-Claude Juncker. Retrieved from: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/strengthening_victims_rights_-_from_compensation_to_reparation_rev.pdf (last consulted in 31 August 2020).
- Ministry of Justice, New Zealand (2016). *Reoffending Analysis for Restorative Justice Cases 2008-2013: Summary Results*
- <http://www.justice.govt.nz/assets/Documents/Publications/rj-Reoffending-Analysis-for-Restorative-Justice-Cases-2008-2013-Summary-Results.pdf>
- Moreno Caetana, V (2002). *El papel del Ministerio Fiscal en el Estado democrático de Derecho*. *Cuadernos de Derecho Público*, **16**, 130-165.
- Moura, J. S. (2005). *A proteção dos direitos fundamentais no processo penal*. In Valente, M. M. G. (Coord.), *Congresso de Processo Penal: Memórias* (33-51). Almedina.
- O' Mahony, P. (2000). *Republic of Ireland: a suitable case for social analysis*. *Irish Journal of sociology*, **10**, 3-26.
- O'Mahony, P. (Ed.) (2002). *Criminal Justice in Ireland*. IPA
- Office of the Director of Public Prosecutions, (2019). *Guidelines for Prosecutors* (5th Ed.)
- Office for Drug Control and Crime Prevention (1999). *Handbook on Justice for Victims: UN*. Retrieved from: <https://www.refworld.org/docid/479eeb1a2.html> (last consulted in 31 August 2020).
- Olmos, M. T. (2008). *El estatuto jurídico de la víctima*. *Cuadernos de pensamiento político*, **19**, 11-24.
- Parmentier, S. (2009). *To be or not to be a victim. On the developing notion of victimhood under the European Convention on Human Rights*. In O. Hagemann, P. Schäfer & S. Schmidt (Eds.), *Victimology, victim assistance and criminal justice Perspectives shared by International Experts at the Inter-University Center of Dubrovnik* (pp. 43-60). IUC.
- Păroșanu, A. (2016). *A Review of European Standards on Restorative Justice and Domestic Violence*. http://www.restorativecommunity.org.nz/uploads/1/2/0/1/120126684/european_standards.pdf
- Pascual Rodríguez, E., Ríos Martín, J. C. (2014). *Reflexiones desde los encuentros restaurativos entre*

víctimas y condenados por delitos de Terrorismo. *Oñati socio-legal series*, **4(3)**, 427-442. Available at: <http://ssrn.com/abstract=2468162>

- Peers, S. (2013). *Guidelines for Transposition: The EU Directive on victims` rights (2012/29/EU) and homophobic and transphobic crime victims*. ILGA Europe.
- Pelikan, C. (2010). () *On the Efficacy of Victim-Offender-Mediation in Cases of Partnership Violence, or: Men Don't Get Better, But Women Get Stronger: Is it Still True?'*. *European Journal on Crime Policy and Research*, **16**, 49-67. Retrieved from: https://www.unodc.org/e4j/data/_university_uni_/on_the_efficacy_of_victim-offender-mediation_in_cases_of_partnership_violence_or_men_dont_get_better_but_women_get_stronger_is_it_still_true.html?lng=en
- Pelikan, C. (2000). *Victim-offender mediation in domestic violence cases – a research report*. United Nations Crime Congress. Retrieved from: https://www.unodc.org/e4j/data/_university_uni_/victim-offender_mediation_in_domestic_violence_cases_a_research_report.html?lng=en&match=Victim-offender%20mediation%20in%20domestic%20violence%20cases%20%E2%80%93%20a%20research%20report
- Pereira, F. (2019). *O papel da vítima no processo penal português: Reflexões críticas em torno do estatuto da vítima especialmente vulnerável da sua proteção jurídico-penal*.
- Pemberton, A. (2014). *Respecting victims of crime: Key distinctions in a theory of victims' rights*. In I. Vanfraechem, A. Pemberton & F. Mukwiza Ndahinda (Eds.), *Justice for Victims: Perspectives on Rights, transition and reconciliation* (pp. 32-50). Routledge.
- Pemberton, A., Aarten, P. G. M. & Mulder, E. (2019). *Stories as property: Narrative ownership as a key concept in victims' experiences with criminal justice*. *Criminology & Criminal Justice*, **19(4)**, 404-420.
- Peuraca, B. (2010). *Prakrac, Croatia: an example of innovative restorative justice practices during an armed conflict*. In Gyokos & K. Lanyi (Eds.), *European Best Practices of Restorative Justice in the Criminal Procedure* (pp. 103-107).
- Piggott, E. & Wood, W. (2019). *Does restorative justice reduce recidivism? Assessing evidence and claims about restorative justice and reoffending*. In T. Gavrielides (Ed.), *International Handbook of Restorative Justice* (pp. 359-375). Routledge.
- Puckhaber, M. (2019). *Vociare National Report - Ireland: Implementing victim-oriented reform of the criminal justice system in the European Union*.
- Reis, S. M. (2010). *A vítima na mediação penal em Portugal*. *Revista da ordem dos advogados*, **70 I/IV**, 589-590.
- Reis S. M. (2019). *Justiça Restaurativa*. In Fausto Amaro e Dália Costa (coord.), *Criminologia e Reinserção Social* (pp. 231-251). Pactor.
- Robinson, G. & Shapland, J. (2008). *Reducing Recidivism: A task for Restorative Justice? The British Journal of Criminology*, **48(3)**, 337-358. <https://www.jstor.org/stable/23639090>
- Robalo, T. L. A. e S. (2019). *Breve introdução à Victimologia*. Coimbra: Almedina.
- Rock, P. (2014). *Victims` Rights*. In I. Vanfraechem, A. Pemberton & F. Mukwiza Ndahinda (Eds.), *Justice for Victims: Perspectives on Rights, transition and reconciliation* (pp. 11-31). Routledge.
- Rock, P. (2018). *Theoretical perspectives on victimization*. In S. Walklate (Ed.), *Handbook of Victims and Victimology*. (2nd ed., pp. 30-58). Routledge.
- Sánchez-Arjona, M. L. (2014). *La protección de las víctimas de delitos en el marco de la Unión Europea*. *Cuadernos de política criminal*, **2(112)**, 307-336. Dykinson ,S.L.

- Sancho, M. H. (2012). *La armonización del estatuto de las víctimas en la unión europea*. In S. Bidasolo (Dir.), V. Martín (Cord.), *Garantías Constitucionales y derecho penal europeo* (pp. 409-423). Marcial Pons
- Sanja Kutnjak Ivkovich, S. K. (2001). *Mixed Tribunals in Croatia*. *Revue internationale de droit penal*, **72**, 57-85.
- Santos, C. C. (2010). *A ´redescoberta` da vítima e o direito processual penal português*. In: M. C. Andrade, S. A. de Sousa & M. J. Antunes (Coord.), *Estudos de Homenagem ao Prof. Doutor Jorge de Figueiredo Dias* (Vol. III). Coimbra Editora.
- Santos, C. C., (2019). *A vítima no Direito Processual Penal Português: sujeito ou mero participante?* In J. Figueiredo Dias (Dir.), *Revista portuguesa de ciência criminal* (Vol. 29, 173-194). Coimbra editora.
- Shapland, J. (1984). *Victims, the criminal justice system and compensation*. *The British Journal of Criminology* 24(2), 131-149.
- Shapland, J. et al. (2006). *Situating restorative justice within criminal justice*. *Theoretical Criminology*, 10(4), 505-532. DOI: 10.1177/1362480606068876
- Shapland, J. et. al. (2007). *Restorative justice: the views of victims and offenders. The third report from the evaluation of three schemes*. Ministry of Justice Research Series.
- Shapland, J. et. al. (2008). *Does restorative justice affect reconviction? The fourth report from the evaluation of three schemes*. Ministry of Justice Research Series.
- Shapland, J. (2018). *Interventions and services for victims of crime*. In S. Walklate (Ed.), *Handbook of Victims and Victimology* (2nd ed., pp. 195-210). Routledge.
- Sherman, L. W. & Strang, H. (2007). *Restorative justice: the evidence*. The Smith Institute.
- Sherman, L. W., Strang, H., Mayo-Wilson, E., Woods, D. J. & Ariel, B. (2015). *Are restorative justice conferences effective in reducing repeat offending? Findings from a Campbell systematic review*. *Journal of Quantitative Criminology*, **31**, 1-24. DOI 10.1007/s10940-014-9222-9
- Schütze, R. (2018). *European Union law*. Cambridge University Press.
- Siegismund, E. (2003). *Public Prosecution Office in Germany: Legal Status, Functions and Organization*. UNAFEI Annual Report for 2001 and Resource Material Series No. 60, 58-76.
- Sissenich, B. (2010). *Weak states, weak societies: Europe's east-west gap*. *Acta Politica*, **45**, 11-40.
- Skelton, A. (2019). *Human Rights and Restorative Justice*. In T. Gavrielides (Ed.), *International Handbook of Restorative Justice* (pp. 32-42). Routledge.
- Tamarit Summala, J. M. (2015). *Los derechos de las víctimas*. In J. M. Tamarit Summala (Coord.), *El estatuto de las víctimas de delitos, comentarios a ley 4/2015* (1ª Ed., pp. 15-67). Tirant lo blanch.
- Tamarit Sumalla, J-M. (2018). *La justicia restaurativa en España: Qué impacto puede tener la Recomendación?*. *Revista de Victimología, Sección especial: La Recomendación* (2018) 8 del Consejo de Europa sobre justicia restaurativa en asuntos penales. *El caso de Francia, Italia, Alemania, Suiza y España*, **8**, 181-184.
- Tamarit Sumalla, J. M. & Estiarte, C. V. (2019). *Vociare National Report – Spain: Implementing victim-oriented reform of the criminal justice system in the European Union*.
- Terry, K. J. (2019). *Restorative Justice and Child Sexual Abuse*. In T. Gavrielides (Ed.), *International Handbook of Restorative Justice* (pp. 145-159). Routledge.
- Trenczek, T. & Loode, S. (2012). *Mediation “made in Germany” – a quality product*. *Australasian Dispute*

Resolution Journal, **23**, 61-70.

Turner, C. (2014). *EU Law (1st Ed.)*. Routledge.

Turković, K. (2008). *The Prosecution Service Function within the Croatian Criminal Justice System*. *European Journal on Criminal Policy and Research*, **14**, p. 263–287.

United Nations (1990). *Guidelines on the Role of Prosecutors*. Adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders in Havana, Cuba. Retrieved from: <https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/RoleOfProsecutors.aspx> (last consulted in 31 August 2020).

United Nations (1985). *Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power*. GA Resolution 40/34. Retrieved from: https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.29_declaration%20victims%20crime%20and%20abuse%20of%20power.pdf (last consulted in 31 August 2020).

United Nations Office on Drugs & International Association of Prosecutors (2014). *Guide on the status and role of Prosecutors*. Retrieved from: https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/HB_role_and_status_prosecutors_14-05222_Ebook.pdf (last consulted in 31 August 2020).

Van Camp, T. (2017). *Understanding victim participation in restorative practices: Looking for justice for oneself as well as for others*. *European Journal of Criminology*, **14(6)**, 679–696. Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/1477370816682981> (last consulted in the 31st of August 2020).

van Dijk, J. J. M., & Groenhuijsen, M. S. (2007). *Benchmarking victim policies in the framework of European Union Law*. In S. Walklate (Ed.), *Handbook of Victims and Victimology* (pp. 363-379). Willan Publishing.

van Dijk & Groenhuijsen, M. S. (2018). *A glass half full, or half empty? On the implementation of the EU's victims' directive regarding police reception and specialized support*. In S. Walklate (Ed.), *Handbook of Victims and Victimology (2nd ed., pp. 275-292)*. Routledge.

van Dijk, J. (2020). *Victim labeling theorie: a reappraisal*. In J. Joseph & S. Jergenson (Eds.), *An international perspective on contemporary developments in victimology: A Festschrift in Honor of Marc Groenhuijsen (73-89)*. Springer.

van Droogenbroeck, B. (2010). *Victim offender mediation in severe crimes in Belgium: "what victims need and offenders can offer"*. In Gyokos & K. Lanyi (Eds.), *European Best Practices of Restorative Justice in the Criminal Procedure* (pp. 231-235).

Van Ness, D. & Strong, K. H. (2015). *Restoring justice: An introduction to Restorative Justice (5th ed.)*. Anderson Publishing.

Varona Martínez, G. (2018). *Justicia restaurativa desde la Criminología: Mapas para un viaje inicial*. Dykinson, S. L.

Victim Support Europe (2013). *Handbook for implementation of legislation and best practice for victims of crime in Europe*.

Victim Support Europe (2017). *Cross-border victimization - Challenges and solutions with respect to the provision of support to victims of crime in a cross-border situation*.

Victim Support Europe (2018). *The role of civil society in the development of victims' rights and delivery of victims' services*.

Vieira, P. M. (2016). *A vítima como sujeito processual penal e à luz das alterações legislativas*. *Julgar*, **28**, 171 – 209. <http://julgar.pt/a-vitima-enquanto-sujeito-processual-e-a-luz-das-recentes-alteracoes-legislativas/>

- Vogler, R. (2005). *Reform Trends in Criminal Justice: Spain, France and England & Wales*. Washington University Global Studies Law Review, **4(3)**, 632-637.
- Volker, H. (2008). *Strafbegriff, Staatsverständnis und Prozessstruktur*, Tübingen, Mohr Siebeck, Walsh, D. (1999). *Crime and Society: An Irish Response*. *An Irish Quarterly Review*, **88(350)**, 110-114.
- Walgrave, L. (2009). *Victims in Restorative Justice*. In O. Hagemann, P. Schäfer & S. Schmidt (Eds.), *Victimology, victim assistance and criminal justice Perspectives shared by International Experts at the Inter-University Center of Dubrovnik (79-87)*. IUC.
- Winter, L. B. (2008) *Acusatorio versus inquisitivo: Reflexiones acerca del proceso penal*. In L., B. Winter (Coord.), AA.VV., *Proceso penal y sistemas acusatorios* (pp. 11-48). Marcial Pons.
- Wittgenstein, L. (1953). *Philosophical Investigations*. MacMillan Publishing Co.
- Wemmers J. (2009). *A Short History of Victimology*. In O. Hagemann, P. Schafer & S., Schmidt (Eds.), *Victimology, Victim Assistance and Criminal Justice: Perspectives shared by International Experts at the Inter-University Center of Dubrovnik (33-42)*.
- Yantzi, M. (1998). *Sexual offending and restoration*. Herald Press.
- Zarko Aleksov, Z & Elena Georgievska, E. (Eds.) (2018). *Comparative Analysis: Best European practices in measuring the performance of the public prosecutors in Hungary, France, United Kingdom, Denmark, Croatia and Macedonia*. Center for legal research and analysis – CLRA and PwC Macedonia.

PROVICTIMS

THE ROLE OF THE PUBLIC PROSECUTION
IN THE PROMOTION OF VICTIMS' RIGHTS

This report was funded by
the European Union's Justice Programme (2014-2020)

The content of this report represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.